Omgevingsvisie

2016

Deel 1, koers voor Sittard-Geleen

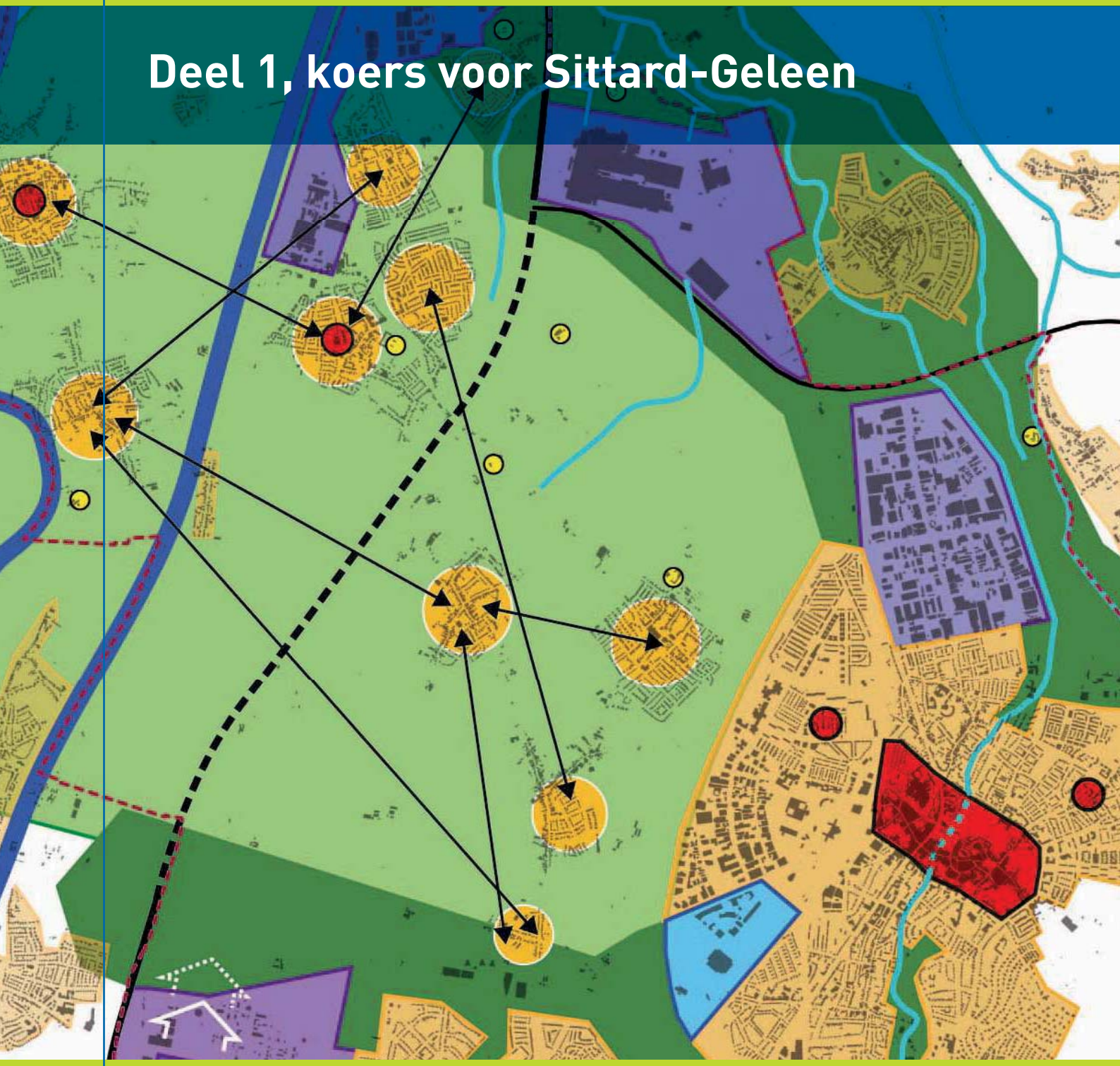

www.sittard-geleen.nl

Gemeente Sittard-Geleen Born

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE ... 3
1 KADER OMGEVINGSVISIE ... 5
1.1 Omgevingsvisie als opvolger van de Structuurvisie ... 5
1.2 Doel van de Omgevingsvisie ... 6
1.2.1 Definitie omgevingsvisie ... 6
1.2.2 Omgevingsvisie Sittard-Geleen ... 6
1.2.3 Instrumentele uitvoering Omgevingsvisie ... 7
1.2.3.1 Creëren voorzienbaarheid ... 7
1.2.3.2 Creëren ruimte voor gewenste ontwikkelingen ... 9
1.2.3.3 Basis kostenverhaal bij ruimtelijke ontwikkelingen ... 9
1.3 Omgevingsvisie als stap in gezamenlijke ontwikkeling ... 9
2 SAMENLEVEN IN ONZE NETWERKEN ... 11
2.1 Borrowed size en de polycentrische agglomeratie ... 11
2.2 Partners en bestuursstijl ... 12
2.3 De ruimtelijke netwerken van Sittard-Geleen ... 13
2.3.1 Het (inter)nationale netwerk ... 13
2.3.2 Het regionale netwerk ... 15
2.3.2.1 De kwaliteit van de groene leefomgeving ... 15
2.3.2.2 Diversiteit in woonmilieus van landelijk tot stedelijk ... 17
2.3.2.3 Complementaire binnensteden ... 17
2.3.2.4 Complementaire voorzieningen in de regio ... 19
2.3.2.5 Kennis-as ... 20
2.3.2.6 Werkgelegenheid voor de regio ... 21
2.3.2.7 Kwaliteit van verbindingen ... 21
2.3.3 Het lokale netwerk ... 22
2.4 Partnerschap, hoe verder? ... 22
2.5 Regionale afspraken POL ... 23
3 AMBITIES SITTARD-GELEEN ... 24
4 REALISEREN AMBITIES SITTARD-GELEEN ... 29
4.1 Samen werken aan de economie van morgen ... 29
4.2 Samen werken aan de veranderende ruimte in de stad ... 30
4.3 Samenwerken aan een veilige woon-, werk- en leefomgeving ... 34
4.4 Samen zoeken naar een nieuw evenwicht tussen informele en formele zorg ... 35

4.5 Samenwerken dichtbij én met de inwoners ... 36
4.6 Hoe gaan wij dit alles doen? ... 36
5 VISIE OP DE OMGEVING ... 39
5.1 Prioriteiten en accenten ... 39
5.2 Visie en kaartbeeld ... 43
5.3 Actuele ruimtelijke ontwikkelingen ... 45
5.3.1 Aantrekkelijk stedelijk centrum ... 45
5.3.2 Ontmoetingsplekken in dorpen, wijken en buurten ... 49
5.3.3 Sportzone Limburg ... 51
5.3.4 Uitbreidingsvraag economische clusters ... 53
5.3.5 Stad-Land zones ... 57
5.4 Duurzaamheid en klimaat ... 60
5.4.1 Energieneutrale gemeente ... 60
5.4.2 Klimaatadaptatie ... 61
5.4.2.1 Gevolgen voor overstromingsrisico's Maas en beken ... 62
5.4.2.2 Wateroverlast door neerslag ... 63
5.4.2.3 Droogte ... 64
5.4.2.4 Hitte ... 64
6 INSTRUMENTELE UITVOERING OMGEVINGSVISIE ... 66
6.1 Creëren voorzienbaarheid ... 66
6.1.1 Wonen ... 67
6.1.2 Detailhandel ... 68
6.1.3 Kantoren ... 70
6.1.4 Proces om te komen tot heroriëntatie en schrappen van bestemmingsplantitels voor wonen, detailhandel en kantoren ... 71
6.1.4.1 Wonen ... 71
6.1.4.2 Detailhandel ... 72
6.1.4.3 Kantoren ... 72
6.2 Creëren ruimte voor gewenste ontwikkelingen ... 72
6.3 Kostenverhaal bij ruimtelijke ontwikkelingen ... 75
COLOFON ... 76

1 KADER OMGEVINGSVISIE

De Omgevingsvisie Sittard-Geleen 2016 is de opvolger van de Structuurvisie uit 2010. Het is één van de instrumenten om de doelen en prioriteiten van de gemeente te realiseren. In de visie geven we aan welke (integrale) koers we nastreven als gemeente en wat dit betekent voor onze visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Sittard-Geleen. We maken helder welke ontwikkelingen we willen faciliteren en wat hierbij ons ruimtelijke afwegingskader is. De omgevingsvisie biedt ruimte waar dat mogelijk is en is sturend wanneer dat nodig is. In de omgevingsvisie maken we ook helder welke instrumenten we inzetten om de komende periode richting te geven aan de uitvoering van onze doelen en prioriteiten. Met de omgevingsvisie nodigen we al onze partners uit om samen met ons de gemeente blijvend te ontwikkelen naar een gemeente waar het goed wonen, leven en werken is.

1.1 Omgevingsvisie als opvolger van de Structuurvisie

Met de omgevingsvisie Sittard-Geleen spelen we al in op de doelstellingen en uitgangspunten van de Omgevingswet, die naar verwachting in 2019 van kracht wordt. Binnen het huidige wettelijke kader van de Wro (art. 2.1) is de Omgevingsvisie feitelijk de Structuurvisie voor Sittard-Geleen.

Bij de ontwikkeling van de Omgevingswet wordt erop ingezet om het mogelijk te maken ontwikkelingen optimaal te faciliteren, terwijl tegelijkertijd de kwaliteit van de omgeving gewaarborgd wordt:

Hoofdmotto Omgevingswet: Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit.

Vanuit deze doelstelling wordt gekeken naar hoe wet- en regelgeving hieraan kan bijdragen en welke rol en houding van de overheden hiervoor wenselijk is. Hierbij wordt ingezet op een aantal uitgangspunten:

- *Eenvoudiger, efficiënter en beter*. Kan het eenvoudiger, bijvoorbeeld door minder regels? Kan het efficiënter, bijvoorbeeld in procedures? En kunnen we een beter resultaat krijgen door een andere aanpak?
- *Zekerheid en dynamiek*. Hierbij wordt de balans opgezocht tussen het faciliteren van dynamiek en de zekerheid die men mag verwachten van het beleid van de overheid c.q. de rechtsbescherming die regels bieden om overlast te voorkomen van ontwikkelingen van derden.
- *Ruimte voor duurzame ontwikkeling*. Hier liggen de grote uitdagingen voor de periode die voor ons ligt. Het gaat er hierbij om dat we bij al ons handelen zorgen voor oplossingen die ook op de lange termijn stand houden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan klimaatneutraal bouwen, of klimaatadaptieve maatregelen. Maar ook over het duurzaam in stand houden van bijvoorbeeld binnensteden of bedrijvigheid en hoe je dat kunt regelen.
- *Ruimte voor regionale/lokale verschillen*. De regelruimte wordt op een lager niveau gelegd; er komen beperktere rijksregels wat de lagere overheden de ruimte biedt om

op basis van integrale afwegingen besluiten te nemen over ontwikkelingen. De lijn is hierbij op alle overheidsniveaus: ruimte waar het kan, sturen waar dat nodig is.

- *Actieve en kwalitatief goede uitvoering*. Hoe zorgen we samen actief voor een goede uitvoering?

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie hebben we met al deze aspecten rekening gehouden. De Omgevingsvisie is hiermee het startpunt van de doorwerking van de Omgevingswet voor Sittard-Geleen, op het hoogste abstractieniveau. De komende periode wordt de uitvoering nader in omgevingsprogramma's uitgewerkt. Bij deze vertaling en het vertalen naar de juridische borging in het omgevingsplan als opvolger van de bestemmingsplannen maken we een verdere verdiepingsslag met steeds het bovenstaande in gedachten. Bij de verdiepingsslag kijken we tevens of het wenselijk is de omgevingsvisie uit te werken in gebiedsvisies voor delen van de gemeente. Werkenderwijs werken we hiermee met onze partners aan een nieuwe gezamenlijke aanpak, en herdefiniëren daarbij onze rollen en houding.

1.2 Doel van de Omgevingsvisie

1.2.1 Definitie omgevingsvisie

Conform het wetsvoorstel van de Omgevingswet voldoet een omgevingsvisie aan het volgende:

- Art. 3.1. De gemeenteraad stelt de omgevingsvisie vast
- Art. 3.2. Een omgevingsvisie bevat (inhoud):

- de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied,
- de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid

De omgevingsvisie is vormvrij.

Een omgevingsvisie is hiermee een verbrede structuurvisie. In een structuurvisie moeten de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van een gebied en de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid worden weergegeven, evenals hoe de raad zich voorstelt die voorgenomen ontwikkeling te doen verwezenlijken. De omgevingsvisie voegt hier ook het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied aan toe. Ook is de omgevingsvisie verbreed tot de hele fysieke leefomgeving, waar een structuurvisie kan volstaan met een goede ruimtelijke ordening.

1.2.2 Omgevingsvisie Sittard-Geleen

In 2010 is de eerste Structuurvisie voor Sittard-Geleen vastgesteld. Deze Structuurvisie bood een integrale ruimtelijke visie voor het grondgebied van Sittard-Geleen, en een helder overzicht van het ruimtelijke beleid van de gemeente op dat moment. Met de Structuurvisie 2010 waren we al een eind op weg in de breedte die de Omgevingsvisie vraagt. De nieuwe werkwijze heeft dus tot een beperkte verbreding van thema's geleid.

Het vormgeven van de uitnodiging 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit' in de Omgevingsvisie is echter een duidelijke vervolgslag in ons denken ten opzichte van de

eerdere Structuurvisie. Veel meer dan voorheen is de Omgevingsvisie een weerslag van de ontwikkelingen die we voor de gemeente van belang achten, en hoe we de kwaliteit hiervan willen waarborgen. In de afgelopen jaren hebben we geleidelijk aan en gezamenlijk met mede-overheden en shareholders in de regio het proces doorlopen om deze stap te kunnen zetten. De Omgevingsvisie past hiermee niet alleen bij de doelstellingen van de Omgevingswet, maar is een weerslag van het huidige denken in de regio.

In de Omgevingsvisie geven we aan welke koers we nastreven voor de fysieke ontwikkeling van Sittard-Geleen. Hiermee maken we helder welke ontwikkelingen we willen faciliteren en wat hierbij ons fysieke afwegingskader is. De Omgevingsvisie biedt ruimte waar dat mogelijk is, en is sturend wanneer dat nodig is. In de Omgevingsvisie maken we ook helder welke instrumenten we inzetten om de komende periode richting te geven aan de uitvoering van onze doelen en prioriteiten. Met de Omgevingsvisie willen we een uitnodiging doen aan al onze partners om met ons de gemeente blijvend te ontwikkelen naar een gemeente waar het goed wonen, leven en werken is.

1.2.3 Instrumentele uitvoering Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie geeft helder de (ruimtelijke) visie voor Sittard-Geleen weer, en beschrijft het beleid om dit te realiseren. Daarnaast is de Omgevingsvisie ook het instrument (Wro) waarmee we voorzienbaarheid creëren over de gevolgen van de uitwerking van de visie voor de ontwikkelmogelijkheden op het gebied van wonen, detailhandel en kantoren. We gaan programma focussen om onze doelstellingen te realiseren, wat leidt tot een verschuiving in de mogelijkheden. Op bepaalde locaties verdwijnen ontwikkelmogelijkheden om ze op andere locaties mogelijk te maken. De Omgevingsvisie is verder ook het instrument (Wro) waarin de gemeente aangeeft voor welke doelen zij een bijdrage vraagt in het kader van kostenverhaal bij ruimtelijke ontwikkelingen.

1.2.3.1 Creëren voorzienbaarheid

De afgelopen jaren is gezamenlijk in de regio gewerkt aan een visie voor de ontwikkeling van Zuid-Limburg. Dit heeft geresulteerd in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) 2014. In 2016 hebben alle gemeenten in Limburg in een bestuursakkoord de hoofdlijnen van het POL onderschreven. Hierin is afgesproken in 2016 een gezamenlijke uitwerking op de belangrijkste thema's in de regio maken. Het resultaat hiervan moet landen in door alle partijen vast te stellen beleid. Dit is veelal in de vorm van regionale structuurvisies. De uitdaging voor de regio is om in de omstandigheden van onze krimpregio te komen tot een duurzame ontwikkeling van de woon-, werk- en leefomgeving.

In het POL is geconstateerd dat we in Zuid-Limburg een overschot hebben aan woningen, detailhandel, bedrijventerreinen en kantoren, en in de voorraad een kwaliteitsslag wenselijk is. In het POL is op hoofdlijnen focus aangebracht waar onze prioriteiten liggen en hoe we dit willen realiseren. In de regionale Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016; vastgesteld door de raden van alle Zuid-Limburgse gemeenten) is dit op het gebied van wonen al verder uitgewerkt. Eerder was hier met de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek (2011) voor ons al een basis voor gelegd. Voor het thema regionale economie (detailhandel, bedrijventerreinen, kantoren) werken we dit in 2016 uit in een regionale structuurvisie voor Zuid-Limburg.

Hoofdlijn van de visies is dat we willen focussen op de goede ontwikkelingen, en dat we dit zowel willen stimuleren met een gezamenlijke aanpak als juridisch borgen dat ongewenste ontwikkelingen dit niet doorkruisen. Om tot een goede borging te komen verankeren we dit in onze Omgevingsvisie. We geven enerzijds helder aan waar we wel mogelijkheden zien voor woningbouw, detailhandel, bedrijventerreinen en kantoren. Anderzijds geven we aan waar we dit niet meer wenselijk vinden en voor welke plannen c.q. bestemmingen we de komende twee jaar met de betrokkenen een traject in gaan om te komen tot een heroriëntatie en uiteindelijk schrappen van bestemmingen. Met de Omgevingsvisie creëren we nu voorzienbaarheid als start van dit traject.

Overigens is voor wonen de voorzienbaarheid al eerder met de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek gestart. Daarin is aangegeven dat in elk geval bij de actualisatie van bestemmingsplannen vanaf 2013 ongebruikte bouwtitels wegbestemd worden. In Sittard-Geleen zijn tot op heden bij de afgelopen actualisatie steeds bouwtitels op verzoek van de belanghebbenden gehandhaafd. Bij deze actualisatie van de bestemmingsplannen is bepaald dat bij de volgende actualisatie ongebruikte bouwtitels worden wegbestemd.

Voor de ruimtelijk economische thema's vindt in 2016 nog een nadere uitwerking plaats in de (regionale) Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg. Het aanbrengen van de focus voor deze thema's betekent dat we ontwikkelingen buiten de focusgebieden niet meer wenselijk achten. Met de Omgevingsvisie creëren we net als voor het thema wonen voorzienbaarheid als onderdeel van het proces met betrokkenen. Voor Sittard-Geleen vindt in het kader van de regionale Structuurvisie nog discussie plaats over de uiteindelijk in stand te houden regionale detailhandelsvoorzieningen. Deze discussie maakt onderdeel uit van het proces met betrokkenen om te komen tot een heroriëntatie en uiteindelijk zo nodig het schrappen van titels.

Een van de onderdelen van het proces voor sturing dat zo opgestart wordt is om in een periode van 2 jaar, nadat concreet is aangegeven waar bepaalde bestemmingen zoals detailhandel, kantoren of andere voorzieningen niet meer wenselijk zijn, te komen tot een bestemmingsplan/omgevingsplan waarin de resultaten van de beleidswijziging juridisch geborgd worden.

1.2.3.2 Creëren ruimte voor gewenste ontwikkelingen

Door focus aan te brengen op de gewenste ontwikkelingen, en ongewenste ontwikkelingen te voorkomen creëren we ruimte en programma om onze doelen en gewenste koers voor Sittard-Geleen te realiseren. De komende periode pakken we onze rol in de realisatie actief op en komen samen met onze shareholders tot concrete plannen voor uitvoering. In de begroting wordt jaarlijks geactualiseerd met welke plannen wij als gemeente bijdragen aan de realisatie.

1.2.3.3 Basis kostenverhaal bij ruimtelijke ontwikkelingen

In de nota kostenverhaal (2011) is vastgelegd dat Sittard-Geleen (op basis van de Wro afdeling 6.2 en 6.4) bij bouwplannen van woningen, bedrijven, detailhandel, kantoren etc. een bijdrage vraagt voor het realiseren van andere maatschappelijk relevante ontwikkelingen binnen de gemeente. Hiermee worden in feite de lusten en de lasten enigszins verdeeld. In het addendum (2011) bij de Structuurvisie 2010 zijn als relevante maatschappelijke ontwikkelingen hiervoor de railterminal Chemelot en de Zuidelijke spooraansluiting Chemelot vastgesteld. Aanvullend hierop is in de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek aangegeven dat wanneer het bij beperkte woningbouw niet mogelijk is het woningaantal rechtstreeks te compenseren door elders te slopen (1 erbij, 1 eraf), de gemeente feitelijk die verplichting over neemt. Mits de ontwikkelaar een bedrag van €40.000 per toe te voegen wooneenheid in ons sloopfonds stort.

Met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2016 actualiseren we ook het kostenverhaal naar de huidige inzichten. De doelbestemming wordt afgestemd op de focus die we aanbrengen met de Omgevingsvisie. Specifiek voor wonen wordt aangesloten bij de systematiek die met de Regionale Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016) voor de hele regio wordt ingesteld, en die beperkt gewijzigd is ten opzichte van de eerdere situatie. Wanneer het bij beperkte woningbouw niet mogelijk is het woningaantal rechtstreeks te compenseren door elders te slopen, neemt de gemeente in de nieuwe situatie nog steeds feitelijk die verplichting over. De ontwikkelaar moet hiervoor een bedrag van 7% van de WOZ-waarde per toe te voegen wooneenheid in het regionale sloopfonds storten (tenzij het een ontwikkeling binnen centrum Sittard betreft).

Gelijktijdig met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2016 door de Raad in december 2016 wordt ook de geactualiseerde nota kostenverhaal vastgesteld.

1.3 Omgevingsvisie als stap in gezamenlijke ontwikkeling

De afgelopen jaren hebben we als gemeente met veel shareholders en andere overheden gewerkt aan het samen vormgeven van de ontwikkeling van Sittard-Geleen en de regio. Dit proces vindt ook nu nog continu doorgang. In de Omgevingsvisie hebben we de stand van zaken hiervan tot dit moment verwerkt tot een ruimtelijke visie voor Sittard-Geleen. Het is

hiermee feitelijk een punt op de tijdlijn en biedt een goed beeld om het vervolgtraject door te zetten en nadere invulling te geven aan de ontwikkeling van Sittard-Geleen.

Om te komen tot de concrete voorliggende ontwerp Omgevingsvisie, is binnen de gemeente alle informatie uit de externe trajecten van de afgelopen jaren verzameld. Ook is met de andere gemeenten uit de regio en de provincie afgestemd over de wijze van verwerking. Sittard-Geleen is de eerste gemeente die de regionale afspraken op basis van het POL vastlegt in haar eigen Omgevingsvisie. Ideevorming over de wijze waarop dit het beste vorm kan krijgen, heeft gezamenlijk plaatsgevonden.

2 SAMENLEVEN IN ONZE NETWERKEN

In de afgelopen periode is de samenleving geleidelijk aan veranderd van een lokale samenleving in een netwerksamenleving. Steden en dorpen in de regio worden steeds nauwer met elkaar verbonden in functioneren. Samen staan ze sterker dan alleen; ieder brengt zijn kwaliteiten in en samen vullen ze elkaar aan. Met elkaar hebben ze de kwaliteiten en kracht van een grotere agglomeratie.
In dit hoofdstuk lichten we eerst in 2.1 in algemene zin toe hoe dit werkt. In 2.2 geven we op dezelfde wijze aan wat dit op betekent voor het samen doen met partners en voor de bestuursstijl van de overheden. Vervolgens zoomen we in 2.3 in op de concrete netwerken waarin Sittard-Geleen op de verschillende schaalniveaus functioneert. Daarbij geven we zowel aan wat onze inbreng is in het netwerk als wat de inbreng is van de andere deelnemers in het netwerk.

2.1 Borrowed size en de polycentrische agglomeratie

De huidige samenleving is een typische netwerksamenleving geworden. Van oorsprong was het leven lokaal gebonden. Wonen en werken lagen kort bij elkaar. Steden en dorpen functioneerden redelijk autonoom en boden en alle relevante voorzieningen voor hun inwoners. In de laatste decennia heeft hier op veel vlakken een omslag in plaats gevonden. Verbindingen zijn verbeterd waardoor de omgeving naderbij is gekomen. Grote lokale bedrijven zijn spelers op de wereldmarkt geworden en worden internationaal aangestuurd. Schaalvergroting bij het hoger onderwijs, maar ook de zorg heeft geleid tot bundeling van voorzieningen en specialisatie op verschillende locaties in de regio. Internet heeft de wereld dichtbij gebracht en verandert daarmee de samenleving en de fysieke leefomgeving.

Al deze veranderingen hebben ertoe geleid dat de bewegingsruimte van mensen, maar bijvoorbeeld ook bedrijven gegroeid is. Ons speelveld is regionaal, nationaal of internationaal geworden. We reizen makkelijk van een aantrekkelijke woonlocatie naar ons werk c.q. naar alle voorzieningen die we willen of nodig hebben. Bedrijven kijken naar de meest aantrekkelijke locaties wereldwijd. Dit is de netwerksamenleving waarin we als Sittard-Geleen opereren en onze koers moeten bepalen. De aantrekkelijkheid van onze netwerken bepaalt mede de aantrekkelijkheid van Sittard-Geleen.

Termen die in dit verband gebruikt worden zijn borrowed size en de polycentrische agglomeratie. Met borrowed size wordt bedoeld dat door het gebruik maken van de diversiteit aan waarden in je netwerk je locatie aantrekkelijker wordt. Je 'leent' waarden van de anderen in je netwerk, net zo goed als zij voordeel hebben van de waarden die jij weer in brengt. In de regio hebben we een grote diversiteit aan waarden zodat dit tot een grote totaalwaarde leidt. Afhankelijk van de voorzieningen of de vraag, is hierbij sprake van een grotere of kleinere regio. In de volgende paragrafen duiden we dit nader voor Sittard-Geleen.

De term polycentrische agglomeratie hangt hiermee samen. Nederland kent een viertal grote steden die ieder voor zich een totale agglomeratie vormen. In onze regio is de maat en schaal anders; in combinatie echter is de waarde vergelijkbaar met de grotere steden. Omdat ons netwerk uit meerdere middelgrote en kleinere kernen samenhangt, noemen we dit ook wel een polycentrische (veel centra) agglomeratie.

Om het netwerk goed te laten functioneren zijn verbindingen cruciaal. Een term die in dit verband veel gebruikt wordt is het daily urban system. Dit duidt het systeem van bewegingen dat de mensen in hun dagelijkse leven maken. Van wonen naar werken. Van wonen naar school. De dagelijkse boodschappen of specifieke aankopen. Gebruik van zorg. Voor deze bewegingen moet het netwerk van verbindingen voor de verschillende doelgroepen goed op orde zijn. Naast een goed daily urban system bepalen ook de verbindingen op grotere schaal en afstanden mede de aantrekkelijkheid van Sittard-Geleen in het netwerk.

2.2 Partners en bestuursstijl

Het andere wezenlijke aspect van de netwerksamenleving is dat de verantwoordelijkheid voor het netwerk gedragen wordt door alle partijen die een onderdeel vormen van deze samenleving. In samenwerking; ieder vanuit zijn eigen kunnen en rol. De omslag vanuit de meer traditionele en lokale overheidssturing van de afgelopen decennia naar deze gezamenlijke sturing vindt momenteel geleidelijk aan plaats. Met elkaar ontdekken we op welke wijze we hier vorm en invulling aan kunnen geven.

De invulling van dergelijke partnerschappen varieert per opgave. In buurten en wijken ligt de samenwerking vooral tussen inwoners, bedrijven, organisaties, instellingen en de gemeentelijke overheid. Samen gaan we voor de leefbaarheid in de buurten en wijken. Het overheidshandelen gaat hierbij vooral om het waarborgen van het algemeen belang en de hoofdkaders. Binnen deze kaders kunnen initiatieven van de samenleving een verdere invulling geven. Als overheid is onze rol bij die initiatieven faciliterend. Het overheidshandelen voor het waarborgen van het algemeen belang en de hoofdkaders kent zowel sturende elementen (bijvoorbeeld in de bescherming van de rechtszekerheid of sturing op winkellocaties) als zorgende elementen (zoals nodig zijn voor kwetsbare doelgroepen).

Op een iets hogere schaal in het netwerk, waarbij het bijvoorbeeld gaat over de opgaven op het gebied van wonen, detailhandel, kantoren, bedrijventerreinen, het nationaal landschap en natuurlijke verbindingen of de waterveiligheid langs de beken, ligt de samenwerking meer op regionaal niveau. Beslissingen over de ene locatie hebben gevolgen voor de mogelijkheden op andere locaties. Gezamenlijke sturing is hiervoor noodzakelijk. Afhankelijk van de thematiek zijn hier alle regionale overheden (gemeenten, waterschap, provincie, Rijkswaterstaat) bij betrokken, evenals de shareholders bij het thema.

Op een nog hogere schaal in het netwerk speelt eveneens een gedeelde verantwoordelijkheid op landelijk of internationaal niveau. Bijvoorbeeld voor het functioneren van de chemische industrie binnen Sittard-Geleen waar de landelijke overheid (wettelijke) regels stelt op het gebied van veiligheid en milieu. In kader van de ontwikkeling van de Omgevingswet wordt nu afgestemd hoe met koepelvergunningen wordt omgegaan. Of de waterveiligheid langs de hele Maas.

Kortom, de netwerksamenleving leidt tot een noodzakelijke flexibiliteit in bestuursstijl en in diverse samenwerkingsverbanden afhankelijk van de situatie en thematiek. In het vervolg van deze Omgevingsvisie vullen we dit nader in voor Sittard-Geleen.

2.3 De ruimtelijke netwerken van Sittard-Geleen

De aantrekkelijkheid van Sittard-Geleen hangt samen met de combinatie van de kwaliteiten van onze netwerken op alle verschillende schaalniveaus, van (inter)nationaal tot lokaal. Dit vergt zowel een continu schakelen tussen de netwerken als het zoeken van de onderlinge versterking van de netwerken. We zoeken hierbij de kansen op die de grensoverschrijdende agglomeratie biedt. Recent is een Citydeal Eurolab gesloten tussen de betrokken partijen in Zuid-Limburg en het Rijk met als doel een versnelling tot stand te brengen in de realisatie van een polycentrische grensoverschrijdende agglomeratie Maas-Rijn met een arbeidsmarkt, een kennisinfrastructuur, een openbaar vervoerssysteem en een economie.

2.3.1 Het (inter)nationale netwerk

Sittard-Geleen telt met de chemie en de automotive twee economische pijlers die rechtstreeks op het (inter)nationale niveau functioneren. Beide hebben zich genesteld in Sittard-Geleen door de historische ontwikkeling ter plaatse. Inmiddels hebben ze een steeds sterkere (inter)nationale dimensie gekregen, waardoor niet alleen deze uitgangssituatie belangrijk is, maar ook de blijvende aantrekkelijkheid van Sittard-Geleen (als onderdeel van de regio) als vestigingslocatie, evenals het regime van Nederlandse regels (zoals de koepelvergunning bij de Chemelotsite, maar ook de regelgeving rond duurzaamheid) en financiële mogelijkheden. Energiekosten maken een aanzienlijk deel uit van de kosten van de bedrijven zodat ook dit een relevant onderdeel van de afweging vormt. Overleg over al deze zaken vindt op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau plaats.

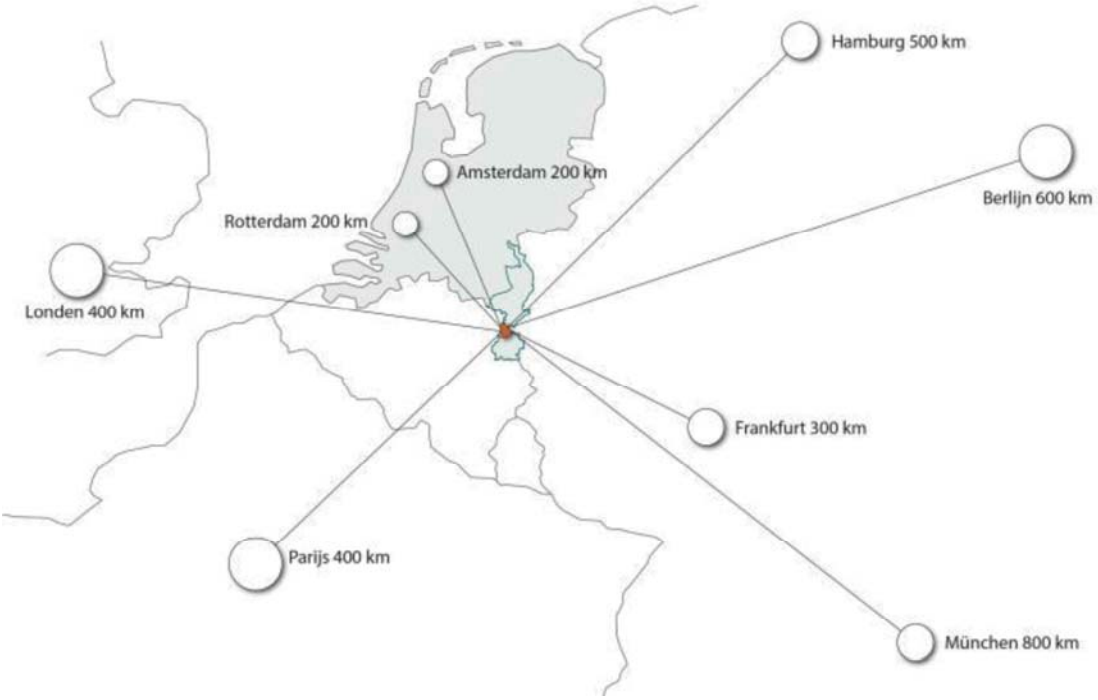

Zwaartepunt voor de chemie ligt bij de grote bedrijven op de Chemelot site die onderdeel uitmaken van internationale concerns. Bij de aansturing hiervan vindt continu een wereldwijde afweging plaats. De bedrijven op de site maken onderdeel uit van een keten met toeleveranciers en afnemers. Dit zijn deels ook internationale bedrijven, maar ook regionale of lokale bedrijven.
De Brightlands Chemelot Campus verbindt met onderwijs en onderzoek innovatie aan de productie die op de site geleverd wordt. Ook de campus functioneert op internationaal niveau, in nauwe verbinding met de Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool en de RWTH in Aken. De combinatie van de campus, de bedrijven op de site en het lokale mkb leidt tot kennisverwerking en valorisatie.

Zwaartepunt voor de automotive ligt in de productie bij VDL Nedcar. Dit bedrijf produceert auto's voor internationale opdrachtgevers. Bij de productie hoort een keten van toeleveranciers en afnemers die zowel internationaal, regionaal als lokaal zijn. Ook de innovatie in de keten vindt op deze niveaus plaats.

De blijvende aantrekkelijkheid van Sittard-Geleen als vestigingslocatie voor de chemie en automotive hangt vooral samen met de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in de polycentrische agglomeratie waar Sittard-Geleen met haar specifieke kwaliteiten onderdeel van uit maakt. Het gaat hierbij o.a. om de nabijheid van diverse stedelijke centra met alle voorzieningen, de aanwezigheid van voldoende gekwalificeerd personeel, de binding met opleidingen, de diversiteit in woonmilieus van landelijk tot stedelijk, de kwaliteit van de groene leefomgeving, de aanwezigheid van aanverwante bedrijven c.q. de ruimte voor bedrijven in de keten, en de kwaliteit van verbindingen. De specifieke bijdrage die Sittard-Geleen in de agglomeratie heeft is in de volgende paragraaf beschreven.

Naast de algehele kwaliteit van de woon- en leefomgeving is er een aantal factoren die de specifieke locatie binnen Sittard-Geleen aantrekkelijk maken voor de chemie en de

automotive. De eerste daarvan is de uitstekende ontsluiting van Sittard-Geleen als logistiek knooppunt, waardoor de aanvoer van grondstoffen en afvoer van producten eenvoudig te realiseren is. Sittard-Geleen is met het spoor, de snelwegen en de binnenhavens in Holtum-Noord en Stein multimodaal ontsloten. Via de havens is er een rechtstreekse verbinding met de mainport in Rotterdam. De Chemelotsite is via een uitgebreid systeem van buisleidingen uitstekend ontsloten en kent via de railterminal dagelijkse verbindingen met de havens van Rotterdam en Antwerpen. Een rechtstreekse aansluiting op het spoor van de Yard bij Nedcar voor de afvoer van een deel van de autoproductie wordt momenteel onderzocht. Met Maastricht-Aachen Airport en nog 6 andere vliegvelden binnen een reisafstand van een uur is ook het luchttransport binnen zeer korte afstand ontsloten.

Ten tweede kunnen door de onderlinge nabijheid van de chemie en de automotive crossovers makkelijk plaats vinden. Deze ontwikkelingen kunnen bijdragen aan een circulaire economie.

Tot slot speelt ook de kwaliteit van de bedrijfslocatie sec een rol, omdat dit medebepalend is voor de uitstraling. Zo draagt voor de campus een parkachtige omgeving bij aan de uitstraling. Maar ook BMW zet voor zijn eigen fabrieken in op een dergelijke omgeving, omdat het afstraalt op het merk. De ligging van VDL Nedcar in de landgoederenzone van Sittard-Geleen kan op een vergelijkbare wijze tot meerwaarde leiden.

2.3.2 Het regionale netwerk

Zuid-Limburg is een aantrekkelijke woon-, werk- en leefregio, waar Sittard-Geleen met haar specifieke kwaliteiten onderdeel van uit maakt. Het gaat hierbij o.a. om de kwaliteit van de groene leefomgeving, de diversiteit in woonmilieus van landelijk tot stedelijk, de nabijheid van diverse stedelijke centra met alle voorzieningen, de aanwezigheid van voldoende werk, maar ook voldoende gekwalificeerd personeel, de binding met opleidingen, de aanwezigheid van aanverwante bedrijven c.q de ruimte voor bedrijven in de keten, en de kwaliteit van verbindingen. Gebiedsontwikkelingen met een economisch perspectief moeten altijd in balans zijn met de kwaliteiten die de woon-, werk- en leefregio bepalen.
In de volgende paragrafen geven we een korte beschrijving van deze kwaliteiten van de regio en benoemen de specifieke bijdrage die Sittard-Geleen in de agglomeratie heeft. Na nader onderzoek worden verdergaande keuzes in de regio gemaakt over de verdeling en instandhouding van stedelijke functies, zoals zwembaden of schouwburgen.

2.3.2.1 De kwaliteit van de groene leefomgeving

De kwaliteit van de woon- en leefomgeving wordt heel specifiek voor onze regio bepaald doordat de verstedelijkte omgeving is ingekaderd in een groen landschap, met sterke landschappelijke structuren. De steden liggen rondom het open hart van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. De hellingen van het Heuvelland lopen tot aan de oostkant van Sittard en Geleen. Internationaal maakt het Nationaal Landschap onderdeel uit van het grensoverschrijdende drielandenpark. De Grensmaas met haar specifieke karakter als grindrivier vormt een ecologische en landschappelijke verbindingszone als schakel tussen het oorsprongsgebied in Frankrijk en uiteindelijk de uitstroom in de zee. Ook vormt de 'Gemeenschappelijke Maas', zoals de Belgen de Grensmaas eigenlijk toepasselijker noemen,

een verbindingszone tussen de gebieden aan de Nederlandse en aan de Belgische zijde. De aanpak van de hoogwaterproblematiek (zowel op de korte als de lange termijn in relatie tot de klimaatverandering) en natuurontwikkeling vindt in dit internationale kader in goede afstemming plaats. De bekenzone van de Rode Beek en Geleenbeek vormt een ecologische en landschappelijke verbindingszone vanuit het oorsprongsgebied in Duitsland c.q. de regio Parkstad, tot de uitstroom in de Maas. De aantrekkelijkheid van deze zone wordt nog vergroot door de aanwezigheid van een aanzienlijk aantal landgoederen en kastelen. Vergelijkbaar met de Maas verbindt ook deze zone de gebieden die hier aan grenzen, zowel regionaal als internationaal. Ook voor deze zone geldt dat – naast de ecologische en landschappelijke ontwikkeling- de hoogwaterproblematiek mede in relatie tot de klimaatverandering met elkaar opgepakt moet worden. Ten noorden van de bekenzone ligt zowel in Echt-Susteren als aan de Duitse kant een uitgestrekt open agrarisch landschap met verspreide dorpen en bebouwing.
Als totaal vormt ons landschap met haar structuren een robuust geheel van landschappelijke netwerken, watersystemen en ecologische en recreatieve verbindingen.

Binnen de regio wordt het groene karakter van Sittard-Geleen bepaald doordat al deze landschappelijke structuren hier bij elkaar komen. Van de oostzijde van de gemeente naar de westzijde gaat het Heuvelland over in het Maasdal. De bekenzone van de Geleenbeek en de Rode Beek komen samen in Sittard-Geleen om vervolgens via het gemeenschappelijke traject in Sittard-Geleen en Echt-Susteren in de Maas uit te komen. Op een iets lagere schaal kent ook Sittard-Geleen een groen hart met een uiterst landelijk karakter waar de dorpen in open agrarisch gebied liggen, met daarom heen het verstedelijkte gebied en werkgebieden.

2.3.2.2 Diversiteit in woonmilieus van landelijk tot stedelijk

In de (grotere) regio is er met de combinatie van het landelijke gebied en de verschillende landschapszones enerzijds en verstedelijkte milieus anderzijds een zeer divers aanbod aan woonmilieus. Zo biedt het Heuvelland uiterst landelijk wonen. Bij dorps wonen is er grote keuze in het karakter van de dorpen. Zo hebben de dorpen langs de Maas een heel ander karakter dan de dorpen in het open agrarische landschap. In de regio is ook ruime keuze in suburbane woonmilieus, soms met een specifiek groen karakter, maar soms ook meer uniform. Ook in stedelijk wonen is er keus in de karakters van het woongebied, afhankelijk van het karakter van het stedelijk centrum en zelfs daarbinnen, en de maat en schaal van de stad. In Sittard-Geleen biedt het centrum van Sittard stedelijk wonen met twee heel verschillende karakters. Enerzijds in de speciale ambiance van het historische centrum binnen de stadswal. Anderzijds met de ontwikkelingen van Zitterd Revisited modern wonen in een groene omgeving aan de schootsvelden rondom de stadswal. Heerlen biedt stedelijk wonen in een ambiance van young urban. Maastricht is een maatje groter en biedt op deze grotere schaal zowel historisch als modern wonen. In de iets grotere regio bieden bijvoorbeeld Eindhoven, Luik, Hasselt, Aachen en Düsseldorf stedelijk wonen op een meer grootstedelijk niveau. En voor de liefhebber liggen zelfs Amsterdam, Brussel en Köln met hun grootstedelijkheid binnen een acceptabele reisafstand en vormen daarmee onderdeel van ons netwerk.

In de regio liggen de woningprijzen het hoogst in Maastricht en het Heuvelland. In Parkstad en de Westelijke Mijnstreek zijn de woningprijzen lager waardoor een kwalitatief hoogstaand woonmilieu in een groene omgeving en met voorzieningen in de nabijheid voor een grotere doelgroep bereikbaar is.

2.3.2.3 Complementaire binnensteden

In de zuidelijke helft van Limburg zijn er vier middelgrote steden, met ieder hun eigen karakter. Het betreft Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen en Roermond. Maastricht is hiervan de grootste stad, met een heel specifiek karakter enerzijds als studentenstad, en anderzijds als historische stad die veel toeristen trekt. Het winkelsegment in de binnenstad betreft veelal wat duurdere speciaalzaken. Heerlen kenmerkt zich door een Young Urban signatuur en straalt dit zowel uit in het straatbeeld als in de evenementen in de stad. Sittard is met zijn omwalde centrum een compacte historische stad. Met de huisvesting van Zuyd Hogeschool in Ligne wordt het karakter als hbo-studentenstad duidelijker.

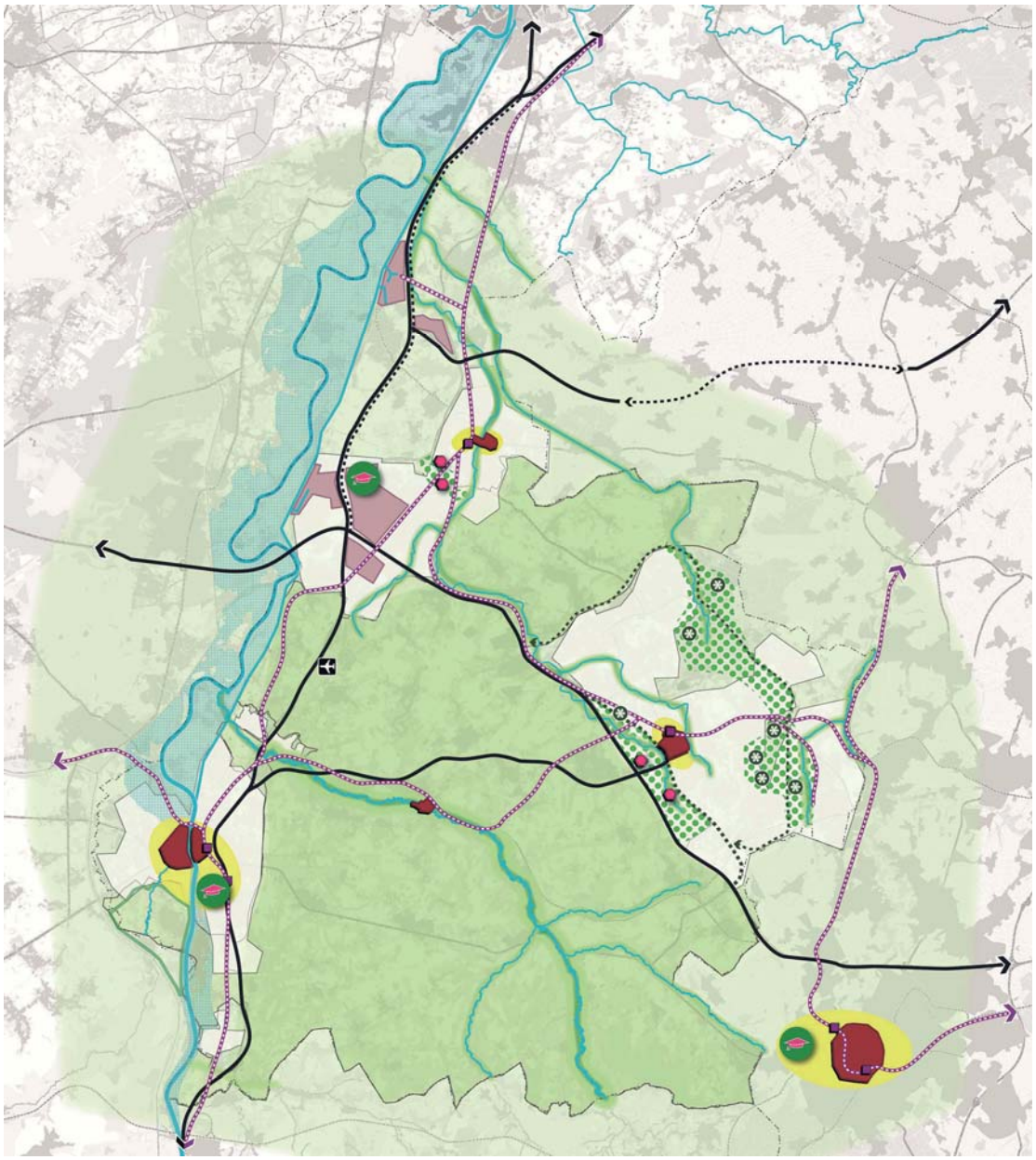

'regionaal raamwerk 2030' (uit: Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014)

Het winkelgebied in Sittard wordt vooral bepaald door kleinere speciaalzaken met een couleur locale. Waar het karakter van Roermond veel meer bepaald wordt door de aanwezigheid van het outletcenter.

Binnen een reisafstand van een uur zijn er meerdere grotere steden: Luik, Hasselt, Brussel, Aachen, Düsseldorf, Eindhoven. Naast de eerdere genoemde grootstedelijkere woonmilieus zijn in deze steden ook grootstedelijke voorzieningen te vinden die een groter draagvlak vergen, zoals een operagebouw, maar ook specifieke internationale winkelketens.

Het totaal van de stedelijke centra in de (grotere) regio zorgt voor een breed palet aan mogelijkheden. In de (gezamenlijke) ontwikkeling van de regio zoeken we steeds nadrukkelijker deze complementariteit op en versterken daarbinnen ieders eigen profiel. Binnen Sittard-Geleen vervult met name Sittard met zijn stedelijke voorzieningen, historisch centrum, uitgebreider winkelsegment en zorgvoorzieningen een regionale rol richting de dorpen in de buurt. Het centrum van Geleen vervult die rol als service- en dienstencentrum.

2.3.2.4 Complementaire voorzieningen in de regio

In de regio zijn diverse specialistische voorzieningen die een functie hebben voor de hele regio, en zelfs daarbuiten. Hiermee zijn kwalitatief hoge voorzieningen voor de regio beschikbaar. Een aantal van de voorzieningen is gekoppeld aan het aantal inwoners van de regio (draagvlak). Andere zijn gekoppeld aan specifieke sterke punten zoals de ligging of bereikbaarheid.
Een voorbeeld van de regionale voorzieningen is de ziekenhuiszorg, met het Academisch ziekenhuis in Maastricht, en het Zuyderland ziekenhuis met (deels) gespecialiseerde vestigingen in Heerlen en Sittard-Geleen met de laatste opgezet als ziekenhuis van de 21e eeuw. Ook in Hasselt, Luik en Aken zijn academische ziekenhuizen waardoor een ruim aanbod aan zorg geboden wordt.
De hbo-opleidingen in Zuid-Limburg zijn verdeeld over Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen waarbij ieder een eigen signatuur heeft. Hierbij is tevens de koppeling gemaakt met het MBO-onderwijs om te komen tot doorlopende leerlijnen en zo op de betreffende vakgebieden tot een brede range van goed opgeleide mensen te komen. Een voorbeeld hiervan is het Technocollege. In Sittard-Geleen zitten DaCapo, Arcus & Leeuwenborgh onder één dak in de Sportzone. De opleidingen van Zuyd Hogeschool zijn gebundeld in Ligne.

De spil van de Limburgse Sportzone is gelokaliseerd binnen Sittard-Geleen. Hier ontwikkelt zich een provinciaal topsportcentrum, met als doel het vormen van een wereldklasse sport en innovatie ecosysteem, primair gericht op alle aspecten van de wielersport en daarnaast met

name running en urban sports. De basis wordt gevormd door de sporten die traditioneel sterk geworteld zijn in Limburg (handbal, hockey, voetbal, triatlon en atletiek) en een topsportvriendelijke onderwijsomgeving.
In Parkstad vinden we grootschalige recreatievoorzieningen met een bovenregionale uitstraling, zoals Gaia Zoo en SnowWorld.

2.3.2.5 Kennis-as

In Limburg wordt vanuit de triple helix ingezet op de kennis-as om de innovatiekracht binnen de provincie te vergroten. In deze samenwerking wordt een aantal gethematiseerde (Brightlands)campussen ontwikkeld. In Maastricht is dit de Health Campus, gekoppeld aan het Academisch Ziekenhuis en de Universiteit. In Sittard-Geleen is dit de Chemelot Campus op het gebied van chemie & materialen. Hierbij wordt samengewerkt met Zuyd Hogeschool en de Universiteiten van Maastricht, Eindhoven en Aken. In Heerlen wordt op de campus gewerkt aan Smart Services. Ook de Open Universiteit is gevestigd in Heerlen. Venlo tenslotte kent een campus gericht op agrofood.

De ligging van de Chemelot Campus aan de rand van het Chemelot terrein versterkt de potentie tot productvalorisatie. In de combinatie van de campus en de site kan de hele reeks van onderzoek, via ontwerp en tenslotte kleinschalige proeffabrieken voordat uitgebouwd wordt naar grootschalige productie worden vormgegeven. Dit maakt de campus uniek in Nederland. Cross-overs naar de ontwikkeling van materialen voor de automotive vindt plaats door de aanwezigheid van VDL Nedcar en toeleveranciers binnen Sittard-Geleen.

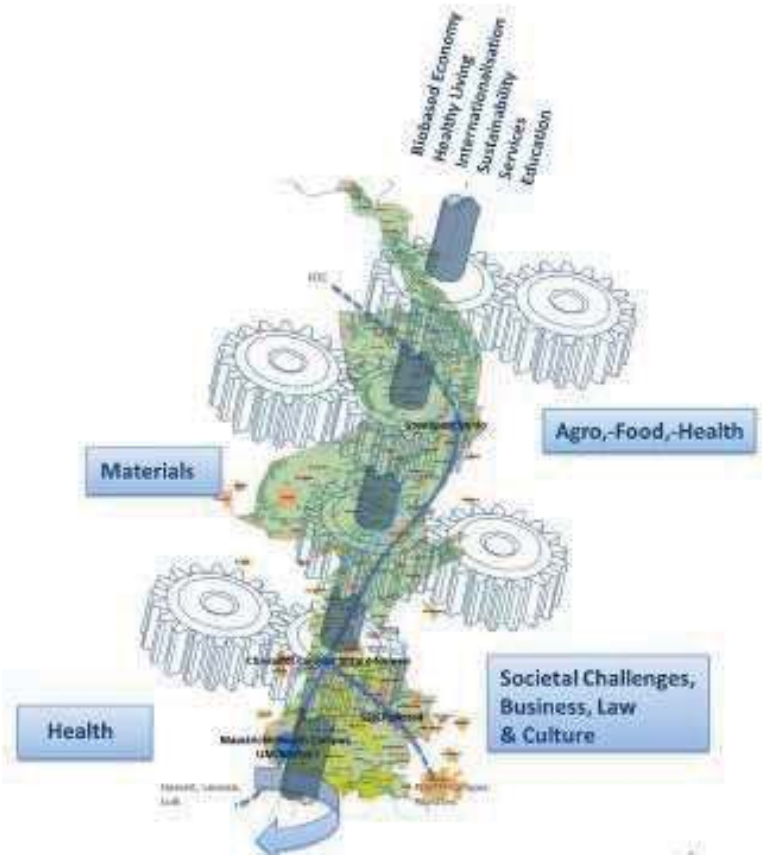

2.3.2.6 Werkgelegenheid voor de regio
De regio Zuid-Limburg telt circa 210.000 arbeidsplaatsen (2014, bron LISA). Maastricht (71.000), Heerlen (54.000), Sittard-Geleen (49.500), en Kerkrade (14.500 arbeidsplaatsen) leveren hier het grootste aandeel aan. De arbeidsmarkt functioneert regionaal, waarbij een flinke arbeidspendel plaatsvindt. Ook de banen in Sittard-Geleen worden vervuld door mensen uit de hele regio.

In Sittard-Geleen is een aantal grote werkgevers gevestigd, die gezamenlijk circa 40% van het banenaanbod leveren. Dit zijn de chemie in combinatie met de Chemelot campus (bij elkaar circa 10.000 directe banen), de automotive (groeit naar circa 5.000 banen) en Zuyderland (4.000-5.000 banen). Het mkb en onderwijs dragen ook veel bij aan de werkgelegenheid.

In de gemeente Sittard-Geleen wonen circa 42.000 werkzame personen waarvan bijna 60% in de eigen gemeente werkt. Verder werken in de gemeente circa 8.000 mensen uit Stein, Beek en Maastricht, en ongeveer even veel uit Parkstad. Vanuit het noorden werken circa 5500 mensen in Sittard-Geleen, waarvan bijna de helft uit Echt-Susteren. In 2013 werkten er circa 1900 mensen uit België in Sittard-Geleen. Door de uitbreiding van de werkgelegenheid bij Nedcar komen nu steeds meer oud-werknemers van Ford Genk hier werken waardoor dit aantal toeneemt. Vanuit Duitsland werken hier circa 700 mensen.
Omgekeerd werkt een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking (circa 18.000 personen) van Sittard-Geleen in de regio. Hiervan werken er circa 6.300 in Maastricht, Beek of Stein, en circa 4.400 in Parkstad. In noordelijke richting werken circa 3.000 mensen buiten de provincie, bijvoorbeeld in de regio Eindhoven. Er werken circa 1.000 inwoners van Sittard-Geleen in Roermond, en 1.000 in Echt-Susteren. Er zijn nagenoeg geen mensen uit Sittard-Geleen die in Duitsland of België werken.

De aantrekkelijkheid van de regio als vestigingslocatie voor bedrijven hangt mede af van de aanwezigheid van voldoende gekwalificeerd personeel en de aanwezigheid van andere bedrijven op het betreffende vakgebied of in de keten. Doordat de regio als één arbeidsmarktregio werkt, kan makkelijk uitwisseling plaatsvinden van personeel binnen een bedrijventak. In samenwerking met de mbo-opleidingen, hogescholen en universiteiten wordt gewerkt aan doorlopende leerlijnen gericht op de specifieke behoefte aan personeel in de regio (vraaggestuurd onderwijs).

2.3.2.7 Kwaliteit van verbindingen
Op het gebied van verbindingen kan onderscheid gemaakt worden tussen de verbindingen die van belang zijn voor het dagelijks functioneren, en de logistieke verbindingen.
Voor het functioneren van de regio als netwerk is de kwaliteit van het daily urban system van groot belang. Binnen Zuid-Limburg zijn de autoverbindingen uitstekend geregeld met een netwerk van snelwegen, provinciale wegen en lokale wegen. De stedelijke centra en grotere kernen zijn ook goed met het openbaar vervoer ontsloten. Veel werklocaties zoals de campussen, maar bijvoorbeeld ook thematische detailhandelszones zijn echter op locaties langs de randen van het stedelijk weefsel ontwikkeld waardoor zij in veel mindere mate op het openbaarvervoernetwerk zijn aangesloten.
Via de intercitystations van Maastricht, Heerlen en Sittard is de regio goed aangetakt op het grootschaligere openbaarvervoer netwerk. De snelheid van de verbinding met het internationale netwerk vormt hierbij nog een aandachtspunt. Provincie en gemeenten zetten zich hierom samen in voor deze grensoverschrijdende verbindingen. Dit gebeurt deels via de

OV-concessie die op korte termijn van kracht wordt. Daarnaast vindt er lobby plaats bij het Rijk.

De regio is met een netwerk van noord-zuid- en oost-westverbindingen via de weg uitstekend verbonden met het achterland. Het Julianakanaal verbindt de regio via het water met België en de zeevaarthaven van Rotterdam. Het spoor verbindt de regio zowel in noord-zuidrichting als in oost-westrichting. De aanwezigheid van Maastricht-Aachen Airport als lokaal vliegveld en nog 6 andere vliegvelden binnen een reisafstand van een uur zorgen voor een goede verbinding met de rest van de wereld via de lucht. Tot slot kan nog de goede verbinding van Chemelot via buisleidingen voor de aanvoer van materialen en afvoer van producten worden genoemd, naast de multimodale ontsluiting via weg, water en spoor.
In dit netwerk van verbindingen zijn er enkele bedrijfslocaties langs het kanaal die multimodaal ontsloten zijn. Het betreft het bedrijventerrein in Maastricht-Noord, en het terrein Holtum-Noord in Sittard-Geleen.

2.3.3 Het lokale netwerk

Het lokale netwerk bevat het woon- , werk- en leefmilieu op meer lokale schaal. Hierbij gaat het om het totaalpalet van wonen, werken, recreëren etc. Zowel voor inwoners van Sittard-Geleen als voor mensen uit de regio. Van jong tot oud. Over de hele breedte van de samenleving. Ons beleid op het niveau van het lokale netwerk staat uitgewerkt bij de verschillende thema's in deel 2 van de Omgevingsvisie.

2.4 Partnerschap, hoe verder?

Een wezenlijk aspect van de netwerksamenleving is dat de verantwoordelijkheid voor het netwerk gedragen wordt door alle partijen die een onderdeel vormen van deze samenleving. In samenwerking; ieder vanuit zijn eigen kunnen en rol. De omslag vanuit de meer traditionele en lokale overheidssturing van de afgelopen decennia naar deze gezamenlijke sturing vindt momenteel geleidelijk aan en proefondervindelijk plaats. Met elkaar ontdekken we op welke wijze we hier vorm en invulling aan kunnen geven. De wijze hierop verschilt afhankelijk van het onderwerp. Bij het opstellen van het beleidsplan IBOR (2016) is

bijvoorbeeld nadrukkelijk de dialoog met de inwoners aangegaan met als doel om ook de uitvoering te blijven baseren op een continue afstemming met de wensen van de inwoners. Waar het bijvoorbeeld de ontwikkeling van Chemelot of VDL Nedcar aangaat vindt juist weer dialoog plaats met die partijen. In hoofdstuk 2.3 is het onderlinge belang geduid tussen de grote bedrijven in Sittard-Geleen en de woon-, leef- en werkkwaliteit van de gemeente en de regio. Het gezamenlijk nemen van de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van dit netwerk en hierin investeren kan een volgende stap in dit proces zijn.

2.5 Regionale afspraken POL

De afgelopen jaren is gezamenlijk in de regio gewerkt aan een visie voor de ontwikkeling van (Zuid-)Limburg. Dit heeft geresulteerd in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) 2014. In 2016 hebben alle gemeenten in Limburg in een bestuursakkoord de hoofdlijnen van het POL onderschreven. Hierin is afgesproken in 2016 een gezamenlijke uitwerking op de belangrijkste thema's in de regio maken. Het resultaat hiervan moet landen in door alle partijen vast te stellen beleid. Dit is veelal in de vorm van regionale structuurvisies. De uitdaging voor de regio is om in de omstandigheden van onze krimpregio te komen tot een duurzame ontwikkeling van de woon-, werk- en leefomgeving.

In het POL is geconstateerd dat we in Zuid-Limburg een overschot hebben aan woningen, detailhandel, bedrijventerreinen en kantoren, en in de voorraad een kwaliteitsslag wenselijk is. In het POL is op hoofdlijnen focus aangebracht waar onze prioriteiten liggen en hoe we dit willen realiseren. In de (regionale) Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016; vastgesteld door de raden van alle Zuid-Limburgse gemeenten) is dit op het gebied van wonen al verder uitgewerkt. Voor het thema regionale economie (detailhandel, bedrijventerreinen, kantoren) werken we dit in 2016 uit in een regionale structuurvisie voor Zuid-Limburg. In deze visie kan op onderdelen nog een aanscherping plaatsvinden van het beleid zoals we het in de Omgevingsvisie hebben beschreven.

3 AMBITIES SITTARD-GELEEN

In dit hoofdstuk zijn de ambities voor Sittard-Geleen over de breedte van alle beleidsvelden beschreven om een integraal beeld te schetsen. In hoofdstuk 4 beschrijven we hoe we dit willen realiseren. Aangezien de Omgevingsvisie het beleidsdocument is dat nadrukkelijk ook over de inrichting van de omgeving gaat, wordt in hoofdstuk 5 uitgebreid in gegaan op de visie op de omgeving en de belangrijkste ontwikkelgebieden.

Sittard-Geleen ontwikkelt zich tot een herkenbare, samenhangende stad, waarin inwoners, bedrijven en instellingen actief vorm en inhoud geven aan de stad. Bij de herindeling in 2001 kregen we de duidelijke opgave mee om te groeien in bestuurskracht, in het belang van de inwoners en bedrijfsleven. De afgelopen jaren is hiertoe de koers uitgezet, gericht op drie topprioriteiten: economische structuur en werkgelegenheid, stedelijke functies en sociale vitaliteit. Naast deze prioriteiten van beleid hebben we in de huidige coalitieperiode gekozen om bovenop de drie prioriteiten, drie stevige accenten te zetten: versterking van de stadscentra en cultuur, het wijkgericht werken en verbetering van de profilering van de stad. Ook is in deze periode het gemeentelijke takenpakket van het sociale domein uitgebreid waardoor we deze taken dicht bij en met inwoners kunnen uitvoeren én gaat de nieuwe Omgevingswet ons meer beleidsruimte geven om ook in het fysieke domein deze beweging te maken

De duurzame economische structuur van Sittard-Geleen heeft een sterke basis in de technologische hoogwaardige en innovatieve maakindustrie en de logistiek. De speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek zijn duurzaam verankerd in Sittard-Geleen. De Brightlands Chemelot Campus is een echte groeibriljant met internationale potenties. Het uitstekende vestigingsklimaat zorgt ervoor dat ondernemend initiatief de ruimte krijgt en zich in Sittard-Geleen thuis, gewaardeerd en gestimuleerd voelt. ' Bedrijven in de driver's seat' is en blijft ons motto. Naast de speerpuntsectoren is het ook voor een duurzame stedelijke economie noodzakelijk om midden- en kleinbedrijf, en in feite elke vorm van ondernemerschap in onze gemeente te stimuleren. Sittard-Geleen kenmerkt zich als een stad waar het verdiend wordt. Meer ondernemerschap en bedrijven leiden tot meer banen, meer inwoners en meer draagvlak voor voorzieningen. De samenwerking in Zuid-Limburg op het gebied van economie, onderwijs en arbeidsmarkt groeit. De ondersteuningsstructuur in Zuid-Limburg voor het midden en kleinbedrijf is op elkaar afgestemd. Ook wordt op Zuid-Limburgse schaal de arbeidsmarkt integraal en vraag-gestuurd opgepakt, wat ervoor zorgt dat wij een gezondere balans kennen tussen vraag en aanbod. Samen met bedrijfsleven en onderwijs -in triple helix verband- wordt zo continu gewerkt aan het versterken van de economische structuur gericht op toename van de welvaart met oog (respect) voor een duurzaam leefklimaat.

Om de economische structuur verder te versterken en ook internationaal interessant te blijven is het van belang dat Sittard-Geleen én Zuid-Limburg deel uitmaken van een grensoverschrijdend netwerk van omliggende steden (naast Maastricht en Heerlen, ook Aken, Leuven, Hasselt, Luik,...). Geen metropoolregio, maar een polycentrisch stedennetwerk dat door de omvang van de steden gezamenlijk agglomeratievoordelen ontwikkelt en dus

concurrentiekracht. De steden zijn op zichzelf niet groot en compleet genoeg om internationaal mee te spelen, maar lenen van goed bereikbare, nabij gelegen andere steden (het zogenaamde 'borrowed size' principe), en sluiten via handelsnetwerken aan op specifieke clusters van bedrijvigheid (toeleveranciers en afnemers) of gespecialiseerde industriële sectoren (specialisatie). De goede onderlinge bereikbaarheid is dus een belangrijke randvoorwaarde. Het (Eu)regionale stedennetwerk transformeert naar een kenniseconomie met een internationale statuur. Het netwerk van bedrijven, kennisinstellingen en overheden dat binnen deze agglomeratie ontstaat, leidt tot een continue stroom aan innovaties. Ook de vraag-gestuurde arbeidsmarkt wordt hierbinnen en dan dus grensoverschrijdend opgepakt.

Onze inwoners, bedrijven en instellingen zien de ruimte in het stedennetwerk, waarin ze wonen, werken en leven, steeds vaker als hun gezamenlijke domein. De ruimte waarin naast de versterking van de economische structuur en werkgelegenheid ook de groei van de welvaart en het respect voor het duurzame leefklimaat wordt geborgd. De drie centrumgemeenten in Zuid-Limburg, Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen werken daarom samen aan een gezamenlijke agenda voor Zuid-Limburg en stemmen deze af met de partners; quatro-helix, dat wil zeggen ondernemers, onderwijs, overheden en inwoners / maatschappelijke organisaties werken samen. Een gezamenlijk - met alle belanghebbenden - op te stellen Euregionaal sociaal economisch ontwikkelingsperspectief wordt voorbereid. Vanuit het Provinciaal Omgevingsplan zet Zuid-Limburg gezamenlijk in op verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving; het zoeken naar oplossingen om de kwantiteit van de gebouwde omgeving terug te dringen en de kwaliteit te verbeteren. Het betreft de thema's wonen, bedrijventerreinen, detailhandel, kantoren, landschap, leisure en toerisme en energieopwekking. Samen dingen mogelijk maken en zoeken naar de balans tussen bedrijvigheid en leefbaarheid. Hierdoor wordt ook het vestigingsklimaat voor nieuwe inwoners en bedrijven verbeterd.

Binnen het netwerk van grote en kleinere steden vormen de stedelijke centra een broedplaats voor studenten, (jonge) ondernemers en creatieve mensen in een omgeving waar altijd wel wat te doen is en die daardoor aantrekkingskracht heeft op consumenten, toeristen en inwoners. Cultuur en evenementen spelen hierbij een belangrijke rol. Deze stedelijke centra worden door de ontwikkeling van de techniek ook steeds smarter. De opgaven om onze stadscentra vitaal en aantrekkelijk te houden gebeurt door op Zuid-Limburgse schaal samen te werken en gezamenlijk naar de inrichting van de openbare ruimte en gebouwde omgeving te kijken en daarin keuzes te maken. Dit schept duidelijkheid en ook voor wat betreft het financiële draagvlak voor alle partners. Wij experimenteren met nieuwe, verfrissende en alternatieve oplossingen die horen bij een innovatief stedelijk netwerk. We gebruiken daarbij de ruimte die de nieuwe Omgevingswet ons biedt.

Voor Sittard-Geleen en de regio Westelijke Mijnstreek is Sittard het regionale stedelijke centrum. Dit ontwikkelt zich tot regionaal ontmoetingscentrum in een historische binnenstad. Het centrum van Geleen ontwikkelt zich tot service- en dienstencentrum met accent op innovatie. Op deze ontwikkeling wordt programmatisch en langjarig gestuurd. Consequent en meerjarig investeren volgens de door de Raad vastgestelde plannen Zitterd Revisited en Centrumplan Geleen. De Sportzone Limburg, fysiek in Sittard-Geleen verankerd rondom het stadion van Fortuna, krijgt steeds meer vorm. Naast Fitland, de scholen en de inrichting van de openbare ruimte is de verdere invulling van het stadion en de veilige wieleromgeving een feit. De vele sportevenementen ondersteunen de doorontwikkeling binnen de Sportzone. Ook hier is sprake van programmatisch, consequent sturen en langjarig investeren in de gewenste kwaliteit.

(Euregionale) profilering van de veelzijdigheid en mogelijkheden van ondernemend Sittard-Geleen –ook op het gebied van de Sportzone, cultuur en evenementen– draagt bij aan een verdere versterking van het woon-, vestigings- en leefklimaat van Sittard-Geleen.
Ook veiligheid is en blijft een belangrijk thema, zeker voor een regio omgeven door buitenland, waar we voor de agglomeratiekracht de grenzen zoveel mogelijk willen slechten. Veiligheid is niet vanzelfsprekend. Veiligheid kent geen grenzen en vraagt dus om een grensoverschrijdende aanpak. Dus niet alleen samenwerking binnen de veiligheidsregio, maar ook met partijen daarbuiten en over de grens. Tenslotte maakt ook de verantwoordelijkheid nemen om een bijdrage te leveren aan het bieden van een (tijdelijk) veilige plek voor vluchtelingen die als gevolg van oorlog en onrust hun eigen land hebben moeten verlaten onderdeel uit van onze aandacht voor veiligheid.

In onze wijken, buurten en dorpskernen zijn de veranderingen in het sociale domein gericht op Sittard-Geleen als een veerkrachtige samenleving. Inwoners moeten meer dan ooit aan het stuur staan van hun eigen leven. Zij vinden zelf manieren om problemen aan te pakken. Ondersteund door omgeving en met voorzieningen die hen toerusten om het zo lang mogelijk zelf te blijven doen. Kinderen groeien gezond en veilig op. Inwoners ontwikkelen hun talenten en doen mee 'naar vermogen'; ieder vanuit zijn persoonlijke leefsituatie en leefstijl. Iedereen wordt gezien en gewaardeerd. Ondersteuning en bescherming wordt georganiseerd met degenen die dat echt nodig hebben en met energie van buiten: het netwerk om hen heen.

Voor de toekomst van inwoners van onze stad is het van belang dat mensen meer en meer elkaar opzoeken en ondersteunen in verschillende fasen van hun leven, omdat het niet meer vanzelfsprekend is dat overheid degene is die dit regelt. Er ontstaan in de samenleving zelforganiserende dwarsverbindingen die wijzen naar nieuwe methoden van werken, van

burgerschap en van leven. De zelf organiserende inwoner zoekt daarbij een overheid die niet regisseert, maar faciliteert en durft aan te haken bij de kracht van de verbonden individuen. De gezamenlijke opgave waar gemeenten en maatschappelijke organisaties voor staan is ruimte geven aan eigen regie, initiatief en verantwoordelijkheid van inwoners en dit ondersteunen daar waar dat nodig is op een manier die aansluit bij wat mensen zelf, dan wel de mensen in hun sociale netwerk, kunnen en willen. Het begint bij het zoeken van de aansluiting, het aansluiten op de leefwereld van inwoners. Van daaruit ontstaat vertrouwen. En vertrouwen is de basis voor de overheid om los te laten en voor inwoners om eigenaar te zijn en blijven van hun eigen leven. Daarbij kijken we ook naar de verschillen tussen de dorpen en de wijken in onze stad. De verbinding in deze dorpen en wijken met de sociaal/fysieke wijkteams en initiatieven op het gebied van veiligheid borgen dat we ook deze taken dichtbij en samen met onze inwoners organiseren en uitvoeren.

Kortom voor Sittard-Geleen is het van belang om goed in de verschillende netwerken op diverse schaalniveaus, van de buurt tot (Eu)regionaal of internationaal, te acteren;

- zodat we eraan bijdragen dat de sociale cohesie van de vitale gemeenschappen binnen onze wijken, kernen en dorpen wordt behouden en ook van betekenis is voor kwetsbare groepen;
- zodat onze wijken, buurten en dorpskernen hun eigen identiteit behouden. We werken samen met de inwoners en hun verenigingen, maar ook met in de wijk actieve professionele instellingen, wijk- en buurtplatforms, huisartsen, onderwijzers, thuiszorgmedewerkers, wijkagenten en toezichthouders, vrijwilligers en mantelzorgers aan een vitaal gemeenschapsleven, een veilige en zorgzame samenleving;
- zodat de transformatie van onze stadscentra, bedrijventerreinen en kantorenlocaties, minimaal op Zuid-Limburgse schaal afgestemd is en complementair aan elkaar;

- zodat Sittard-Geleen deel uitmaakt van het grensoverschrijdend stedennetwerk waar agglomeratievoordelen bijdragen aan het versterken van de concurrentiekracht en dus het versterken onze economische structuur en een brede werkgelegenheid. Een brede economie met internationale accenten. Dit zorgt voor groei van welvaart en werk voor iedereen.
- Zodat we meer banen, meer inwoners, meer draagvlak voor voorzieningen hebben en samen werken aan ons Sittard-Geleen als onderdeel van een krachtig Zuid-Limburg.

4 REALISEREN AMBITIES SITTARD-GELEEN

In hoofdstuk 3 zijn de ambities voor Sittard-Geleen over de breedte van alle beleidsvelden beschreven om een integraal beeld te schetsen. In het voorliggende hoofdstuk beschrijven we hoe we dit willen realiseren. Aangezien de Omgevingsvisie het beleidsdocument is dat nadrukkelijk ook over de inrichting van de omgeving gaat wordt in hoofdstuk 5 uitgebreid ingegaan op de visie op de omgeving en de belangrijkste ontwikkelgebieden.

In de begroting geven we in samenhang aan hoe we de ambities van Sittard-Geleen willen realiseren. De ruimtelijke insteek waar de Omgevingsvisie over gaat vormt een onderdeel van dit totaalpakket. In dit hoofdstuk hebben we ervoor gekozen het totale beeld te presenteren. In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de instrumentele uitvoering van de Omgevingsvisie.

4.1 Samen werken aan de economie van morgen

Een sterke economische structuur en werkgelegenheid gaat over inzet op de drie speerpunten automotive, logistiek en chemie & materialen. Op de Brightlands Chemelot Campus gaat het over inzet op versterking van de innovatiekracht van het mkb, maar ook inzet op een gezonde en goed opgeleide beroepsbevolking. De positieve ontwikkelingen bij VDL Nedcar vragen voor 2017 additionele inzet op het gebied van ruimte, infrastructuur en de beschikbaarheid van goed personeel. Ook gaat de aandacht naar verankering van VDL Nedcar binnen de gemeente: samen met de Provincie en LIOF wordt ingezet op het verleiden van toeleveranciers om zich te vestigen op het Industrial Park Swentibold, onderzoeken we mogelijkheden voor (aansluiten op) een automotive campus en begeleiden we mensen, die nu nog langs de kant staan, maar gemotiveerd zijn om bij VDLNedcar te mogen werken, vraag-gestuurd en maximaal. De ambitie van Chemelot is helder. Chemelot wil uitgroeien tot de meest competitieve en duurzame materialen- en chemiesite van West-Europa. Dit is verwoord in de visie Chemelot 2025. Om deze ambitie te bewerkstelligen is medio 2016 een actieplan opgesteld. Het grootste deel van deze actiepunten wordt door private partijen van Chemelot zelf opgepakt. In een aantal actiepunten is nadrukkelijk een rol voor de gemeente en andere overheden weggelegd, denk hierbij onder andere aan de ontwikkelvisie 'doorgroei Campus'.
Sittard-Geleen vormt een belangrijke locatie binnen het logistiek knooppunt Zuid-Limburg door haar ligging aan het (inter)nationale netwerk van wegen, spoorlijnen en waterwegen en de nabijheid van Maastricht Aachen Airport. Dit blijkt ook uit de blijvende vraag naar logistieke terreinen, ondanks dat de beschikbare terreinen nagenoeg vol zijn. Wij onderzoeken of en zo ja hoe we verder in deze behoefte kunnen voorzien. Verplaatsing van bedrijven naar andere bedrijventerreinen kan hier onderdeel van uitmaken.

Naast binding van de speerpuntensectoren ligt er ook een opgave in de verbinding van de speerpuntsectoren met andere sectoren zoals startups en het midden- en kleinbedrijf (mkb). Diverse actieprogramma's zetten in op de groei van deze sectoren. Als belangrijkste zijn te noemen, de Business Innovation Factory, een op startups gericht programma van Brightlands Chemelot campus, de Integrale mkb-aanpak van Limburg Economic Development (LED) - en

de ontwikkeling van drie mkb-frontoffices in Zuid-Limburg, waarvan het SLIMhuis in Sittard-Geleen onderdeel uitmaakt. Deze laatste twee actieprogramma's zijn gericht op het versterken van de innovatiekracht van het mkb. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor het mkb vereist een omgeving die schoon, heel en veilig is. Daarbij voorzien van optimale (digitale) verbindingen en het beheer hiervan. Het verder verankeren van (een vorm van) parkmanagement op de bedrijventerreinen is hier een belangrijke drager van. Daarnaast biedt het regionale WerkgeversservicePunt Westelijke Mijnstreek ondersteuning bij het vinden van passend personeel.

Voor de versterking van de economische structuur bestaat voortdurend aandacht voor cross-overs naar andere sectoren. Geen goed economisch vestigingsklimaat zonder een uitstekend woon- en leefklimaat, zonder een goede bereikbaarheid, zonder hoogwaardige voorzieningen op het gebied van cultuur, onderwijs, sport, vrijetijdseconomie en winkels. En een veilige omgeving, fysiek, maar vooral ook qua veiligheidsbeleving. Cruciaal is tevens de factor arbeidspotentieel. Eind 2015 is gestart met de gezamenlijke vraaggerichte aanpak arbeidsmarkt in Zuid-Limburg om een evenwicht te creëren tussen vraag en aanbod en de participatie van de bevolking in arbeid. Deze aanpak dient ter ondersteuning van de arbeidsbehoefte van de grotere werkgevers op langere termijn en is gericht op de vraaggerichte ontwikkeling van het beschikbare arbeidspotentieel onder diverse doelgroepen. Deze aanpak dient tevens ter versterking van de continue aanpak gericht op de loonwaarde-ontwikkeling van uitkeringsgerechtigden met een vooralsnog beperkter arbeidspotentieel. Praktijkprogramma's dragen bij aan het ontwikkelen van het arbeidspotentieel van deze doelgroep. Dit vanuit een doorlopende cliëntlijn, waarin de werkzoekende ook zijn eigen verantwoordelijkheid neemt. Hierop sluit de beweging van binnen naar buiten van het SW-bedrijf aan. Ook de infrastructuur van het SW-bedrijf kan daarbij benut worden om het arbeidspotentieel van werkzoekenden in hun ontwikkeling al te verzilveren.

4.2 Samen werken aan de veranderende ruimte in de stad

Het gebruik van de ruimte in de stad verandert. In onze gemeente is simpelweg te weinig programma voorhanden om alle leegstaande gebouwen te vullen. Er is een overaanbod aan woningen, winkels, kantoren en maatschappelijke voorzieningen (zoals schoolgebouwen). In dat kader zijn in deze Omgevingsvisie 2016 strategische keuzes gemaakt, omdat simpelweg het invullen van alle leegstaande gebouwen en terreinen niet meer realistisch is. Er is rekening gehouden met ontwikkelingen op het gebied van onder andere leefbaarheid, economie, ruimte en bereikbaarheid en een optimale balans tussen deze aspecten gezocht. De transformatieopgave is onverminderd groot, maar biedt nu ook kansen om mede met onze partners de ruimte *opnieuw* in te richten. De nieuwe Omgevingswet helpt ons daarbij. Deze wet vormt het kader om samen met onze partners de invulling van de ruimte mede mogelijk te maken. Naar verwachting wordt de Omgevingswet in 2019 van kracht. Onze gemeente treft op dit moment voorbereidingen om de implementatie van deze wet in 2019 soepel te laten verlopen. Het leidt tot wijzigingen in het totale instrumentarium, visie, omgevingsplan, vergunningsverlening en handhaving. Maar daarnaast zetten wij ook de in het sociaal domein, bij het wijkgericht werken en bij veiligheid al eerder ingezette beweging, om taken steeds dichterbij en samen met inwoners uit te voeren, bij de uitwerking van de Omgevingswet binnen Sittard-Geleen in. We onderzoeken of dit in 2017 tot experimenten kan leiden, zoals vrijstelling vanuit welstand voor gebouwen op Chemelot die vanaf openbaar terrein niet of nauwelijks zichtbaar zijn.

Bovenstaande opgaven hebben een impact op de inrichting van de ruimte in onze stad. Eén manier van samenwerking aan deze opgave in Zuid-Limburg is de uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL): de Intergemeentelijke Structuurvisie Ruimtelijke Economische Thema's Zuid-Limburg. Hierin maken we op Zuid-Limburgse schaal afspraken over het terugdringen van het overaanbod op het gebied van detailhandel en kantoren. Tot aan de vaststelling van deze Structuurvisie zijn bestuursafspraken gemaakt. We gaan in overleg met onze partners voorzienbaarheid creëren op plaatsen waar we geen detailhandel en kantoren meer willen. Dit zijn onder andere de solitaire locaties buiten de stadscentra, in geval van detailhandel, of buiten de concentratiegebieden, in geval van kantoren, alsook het schrappen van verborgen plancapaciteit. Op het gebied van bedrijventerreinen faseren wij de uitgifte. Het optimaliseren van de infrastructuur is noodzakelijk om de bereikbaarheid van onze centra, bedrijventerreinen en woonwijken te optimaliseren. Hierbij letten we goed op wat in onze buurgemeenten -ook grensoverschrijdend in België en Duitsland- gebeurt, zodat bedrijven en ondernemers hiervan kunnen profiteren.

Het veranderen van detailhandels- of kantoorfuncties in wonen is niet vanzelfsprekend, omdat we ook op het gebied van woningen op termijn een overaanbod hebben. Dit is beschreven in de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg. In het centrum van Sittard kunnen woningen worden toegevoegd, mits deze elders worden geschrapt. We gaan daardoor met woonbestemmingen schuiven. De term 'stedelijke programmering' wordt vaker gebruikt om 'het schuiven met bestemmingen/functies/programma's' te omschrijven. Hierbij zoeken we naar oplossingen die in de samenhang van toegevoegde waarde zijn. Dit is verduidelijkt in de inventarisatie over de risico's van de grondexploitatie, binnenstedelijk en vastgoed. Dit helpt ons; het geeft richting aan de keuzes die we moeten maken en welke mechanismen we hierbij kunnen gebruiken. Dit maakt het mogelijk bepaalde ontwikkelingen toch te realiseren zonder de opgaven uit het oog te verliezen. Dit kunnen wij niet alleen, maar doen we samen met onze partners. Naast de bebouwde omgeving is de openbare ruimte van belang. Een

ruimte die dagelijks door ons wordt gebruikt. Het beheer van deze ruimte wordt intensiever: meer oppervlakte om te onderhouden, klimaatveranderingen waarbij we rekening moeten houden met kwetsbaarheden en waarvoor we een adaptatiestrategie ontwikkelen en het beheer van deze ruimte. Hiervoor stellen we bijvoorbeeld een nieuw IBOR-beleidsplan op waarin aangegeven is hoe we omgaan met de openbare ruimte.

Voorzieningen spelen een belangrijke rol voor inwoners en voor de leefbaarheid in onze woonwijken. De toekomstvisie duurzame accommodaties, die samen met betrokken partijen wordt uitgewerkt en alle accommodaties in gebruik van verenigingen of andere non-profit organisaties in beeld heeft, legt de keuzes en mogelijkheden ter besluitvorming voor. Als gevolg van demografische ontwikkelingen gaan we maatschappelijke voorzieningen clusteren. Ook hiervan hebben we er te veel en zoeken we continu naar oplossingen die uiteindelijk het woon- en leefklimaat in onze stad ten goede komen.

De ondernemers in middelgrote en kleine stadscentra in Nederland hebben het moeilijk om het hoofd boven water te houden. De al jarenlange leegstandscijfers maken dit tastbaar. Om deze negatieve trend te doorbreken, heeft de raad het programma Zitterd Revisited vastgesteld en door besluitvorming van de Kadernota 2015 voorzien van meerjarig budget. Deze budgetten zijn nog niet dekkend voor alle onderdelen. Het provinciale kader "Stedelijke Ontwikkeling", vastgesteld door Provinciale Staten op 13 mei 2016, biedt voldoende aanknopingspunten voor een substantiële bijdrage aan het deelprogramma "Zitterd Revisited". Met de recente besluitvorming van de provincie om fors en meerjarig mee te financieren in deze omvangrijke opgave, is de uitvoerbaarheid van het programma fors toegenomen. Eén van de belangrijkste deelprojecten in het kader van "Zitterd Revisited" is het compactiseren van het kernwinkelgebied. Hieraan gekoppeld dient winkelvloeroppervlakte in de ondernemersstraten getransformeerd te worden naar andere functies. Deze opgave is tijdrovend en vergt veel inspanningen van al onze partners. Het transformeren van winkels naar woningen in de binnenstad van Sittard is versoepeld, maar betekent dat elders in onze gemeente woningen op termijn onttrokken worden aan de voorraad. Een ander belangrijk project is het herinrichten van het station c.q. stationsomgeving. De openbare ruimte verandert mee door het veranderende ruimtegebruik. Het stimuleren van (nieuw) ondernemerschap c.q. het aantrekken van nieuwe retailers / filiaalbedrijven blijft een speerpunt in de centrumaanpak. Diverse winkelketens en zelfstandige ondernemers hebben het, ondanks onze inspanningen, moeilijk door afnemende bestedingen en passanten en de toename van internetverkopen. Deze ontwikkelingen noodzaken nog meer tot een samenhangende en daadkrachtige en op uitvoering gerichte aanpak van beide centra. Hierbij experimenteren wij met nieuwe instrumenten die ontwikkeld worden en waarmee we de leegstandsaanpak kunnen intensiveren.

De problematiek die hiervoor beschreven is, geldt ook voor het centrum van Geleen. De raad heeft het programma Centrumplan Geleen vastgesteld en ook, door besluitvorming van de Kadernota 2015, voorzien van meerjarig budget. Deze budgetten zijn nog niet dekkend voor alle onderdelen. Er wordt op ingezet dat ook hier o.a. een bijdrage van de provincie, maar dan meer projectmatig in plaats van programmatisch, gaat plaatsvinden.
Eén van de deelprojecten in dit programma is het compacter maken van het kernwinkelgebied. Ook voor Geleen dient winkelvloeroppervlakte in de ondernemersstraten getransformeerd te worden naar andere functies. Dit vergt inspanningen van al onze partners en is tijdrovend, omdat per pand maatwerk geleverd moet worden. Dit heeft mede als gevolg dat ook de openbare inrichting (mee)verandert.

Alleen het transformeren van winkelpanden naar andere functies is niet voldoende, ook het aantrekken van nieuwe ondernemers en het stimuleren van ondernemerschap draagt bij aan deze opgave. Daarbij houden we rekening met het aantrekken van ondernemers die passen in het profiel van een lokaal verzorgend centrum. We kijken samen met onze partners naar nieuwe instrumenten en leegstandsaanpak om de leegstand te verminderen.

Op het gebied van cultuur werken we aan het versterken van de basisinfrastructuur. Dit doen we samen met diverse kunstdisciplines en instellingen. Een andere voorziening is parkeren. Het evenwicht tussen facilitering van de centra en stabiliteit van de parkeerinkomsten blijft aandacht vragen. Het gemeentelijk parkeerbeleid 2015 wordt geëvalueerd. Sittard-Geleen is nog een van de weinige gemeenten die de volledige exploitatie en beheerstaken van parkeren zelf uitvoert.

De Sportzone Limburg draagt bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. De basis wordt gevormd door de sporten die traditioneel sterk geworteld zijn in Limburg (handbal, hockey, voetbal, triatlon en atletiek) en een topsportvriendelijke onderwijsomgeving. Het doel van de doorontwikkeling van de Sportzone Limburg is het vormen van een wereldklasse sport en innovatie ecosysteem, primair gericht op alle aspecten van de wielersport en daarnaast met name running en urban sports. De doorontwikkeling van de Sportzone is een strategische gebiedsontwikkeling in onze gemeente met functionele verbindingen naar bedrijven, kennisinstellingen, de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen en de Brightlands Health Campus in Maastricht. Naast het bieden van een toonaangevende test-, trainings- en wedstrijdomgeving, biedt de Sportzone een goede basis voor evenementen en sportgerelateerde retail. In 2015 is het trekkerschap voor de Sportzone Limburg van de provincie naar de gemeente gekomen. Ook hier is gekozen voor een aanpak via een programma. Onderdelen van het programma zijn onder andere de Veilige Wieleromgeving en

(een haalbaarheidsonderzoek naar) een lage snelheidswindtunnel. In 2017 is de realisatie van de grootste Veilige Wieleromgeving van Nederland op de Sportzone voorzien. Hier maken tal van doelgroepen - zoals schoolgaande jeugd, wielerverenigingen, sportbonden, professionele wielerploegen en recreanten - gebruik van. Ook is een nieuw evenementenprogramma voor de Sportzone in voorbereiding dat in 2017 zijn effect krijgt en dat de stad – en daarmee vanzelfsprekend ook de provincie Limburg - verder op de kaart zet. Naast de ontwikkeling van de op sport gerichte onderdelen van de Sportzone, wordt in 2017 ook een aantal retail- en horeca onderdelen van de Sportzone gerealiseerd. Hiermee kent de doorontwikkeling van de Sportzone een organische ontwikkeling en wordt tevens een goede basis gelegd voor de volgende stappen in de doorontwikkeling.

In de Kadernota 2015 is de verbetering van de profilering van Sittard-Geleen als één van de accenten genoemd. In 2016 is de profilering van Sittard-Geleen doorontwikkeld en is de verbinding met citybranding in de gemeentelijke communicatie geïntensiveerd. Daarmee is het totale bereik van op branding gerichte communicatie substantieel gegroeid. Voor 2017 wordt dit geïntensiveerd. Doel is de veelzijdigheid en mogelijkheden voor inwoners, bezoekers, ondernemers, werknemers en studenten van Sittard-Geleen, binnen en buiten de landsgrenzen, beter te promoten. Door te werken vanuit een gedeelde merkvisie kan op termijn een krachtig en onderscheidend beeld van de stad ontstaan.

4.3 Samenwerken aan een veilige woon-, werk- en leefomgeving

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een aantrekkelijke stad. Het terugdringen en voorkómen van criminaliteit blijft topprioriteit. Wij blijven werken aan een stad waar onze inwoners, ondernemers en bezoekers zich welkom, thuis en veilig voelen. Het veiligheidsbeleid richt zich met name op de door de gemeenteraad geformuleerde veiligheidsprioriteiten, genoemd in de Kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek 2015-2018, "Veiligheid kent geen grenzen". Wij werken samen aan veiligheid met politie, het Openbaar Ministerie, andere (maatschappelijke) organisaties en met ondernemers en inwoners.

Veiligheid heeft in de gemeente Sittard-Geleen hoge prioriteit. De inwoner dient zich veilig te voelen in zijn directe woonomgeving, maar ook in de hele gemeente. Veiligheid is daarmee een onderwerp dat niet alleen door de overheid wordt ingevuld, maar ook vanuit de eigen verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers en bezoekers. Samen met veiligheidspartners, zoals politie, Openbaar Ministerie en brandweer, samen met de gemeenten in (Zuid-)Limburg, met partners over de landsgrenzen heen, maar zeker ook met de inwoners stellen wij ons ten doel Sittard-Geleen zo veilig mogelijk te maken en te houden. Daar waar in grote delen van ons land een positieve trend waarneembaar is met betrekking tot de misdaadcijfers blijven deze in onze regio en dus ook in onze gemeente hierop achter. De huidige werkelijkheid van criminaliteit vraagt dan ook om een intensievere aanpak, een meer strategisch verbindende aanpak op een viertal gebieden: persoonsgericht (zoals overlast gevende jeugd en huiselijk geweld), gebiedsgericht (wijken en buurten als directe leefomgeving van de inwoners, maar zeker ook om 'veiligheidsurgentiegebieden' (wijken) die minder dan gemiddeld scoren op veiligheidsgevoel in de periodiek uitgevoerde veiligheidsmonitor) en delict gericht (bijvoorbeeld ondermijnende criminaliteit zoals hennepteelt en drugshandel en OMG's). En ten vierde: het beleid en de communicatie over (on)veiligheid moeten een goede respons zijn op de frustraties en angsten die leven bij inwoners en bezoekers.

Sinds 2014 is sprake van een aanhoudende toename van vluchtelingen die naar West Europa komen. Mensen die als gevolg van oorlog en onrust hun eigen land moeten ontvluchten, op zoek naar veiligheid. Wij vinden het belangrijk om onze verantwoordelijkheid te nemen en bij te dragen aan de opvang van mensen in nood. Dat kan zijn in de vorm van crisisopvang zoals wij dat al eerder in september 2015 hebben gedaan, danwel het onderzoeken en effectueren van mogelijkheden voor andere vormen van opvang van vluchtelingen binnen de gemeente.

4.4 Samen zoeken naar een nieuw evenwicht tussen informele en formele zorg

Werken in de leefwereld van onze inwoners betekent een forse veranderopgave voor de gemeente, bestuur én organisatie, en voor de maatschappij. Het is geen radicale transitie, maar de uitdaging aan de gemeente om zich steeds zo goed mogelijk te verhouden tot wat zich in de samenleving afspeelt. Soms door flexibel te zijn, mee te bewegen of ruimte te bieden aan andere partijen, soms door stevig te sturen en consequent te zijn en soms door zich terug te trekken of überhaupt niets te doen en vooral aan anderen de ruimte te laten. Het is de kunst om te herkennen welke vorm het beste past bij welke situatie. De rol van de overheid verandert van zorgen voor, naar zorgen dat. Dit is fundamenteel en vergt niet alleen een andere mindset, maar ook een andere wijze van acteren in de samenleving. Het is geen proces dat zich als vanzelf voltrekt. Het vergt bestuurlijke en managementaandacht, en gevoel voor de omgeving, om deze verandering door te voeren. Het verbeteren van de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen en een gedeelde visie / gedeeld richtingsgevoel kan de gemeente (bestuur en organisatie) helpen om de leerkansen en verbetermogelijkheden die deze trajecten met zich meebrengen te effectueren.

In 2016 is voor het sociale domein de basis gelegd voor een wijkgerichte aanpak. En de komende jaren wordt hier volop op ingezet. Het gaat dan over het samenspel tussen vrij toegankelijke preventieve ondersteuning dichtbij mensen, één aanspreekpunt voor gezinnen die ondersteuning nodig hebben (regisseur), de toegang naar maatwerkvoorzieningen en de uitvoering van de maatwerkvoorzieningen. Voordeel van een wijkgerichte aanpak is dat de

professionals het gebied kennen, de inwoners met een ondersteuningsbehoefte kennen, de stakeholders in het buurtnetwerk kennen en daarmee beter zicht hebben op de mogelijkheden dicht bij mensen. Ook het wijkgericht organiseren van onze interne organisatie, i.c. de teams Wmo, Jeugd en Werk & Inkomen, draagt bij aan het versterken van de netwerken in wijken en buurten.

4.5 Samenwerken dichtbij én met de inwoners

De wereld verandert snel en dat betekent dat wij ons als overheid moeten aanpassen. De verhouding tussen overheid en samenleving is sterk in beweging. De samenleving is actief en kenmerkt zich als een energieke samenleving waarin mondige, autonome inwoners en vernieuwende bedrijven steeds vaker het publieke domein betreden. En niet op uitnodiging, maar op eigen initiatief, op hun eigen manier en met een ongekende creativiteit, reactiesnelheid en leervermogen. Deze maatschappelijke ontwikkeling vraagt om een betere aansluiting van de overheid op wat in de maatschappij gebeurt. De overheid moet idealiter afscheid nemen van de systeemwereld en gaan werken in de leefwereld van onze inwoners. Kenmerken van de systeemwereld, zijn: verticaal, centraal en top-down. We zijn gewend aan vaste procedures, richtlijnen en protocollen. De systeemgerichte manier van werken is prima in geval van bv. opgelegde wet- en regelgeving. Maar waar het gaat om beleidsontwikkeling en –uitvoering en om activiteiten die in de maatschappij ontstaan, merken we dat de systeemwereld niet aansluit op vragen, behoeften en initiatieven van onze inwoners. De formele, verticale structuren van de samenleving – lange tijd ervaren als de enig mogelijke manier van organiseren – verliezen aan betekenis ten gunste van zoiets simpels als "het dagelijks leven". Als inwoners zelf organiseren, volgen ze hoogstwaarschijnlijk niet de structuren en scheidslijnen die de huidige verzorgingsstaat karakteriseren. Een opdeling in kokers voor wonen, zorg, welzijn, werk en inkomen, mobiliteit en dergelijke doet zich in het dagelijks leven immers niet voor. Daar gelden veel sterker de onderlinge verwevenheid van problemen en capaciteiten. Wijkgericht werken geeft antwoord op samenwerken dichtbij en met inwoners. Deze aanpak is eerder al geïntroduceerd bij het beheer van de openbare ruimte, op het gebied van veiligheid en binnen het sociale domein Wij creëren ook experimenteerruimte binnen de taakvelden waar dit nog niet is gebeurd.

4.6 Hoe gaan wij dit alles doen?

In het huidige coalitieakkoord is aangegeven dat we burgerparticipatie centraal willen stellen in ons handelen om zodanig de kracht van de samenleving (nog) sterker te benutten. Dit komt van pas bij de krachtige gezamenlijke impuls die nodig is om de komende jaren grote samenlevingsvraagstukken, zoals op het vlak van inkomen, werk, ondersteuning en zorg het hoofd te bieden. Immers die vraagstukken vragen om een gemeente die omgevingsgericht werkt en dichtbij inwoners staat. Wijkgericht werken en burgerparticipatie worden ingezet om de betrokkenheid, kennis en kunde vanuit de samenleving te verbinden met de inzet van de gemeente en andere organisaties. Dit geldt voor onderwerpen in het brede spectrum van de gemeente, zoals participatie, zorg, welzijn, veiligheid en wordt gerealiseerd door het centraal stellen van de (denk)kracht, vitaliteit en het zelf organiserend vermogen van onze stad. Daarbij geldt dat initiatieven die in de maatschappij ontstaan (vaak) niet wachten op de overheid om daar een besluit over te nemen, maar die vinden ook doorgang ondanks de overheid. Participatie ontstaat niet als de overheid zegt dat het moet, maar als mensen vinden dat het kan.

Door de bovenstaande maatschappelijke ontwikkelingen wordt de rol van de gemeente anders: zij staat niet meer boven inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen, maar werkt in meer en meer beleidsterreinen mee aan maatschappelijke opgaven als een gelijkwaardige partij.

Wij concluderen daarom dat, meer dan ooit, geldt dat we onze prioriteiten op het gebied van economische structuur en werkgelegenheid, stedelijke functies en sociale vitaliteit, versterking van de stadscentra en cultuur, het wijkgericht werken en verbetering van de profilering van de stad, alleen kunnen realiseren als we de kracht van de stad verbinden met de inzet van de gemeente en andere organisaties. Als het lukt om de krachten van inwoners, bedrijven, instellingen en de gemeente te bundelen, ontstaan innovaties die leiden tot activiteiten die gedragen worden in de maatschappij en mogelijk met minder overheidsgeld gerealiseerd kunnen worden.
Voor onze rol als gemeente betekent dit dat we bij alle vragen en thema's die in Sittard-Geleen spelen, de volgende uitgangspunten uitdragen:

Onze uitgangspunten voor ons handelen

- wij zijn er als gemeente om dingen mogelijk te maken. Wij zijn niet altijd zelf verantwoordelijk voor een oplossing, maar zorgen ervoor dat anderen (inwoners, ondernemers of maatschappelijke partijen) die verantwoordelijkheid kunnen nemen. Daar waar we een wettelijke verantwoordelijkheid hebben als gemeente, zijn we daar ook duidelijk over. Daar waar anderen het beter of goedkoper kunnen, laten we los en geven we ruimte aan die ander.
- wij (gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie) zijn één gemeente en stralen dit uit naar onze inwoners en ondernemers. Een inwoner/ondernemer/maatschappelijke partij moet geen last hebben van hoe onze gemeente georganiseerd is.

- wij luisteren naar inwoners en ondernemers en gaan het gesprek aan. Wij proberen aan te sluiten bij de leefwereld van onze inwoners en ondernemers. We participeren in de verschillende netwerken vanuit een toegevoegde waarde. We zijn regelmatig in de wijken, buurten, op onze bedrijventerreinen en zijn dan zichtbaar aanwezig. Wij faciliteren onze organisatie om op deze manier te werken.
- wij leveren maatwerkoplossingen voor maatschappelijke vragen (en dus niet… algemene oplossingen voor specifieke problemen of ongelijke gevallen behandelen we ook ongelijk). Om een maatwerkoplossing te bieden vragen we door en zoeken we naar de vraag achter de vraag.

5 VISIE OP DE OMGEVING

De ambitie van Sittard-Geleen is in het voorgaande hoofdstuk 3 in de volle breedte beschreven. De Omgevingsvisie is een beleidsdocument dat nadrukkelijk ook over de inrichting van de omgeving gaat. In dit hoofdstuk 5 wordt de visie van de gemeente op de fysieke leefomgeving als geheel beschreven; het betreft altijd een integrale afweging. De belangrijkste ontwikkelgebieden worden in het bijzonder eveneens beschreven. Er wordt met name ingegaan op die thema's en gebieden die nu en in de toekomst een dusdanige ruimtelijke dynamiek kennen, dat ze vragen om een visie.

De gemeente Sittard-Geleen is continu in beweging. Eind vorige eeuw werd de ruimtelijke ontwikkeling gedomineerd en bepaald door groei en het ordenen hiervan (ruimtelijke ordening). De afgelopen jaren blijkt dit steeds minder aan de orde. Door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen dienen zich nieuwe ruimtelijke vraagstukken aan. We richten onze aandacht nu veel meer op transformatie en herontwikkeling van het bestaande. Deze opgave biedt kansen om mede met onze partners de ruimte opnieuw in te richten. Hierbij leggen we nadruk op het borgen van de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde en onbebouwde omgeving. Maatschappelijke ontwikkelingen worden vertaald in politieke prioriteiten en ambities, voor Sittard-Geleen vastgelegd in de Kadernota 2015. In dit hoofdstuk worden actuele ontwikkelingen, politieke prioriteiten en de ruimtelijke kansen en consequenties hiervan samengebracht.

5.1 Prioriteiten en accenten

De drie topprioriteiten voor Sittard-Geleen zijn: versterking van de economische structuur en werkgelegenheid, stedelijke functies en sociale vitaliteit. Naast deze prioriteiten van beleid hebben we in de huidige coalitieperiode gekozen om bovenop de drie prioriteiten, drie stevige accenten te zetten: versterking van de stadscentra en cultuur, het wijkgericht werken en verbetering van de profilering van de stad. De prioriteiten en accenten zijn de basis voor onze visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. We stellen hierbij steeds de individuele behoeften en vragen van onze partners centraal en zetten die af tegen het algemene belang. We zoeken altijd de balans tussen leefbaarheid en economische ontwikkeling. We bieden ruimte voor ontwikkeling en waarborgen kwaliteit.

Speerpuntsectoren
Een toekomstbestendige economische structuur voor Sittard-Geleen heeft een sterke basis in de technologisch hoogwaardige, innovatieve maakindustrie en de logistiek. De speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek zijn duurzaam verankerd in Sittard-Geleen. De Brightlands Chemelot Campus is een echte groeibriljant met internationale potenties. De gemeente is aantrekkelijk voor ondernemers vanwege het uitstekende vestigingsklimaat waar, in samenhang en balans met bestaande waarden, ruimte wordt geboden voor nieuwe initiatieven. In het kader van de ruimtelijke ontwikkeling is het uniek voor Zuid-Limburg dat de drie speerpuntsectoren een nadrukkelijke en substantiële ruimte vraag genereren. Dit kan helpen bij de herontwikkeling van bestaande (lege) gebouwen en terreinen of resulteren in nieuwe en innovatieve werklandschappen.

Midden- en kleinbedrijf
Naast de speerpuntsectoren is het ook voor een duurzame stedelijke economie noodzakelijk om midden- en kleinbedrijf en in feite elke vorm van ondernemerschap in onze gemeente te stimuleren en ruimte te bieden. Voor het mkb en meer op stedelijke economie gericht ondernemerschap ontstaan kansen binnen het bestaand stedelijk gebied. De transformatieopgave creëert kansen in leegkomende gebouwen op stimulerende en centraal gelegen plekken in de gemeente die ruimte bieden voor innovatieve concepten en het leggen van contacten met nieuwe doelgroepen.

Stedelijk centrum
Op Zuid-Limburgse schaal werken we samen aan complementaire binnensteden die elkaar versterken. Wij experimenteren met nieuwe, verfrissende en alternatieve oplossingen die horen bij een innovatief stedelijk netwerk. Binnen het netwerk van grote en kleinere steden vormen de stedelijke centra een broedplaats voor studenten, (jonge) ondernemers en creatieve mensen in een omgeving die daarvoor ook ruimte biedt. In deze binnensteden is altijd wel wat te doen, wat de aantrekkingskracht op consumenten, toeristen en inwoners vergroot. Onze historische Altstadt Sittard heeft als belangrijkste ontmoetingsplek prettig ingerichte pleinen en geheime tuinen, zakelijke horeca volgens 'global standards', terrassen voor verschillende doelgroepen en een groene stedelijke uitstraling. Cultuur en evenementen spelen hierbij ook een belangrijke rol. Deze stedelijke centra worden door de ontwikkeling van de techniek ook steeds smarter, openbare wifi, 'Parkmobile', 'sociale mediaplatforms'.

Stedelijke voorzieningen
Het centrum van Geleen ontwikkelt zich tot service- en dienstencentrum met accent op innovatie. De Sportzone Limburg, fysiek in Sittard-Geleen verankerd rondom het stadion van Fortuna, krijgt steeds meer vorm. Naast Fitland, de scholen en de inrichting van de openbare ruimte is de verdere invulling van het stadion en de veilige wieleromgeving een feit. De vele sportevenementen ondersteunen de doorontwikkeling binnen de Sportzone.

Dorpen, wijken en buurten
In onze wijken, buurten en dorpskernen zijn de veranderingen in het sociale domein gericht op Sittard-Geleen als een veerkrachtige samenleving. Inwoners moeten meer dan ooit aan het stuur staan van hun eigen leven. Zij vinden zelf manieren om problemen aan te pakken. Ondersteund door omgeving en met voorzieningen die hen toerusten om het zo lang mogelijk zelf te blijven doen. De positionering, bereikbaarheid en draagvlak zijn belangrijke ruimtelijke aspecten die van invloed zijn op het functioneren. Kinderen groeien gezond en veilig op. Inwoners ontwikkelen hun talenten en doen mee 'naar vermogen'; ieder vanuit zijn persoonlijke leefsituatie en leefstijl. Iedereen wordt gezien en gewaardeerd. Ondersteuning en bescherming wordt georganiseerd met degenen die dat echt nodig hebben en met energie van buiten: het netwerk om hen heen.

Groen, natuur en landschap
Druk op het landelijk gebied neemt af, omdat de uitbreidingsvraag verder afneemt, de economische clusters in Sittard-Geleen uitgezonderd. Voor het ' groene hart' van de gemeente, met haar open coulissenlandschap afgewisseld met kleine dorpen en buurtschappen, geldt al jaren dat we er liever geen bebouwing toelaten. Hierdoor is de open landschappelijke kwaliteit en daarmee het aantrekkelijke woonklimaat bewaard gebleven. Dit willen we ook voor de toekomst behouden.

De dynamiek zit in de randen ten noorden en zuiden van dit gebied. In deze zones, op de rand van de stad en het land, vinden veel ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Hier zijn gemengde gebieden ontstaan zonder helder structuur of eigen identiteit. Het landschap is er gefragmenteerd (geraakt) en onherkenbaar, de nieuwe functies zeer divers en onsamenhangend.

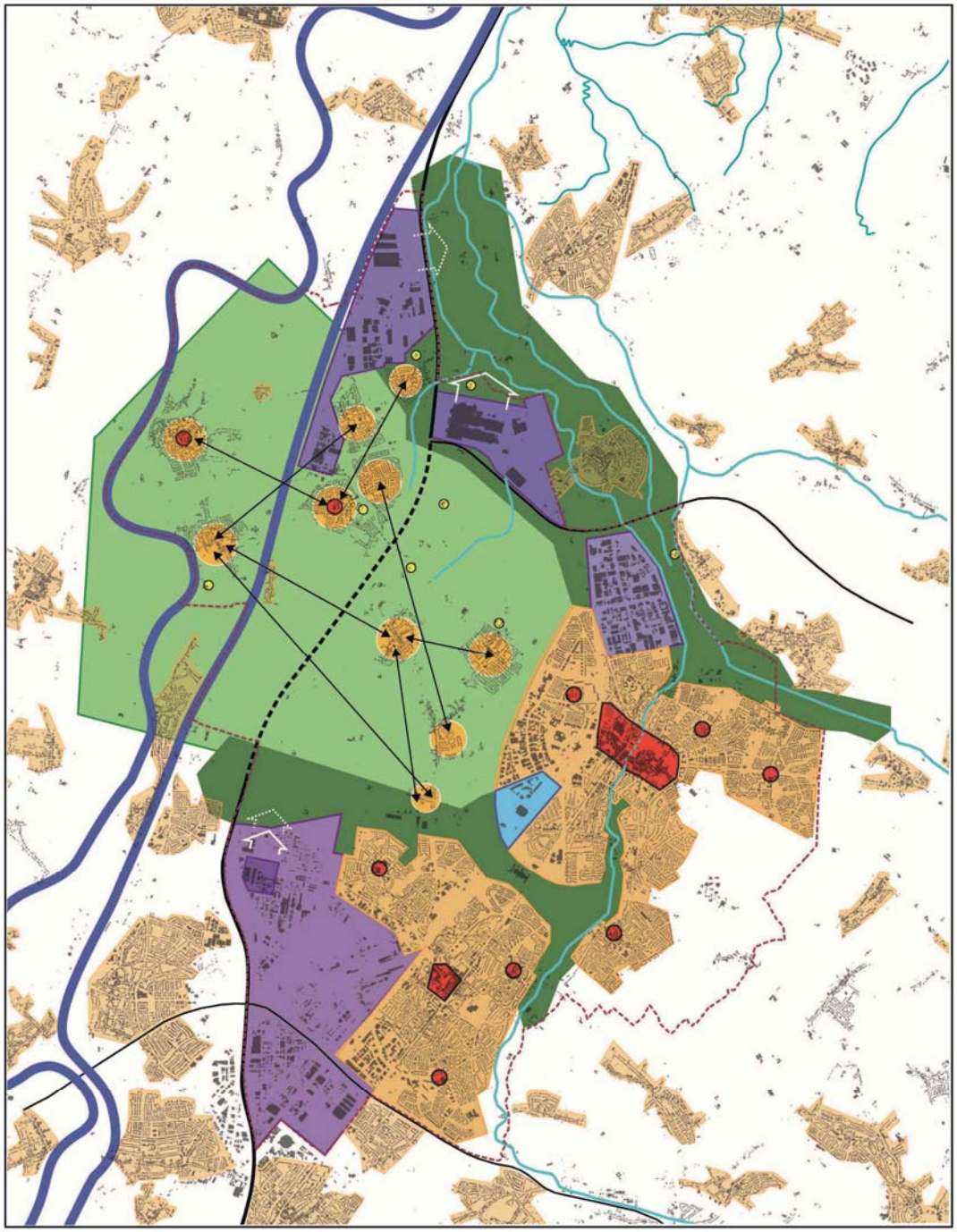

LEGENDA

STEDELIJK GEBIED

- versterken regionaal, stedelijk centrum Sittard
- versterken centrum Geleen
- versterken wijk/buurt/dorpscentrum
- transformeren, verdunnen en verduurzamen bestaand stedelijk gebied
- versterken samenhang dorpen (kwaliteit voor nabijheid)
- doorontwikkeling Sportzone Limburg

duurzaam verankeren AUTOMOTIVE & LOGISTIEK

- VDL Nedcar
- Industriepark Noord
- Holtum Noord
- uitbreidingswens VDL
- ruimtedruk logistiek
- gemeentegrens Sittard-Geleen

doorontwikkelen en versterken CHEMIE & MATERIALS

- Brightlands Chemelot Campus
- Industrial Park Chemelot
- uitbreidingswens Campus tot 2023
- ruimtedruk Campus na 2023

versterken ruimtelijk raamwerk LANDELIJK GEBIED

- Stad-Land zones
- Groene Hart
- kasteel/landgoed
- bekensysteem
- Maas en kanaal

5.2 Visie en kaartbeeld

De prioriteiten, accenten en ruimtelijke opgaven zijn vertaald in een kaartbeeld. Hierin zijn de ruimtelijk relevante en meest dynamische gebieden opgenomen. Het zijn de gebieden waar de gemeente om een visie wordt gevraagd op de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling. Het kaartbeeld biedt; 'ruimte voor ontwikkeling en waarborgen voor kwaliteit'.

Er wordt nadrukkelijk gekozen voor het borgen van ruimtelijke kwaliteit. De aantrekkingskracht van de gemeente wordt zodoende vergroot en daarmee wordt het vestigingsklimaat versterkt. Sturen op ruimtelijke kwaliteit voorkomt verloedering en daarmee waardeverlies van het bestaande vastgoed. Juist in deze tijd en in deze regio is behoud van vastgoedwaarde van groot belang. Investeringen in de gebouwen en de openbare ruimte helpen om de kwaliteit en diversiteit van de gemeente te behouden en te versterken.

Er is meer ruimte dan programma. Dit houdt in dat we in onze gemeente zeer zorgvuldig moeten omgaan met de 'programmering' en op zoek gaan naar een nieuwe balans. Voor het stedelijk gebied maken we duidelijke keuzes met betrekking tot het concentreren of het verdunnen van functies en programma's. Concentratie vindt vooral plaats in of nabij ontmoetingsplekken zoals de centra en wijk-, buurt- of dorpskernen. Terwijl verdunning juist plaatsvindt binnen het bestaand stedelijk (woon)gebied. Tevens wordt (binnen het thema) ruimte voor ontwikkeling geboden in de prioritaire gebieden zoals de economische clusters en Sportzone Limburg.

Voor de dorpen in het 'groene hart' bestaat de belangrijkste opgave uit het behouden en versterken van de onderlinge samenhang. Alleen zodoende blijft het draagvlak voor voorzieningen behouden. We gaan dit bijzondere gebied veel nadrukkelijker als eenheid benaderen en profileren. De doorsnijding van de A2 dient landschappelijk goed te worden ingepast, waarbij oost- en westzijde met elkaar verbonden dienen te blijven. De openheid van het coulissenlandschap speelt in de totale beleving een belangrijke rol. Het bijzondere landelijke karakter van dit gebied in contrast met de economische dynamiek is van grote waarde voor Sittard-Geleen.

Binnen de contouren (huidige bestemmingen) van de huidige economische clusters wordt maximale ruimte geboden voor ontwikkeling. Dit geldt voor de zeer succesvolle ontwikkeling van de Brightlands Chemelot Campus, VDL Nedcar en logistiek in Holtum-Noord. In bestaande gebieden streven we naar een zo efficiënt mogelijk ruimtegebruik. Dit kan bereikt worden door de transformatie van inefficiënte of leegstaande terreinen en gebouwen (oudere terreinen bijvoorbeeld kunnen zodoende weer voldoen aan de vraag vanuit de logistiek naar een grotere maat en schaal). Pas als bestaande gebieden of de transformatie hiervan geen oplossing bieden, is uitbreiding aan de orde (ladder van duurzame verstedelijking). Vanuit de chemie en automotive is ten behoeve van een succesvolle doorontwikkeling een nadrukkelijke uitbreidingswens geuit.

Als we ruimte bieden aan deze uitbreidingswens dan doen we dat met waarborg voor kwaliteit. Dit houdt in dat bestaande waarden zoals de leefbaarheid, het landschap of cultuurhistorie een raamwerk vormen waarbinnen ruimte is voor ontwikkeling. Dit raamwerk garandeert het duurzaam in stand houden van bijvoorbeeld het bekensysteem, ecologische netwerken of samenhang tussen landgoederen en daarmee de omgevingskwaliteit en leefbaarheid van de inwoners van Sittard-Geleen. Dit raamwerk hoeft overigens niet altijd op de exacte plek van het bestaande te worden vormgegeven, maar kan ook (middels bv. compensatie) elders ontstaan. Er zijn twee zones waar het bovenstaande aan de orde is, we noemen dit de stad-land zones van Sittard-Geleen.

Een belangrijke provinciale stedelijke voorziening in Sittard-Geleen is de Sportzone Limburg. Door de transformatie van een gedeelte van bedrijvenstad Fortuna ontstaat ruimte voor sport, ontspanning en onderwijs. Hierbij wordt ingezet op een hoogwaardige uitstraling en aantrekkelijke verblijfskwaliteit van dit voormalige deel van het bedrijventerrein. De Sportzone is het icoon en fysieke hart in een netwerk van sportfuncties die verspreid liggen door Sittard-Geleen en de provincie Limburg. Een goede multimodale bereikbaarheid van het gebied en het leggen van verbindingen tussen de diverse sportfuncties vormt hierin een ruimtelijke succesfactor.

5.3 Actuele ruimtelijke ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste en meest actuele ruimtelijke ontwikkelingen benoemd. De visie beschrijft op hoofdlijnen hoe de gemeente hiermee om wil gaan en welke uitgangspunten en voorwaarden hierbij worden gehanteerd. De belangrijkste ontwikkelgebieden (Zitterd Revisited, Centrumplan Geleen, VDL Nedcar, Chemelot en Sportzone) worden gedetailleerder beschreven.

5.3.1 Aantrekkelijk stedelijk centrum

De afgelopen jaren is consequent en consistent gewerkt aan het versterken van de aantrekkelijkheid van het regionaal stedelijk centrum Sittard. De visie op centrum Sittard wordt beschreven in het Masterplan Zitterd Revisited (zie hieronder). In het POL 2014 wordt het belang van aantrekkelijke en complementaire binnensteden in Zuid-Limburg onderschreven. Het Masterplan Zitterd Revisited wordt regelmatig geactualiseerd om te kunnen inspelen op actuele ruimtelijk-functionele vraagstukken. Ook hier geldt dat er meer ruimte is dan programma. Een belangrijk thema is dan ook het compactiseren van het kernwinkelgebied en transformeren van ondernemersstraten als reactie op de leegstand. Per saldo vraagt de binnenstad om meer functies en programma's dan op dit moment voor handen zijn. Hoe krijgen we de gevraagde functies en programma's richting de binnenstad? Het vergroten van de aantrekkelijkheid is hierbij van belang. Er is echter ook sturing nodig op het gemeentelijke schaalniveau (stedelijke programmering) om de binnenstad weer voldoende 'te vullen'. De Omgevingsvisie 2016 beschrijft de mogelijkheden van stedelijke programmering en zorgt voor een passend instrumentarium.

Visie
Een aantrekkelijk stedelijk centrum kent een zeer grote diversiteit aan programma's. De afgelopen decennia zijn binnensteden steeds mono functioneler geworden en vooral gevuld met winkels. Nu steeds minder behoefte is aan fysieke winkels ontstaat leegstand. Dit beïnvloedt de aantrekkelijkheid van de binnenstad negatief. Sittard-Geleen zet in op een aantrekkelijke binnenstad met zo veel mogelijk verschillende functies en evenementen. Met de opening van Ligne is een eerste stap gezet het onderwijs in combinatie met cultuur weer terug te brengen naar de binnenstad. Cultuur is altijd een belangrijke binnenstedelijke functie geweest welke we ook in de toekomst weer in of nabij de historische binnenstad willen vestigen. Het bestuur van een stad vestigt zich 'als van nature' in het centrum van een stad, waardoor het toegankelijk en zichtbaar is. Alle andere denkbare stedelijke functies, passend binnen het profiel van de binnenstad van Sittard als regionaal ontmoetingscentrum in een historische binnenstad, zijn wenselijk ter versterking van de binnenstad en we spannen ons in om nieuwe initiatieven in de binnenstad ' te laten landen'.

Ook wonen is een belangrijke functie in een binnenstad. Het zorgt ervoor dat 's avonds en in het weekend beweging is op straat. Echter, om nieuwe woonprogramma's in te zetten, dient elders plancapaciteit wonen of fysieke woningen te worden geschrapt of gesloopt.

Zitterd Revisited
Hoofddoel van het masterplan is het behouden en versterken van een vitaal en krachtig centrum met zijn historisch hart, de Altstadt. Een centrum dat meer is dan een aantrekkelijk winkelgebied. Een interessante ontmoetingsplek met een uitgekiende mix van functies op het

gebied van retail, horeca, stedelijk wonen, cultuur, onderwijs en werken is van het hoogste belang. Bovendien moet er sprake zijn van een centrum met een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte, uitstekend bereikbaar voor alle modaliteiten en goede parkeervoorzieningen.

Een van de belangrijkste projecten binnen de centrum stedelijke functies is het compacter maken van het kernwinkelgebied, aanpak leegstand en transformatie van aanloop- of ondernemersstraten naar nieuwe functies zoals wonen, kleinere kantoorunits, ambachtelijke en creatieve bedrijvigheid. Daarbij wordt onder meer ook ingespeeld op de terugkeer van de studenten van Zuyd Hogeschool naar het centrum. We proberen de studenten te binden aan de stad door hoogwaardige studentenhuisvesting, een interessant uitgaansleven en innovatieve werk/leer concepten in ondernemersstraten. Sittard was en is nog steeds een echte onderwijsstad.

Sittard ontleent haar herkenbare ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad aan het historische stratenpatroon, de vele monumentale gebouwen, mooie pleinen, wallen, schootsvelden en verborgen tuinen. Het behouden en versterken van de Altstadt van Sittard is een belangrijke pijler van Zitterd Revisited. Herontwikkeling van beeldbepalende historische gebouwen zoals het Frans Klooster, 't Kleesj, het Kloosterkwartier, het Agnetenklooster en de voormalige MULO/Mavo hebben prioritaire aandacht. Ook de herinrichting van de openbare ruimte tot een hoogwaardig ingericht verblijfsgebied is van groot belang. De juiste inrichting moet ervoor zorgen dat de schootsvelden ook in de toekomst ruimte bieden aan evenementen met bovenregionale aantrekkingskracht.

Niet alleen de herontwikkeling van monumenten is aan de orde, ook meer recente (leegstaande) gebouwen komen in aanmerking. De (leegkomende) gebouwen aan de President Kennedysingel komen niet meer zo snel in aanmerking voor stedelijke functies aangezien het functionele zwaartepunt van het centrum langzaam maar zeker naar het westen verschuift. De betreffende locaties zijn geschikt voor het ontwikkelen van een complementair, extensief, stedelijk woonmilieu.

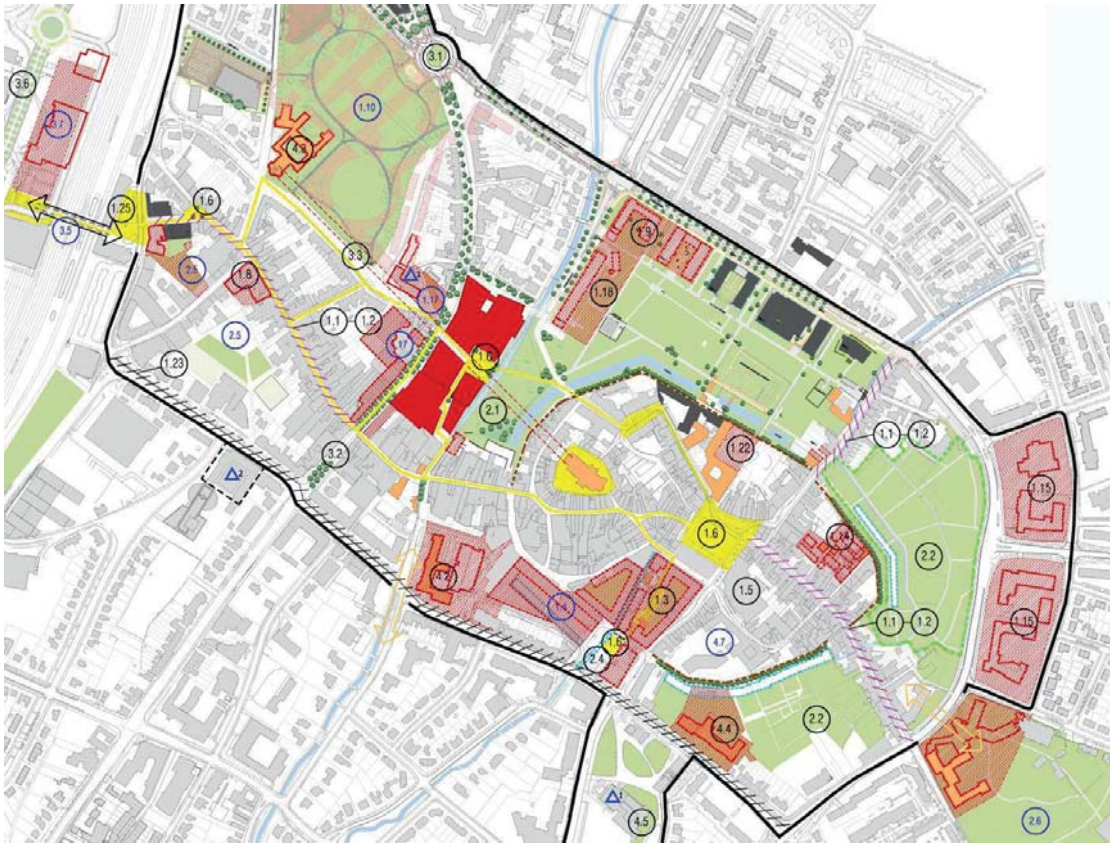

'kaart Masterplan Zitterd ReviSIted' (uit: Actualisatie Masterplan Zitterd ReviSited, december 2014)

In het verdere proces van uitwerking en doorontwikkeling wordt veel aandacht gegeven aan de ontwikkeling van een nieuw instrumentarium en nieuwe samenwerkingsmodellen met de externe stakeholders.

Centrumplan Geleen

Het profiel van winkel- annex dienstencentrum waarin ruimte is voor innovatie krijgt de komende periode steeds verder vorm in het stadscentrum van Geleen. Het transformeren van bestaande (winkel)straten en het verplaatsen van functies is hierbij een belangrijk thema. Als gemeentelijke bijdrage hieraan concentreren wij gefaseerd onze ambtelijke organisatie alsmede in onze gemeente te huisvesten regionale diensten in de Geleense binnenstad. Door daarbij een koppeling te leggen met bestaande panden leveren wij ook een bijdrage aan het tegengaan van leegstand. Bij deze herbestemming kiezen wij voor milieubewuste en duurzame oplossingen.

Voor het karakteristieke oude stadhuis van Geleen ondersteunen wij desgewenst een haalbaarheidsonderzoek naar herbestemming met een publieke recreatieve en bij voorkeur ook educatieve functie, met als vertrekpunt een museum en ontmoetingscentrum rondom het thema van de Limburgse volkscultuur.

Een van de meest belangrijke projecten/maatregelen is gericht op het compacter maken van het kernwinkelgebied in combinatie met de aanpak van de leegstand en de transformatie van de aanloop- of ondernemersstraten. Met het opnieuw bepalen van de contouren van het

kernwinkelgebied wordt ook de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte, de winkel branchering en routing door het centrum vorm gegeven. De herinrichting van de openbare ruimte is een belangrijk project en is vooral gericht op verbetering van sfeer en beleving in het centrum. Ingrepen houden rekening met de opstelling van de weekmarkt(en), kermissen en andere activiteiten.

Bij het profiel van service- en dienstencentrum hoort dat het gebied goed bereikbaar is voor alle modaliteiten, maar zeker ook de toegankelijkheid binnen het gebied goed is. De algemene bereikbaarheid is in orde. De penetratie ook voor het autoverkeer dient echter beter te worden door straten in het voetgangersgebied weer autotoegankelijk te maken. Het begrip 'stop, shop, go' wordt hierdoor geconcretiseerd op een Geleense manier. Dat maatregelen op dit vlak gepaard gaan met veel aandacht voor de verkeersveiligheid spreekt voor zich. Aanbrengen en verbetering van fietsroutes binnen het centrum is eveneens onderdeel van verbetering van de bereikbaarheid. Uiteraard is nader onderzoek naar de aard en omvang van deze (en andere of aanvullende) maatregelen noodzakelijk.

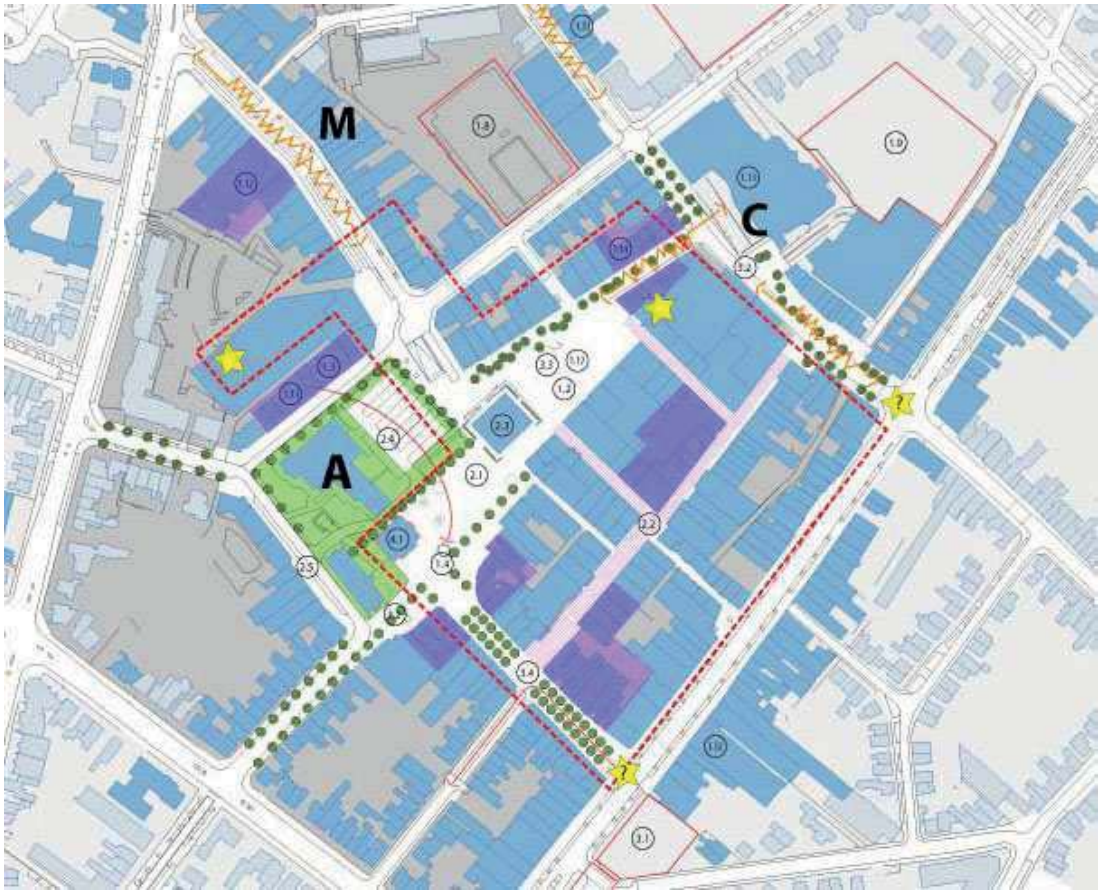

'kaart Centrumplan Geleen' (uit: Actualisatie Centrumplan Geleen, mei 2015)

Ook is het zaak om bij de transformatie van leegstaande panden te zoeken naar nieuwe functies die ook passen in het profiel. Naast dienstverlenende en administratieve ondernemingen biedt de nabijheid van de Brightlands Chemelot Campus en de voortvarende ontwikkeling daarvan de nodige kansen voor het accommoderen van de spin-off's, die niet op

de campus zelf terecht kunnen. Denk daarbij ook aan kleinere productiebedrijfjes met innovatieve concepten, die passen in de ondernemersstraten.

Horeca (dag – en avond) is eveneens een wezenlijk onderdeel van de inkleuring van het profiel. Sanering van het huidige horecastraatje en de realisering van een nieuw attractief horecaplein leidt ertoe dat deze functie met nieuw élan en dynamiek ook in de avonduren wordt ingevuld. Het oude stadhuis en de omgeving vervullen hierin een belangrijke rol. Daghoreca concentreert zich met name rond de "nieuwe" markt, voor een deel als onderdeel van winkelfuncties.

5.3.2 Ontmoetingsplekken in dorpen, wijken en buurten

De dorpen van Sittard-Geleen vormen een onderscheidend en aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Het klimaat staat echter onder druk. Het van oudsher zeer uitgebreide en complete voorzieningenniveau kan niet meer in elk dorp worden gehandhaafd, omdat het draagvlak (bezoekersaantallen) te klein is. Dit houdt in dat voorzieningen verdwijnen of op grotere afstand komen te liggen. De overgebleven voorzieningen liggen vaak verspreid over diverse dorpen, wijken en buurten, wat een extra negatief effect heeft op bezoekersaantallen.

Hoe creëren we nu een toekomstig bestendige voorzieningenstructuur en welke ruimtelijke factoren spelen daarbij een rol? Als uitgangspunt voor de gemeente geldt hierbij; 'kwaliteit gaat voor nabijheid'.

Visie
Het behouden van de dorpse kwaliteit van het 'groene hart' van Sittard-Geleen is van belang voor de aantrekkelijkheid van de gemeente als geheel. Juist het contrast tussen hoogwaardige, innovatieve, technologische bedrijvigheid op wereldschaal aan de ene kant en het authentieke, trage en gastvrije lokale leven aan de andere kant geven Sittard-Geleen zijn bijzondere karakter. Je kunt hier als internationaal researcher wonen in een boerderijtje aan een dorpslint en elke dag op je fiets naar de Brightlands Chemelot Campus gaan om fundamenteel onderzoek te doen. De term 'Laptop und lederhosen' wordt in Duitsland gebruikt om de regio's rond München en Stuttgart te typeren. Voor Sittard-Geleen geldt iets vergelijkbaars als we erin slagen om de kracht en het karakter van de dorpen in stand te houden, de voorzieningenstructuur is hierin belangrijk. Het clusteren van diverse soorten voorzieningen helpt bij het vergroten van het bezoekersaantal. Door bijvoorbeeld de school, apotheek en winkel bij elkaar op één plek te brengen profiteren de afzonderlijke voorzieningen van het combinatiebezoek. Mensen met een verschillend 'bezoekmotief' komen elkaar tegen op zo'n ontmoetingsplek, wat de aantrekkingskracht van de plek vergroot. Het doel is creëren van aantrekkelijke ontmoetingsplekken met verschillende voorzieningen (en dus bezoekmotieven) die centraal gelegen zijn in dorp, wijk of buurt.

Bij het maken van keuzes welke voorzieningen verdwijnen en welke in stand te houden, zijn de ligging in het netwerk van dorpen (wijken en buurten), de mogelijkheid tot clustering en de aantrekkelijkheid van de ontmoetingsplek dus bepalende factoren. Hierbij wordt in eerste instantie gekozen voor 'inbreiding' binnen de bebouwde kom (stap 2 ladder van duurzame verstedelijking), clustering waar mogelijk, bij voorkeur centraal gelegen.

Bovenstaande houdt in dat voor alle stedelijke niet-woonfuncties in eerste instantie wordt gekeken naar mogelijkheden binnen de ontmoetingsplekken van de gemeente. Voor regionale

en stedelijke functies passend bij het karakter van Sittard centrum als regionaal ontmoetingscentrum met een historische binnenstad, geldt centrum Sittard als primaire zoekgebied, voor stedelijke functies passend bij het karakter van het centrum van Geleen als service- en dienstencentrum met accent op innovatie, geldt centrum Geleen als belangrijke ontmoetingsplek, voor functies op dorp, wijk en buurtniveau de betreffende dorpskernen, winkel en buurtcentra. Voor alle overige niet-woonfuncties (productie, logistiek, sport) wordt ruimte voor ontwikkeling geboden binnen de prioritaire gebieden.

Binnen het bestaande stedelijk (suburbane) woongebied vormt verdunning (meer woningen slopen dan bouwen) de belangrijkste opgave. Reductie van de harde plancapaciteit, schrappen van bouwtitels en woonbestemmingen uit bestemmingsplannen, is een belangrijk onderdeel hiervan. Als er woningen (grootschalig) gesloopt worden, waar doe je dat dan en welk effect heeft dat voor de structuur en het functioneren van de stad?

In de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg 2016 wordt het thema wonen op Zuid-Limburgse schaal onderzocht. Er worden handreikingen gedaan voor de verdunningsopgave. Tevens worden voorwaarden benoemd waaronder aantallen en typen woningen kunnen worden toegevoegd. In deze Omgevingsvisie wordt benoemd waar en op welke wijze we met de verdunningsopgave willen omgaan. Het slopen van gebouwen biedt ook kansen voor bijvoorbeeld de hoofdgroenstructuur van een gemeente. En ruimte voor verduurzaming in dorpen, wijken en buurten.

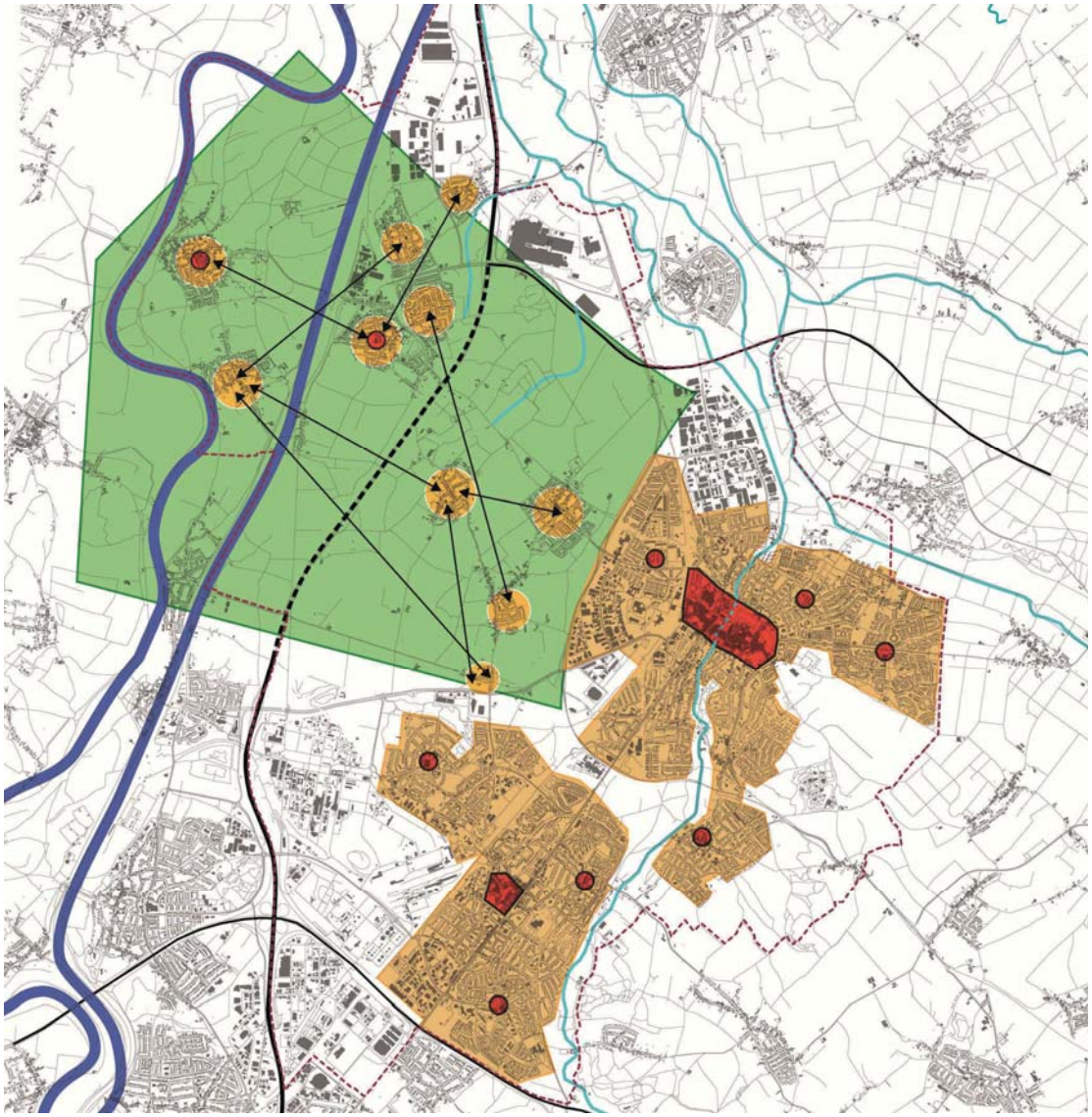

in rood kansrijke ontmoetingsplekken en in geel verdunnen en verduurzamen in stedelijk gebied

5.3.3 Sportzone Limburg

De Sportzone Limburg draagt bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. De basis wordt gevormd door de sporten die traditioneel sterk geworteld zijn in Limburg (handbal, hockey, voetbal, triatlon en atletiek) en een topsportvriendelijke onderwijsomgeving. De ambitie voor de Sportzone Limburg is het realiseren van een wereldklasse test-, trainings- en wedstrijdomgeving voor alle onderdelen van de wielersport. In deze ambitie is Sportzone 2.0 voorzien met in een unieke combinatie van accommodaties die nergens ter wereld aanwezig is: een velodroom, windtunnel, indoor BMX Arena, een UCI gecertificeerd MTB parcours en een Veilige Wieleromgeving. Limburg is uitstekend gepositioneerd om de Wielersport naar het 'Next Level' te brengen. Ook businesswise is dit een logische stap, want het verdienvermogen van de wielersport is - zeker in vergelijking met bijvoorbeeld de schaatssport - zeer groot. Sportzone 2.0 speelt een cruciale rol in het vormen van het

brandpunt voor deze doorontwikkeling. Internationale topploegen als Team Giant-Shimano en USA Cycling sorteren inmiddels voor op deze ontwikkeling en hebben zich op de Sportzone gevestigd.

De doorontwikkeling van de Sportzone is een strategische gebiedsontwikkeling in onze gemeente met functionele verbindingen naar bedrijven, kennisinstellingen, de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen en de Brightlands Health Campus in Maastricht. Naast het bieden van een toonaangevende test-, trainings- en wedstrijdomgeving, biedt de Sportzone een goede basis voor evenementen en sportgerelateerde retail. Onderdeel van het programma is onder andere de grootste Veilige Wieleromgeving van Nederland. Hier maken tal van doelgroepen - zoals schoolgaande jeugd, wielerverenigingen, sportbonden, professionele wielerploegen en recreanten - gebruik van. Ook is een nieuw evenementenprogramma voor de Sportzone in voorbereiding dat in 2017 zijn effect krijgt en dat de stad – en daarmee vanzelfsprekend ook de provincie Limburg - verder op de kaart zet. Naast de ontwikkeling van de op sport gerichte onderdelen van de Sportzone, wordt in 2017 ook een aantal retail- en horeca onderdelen van de Sportzone gerealiseerd.

Visie

De ontwikkeling van Sportzone Limburg is een transformatie van bestaand stedelijk gebied. Het gaat hier om de herontwikkeling van een deels ongebruikt bedrijventerrein ten behoeve van sport, onderwijs, hotel en (sport gerelateerde) retail. De stedelijke functies die hier landen vinden vanwege hun grote maat en schaal geen plek in of nabij de binnenstad. We zetten in op een hoogwaardige uitstraling en aantrekkelijk verblijfskwaliteit door een herkenbare herinrichting van de openbare ruimte. De afbouw van het stadion springt met z'n blauwe beplating direct in het oog. De Sportzone is het icoon en fysieke hart in een netwerk van sportfuncties die verspreid liggen door Sittard-Geleen en de provincie Limburg. Een goede multimodale bereikbaarheid (met bij voorkeur een halteplaats voor de trein) van het

gebied en het leggen van verbindingen tussen de diverse sportfuncties vormt hierin een ruimtelijke succesfactor. De Sportzone wordt aangetakt op het MTB routenetwerk Zuid-Limburg. De Veilige Wieleromgeving kan tijdens (wieler)evenementen worden aangetakt op het openbare wegennet (van de start op de VWO via Sanderbout weg en uiteindelijk naar de aankomst op de VWO via de ijzeren brug en via Sanderbout).

5.3.4 Uitbreidingsvraag economische clusters

In het POL 2014 wordt benadrukt dat in Limburg meer ruimte dan programma is. Deze situatie resulteert onder andere in leegstand. Dat geldt bij de meeste programma's ook voor Sittard-Geleen behalve voor chemie & materialen, automotive en logistiek. Deze economische clusters zijn zo succesvol dat op korte termijn (0 tot 5 jaar) een nadrukkelijke en grootschalige uitbreidingsvraag aan de orde is. Die vraag is op dit moment uniek in Limburg.

De vraag die hieruit voortvloeit is; 'waar deze uitbreidingen te laten plaatsvinden?' Het lijkt voor de hand liggend om hiervoor juist bestaande en beschikbare bouwgrond of gebouwen te in te zetten. Stap twee van de 'ladder van duurzame verstedelijking' vraagt hier ook om. Echter zo eenvoudig is dat niet. Vaak is de vraag naar uitbreidingsruimte locatiegebonden. Als dat zo is, onder welke voorwaarden willen we dat als gemeente dan mogelijk maken. Welke bestaande waarden komen onder druk te staan?

Visie
Tussen Luik en Roermond kent de A2 zone een aaneenschakeling van gebieden met diverse economische activiteit. In het zuiden van Sittard-Geleen ligt de Chemelot Site en Brightlands Campus aan de A2 ter hoogte van de afrit Urmond. In het noorden ligt VDL Nedcar en het logistiek centrum HoltumNoord aan de A2 ter hoogte van de afritten Born en Holtum. Daartussen snijdt de A2, deels verdiept, dwars door het 'groene hart' van de gemeente. Ondanks de economische druk is behoud van de dorpse en landschappelijke kwaliteiten van het 'groene hart' een belangrijk uitgangspunt. De vraag naar uitbreidingsruimte dient hiermee rekening te houden.

Automotive en logistiek
De ruimtelijke dynamiek rondom logistiek en automotive is groot. Al enige tijd constateert de gemeente samen met provincie en LIOF een niet aflatende interesse van vastgoedinvesteerders en investerende partijen in de logistiek. De vraag is gericht op grote percelen voor de ontwikkeling van grote, logistieke loodsen. Het gaat hierbij percelen met een minimale omvang van 5 ha, met een gewenste ontwikkelpotentie naar 10 tot 15 ha. Deze loodsen worden in beginsel gewenst voor E-commerce en warehousingactiviteiten.
De concrete vragen van investeerders zijn gericht op locaties op of in de directe nabijheid van Holtum-Noord dit in verband met de hier aanwezige logistieke bedrijven, en de multimodale voorzieningen. Vanuit de markt wordt aangegeven dat nabijheid bij rijkswegen en goede provinciale wegen voor logistieke investeringen niet voldoende is. Daarnaast is een ligging in de buurt van gelijkvormige logistieke bedrijvigheid gewenst. Immers in slechte tijden zou dan sprake kunnen zijn van sectorale samenwerking.

De aanwezigheid van productielogistiek in de nabijheid zoals wij deze hebben met Chemelot en VDL Nedcar maakt Sittard-Geleen strategisch interessant. De nabijheid van ter zake doende bedrijvigheid is immers een garantie voor behoud van bestaande faciliteiten.

De wens tot clustering is niet alleen waar te nemen bij logistieke bedrijven, maar is ook aanwezig in de sectoren automotive en chemie waar we werken met functie-specifieke bedrijventerreinen voor deze sectoren. Het is van groot belang om bedrijventerrein ontwikkeling in termen van strategische reserve en ijzeren voorraad te bezien per sector.

VDL Nedcar

Na de productie-start van de Mini in 2014 wil VDL Nedcar zich verder ontwikkelen als een onafhankelijke "Vehicle Contract Manufacturer". Op basis van de huidige contracten van BMW voor de productie van Mini's groeit de werkgelegenheid in de periode tot 2024 tot minimaal 4.000 arbeidsplaatsen.

Daarnaast heeft VDL Nedcar scenario's uitgewerkt waarin zij opnieuw mikt op een forse groei van productie en werkgelegenheid en het vinden van een nieuwe, tweede opdrachtgever .In een maximumscenario houdt VDL Nedcar rekening met een productie van 400.000 auto's voor meerdere klanten. In dit maximumscenario is sprake van 10.000 directe arbeidsplaatsen.
In een verkenningennota van Buck Consultants International (BCI) is onderzocht welke ruimtevraag hieruit ontstaat. BCI concludeert dat op de huidige eigen locatie van VDL Nedcar onvoldoende ruimte is om de gewenste groei te faciliteren. Nieuwe ruimte dient gezocht te worden aan de noordzijde (zie afbeelding). De ruimte op de eigen locatie wordt benut voor uitbreiding van de lakstraat en voor de final assembly. De ruimte buiten de eigen locatie aan de zuidoostzijde en de ruimte aan de oostzijde worden ingevuld door respectievelijk Industriepark Swentibold voor toeleveranciers en de yard voor het verladen van auto's.

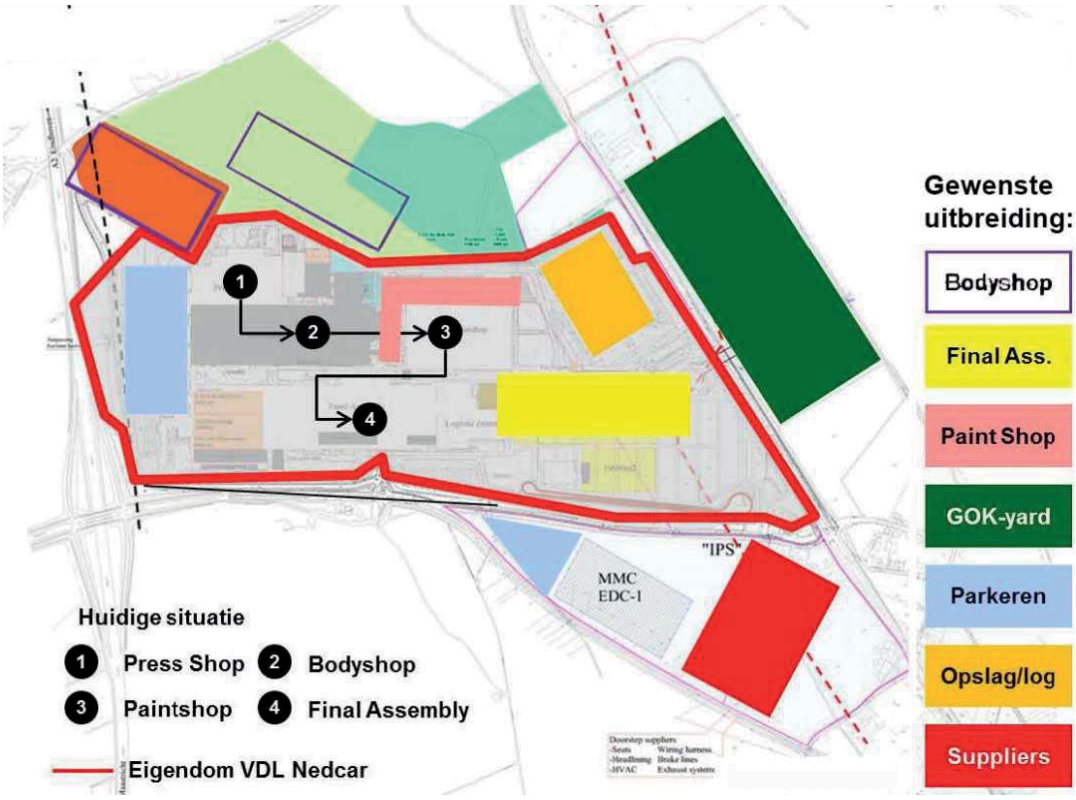

´voorkeurscenario uitbreiding VDL Nedcar (uit: Verkenningennota Buck)

Uitbreiding kan, op basis van legitieme functionele en bedrijfseconomische argumenten, alleen in de nabijheid van de bestaande fabriek plaatsvinden. De gewenste uitbreidingsrichting van VDL Nedcar is naar het noorden, in de richting van een gebied met hoge landschappelijke, ecologische en cultuur-historische waarden, de 'landgoederen zone Swentibold' (zie 5.3.5 hieronder). De uitbreidingsvraag dient rekening te houden met deze waarden door allereerst het bestaande terrein op de meest optimale en ruimte efficiënte wijze te gebruiken. Bij uitbreiding buiten het bestaande terrein wordt het cultuur-historisch landschap ingezet als ruimtelijke raamwerk voor het nieuw te ontwikkelen 'werklandschap' ten behoeve van automotive.

Chemie & materialen

De sector chemie is uitgegroeid tot een zeer divers en uitgebreid ecosysteem. Op Chemelot, bestaande uit het Industrial Park en de Brightlands Chemelot Campus, is de volledige keten aanwezig; 'research and development', onderwijsinstellingen, proef- en demonstratiefabrieken en grootschalige (chemische) maakindustrie. De hoge mate van integratie en synergie op Chemelot, de kennis en expertise van de Brightlands Chemelot Campus, de fabrieken en de site services, is uniek in Europa.

De doorontwikkeling van de Brightlands Chemelot Campus bereikt, volgens de Visie Chemelot 2025 (stakeholderteam Visie Chemelot 2025, mei 2016), de grenzen van het Industrial Park Noord rond 2023. Daarna is een uitbreidingsvraag 'buiten de hekken van de site' aan de orde. Een ontwikkelvisie zal nader duiden hoe een uitbreiding kan worden vormgegeven en welk type bedrijvigheid het betreft. De mogelijkheden op bestaande, omliggende bedrijventerreinen worden hierbij meegenomen in lijn met stap twee van de 'ladder van duurzame verstedelijking'.

Voor de doorontwikkeling van het Industrial Park is, volgens de Visie Chemelot 2025, in eerste instantie voldoende ruimte aanwezig 'binnen de hekken'. Dit houdt in dat de vraag naar uitbreidingsruimte op Graetheide niet meer aan de orde is. De voorkeur van de gemeente is om Graetheide als agrarisch of groengebied te behouden. Daarbij willen we samen met de provincie Limburg en diverse Chemelot partijen onderzoeken of en op welke wijze natuurontwikkeling (ter compensatie) op Graetheide gerealiseerd kan worden. De bestemming van Graetheide blijft dus 'agrarisch' eventueel aangevuld met een 'groen' of 'natuur' bestemming.

Brightlands Chemelot Campus

De Brightlands Chemelot Campus ontwikkelt zich in een hoog tempo. De hoofdlijnen voor de ruimtelijke ontwikkeling worden geschetst in het 'Masterplan Chemelot Campus' (BroekBakema, aug. 2014). In vier fases (A t/m D) vindt de transformatie van dit gebied plaats door aanpassing van de ontsluiting, wegenstructuur, het parkeren en de opwaardering van de openbare ruimte. Door de aanleg van wandelpaden en meer groen krijgt de verblijfskwaliteit een impuls. Diverse gebouwen worden gesloopt om ruimte te bieden voor nieuwe, hoogwaardige laboratoria, kantoren, onderzoek gebouwen, proef fabrieken en een centraal ontmoetingsgebouw. Het 'Masterplan Chemelot Campus' geldt voor de gemeente als leidraad en toetsingskader voor deze ontwikkeling.

'Masterplan Chemelot Campus' (BroekBakema 2014)

De potentie van de campus is groter dan de hierboven beschreven Campus 1. Binnen de hekken wordt de komende jaren tot ca. 2023 Campus 2 ontwikkeld direct ten noorden van de huidige campus. Deze uitbreiding is circa 12 ha groot en bestaat voornamelijk uit laboratoria met kantoren en proef fabrieken De scenario's voor verdere groei zijn veelbelovend en dragen bij aan een verdere krachtenbundeling in de keten van onderzoek, onderwijs, proeffabrieken en grootschalige maakindustrie. Volgens de Visie Chemelot 2025 (stakeholderteam Visie Chemelot 2025, mei 2016) is de beschikbare ruimte op Campus 2 binnen vijf jaar volledig benut en dient verder te worden gekeken, voorbij de huidige grenzen van de site.

Zoals eerder gesteld is het belangrijk dat wordt aangetoond dat er regionale behoefte is aan nieuwe bedrijventerreinen ten behoeve van de campus en dat de doorgroei alleen nabij de bestaande campus kan plaats vinden. Waar mogelijk dienen onderdelen (spin off en meer stedelijke functies) die niet afhankelijk zijn van die nabijheid, een plek te vinden op bestaande (beschikbare) terreinen of bestaande (lege) gebouwen. Het liefste in of nabij de centra.

De multimodale ontsluiting van de campus en de toekomstige uitbreidingen achten we van groot belang. De campus wordt een 'open ontmoetingsplek' voor verschillende gebruikers, waaronder vele studenten. Een goede bereikbaarheid per openbaar vervoer zien wij dan ook als een belangrijke succesfactor waaraan aandacht wordt geschonken. Dit geldt overigens ook voor de aansluiting op de rijksweg A2 en de Urmonderbaan. De verkeersdruk is hoog en met de doorontwikkeling stijgt die alleen maar. Aangezien de Urmonderbaan ook de

belangrijkste entreeweg is tot de stad dient deze zowel qua uitstraling als functionaliteit (doorstroming) optimaal te worden vormgegeven.

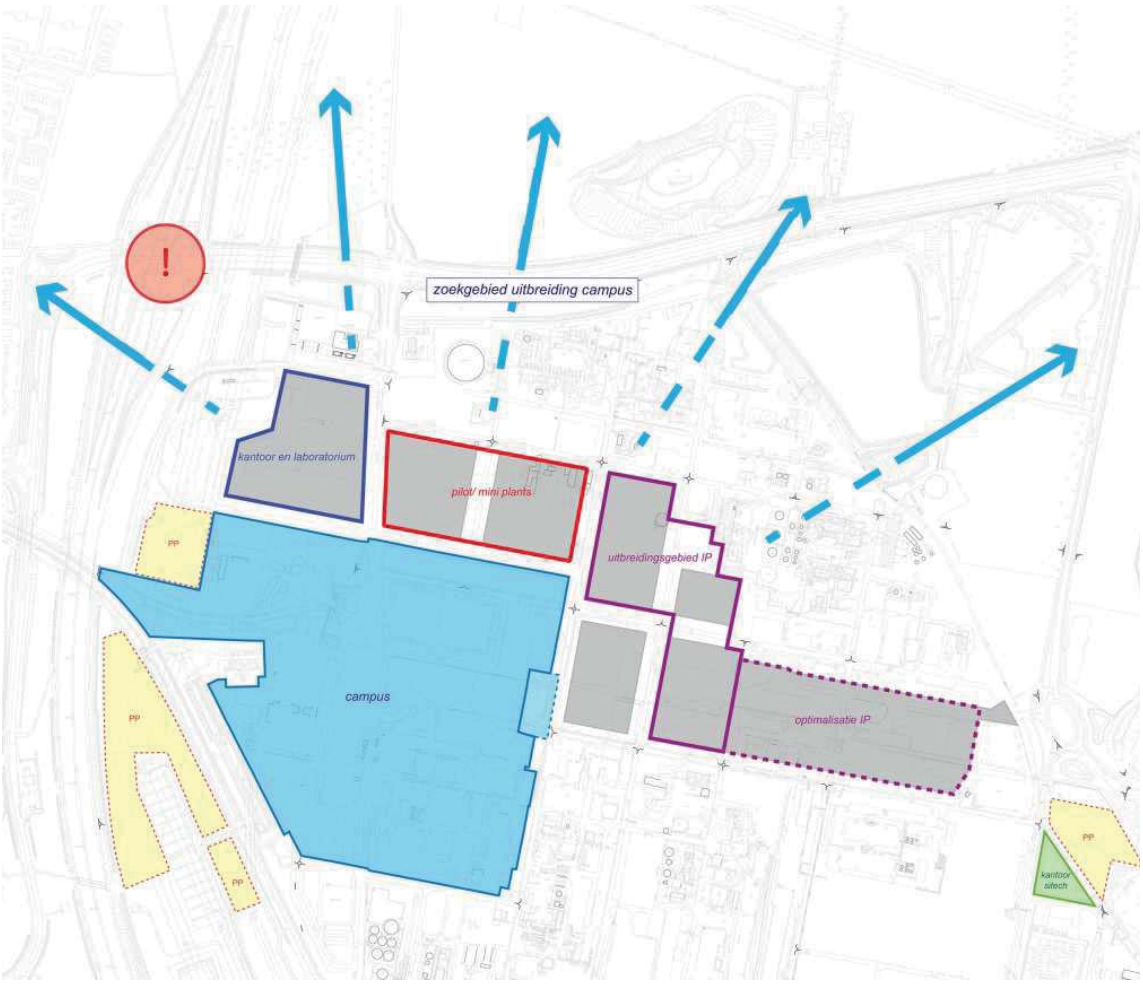

Juist vanwege de positionering aan een belangrijke entree van Sittard-Geleen en Zuid-Limburg, dient een doorontwikkeling 'buiten de hekken' een bijzondere, innovatieve en gastvrije uitstraling te hebben. Het uitgangspunt voor de gemeente is een vernieuwend en hoogwaardig werklandschap binnen een groen raamwerk. Industriële relicten zoals de voormalige bruinkoolgroeve kunnen hierin wellicht een rol vervullen.

5.3.5 Stad-Land zones

In de Omgevingsvisie 2016 worden twee stad-land zones geïntroduceerd; 'landgoederenzone Swentibold' en 'stad-landzone De Graven', deze gebieden komen voort uit de uitwerking Nationaal Landschap (POL 2014). De gebieden zijn onderdeel van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, maar vallen buiten de beschermingszone. De gebieden liggen op de grens van stad en landschap en worden getypeerd door economische en ruimtelijke dynamiek, doorsnijding van infrastructuur, aanwezigheid van diverse functionaliteiten en ze zijn van regionaal belang. Door al deze aanpassingen en ingrepen zijn de structuur en herkenbaarheid verloren gegaan. De stad-land zones hebben een bovenlokale betekenis en zijn belangrijke schakels in het groen, blauw en infrastructureel netwerk van Zuid-Limburg.

De stad-landzones liggen grotendeels langs de entreewegen van de gemeente. Zodoende bepaalt de inrichting ervan voor een belangrijk deel de ruimtelijke ervaring en uitstraling van de gemeente. De vraag is hoe om te gaan met deze gebieden?

Visie

Door groen, water en erfgoed als ruimtelijke dragers te versterken kan de structuur en herkenbaarheid van de stad-land zones worden hersteld. De oriëntatie en ruimtelijke ervaring wordt verbeterd en dat helpt dan weer bij het structureren van bestaande en toekomstige ingrepen en uitbreidingen. In de stad-land zones ontstaat een nieuw type landschap waarbij rode en groene elementen elkaar versterken.

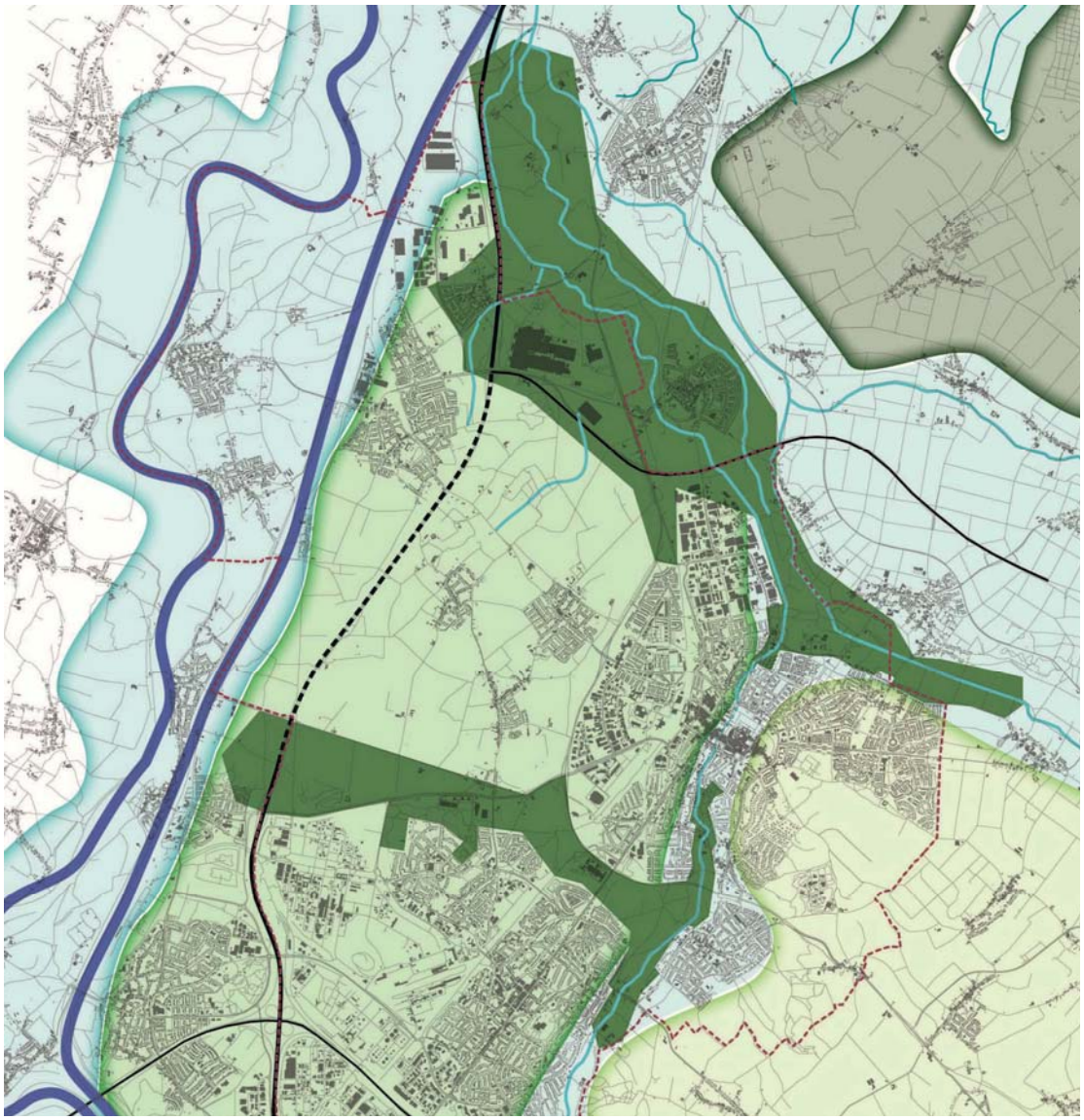

Landgoederenzone Swentibold
Deze stad-landzone wordt gekenmerkt door het beekdalenlandschap waarin diverse kastelen, huizen of versterkte hoeves met een omringend landgoed te vinden zijn. Verder wordt het gebied doorsneden door de rijksweg A2, de oude rijksweg en een spoorlijn. Daarbij zijn VDL Nedcar, Holtum-Noord en Industriepark Noord van grote invloed op de landgoederenzone. Door de beken en landgoederen te versterken, vormen ze een ruimtelijk raamwerk waarbinnen automotive en logistiek in samenhang zich verder kan ontwikkelen.

Stad-landzone De Graven
Het gebied is een groene verbindingszone tussen het Geleenbeekdal en de Graetheide waarin diverse rode ontwikkelingen hebben plaatsgevonden zoals het Zuyderland ziekenhuis, de Westelijke Randweg, De Haese en Gardenz. De zone wordt begrensd door de Chemelot Site en Campus van waaruit steeds meer ruimte druk ontstaat. Ook hier kan een robuust groen raamwerk de oplossing bieden voor verschillende ruimtelijke ontwikkelingen in de toekomst, zoals een eventuele uitbreiding van de Brightlands Chemelot Campus. Er worden zodoende specifieke ontwerpopgaves gedefinieerd waarbij er vanuit een integrale benadering gezocht wordt naar een ruimtelijk-functioneel evenwicht tussen 'rode en groene' ontwikkelingen.

5.4 Duurzaamheid en klimaat

Een van de grootste maatschappelijke uitdagingen van de komende decennia ligt op het vlak van duurzaamheid en klimaat.

De huidige wijze van energievoorziening waarin fossiele brandstoffen een hoofdrol spelen leidt tot een toename van de CO_2 concentratie in de lucht. Samen met de emissie van andere broeikasgassen leidt dit tot wereldwijde klimaatverandering. De gemiddelde temperatuur neemt toe; hoe dichter bij de polen hoe groter dit effect. Het weer wordt extremer, er komen langere periodes van droogte, buien worden heftiger, stormen nemen toe. De straalstroom die de weerpatronen bepaalt, wordt instabieler waardoor ongewone weerpatronen optreden. De temperatuurverandering zorgt er ook voor dat zeestromingen veranderen met alle gevolgen van dien. Internationaal zijn daarom doelstellingen afgesproken om de emissies zodanig te beperken dat de globale temperatuurstijging beperkt wordt tot 2 graden. Om deze doelstellingen te realiseren moet nog heel veel gebeuren, de meeste landen liggen lang niet op schema om dit te realiseren.

5.4.1 Energieneutrale gemeente

Als gemeente moeten en willen wij nadrukkelijk bijdragen aan het bereiken van het Nederlandse deel van de doelstellingen voor klimaatneutraliteit. Al in 2008 heeft de Raad het beleidsplan Duurzame Energie 2008-2016 "Sittard-Geleen Duurzaam en Energiek" vastgesteld. In dit plan is aangegeven op welke wijze Sittard-Geleen de zogenaamde 20/20/20 klimaatdoelstellingen wil realiseren (in 2020 a. een energiebesparing gerealiseerd hebben van 20% en b. een aandeel van 20% van het energieverbruik met duurzame energie gerealiseerd hebben).
Inmiddels is duidelijk dat we op de iets langere termijn (2040 of zoveel eerder als mogelijk is) zowel landelijk als regionaal als lokaal moeten inzetten op complete energieneutraliteit. Dit betekent enerzijds met energiebesparing zorgen dat het energieverbruik zo laag mogelijk wordt, en anderzijds de energie die dan nog gebruikt wordt duurzaam opwekken. In de regio hebben we deze doelstelling verankerd in het POL. In 2016 werken we een regionaal uitvoeringprogramma uit hoe we dit kunnen realiseren.

Tot op heden is in Sittard-Geleen met de al ingezette projecten een energiebesparing gerealiseerd van 3% (projecten ELLS, Energieteams in de wijk, Energiezuinig wonen) en wordt 5% van de energie duurzaam opgewekt (Zonne-energie, Warmtepompen, Biomassacentrale, Groene stroom). Bij realisatie van de projecten Het Groene Net en de Windturbines op Holtum-Noord bedraagt in 2020 het aandeel duurzame energie ca. 16%. Kraal 1 van het Groene Net die nu in realisatie is levert reeds een bijdrage van 4,6%. In 2025 kan het totale aandeel duurzame energie door de volledige realisatie van Het Groene Net toenemen tot 19,5%.
In de oorspronkelijke plannen was om tot 20% duurzame energie te komen ook een Duurzame Energie Centrale Limburg in Sittard-Geleen voorzien. Deze is nu op basis van provinciale besluitvorming voorzien in Maastricht en Venlo. Binnen Sittard-Geleen is ook de optie van kleine waterkrachtturbines in het centrum onderzocht en niet realistisch gebleken.

Er zijn inmiddels binnen Sittard-Geleen aanvullende opties onderzocht waarmee een volgende 4% aan duurzame energie kan worden opgewekt. Hierover heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden. In het kader van het regionale uitvoeringsprogramma energie op basis van het POL zijn potentiekaarten gemaakt voor verschillende vormen van energieopwekking die ingezet kunnen worden om de doelstellingen te behalen. De uitdaging is hierbij met name om het gebruik van gas voor de warmtevraag te reduceren, omdat hier de grootste opgave ligt. Het verbruik van elektra ligt lager en dit is ook relatief makkelijker duurzaam op te wekken. In Sittard-Geleen zijn de bedrijventerreinen de zoekgebieden voor windenergie, conform de voorkeursgebieden windturbines in het POL. Zonnepanelen zien wij als een rode functie en combineren we bij voorkeur met bestaande bebouwing. Geschikte locaties voor zonnepanelen zijn het bebouwde gebied en de bedrijventerreinen. Gezien de aard van de bebouwing zal dit in woongebieden veelal kleinschalig zijn; op bedrijventerreinen kan ook sprake zijn van zonneparken op een grotere schaal.

Binnen Sittard-Geleen vormt de industriële Chemelot site een grootverbruiker van fossiele brandstoffen met een verbruik van circa 70 PetaJoule (PJ). Een deel hiervan is rechtstreeks energieverbruik; daarnaast worden energiedragers gebruikt als grondstof: olie voor het maken van plastics, gas voor het maken van ammoniak). In de ontwikkelingsvisie (2016) van de gezamenlijke bedrijven op Chemelot wordt de ambitie uitgesproken om dit energieverbruik met 20% terug te brengen.

De verdere totale energievraag binnen Sittard-Geleen is circa 8,3 PJ. Dit is verdeeld over woningen (2,1 PJ waarvan circa 0,4 PJ elektra en 1,8 PJ gas), overige industrie (0,7 PJ), klein zakelijk (2,1PJ) (samen 1,5 PJ elektra en 1,7 PJ gas) en mobiliteit (3,4 PJ).

5.4.2 Klimaatadaptatie

Alle hierboven beschreven maatregelen zijn erop gericht de (globale) klimaatopwarming niet groter te laten worden dan 2 graden, omdat dan het klimaat nog veel extremer ontregeld gaat

worden. Echter ook in deze situatie verandert het klimaat al aanzienlijk en moeten we rekening houden met de gevolgen. Dit noemen we klimaatadaptatie.

Het KNMI heeft in 2014 een actualisatie van de vier klimaatscenario's gepresenteerd. In elk van deze scenario's is een aantal gemeenschappelijke kenmerken te zien:

- de opwarming zet door en zorgt voor zachtere winters en warmere zomers
- de winters worden gemiddeld natter en ook extreme neerslaghoeveelheden komen vaker voor
- de hevigheid van buien in de zomer neemt toe, maar het aantal regendagen daalt
- perioden van langdurige droogte komen vaker voor.

Om de klimaateffecten voor Sittard-Geleen inzichtelijk te krijgen is in 2016 een klimaatstresstest uitgevoerd. Hierbij is onderzocht in hoeverre de thema's overstroming van beken en rivieren; wateroverlast door neerslag; droogte en hitte een rol spelen in Sittard-Geleen.

5.4.2.1 Gevolgen voor overstromingsrisico's Maas en beken

Door het veranderende neerslagpatroon neemt het risico op overstromen van de Maas en de beken toe. De hoogwaterpieken worden hoger dan voorheen en komen vaker voor.

In samenwerking met het waterschap wordt voor de beken al op deze veranderingen geanticipeerd. In de beekverbeteringsprojecten zoals bij de Geleenbeek worden beken heringericht, zodanig dat extra regenwater kan worden opgevangen. De beken krijgen de ruimte om weer te gaan meanderen. Ook voor het Stadspark in Sittard worden plannen voorbereid om de beekprofielen opnieuw in te richten waarbij ruimte wordt gegeven voor klimaatontwikkeling.

Voor de Maas is in het Deltaprogramma Maas gekeken naar de veranderingen rond 2050 en rond 2100. Bekeken is hoe de toename van de hoogwaterafvoeren kunnen worden opgevangen terwijl de veiligheid van de bedijkte gebieden op hetzelfde niveau blijft als nu. Langs de hele Grensmaas worden momenteel de Grensmaasplannen uitgevoerd, waarbij verruiming van het zomerbed en het winterbed van de Maas worden gerealiseerd door grindwinning. Aanvullend hierop vinden vergelijkbare maatregelen ook uitvoering aan de Belgische zijde. Gezamenlijk leiden deze maatregelen ertoe dat de veiligheid achter de kades langs de Grensmaas ook voor de langere termijn vergelijkbaar blijft met de huidige situatie. In Sittard-Geleen betreft dit het gebied rond Grevenbicht en Obbicht, waarvan de kades op basis van het Deltaprogramma straks een overstromingsrisico hebben van 1/300.

5.4.2.2 Wateroverlast door neerslag

Kaart 15 biedt een overzicht van de locaties binnen Sittard-Geleen waar als gevolg van extremere buien wateroverlast door neerslag plaats zal vinden. Sittard-Geleen is al langer bezig met de aanpak van deze problematiek, met name wat betreft het afvoeren c.q.tijdelijk bergen van water bij neerslagpieken i.c.m. de afvoercapaciteiten van de riolering. Op basis van de klimaatstresstest zal samen met stakeholders onderzoek plaatsvinden naar aanvullende problematieken zoals het blijven functioneren van de stroomvoorziening bij verdergaande overstromingen van trafo-huisjes, en de onderlinge bereikbaarheid van het oostelijk en westelijk deel van de gemeente bij het onderlopen van verbindende tunnels. Het bestaande beleid voor de aanpak van wateroverlast ligt vast in het Beleidsplan afvalwater Westelijke Mijnstreek 2015 - 2020. In het beleid liggen de stappen vast die genomen worden voor adaptatie. Tijdelijke opvang van extreme neerslag vraagt om oplossingen in de openbare ruimte, op particulier terrein en in het watersysteem. Het ontwerp van de openbare ruimte wordt betrokken bij de aanpak om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. De grootste pieken in neerslag worden opgevangen door meer water op straat – hinder – te accepteren. Er wordt eveneens gekeken naar andere, nieuwe manieren om hemelwater op te

vangen en af te voeren, zoals het ontkluizen van beken. Als aanvullende mogelijkheid gebruiken we het maaiveld om hemelwater af te voeren en/of tijdelijk te bergen op de piekmomenten van hevige buien. Hiervoor zijn soms aanpassingen aan groen en wegen nodig. Hemelwater wordt op goed gekozen locaties, daar waar het direct bijdraagt aan het oplossen van knelpunten, ontvlochten van het gemengde rioolstelsel in combinatie met ingrepen in de openbare ruimte. Het rioolstelsel wordt verzwaard op plekken waar ingrijpen nodig is en de overige opties niet in de praktijk kunnen worden gebracht. Uitgangspunt bij herstructurering en nieuwbouw is hydrologisch neutraal bouwen, hetgeen betekent dat het regenwater ter plekke moet kunnen worden opgevangen.

5.4.2.3 Droogte

Er treden vaker langere perioden van droogte op. In Sittard-Geleen heeft dit met name gevolgen voor de agrarische sector en de ecologische zones. In het Limbrichterbos zijn de gevolgen hiervan al merkbaar in een verandering van voorkomende plant- en diersoorten.

5.4.2.4 Hitte

De temperatuur blijft stijgen. Ook Sittard-Geleen krijgt te maken met toenemende hittestress. Zeker in de stadscentra kan de temperatuur sterk oplopen. 's Nachts kan het tot wel 8 graden warmer zijn ten opzicht van het platteland. In Limburg is het in verhouding tot de rest van Nederland al warm. Met de verdere opwarming van de stadskernen kan hittestress vooral bij ouderen en fysiek kwetsbaren leiden tot toenemende sterfte. Daarbij stijgt door vergrijzing het percentage ouderen de komende jaren in de gemeente. Op kaart 14 is een beeld geschetst van de hitte-eilanden die in Sittard-Geleen optreden. Duidelijk mag zijn dat maatregelen gewenst zijn om de hittestress met name in de kernen te verminderen. Dit kan o.a. door bij nieuwbouw- en verbouw, maar ook bij de inrichting van zowel openbaar als privaat groen rekening te houden met mogelijk verkoelende maatregelen.
Water en groen hebben een verkoelend effect op de omgeving. Dit is op de kaart ook duidelijk te zien in de vorm van het hitte-eiland. Bijvoorbeeld waar de Geleenbeek Sittard in stroomt en

door het Stadspark stroomt, is de temperatuur aanzienlijk lager dan in het versteende stadscentrum. De komende periode wordt nader uitgewerkt hoe de inrichting van Sittard-Geleen geoptimaliseerd kan worden om de temperatuur zo aangenaam mogelijk te houden. Daarbij wordt tevens bekeken welke wijze van beïnvloeding (van advies tot afdwingen met wettelijke kaders) voor de gewenste maatregelen het beste kan werken. Hiermee zetten we de stap van bewustwording naar verantwoording en het nemen van additionele maatregelen. In het eerder verschenen Handboek tegen de Hitte, groen en de opwarming van de stad – een resultaat van het Europese Interregproject 'Toepassing functioneel groen: luchtgroen, klimaatgroen, sociaalgroen' uit 2013 – worden suggesties gedaan hoe de inzet van groen in de stad kan bijdragen aan de klimaatdoelstellingen.
Bij de klimaataanpak is inzet van alle partijen, zowel inwoners, als bedrijven, als de overheid van belang om oplossingen te realiseren aangezien iedereen over een deel van de oplossing beschikt.

6 INSTRUMENTELE UITVOERING OMGEVINGSVISIE

In hoofdstuk 5 hebben we de ruimtelijke visie op Sittard-Geleen beschreven. Om onze doelen te realiseren gaan we het spaarzame programma voor wonen, detailhandel en kantoren toespitsen op de ontwikkelingen die bijdragen aan deze doelen. In een proces van heroriëntatie en uiteindelijk schrappen van titels op locaties die hier niet bij passen creëren we ruimte die het mogelijk maakt programma te verschuiven. Met de Omgevingsvisie creëren we voorzienbaarheid als een stap in dit proces en duiden we waar we het programma willen inzetten.
Met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2016 actualiseren we ook het kostenverhaal ruimtelijke ontwikkelingen naar de huidige inzichten. De doelbestemming wordt afgestemd op de focus die we aanbrengen in de gewenste ontwikkelingen.

6.1 Creëren voorzienbaarheid

Met de omgevingsvisie zetten we een stap verder in de lijn van het schrappen van functies door het creëren van voorzienbaarheid. We volgen hierbij de lijn die we eerder hebben gekozen met de bestuursafspraken in het kader van het POL (2016), de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek (2011) en de (regionale) Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016). In de voorliggende omgevingsvisie concretiseren we deze lijn voor Sittard-Geleen. In de regionale Structuurvisie Ruimtelijke Economie die momenteel opgesteld wordt, zal voor de thema's detailhandel en kantoren nog een nadere precisering plaats vinden ten opzichte van de voorliggende omgevingsvisie. Uiteindelijk vindt op het laagste detailniveau besluitvorming over het wijzigen van functies plaats bij de aanpassing in het bestemmingsplan. Hierbij vindt o.a. een afweging op het gebied van sociaal maatschappelijke effecten plaats.
In de voorliggende omgevingsvisie geven we voor de thema's wonen, detailhandel en kantoren aan voor welke locaties op basis van het gebruikelijke proces van heroriëntatie programma geschrapt wordt. Met de beschrijving hiervan in de Omgevingsvisie wordt de beoogde bestemmingswijziging voor degenen die mogelijk door de bestemmingsplanwijziging planschade lijden, voorzienbaar. Indien deze belanghebbenden – nadat het voornemen tot bestemmingswijziging voor hen kenbaar is geworden – gedurende een zekere periode geen initiatieven nemen om de vigerende bestemming die verdwijnt alsnog te benutten, dan hebben zij door passieve risicoaanvaarding hun recht op planschadevergoeding verspeeld. Gelet op de jurisprudentie moet als een minimale lengte van deze periode pakweg een à anderhalf jaar worden aangehouden; wij hanteren hiervoor een periode van 2 jaar. Zodoende wordt twee jaar nadat die locaties zijn aangegeven en bekend zijn gemaakt dit beleid juridisch verankerd in de bestemmingsplannen of in het omgevingsplan.

6.1.1 Wonen

In Sittard-Geleen is sprake van een aantal woningbouwplannen (harde plancapaciteit) die passen binnen de bestaande bestemmingsplannen, of waar al een omgevingsvergunning is, maar die al langere tijd niet tot uitvoering komen, omdat ze niet voldoen aan de vraag van de markt. Voor deze plannen laten we een heroriëntatie plaats vinden. Discussie vindt hierbij plaats over de vorm van het plan c.q. überhaupt nog de wenselijkheid van realiseren. De nog te bouwen aantallen worden op basis hiervan aangepast. Voor een aantal plannen komt dit erop neer dat ze helemaal niet meer gerealiseerd worden, omdat zij ook voor de komende periode geen bijdrage leveren aan de toevoeging van de gewenste woonkwaliteit voor Sittard-Geleen.

In de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek (2011) is al vastgelegd dat in elk geval vanaf 1 juli 2013 alle regiogemeenten bij de herziening van bestemmingsplannen actief de niet-passende bouwtitels voor wonen in bestemmingsplannen wegbestemmen. Dit geldt zowel voor projectontwikkelingen als voor directe bouwtitels van particulieren. Bij de vorige actualisatie van de bestemmingsplannen in Sittard-Geleen is reeds aangegeven dat wanneer deze titels niet gebruikt zijn bij de volgende actualisatie van het bestemmingsplan deze vervallen.

In het POL 2014 is aangegeven dat de regionale schaal zich bij uitstek leent om de afwegingen te maken die nodig zijn om de plancapaciteit op te schonen en terug te brengen tot realistische proporties. Door de gezamenlijke regiogemeenten van Zuid-Limburg is dit nader uitgewerkt in de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016).

Deze Structuurvisie en het POL 2014 beschrijven elk, waarom de bestaande planvoorraad tegen het licht moet worden gehouden en moet slinken. Deze operatie omvat alle plannen, waarvan de uitvoering op korte termijn niet realistisch is en waarvan de gewenstheid (locatie/product-marktcombinatie (PMC)) in de programmering niet de hoogste categorie behaalt. In Zuid-Limburg gaan alle gemeenten de bouwmogelijkheden voor één of meer zelfstandige woningen in bestemmingsplannen – tenzij opgenomen in een regionale woningmarktprogrammering – vanaf 1 januari 2017 door de gemeenteraad bij de actualisering van bestemmingsplannen schrappen.
Voor de Westelijke Mijnstreek en Parkstad Limburg blijft tot 1 januari 2017 de huidige voorzienbaarheid (door de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek en het Structuurvisiebesluit Wonen Parkstad Limburg) intact.

Naast het schrappen van bouwtitels in de bestemmingsplannen worden ook de privaatrechtelijke overeenkomsten op ongewenste nieuwbouwlocaties ontbonden. En omgevingsvergunningen worden ingetrokken. Privaatrechtelijke overeenkomsten zijn doorgaans aangegaan met het oog op de ontwikkeling van een bouwlocatie, gebaseerd op de veronderstelling dat daaraan voldoende behoefte zou bestaan. Die behoefte is veranderd. Het ontbinden van overeenkomsten is een logisch en cruciaal onderdeel van de benodigde aanpak van de te grote plancapaciteit. Ook hiervoor creëren we met de Omgevingsvisie voorzienbaarheid. Om de voorzienbaarheid te optimaliseren worden degenen met wie een overeenkomst is gesloten en degenen die over een bouwtitel beschikken persoonlijk geïnformeerd over dit beleid.

De woningbouwplannen binnen Sittard-Geleen waarvoor een heroriëntatie plaatsvindt, zijn geduid op kaart 13. Het betreft de plannen:

- Abshoven
- Engelenhof
- Oude Baan/Jacobusstraat
- Herontwikkeling Den Tempel
- Hof van Langfoor
- Hub Dassenplein/Schuttestraat
- MLK Geleen
- Stadshart Geleen- Kwikfit Parkzicht
- Middengebied deelplan C
- Sportlaan 6 t/m 12 Limbricht
- Zitterd Revisited fase 1, blok 2

In totaal hebben deze plannen een harde plancapaciteit van circa 1050 woningen.

6.1.2 Detailhandel

In de Retail Structuurvisie (2008 en 2009) en de evaluatie hiervan in 2013 is reeds aangegeven op welke locaties in Sittard-Geleen detailhandel wenselijk is. Bij het opstellen van het POL 2014 is geconstateerd dat op de hele schaal van Zuid-Limburg een overschot is aan detailhandelslocaties, en dat hier regionale sturing op nodig is. Met de bestuursafspraken POL hebben de regiogemeenten zich gecommitteerd om in een regionale structuurvisie

ruimtelijke economie hier nadere afspraken over te maken, uitgaande van de volgende uitgangspunten:

- Geen nieuwe solitaire of verspreid gelegen winkelgebieden ontwikkelen, inzetten op compacte winkelgebieden, het laten verkleuren van aanloopstraten, geen detailhandel toestaan op bedrijventerreinen (met uitzondering van volumineuze goederen).
- Concentratie op (boven)regionale ontmoetingsplekken (binnensteden) en thematisch op de daarvoor aangewezen gebieden.
- (Boven)lokaal verzorgende centra die aansluiten bij bestaande levendige ontmoetingsplekken (veelal historische kernen met functiemenging) in balans houden.
- Voor overige winkelconcentraties geldt dat op lokaal niveau keuzes gemaakt worden met aandacht voor het voorzieningenniveau in wijken en kernen. Dit kan leiden tot ruimtelijke verschuivingen en transitie. In de uitwerking die op Zuid-Limburgs niveau plaatsvindt, worden de winkelgebieden in A – B – C gebieden onderverdeeld. In de opgave om te komen tot minder winkelmeters in Zuid Limburg staan de A-locaties niet ter discussie. De B-locaties zijn minder kansrijk, daar moet gericht beleid op worden gevoerd. Voor de C-locaties geldt dat deze op termijn als winkelbestemmingen verdwijnen. Dit geldt in ieder geval voor de verspreid gelegen winkels buiten de bestaande winkelgebieden.

Op kaart 9 staan de aangewezen kernwinkelgebieden voor centrum Sittard en centrum Geleen evenals de bestaande winkelconcentraties van Sittard-Geleen geduid waarvoor in het kader van de regionale Structuurvisie een nadere onderverdeling in A, B en C locaties wordt gemaakt. Voor de C-locaties creëert deze regionale Structuurvisie de voorzienbaarheid voor het wegbestemmen van de detailhandelstitels in het bestemmingsplan. Actief wegbestemmen gebeurt twee jaar nadat de eigenaren door de gemeente van het gewijzigde

beleid in kennis is gesteld. Ook hiervoor geldt dat de eigenaren van de panden die het betreft actief worden geïnformeerd over het gewijzigde beleid.

Duidelijk is nu al dat het niet wenselijk is de mogelijkheden voor verspreid gelegen winkels buiten de bestaande winkelgebieden te behouden. Alle onbenutte detailhandelsbestemmingen buiten de op kaart 9 aangegeven winkelgebieden worden twee jaar nadat de eigenaren van het gewijzigde beleid in kennis zijn gesteld, in de bestemmingsplannen wegbestemd. Voor de op termijn leegkomende winkelpanden wordt een regeling in de bestemmingsplannen opgenomen op grond waarvan de detailhandelsbestemming twee jaar nadat het pand niet meer als winkel wordt gebruikt, kan worden gewijzigd.

6.1.3 Kantoren

Het POL2014 wijst bestaande kantoorgebieden aan als concentratie-, balans- en transitiegebieden. Alle andere kantoorvestigingen liggen in uitsluitingsgebieden. Voor Sittard-Geleen zijn de volgende gebieden benoemd:

- Concentratiegebieden: Centrum/stationsgebied Sittard, Kantorenpark Sittard en de Brightlands Chemelot Campus (de laatste alleen voor kantoren die onlosmakelijk verbonden zijn met de bedrijvigheid op de campus). Deze gebieden liggen veelal centraal in het stedelijk gebied met hoogwaardige OV-ontsluiting (IC-verbinding). In deze gebieden ligt de focus op stimuleren, vernieuwen, en voorwaardelijk nieuwbouw toestaan.
- In Sittard-Geleen zijn geen balansgebieden
- Transitiegebied is Mauritspark Geleen, specifiek het gebied gelegen binnen Tunnelstraat, Mijnweg en Waterstraat. In deze gebieden wordt sterker ingezet op toekomstige afname van de kantorenvoorraad door kantoorfuncties te ontmoedigen en toekomstige functieverandering/sloop te stimuleren (met respectering van bestaande afspraken en rechten)
- Uitsluitingsgebieden: bedrijventerreinen en alle overige locaties. Hier is geen ruimte voor de ontwikkeling van nieuwe middelgrote of grote kantoren, met uitzondering van eventuele invulling van bestaande, waardevolle gebouwen via maatwerk en regionale saldering. Kleine kantoren (< 500 m²) blijven in bebouwd gebied via maatwerk mogelijk.

Voor Sittard-Geleen zijn bovengenoemde uitgangspunten goed toepasbaar. De bestaande kantorenvoorraad en de aanwezigheid van twee concentratiegebieden bieden voldoende ruimte om in te kunnen spelen op een toekomstige vraag naar flexibele, moderne kantoorgebouwen. Inzetten op kwaliteit boven kwantiteit en dynamisch voorraadbeheer hebben de voorkeur bij de (her)ontwikkeling van kantoren. Toevoeging van nieuwe kantoren is onder voorwaarden alleen mogelijk in onze concentratiegebieden, met dien verstande dat daar saldering in tijd en omvang niet één op één hoeft plaats te vinden. Saldering kan op regionale schaal plaatsvinden. Uitzondering kan zijn als kantoren zouden passen binnen de bestaande bebouwing en in een lokale behoefte voorzien. De ladder van duurzame verstedelijking is van toepassing.
Voor kantoren in transitie- en uitsluitingsgebieden moeten wellicht nadere keuzes worden gemaakt over het schrappen van kantoorcapaciteit. Buiten concentratie- en balansgebieden dient waar mogelijk plancapaciteit te worden geschrapt.

De concrete vertaling van de uitwerking van het POL-thema kantoren vindt plaats in de Intergemeentelijke Structuurvisie voor Zuid-Limburg, die in 2017 moet worden vastgesteld.

Op kaart 11 zijn de concentratiegebieden en het transitiegebied voor kantoren binnen Sittard-Geleen geduid. Met de Omgevingsvisie creëren we voorzienbaarheid om via het geëigende proces te komen tot het schrappen van onbenutte c.q. op termijn vrijvallende kantoorbestemmingen in het transitiegebied en de uitsluitingsgebieden. In alle gebieden, uitgezonderd de aangegeven concentratiegebieden, kan twee jaar nadat de eigenaren van het gewijzigde beleid in kennis zijn gesteld, in de bestemmingsplannen de betreffende bestemming worden wegbestemd. Voor de op termijn leegkomende kantoren wordt een regeling in de bestemmingsplannen opgenomen op grond waarvan de kantoorbestemming twee jaar nadat het pand niet meer als kantoor wordt gebruikt, kan worden gewijzigd.

In het coalitieakkoord van de gemeente Sittard-Geleen wordt de verplaatsing (in fasen) van de ambtelijke organisatie c.q. verbonden regionale diensten naar het centrum van Geleen als doel beschreven. Uitgangspunt hierbij is het milieubewust en duurzaam herbestemmen van bestaande (lege) gebouwen. Op termijn leidt dit waarschijnlijk tot de uitbreiding van vierkante meters kantoorbestemming > 500 m². Ondanks dat Geleen centrum niet als concentratiegebied voor kantoren benoemd is, denken we te handelen in lijn met het doel van het kantorenbeleid;

- concentratie in een centrum (op lokaal niveau met een lokale functie),
- versterken gedifferentieerde, stedelijke milieus,
- multimodaal ontsloten middels twee NS stations op loopafstand,
- saneren kantoor meters uitsluitingsgebied (oude locatie ambtelijke huisvesting),
- geen nieuwbouw, maar herontwikkeling leegstaande gebouwen.

De ambtelijke huisvesting wordt ingezet om de leegstand in het centrum terug te dringen en weer dynamiek te genereren. De kantoren komen in de plaats van winkel vierkante meters. Dit geeft invulling aan een andere saneringsopgave, die van de retailstructuur in Zuid-Limburg.

6.1.4 Proces om te komen tot heroriëntatie en schrappen van bestemmingsplantitels voor wonen, detailhandel en kantoren

Met de Omgevingsvisie start de voorzienbaarheid voor de heroriëntatie en het proces van schrappen van bestemmingsplantitels voor wonen, detailhandel en kantoren. Na de vaststelling van de Omgevingsvisie wordt deze bekendgemaakt. In de bekendmaking wordt concreet aangegeven wat het beleid is en welke locaties het betreft. Direct na de vaststelling van de Omgevingsvisie worden betrokkenen aangeschreven en geïnformeerd over het beleid. Ook wordt het beleid in de Staatscourant bekend gemaakt.

6.1.4.1 Wonen

Ad wonen geldt dat er al eerder een start van voorzienbaarheid is gemaakt, in eerste instantie met de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek (2011) en nogmaals bevestigd in de regionale Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016). Alleen de projecten die een plek hebben op de regionale woningmarktprogrammering kunnen gerealiseerd worden. Hiervoor wordt de

systematiek van de Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek (herstructurering, hard, zacht) omgewerkt tot een regionale woningmarktprogrammering. De eerste versie hiervan is uiterlijk december 2016 gereed. De basis hiervoor is het kwalitatieve afwegingskader Westelijke Mijnstreek. Dit wordt nu uitgewerkt door de Stec-groep in opdracht van de provincie, gemeenten en corporaties in de Westelijke Mijnstreek en ontwikkelaars.

Voor de plannen die een plek hebben op de regionale woningmarktprogrammering achten we 2 jaar een reële overgangstermijn om tot realisatie te komen. Als er, twee jaar nadat de eigenaren van het gewijzigde beleid in kennis zijn gesteld, geen concrete voorbereidingshandelingen zijn getroffen passen we actief de betreffende bestemmingsplannen aan en halen de bestemming eruit. Mogelijk zijn er specifieke plannen die een gespecificeerde uitvoeringstermijn vergen, langer dan deze periode. In de programmering wordt voor deze plannen een passende uitvoeringstermijn (houdbaarheid) opgenomen (eventueel met fasering). Als binnen de overgangsperiode tussentijdse sluitende afspraken gemaakt worden, wordt het bestemmingsplan al op dat moment gewijzigd en het contingent wegbestemd.

In de periode tot het opstellen van het bestemmingsplan/omgevingsplan geven we indien dat aan de orde is aan welke bestemming aan de locatie wordt gegeven indien de woonbestemming vervalt.

6.1.4.2 Detailhandel

Ook voor het wegbestemmen van detailhandelsbestemmingen achten we 2 jaar een reële overgangstermijn. Als de betrokken locatie dan niet in gebruik is als detailhandel c.q. als het gebruik als winkel gedurende twee jaar is gestaakt passen we actief de bestemmingsplannen aan en halen de bestemming eruit. Als er binnen de overgangsperiode tussentijdse sluitende afspraken gemaakt worden, wordt het bestemmingsplan al op dat moment gewijzigd en het contingent eruit gehaald. In de periode tot het opstellen van het bestemmingsplan/omgevingsplan geven we indien dat aan de orde is aan welke bestemming aan de locatie wordt gegeven indien de detailhandelsbestemming vervalt.

6.1.4.3 Kantoren

Voor kantoren geldt dezelfde lijn als hierboven beschreven bij detailhandel.

6.2 Creëren ruimte voor gewenste ontwikkelingen

Met de aanpak zoals hierboven beschreven zorgen we ervoor dat het programma voor de functies wonen, detailhandel en kantoren kan landen op de plekken waar wij ons op focussen. Voor detailhandel en kantoren is hierboven al aangegeven om welke gebieden het gaat.

Voor wonen focussen wij ons op de invulling van Zitterd Revisited en het woongebied hier net om heen in het centrum. Daarnaast bezien wij het (zeer) beperkt invullen met woningen (acupunctuur) om de leefbaarheid in een kern te behouden indien maatschappelijk vastgoed leeg komt op plek die daarvoor relevant is. Dit alleen wanneer de locatie in het centrale deel van de kern ligt. Ligt de locatie aan de rand dan wordt (bij eigendom) tot sloop en vergroenen overgegaan.

Bij het herprogrammering van het woningbouwcontingent gelden de spelregels zoals vastgesteld in de regionale Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016), zoals hieronder in het kader beschreven. In hoofdstuk 6.1.1. is beschreven dat de totale woningbouwaantallen die nader bezien worden circa 1050 bedragen. Naar verwachting wordt een deel hiervan de komende periode nog gerealiseerd, mogelijk dat nog circa 250 woningen. Naar verwachting kan dus voor circa 800 woningen de harde plancapaciteit geschrapt worden en kunnen conform de verdeling hieronder (schrappen 4 harde bouwtitels levert 1 nieuwe bouwtitel op) voor circa 200 woningen nieuwe plannen worden ingediend. Hiermee kan invulling gegeven worden aan de focusgebieden zoals hierboven beschreven: Zitterd Revisited en het woongebied er net om heen, en specifieke locaties in kernen indien daar maatschappelijk vastgoed vrij valt. In de komende 2 jaar maken we een concrete projectaanpak voor deze locaties voor realisatie binnen 10 jaar en leggen indien er geen ruimtelijke of fysieke belemmeringen zijn de bestemming vast in het bestemmingsplan.

Door het schrappen van harde bouwplannen en omzetten naar beperktere nieuwe plannen neemt tevens de transformatieopgave voor de gemeente af. Immers, voor elke woning die bijgebouwd wordt moet elders een woning worden gesloopt. Voor de plannen uit de harde voorraad was deze transformatie nog niet geregeld. De transformatieopgave vindt vooral plaats in de leegstand van de particuliere voorraad.

Beleidsafspraak VI Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg..

Om het mogelijk te maken om nieuwe, kwalitatief goede, woningbouwinitiatieven aan de vastgestelde woningmarktprogrammeringen toe te voegen, is een uniforme wijze van afwegen beschreven. Deze nieuwe woningbouwinitiatieven moeten worden gecompenseerd. Hiervoor is een werkwijze afgesproken:

Compenseren met direct gekoppelde sloop of onttrekking. Als dit aantoonbaar niet mogelijk is, in afnemende volgorde:
1. Elke nieuw toe te voegen woning (per locatie 5 of minder woningen) wordt financieel gecompenseerd door middel van een op Zuid-Limburgs niveau uitgewerkte uniforme financiële compensatieregeling, waarvan de middelen in een subregionaal op te zetten sloopfonds vloeien;
2. De gemeente neemt de sloopverplichting over en voert deze binnen de raadstermijn uit, waarin dit besluit is genomen;
3. Door middel van het schrappen van reeds bestaande harde plancapaciteit in de subregionale woningmarktprogrammering. Deze moet minimaal in de verhouding van 1 : 4 (toe te voegen woning : te schrappen harde plannen) ingezet worden als compensatie voor het nieuwe woningbouwinitiatief. In het geval van een woningbouwinitiatief in een monument (niet zijnde rijksmonument) of beeldbepalend pand wordt volstaan met een compensatie van één woning uit de reeds bestaande harde plancapaciteit in de regionale woningmarktprogrammering.

Woningbouwinitiatieven in rijksmonumenten zijn uitgezonderd van de compensatieplicht. De effecten voor de woningmarkt van deze beleidsafspraak inzake de rijksmonumenten worden in 2020 geëvalueerd. Dit kan leiden tot het per gemeente instellen van een maximaal aantal nieuwe woningen in rijksmonumenten. Het gaat hierbij uitsluitend om 'beschermde rijksmonumenten': onroerende monumenten die conform de monumentenwet 1988 ingeschreven zijn in de vastgestelde registers (ook wel het monumentenregister of de objectdatabank genoemd).

Woningbouwinitiatieven, die leiden tot functieverandering van leegstaand detailhandels-, kantoor-, horeca- of ander bedrijfsvastgoed in aangewezen straten in stads(deel)centra of centra van kernen, kunnen worden gecompenseerd met minimaal 2 woningen uit de harde plancapaciteit. Deze straten of straatgedeelten worden subregionaal vastgesteld en op de schaal van Zuid-Limburg bekrachtigd in het Bestuurlijk Overleg Wonen Zuid-Limburg. Vervolgens worden projecten opgenomen in de subregionale woningmarktprogrammering. Het aantal wordt voor de periode 2016-2020 vastgesteld op maximaal 20 nieuwe woningen per gemeente.
De effecten voor de woningmarkt door deze functieverandering worden in 2020 geëvalueerd. Dit kan leiden tot het instellen van een ander maximaal aantal.
De gemeentebesturen zullen in dat geval hierover, op aangeven van het Bestuurlijk Overleg Wonen Zuid-Limburg, een besluit nemen.

6.3 Kostenverhaal bij ruimtelijke ontwikkelingen

In de nota kostenverhaal (2011) is reeds vastgelegd dat Sittard-Geleen (op basis van de Wro afdeling 6.2 en 6.4) bij bouwplannen van woningen, bedrijven, detailhandel, kantoren etc. een bijdrage vraagt voor het realiseren van andere maatschappelijk relevante ontwikkelingen binnen de gemeente. Hiermee worden in feite de lusten en de lasten enigszins verdeeld.

Met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2016 en de nota kostenverhaal 2016 actualiseren we ook het kostenverhaal naar de huidige inzichten. De doelbestemming wordt afgestemd op de focus die we aanbrengen met de Omgevingsvisie en de gemeentelijke ontwikkelingen hierin. We sluiten hierbij zoveel mogelijk aan op de prioriteiten en accenten voor Sittard-Geleen.

We wijzen de volgende concrete projecten die in de Omgevingsvisie en de programmabegroting 2017 beschreven zijn aan als doelbestemming:
- Zitterd Revisited
- Actualisatie Centrumplan Geleen
- Zuidelijke Spooraansluiting Chemelot
- Gebiedsvisie Chemelot
- Gebiedsvisie Nedcar
- Sportzone Limburg.

Specifiek voor wonen wordt voor de bijdrage zoals in hoofdstuk 6.2 beschreven in het kader onder 1., van 7% van de WOZ-waarde per toe te voegen wooneenheid, als doelbestemming het uitvoeren van de bijbehorende sloopverplichting benoemd. De bijdrage wordt gestort in het subregionaal op te zetten sloopfonds van de Westelijke Mijnstreek. Met nog nader in de begroting vast te stellen plannen wordt de bijbehorende sloopverplichting binnen de raadsperiode van het besluit uitgevoerd. Dit kan ook op subregionale schaal gerealiseerd worden.

COLOFON

Uitgave:	Gemeente Sittard-Geleen, vastgesteld door de Raad op 15 december 2016
Projectleiding en hoofdredactie:	Marion Nieuwenhuijzen, gemeente Sittard-Geleen
Redactie:	Marion Nieuwenhuijzen, Pascal Wauben en Taurean l' Ortye, gemeente Sittard-Geleen
Visiekaart:	Pascal Wauben, gemeente Sittard-Geleen
Kopij:	Gemeente Sittard-Geleen
Kaartmateriaal:	Bureau Bosch-Slabbers, Tom Overgaauw
Fotografie:	Beeldbank gemeente Sittard-Geleen, MCM Productions Geleen, Ermindo Armino, Rob Nijpels
Basisvormgeving:	Team communicatie, gemeente Sittard-Geleen
Druk:	Centrale Repro gemeente Sittard-Geleen

Omgevingsvisie

2016

Deel 2, beleidsoverzicht per thema

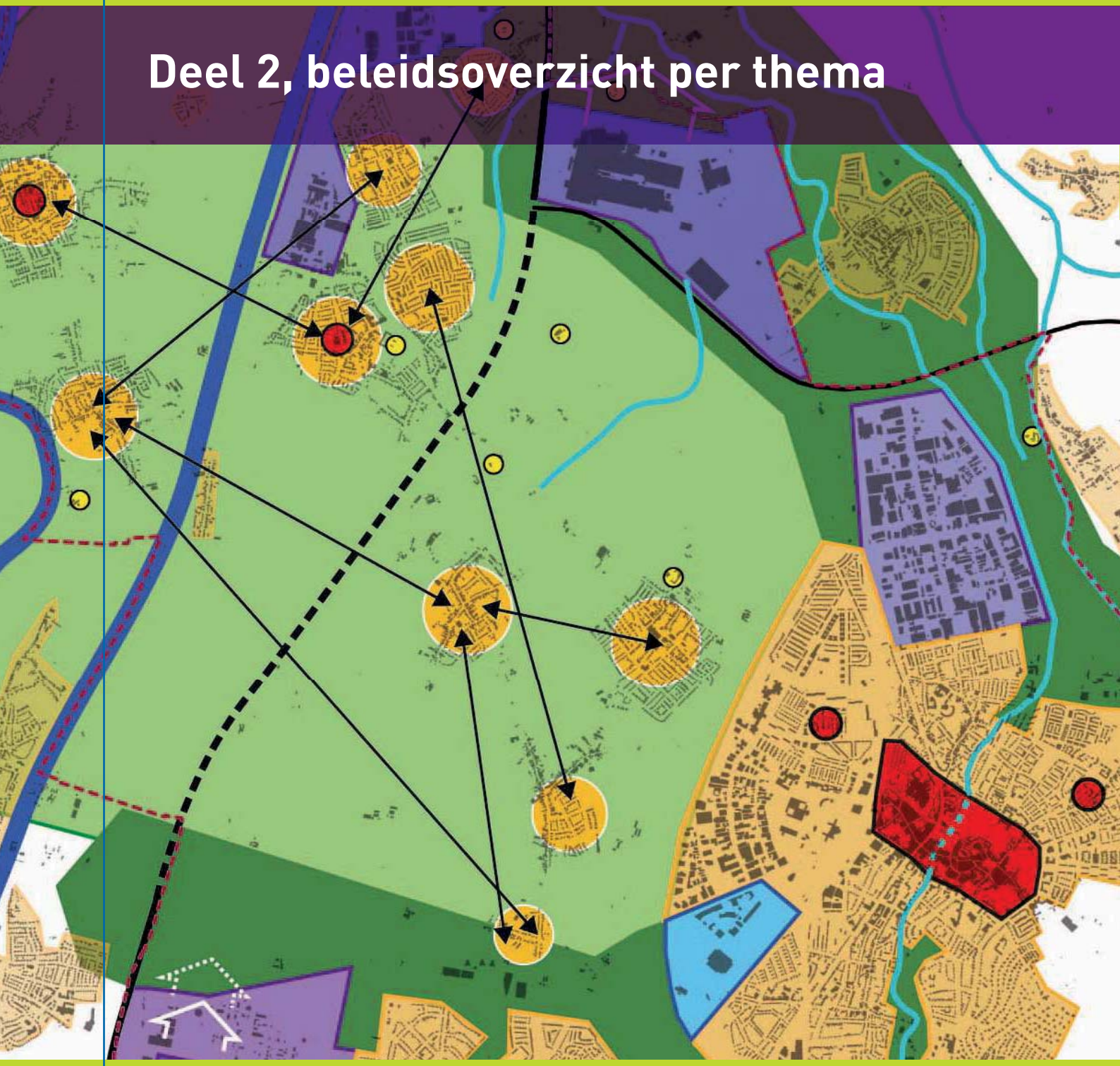

www.sittard-geleen.nl

Gemeente Sittard-Geleen Born

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 3
1 BELEIDSSAMENVATTING PER THEMA IN DE LAGENBENADERING 7
1.1 Inleiding 7
1.2 De lagenbenadering 7
2 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING IN DE ONDERGROND 9
2.1 Groen, natuur en landschap 9
2.1.1 Vigerend beleid 9
2.1.2 Het landschappelijk gebied 10
2.1.3 Het agrarisch cultuurlandschap 11
2.1.4 Stedelijk groen 12
2.1.5 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid 12
2.2 Water 13
2.2.1 Vigerend beleid 13
2.2.2 Water als landschappelijk en cultuurhistorisch element en klimaatrobuustheid 13
2.2.3 Stedelijk water 16
2.2.3.1 Afvalwater 16
2.2.3.2 Hemelwater en klimaatverandering 16
2.2.3.3 Grondwater 18
2.2.4 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid 18
2.3 Archeologie en cultuurhistorie 19
2.3.1 Vigerend beleid 19
2.3.2 Beleid archeologie en monumenten 20
2.3.2.1 Erkenning en bescherming van archeologie en monumenten 20
2.3.2.2 Behoud door ontwikkeling 22
2.3.2.3 Beleving van archeologie en monumenten 22
2.3.2.4 Provinciaal beleid 23
2.3.2.5 Erfgoedwet 24
2.3.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid 24
2.4 Bodem 25
2.4.1 Vigerend beleid 25
2.4.2 Van saneren naar beheren 26
2.4.3 Bodemkwaliteit binnen Sittard-Geleen 26
2.4.4 Grond- en waterverontreinigingen binnen Sittard-Geleen 28

2.4.5 Waterbodem ... 29
2.4.6 Niet-gesprongen explosieven ... 29
2.4.7 Na-ijlende gevolgen voormalige steenkoolwinning ... 30
2.4.8 Kabels en leidingen in de bodem ... 32
2.4.9 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 35
2.4.9.1 Bodemkwaliteit ... 35
2.4.9.2 Ondergrond ... 35
2.5 Externe veiligheid, geluid en lucht ... 36
2.5.1 Vigerend beleid ... 36
2.5.2 Externe veiligheid ... 36
2.5.2.1 Gemeentelijk beleid ... 36
2.5.2.2 Rijks Wet- en regelgeving ... 39
2.5.3 Geluid ... 40
2.5.4 Lucht ... 40
2.5.5 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 41
2.5.5.1 Externe veiligheid ... 41
2.5.5.2 Geluid ... 41
3 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING IN DE NETWERKLAAG ... 43
3.1 Mobiliteit ... 43
3.2 Vigerend beleid ... 43
3.3 De rol van mobiliteit in de stad ... 44
3.4 Een bereikbare en leefbare stad ... 45
3.5 Buisleidingen ... 46
3.6 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 47
4 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING IN DE OCCUPATIELAAG ... 49
4.1 Economie ... 49
4.1.1 Vigerend beleid ... 49
4.1.2 Duurzame economische structuurversterking ... 50
4.1.2.1 Binden van speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek 50
4.1.2.2 Versterken van regionale samenhang ... 51
4.1.2.3 Vraaggerichte arbeidsmarkt ... 51
4.1.2.4 Een sterk lokaal midden- en kleinbedrijf ... 52
4.1.2.5 Een uitstekend vestigingsklimaat ... 53
4.1.3 Chemie & materialen ... 53
4.1.4 Automotive ... 54

4.1.5 Logistiek ... 55
4.1.6 Detailhandel ... 56
4.1.6.1 Keuzes maken ... 56
4.1.6.2 Supermarktlocaties ... 57
4.1.6.3 Intergemeentelijke Structuurvisie Zuid-Limburg ... 58
4.1.6.4 Actualisatie Zitterd ReviSited ... 58
4.2.6.5 Actualisatie Centrumplan Geleen ... 60
4.1.7 Bedrijventerreinen ... 61
4.1.8 Kantoren ... 62
4.1.9 Horeca ... 64
4.1.10 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 65
4.2 Wonen ... 66
4.2.1 Vigerend beleid ... 66
4.2.2 De veranderende woningmarkt in Zuid-Limburgs perspectief ... 66
4.2.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 67
4.2.3.1 De particuliere woningvoorraad ... 68
4.2.3.2 De planvoorraad ... 69
4.2.3.3 De verhouding tussen koop- en huurwoningen ... 70
4.2.3.4 Wonen en zorg ... 70
4.2.3.5 Doelgroepen en nichemarkten ... 72
4.3 Voorzieningen ... 73
4.3.1 Vigerend beleid ... 73
4.3.2 Maatschappelijke voorzieningen ... 73
4.3.2.1 Onderwijs en kindfuncties ... 75
4.3.2.2 Sociale ontmoeting ... 75
4.3.2.3 Zorg en voorzieningen ... 76
4.3.2.4 Religie ... 78
4.3.3 Cultuur ... 78
4.3.4 Sport ... 80
4.3.4.1 Participatie ... 80
4.3.4.2 Sportzone Limburg ... 80
4.3.5 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 81
4.4 Sociale veiligheid ... 82
4.4.1 Vigerend beleid ... 82
4.4.2 Een veilige leef- en woonomgeving ... 82

4.4.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 83
4.5 Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme ... 84
4.5.1 Vigerend beleid ... 84
4.5.2 Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme ... 84
4.5.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid ... 85
4.6 Duurzaamheid en klimaat ... 86
4.6.1 Energieneutrale gemeente ... 86
4.6.2 Het Groene Net ... 87
4.6.3 Bodemenergie ... 88
4.6.4 Winning fossiele brandstoffen ... 90
4.6.5 Klimaatadaptatie ... 91
4.6.5.1 Gevolgen voor overstromingsrisico's Maas en beken ... 91
4.6.5.2 Wateroverlast door neerslag ... 92
4.6.5.3 Droogte ... 93
4.6.5.4 Hitte ... 93
4.7 Nota Ruimtelijke kwaliteit (NRK) ... 94
4.7.1 De visie op de ruimtelijke kwaliteit in Sittard-Geleen ... 94
4.7.1.1 Het landschap als basis ... 94
4.7.1.2 De lange lijnen maken de gemeente herkenbaar ... 94
4.7.1.3 Bijzondere plekken bepalen de identiteit van de gemeente ... 94
4.7.1.4 Kleine plannen, groot effect ... 95
4.7.1.5 Een duurzame gemeente ... 95
4.7.2 Toepassing Nota Ruimtelijke Kwaliteit ... 96
4.7.3 Nota Ruimtelijke Kwaliteit als adviesinstrument ... 96
4.8 Beheer openbare ruimte ... 97
4.8.1 Openbare ruimte Sittard-Geleen ... 97
4.8.2 Samen met inwoners de openbare ruimte vormgeven ... 97
4.8.2.1 Dialoog ... 97
4.8.2.2 Onderhoudsniveau gebieden ... 99
COLOFON ... 100

1 BELEIDSSAMENVATTING PER THEMA IN DE LAGENBENADERING

In dit hoofdstuk wordt het verband uitgelegd tussen de Omgevingsvisie deel 1 "koers voor Sittard-Geleen" en de Omgevingsvisie deel 2 "beleidsoverzicht per thema". Zowel deel 1 als deel 2 van de Omgevingsvisie 2016 zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Deel 2 dat voor u ligt gaat nader in op diverse thema´s. Prioriteiten uit deel 1 worden in het desbetreffende hoofdstuk c.q. paragraaf toegelicht waarna vervolgens inhoudelijk ingegaan wordt op het desbetreffende thema.
Bovendien wordt voor de integratieslag gebruik gemaakt van de 'drie lagenbenadering'. Deze wordt eerst geïntroduceerd. In de hoofdstukken 2 en verder wordt ingegaan op de ruimtelijke uitwerking per laag en per facet.

1.1 Inleiding

Sittard-Geleen ontwikkelt zich tot een herkenbare, samenhangende stad, waarin inwoners, bedrijven en instellingen actief vorm en inhoud geven aan de stad. Bij de herindeling in 2001 kregen we de duidelijke opgave mee om te groeien in bestuurskracht, in het belang van de inwoners en bedrijfsleven. De afgelopen jaren is hiertoe de koers uitgezet, gericht op drie topprioriteiten: economische structuur en werkgelegenheid, stedelijke functies en sociale vitaliteit. Naast deze prioriteiten van beleid hebben we in de huidige coalitieperiode gekozen om bovenop de drie prioriteiten, drie stevige accenten te zetten: versterking van de stadscentra en cultuur, het wijkgericht werken en verbetering van de profilering van de stad. Ook is in deze periode het gemeentelijke takenpakket van het sociale domein uitgebreid waardoor we deze taken dicht bij en met inwoners kunnen uitvoeren én gaat de nieuwe Omgevingswet ons meer beleidsruimte geven om ook in het fysieke domein deze beweging te maken.
De prioriteiten en accenten zijn de basis voor onze visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. We stellen hierbij steeds de individuele behoeften en vragen van onze partners centraal en zetten die af tegen het algemene belang. We bieden ruimte voor ontwikkeling en waarborgen kwaliteit.

1.2 De lagenbenadering

De ruimtelijke hoofdstructuur in de Omgevingsvisie deel 2 maakt gebruik van de zogeheten lagenbenadering. Deze benadering gaat uit van een logische opbouw van het landschap in drie lagen:

Laag 1
De ondergrond: het samenspel van water, bodem, landschap en natuur vormt samen de natuurlijke geleding van het landschap. Deze laag vormt de natuurlijke basis voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. Onderdeel vormt ook de cultuurhistorie (lees: archeologie). Kenmerkend voor deze laag is dat veranderingen zich van nature traag (gedurende eeuwen)

ontwikkelen. Bij menselijk ingrijpen, gaan de veranderingen (vooral in het cultuurlandschap) sneller. Dit is het laagdynamische niveau.

Laag 2
De netwerklaag: alle vormen van zichtbare en onzichtbare infrastructuur. Het systeem van wegen, waterwegen, spoorlijnen en andere verbindingen zoals kabels en leidingen, vormt deze laag. Diverse patronen gaan terug op patronen uit het verleden en hebben hiermee een lange geschiedenis. Veranderingen in deze laag voltrekken zich op de middellange termijn. Dit is het middeldynamische niveau.

Laag 3
De occupatielaag: de ruimtelijke inrichting. In deze laag worden thema's als wonen, werken, recreëren en voorzieningen behandeld. Deze laag kenmerkt zich door relatief snelle veranderingen van patronen. Binnen deze laag is de meeste flexibiliteit aanwezig (bebouwing kan op relatief korte termijn vervangen worden, ruimtelijke besluiten kunnen in deze laag het makkelijkst worden herzien). Dit is het hoogdynamische niveau.

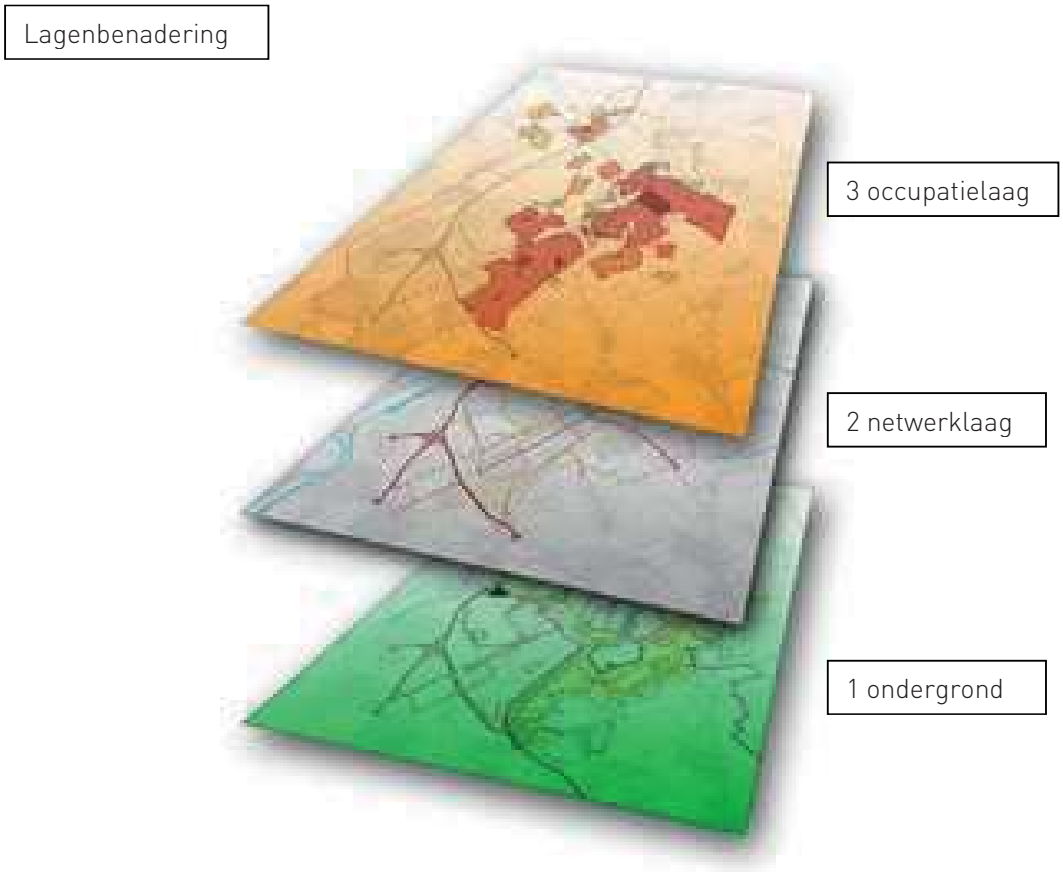

2 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING IN DE ONDERGROND

2.1 Groen, natuur en landschap

De landschappen van Sittard-Geleen liggen als een groene mal om het stedelijke gebied heen en bieden daarmee een ruimtelijke aanvulling op de dichtheid van de bebouwde gebieden. Het landschappelijke gebied is van grote betekenis voor de ecologie: voor het gebied zelf en als verbindingszone tussen diverse ecologische hoofdstructuren. Voor het 'groene' hart van de gemeente met haar open coulissen landschap afgewisseld met kleine dorpen en buurtschappen geldt al jaren dat we er liever geen bebouwing toelaten. Hierdoor is de open landschappelijke kwaliteit en daarmee het aantrekkelijke woon- en leefklimaat bewaard gebleven. De dynamiek zit in de randen ten noorden en zuiden van de stad. In deze zones, op de rand van de stad en het land, vinden veel ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Hier zijn gemengde gebieden ontstaan zonder heldere structuur of eigen identiteit.

2.1.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen is een aantrekkelijke stad waar men woont en werkt. Er is duurzaam groen in het buitengebied en in de stad. Het groen verbindt niet alleen de twee voormalige stadsdelen, maar verbindt het stedelijke gebied met de dorpen en de dorpen onderling".

Het vigerend beleid op het gebied van groen, natuur en landschap is beschreven in de Groenstructuurvisie Sittard-Geleen 2014 en het Bomenbeleidsplan Sittard-Geleen 2013. Vanuit de regio ligt het beleid vast in de Samenwerkingsovereenkomst Grensmaas (2009), de beleidsnotitie Groen, leven en beleven (2012), het Uitvoeringsprogramma Maasvallei (2013), POL 2014 en de beleidsnotitie landschapsvisie Zuid-Limburg (2011 en 2013).

Het beleidsterrein groen, natuur en landschap omvat zowel het groen in het buitengebied (het oorspronkelijke landschap en het cultuurlandschap) als het stedelijk groen (op het niveau van de stad en de wijk). Bewoners van een verstedelijkt gebied zijn voor wat betreft hun dagelijkse behoefte aan ontspanning aangewezen op het buitengebied. Het buitengebied is de tuin van de omringende steden en dorpen. De grotere landschappelijke eenheden, waaronder de Grensmaas, hebben een aantrekkingskracht op bezoekers van buitenaf.

2.1.2 Het landschappelijk gebied

Het oorspronkelijke landschap waarin de gemeente is gelegen is zeer gevarieerd. Vanuit dat oorspronkelijke landschap heeft zich een aantrekkelijk cultuurlandschap ontwikkeld. Een aantrekkelijk landschap wat betreft beleving maakt van Sittard-Geleen een interessante gemeente om te wonen, te werken en te recreëren.

Het beleid is erop gericht de landschappelijke waarden en functies te behouden en te versterken, zodat een aantrekkelijk cultuurlandschap gerealiseerd wordt die fungeert als 'tuin' voor de omringende steden en dorpen.

Door de vele functionaliteiten die naast elkaar een plek moeten krijgen staat het oorspronkelijke landschap en de geomorfologische karakteristiek onder druk. Het vergroten van de herkenbaarheid van het onderliggende landschap en de geomorfologie is daarom noodzakelijk om dat gevarieerde karakter en dus die aantrekkelijkheid te behouden.

Landschappelijke en cultuurhistorische relicten, zoals holle wegen, historische bebouwing, structuren en wegen vormen bijzondere elementen die bijdragen aan de kwaliteit van het landschap. Het gaat dan niet alleen om beleving, maar ook om herkenbaarheid en cultuurhistorische identiteit. Het accentueren en behouden van landschappelijke en cultuurhistorische relicten wordt nagestreefd.

Bovenstaande doelstellingen worden gerealiseerd door het buitengebied te ontwikkelen; bestaande landschapselementen te behouden en versterken en waar nodig nieuwe toe te voegen. Door nieuwe bosgebieden, kleinere bosschages, lanen, ruige graslanden erfbeplantingen et cetera op de juiste wijze te situeren (in combinatie met de bestaande elementen) ontstaat een aantrekkelijk landschap met een ecologische meerwaarde. Het laten hermeanderen van rechtgetrokken beeklopen heeft een positief effect op de natuurontwikkeling. Bijzonder aandachtspunt vormen de stads- en dorpsranden. Op die plekken gaat het niet alleen om de landschappelijke inpassing, maar deze plekken vormen tevens de recreatieve en ecologische schakel tussen stad en land.

De ecologische wisselwerking tussen de stad en het buitengebied is van belang voor de stedeling en biedt de kans om op korte afstand van zijn woonomgeving te recreëren en het biedt de landbouw de mogelijkheid om in te spelen op de behoeften van die stedeling. Dit draagt bij aan de versterking van het vestigingsklimaat in Sittard-Geleen. Ecologische verbindingen worden behouden en waar nodig hersteld en versterkt om te komen tot een ecologische structuur op lokaal niveau. Daarnaast wordt meegewerkt aan de realisatie van het in het POL2014 vastgestelde robuust natuurnetwerk (goudgroene natuurzones). Op kaart 1 staan de belangrijkste ecologische verbindingen aangegeven.

De Grensmaas vormt een belangrijk ecologisch ontwikkelingsgebied in de regio. In het winterbed van de Maas vindt de komende jaren op grote schaal grindwinning plaats, gevolgd door spontane natuurontwikkeling. Hiermee wordt de ecologische hoofdstructuur versterkt.

In het stedelijk gebied is het Geleenbeekdal en het dal van de Roode Beek aangewezen als ecologische verbindingszone en ecologische ontwikkelingszone. Ook de Kingbeek is als een

ecologische verbindingszone benoemd. Sittard-Noord en het Middengebied vormen in het ecologisch netwerk twee van de dwarsverbindingen tussen de Geleenbeek en de Maas.

De groene mal met aansluitingen op grensoverschrijdende natuurgebieden biedt volop kansen. Voor de bossen wordt uitgegaan van de versterking van boscomplexen op hellingen en langs beeklopen ter versterking van het geomorfologisch patroon.

2.1.3 Het agrarisch cultuurlandschap

Het akkerbouwbedrijf is het meest voorkomende bedrijfstype; het grootste aandeel van de landbouwgrond wordt voor akkerbouw gebruikt. Het zuidoostelijk deel van Sittard-Geleen kan worden gekenmerkt als een kleinschalig agrarisch cultuur landschap. In het noordwestelijke deel is sprake van een grootschalig agrarisch cultuurlandschap.

De landbouw bepaalt voor een groot deel het aanzien van het buitengebied. We spreken daarom van agrarisch cultuurlandschap. De schaalvergroting in de landbouw gaat ten koste van de kwaliteit en identiteit van het buitengebied. Parallel aan dit autonome proces is het aan de overheden ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het buitengebied behouden blijft en zelfs wordt vergroot.

2.1.4 Stedelijk groen

De dorpen en steden in Sittard-Geleen hebben zich decennia lang uitgebreid. De ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde omgeving is daarom heel divers. Soms is sprake van een hoge verdichtingsgraad met grote gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving. Het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving in het stedelijk gebied wordt gerealiseerd door het versterken van de groen- en waterstructuur. Dit gebeurt door het verbeteren van de landschappelijke inpassing van steden en centra door het stedelijk groen aan te haken aan het buitengebied en door het realiseren van een recreatieve ecologische schakel tussen stad en land. Daarbij stimuleert het de herkenbaarheid van de stad, wijk en buurten.

De betekenis en zichtbaarheid van het water is een belangrijk sturend element in de stad. Het verhoogt niet alleen de belevingswaarde, maar het heeft ook een ecologische functie; water in de stad is één van de maatregelen om de aanpak van hitte in de stad en overtollig water (als gevolg van klimaatveranderingen) tegen te gaan. Ook bomen dragen bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte en daardoor verbetert het leefklimaat in de gemeente. Het groen is een andere maatregel om de hitte in de stad te beperken.

Er zijn vele goede voorbeelden van verbetering van de situatie met allerlei grote en kleine projecten. In het kader van de stadsdeelplannen wordt in algemene zin gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte. Door de krimpsituatie waarin we ons bevinden, kan in de toekomst sprake zijn van een "vergroening" van de wijken. Dit biedt kansen om waar nodig de groen- en waterstructuur aan te passen en de negatieve gevolgen van klimaatveranderingen tegen te gaan.

2.1.5 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

Na vaststelling van het POL2014 zijn tussen de Provincie en de gemeenten algemene afspraken gemaakt om thema's als groen, natuur en landschap nader uit te werken (POL-uitwerking natuur en landschap). Het gaat hierbij om het verbeteren van een aantal kernkwaliteiten in Limburg: het versterken van het nationaal landschap, het behoud van duurzame grondgebonden landbouw en de relatie tussen stad – land te optimaliseren. Door groen, water en erfgoed als ruimtelijke dragers te versterken kan de herkenbaarheid van de stad-landzones worden hersteld. In de stad-land zones ontstaat een nieuw type landschap waarbij rode en groene elementen elkaar versterken.

2.2 Water

Het water slijt sinds jaar en dag dalen in het landschap en is daarmee medevormer van het landschap van Sittard-Geleen: van droogdalen in de Kollenberg tot en met het Maasdal. Het gebied tussen de Maas en het Julianakanaal ligt in het winterbed van de Maas. Het Julianakanaal en de havenbekkens rond Born zijn belangrijke economische motors van de regio en verder. In het stedelijk gebied heeft water, zoals vijvers, over het algemeen een recreatieve of esthetische functie.
Bij hoogwater van de Maas treden overstromingen op in het Maasdal; bij hoge afvoeren speelt dit ook bij de beken. In de gemeente is een aantal waterbuffers gerealiseerd waarin extra regenwater wordt opgevangen en indien mogelijk geïnfiltreerd. Deze buffers hebben een positieve invloed op de flora en fauna in de directe omgeving. Waterhinder blijft een belangrijk aspect dat als gevolg van klimaatverandering naar de toekomst toe steeds meer gaat spelen.

2.2.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen heeft duurzaam groen en water dat leidt tot een verhoging van de belevingswaarde en de recreatiemogelijkheden in de stad. Bij stedelijke ontwikkelingen en herinrichtingen wordt ingezet op een versterking van de groen- en waterstructuur als voorwaarde voor de stedelijke kwaliteit. Het draagt bij aan een gezond leefklimaat in het stedelijk gebied en vangt de gevolgen op van de klimaatverandering".

Het vigerend beleid op het gebied van water is vanuit de gemeente vooral beschreven in het Beleidsplan Afvalwater Westelijke Mijnstreek 2015-2020. Op regionaal niveau is de Samenwerkingsovereenkomst Grensmaas (2009), het POL 2014 en diverse (water)beleidsplannen zoals het Waterbeheerplan (2016) van invloed.

2.2.2 Water als landschappelijk en cultuurhistorisch element en klimaatrobuustheid

Het water heeft het oorspronkelijke landschap mede gevormd en is een belangrijk element in dat landschap. Met de voortschrijdende verstedelijking is het ook een belangrijk element in de stad geworden. Doel is dan ook de betekenis en zichtbaarheid van het water te versterken, als belangrijk structurerend element in stad en landschap samen met het verhogen van de belevingswaarde en ecologische functie van het water.

Belangrijke ontwikkelingen vinden de komende jaren plaats bij de Grensmaas (vanuit Rijkswaterstaat en Provincie Limburg) en beekverbeteringsprojecten (vanuit het waterschap). Door verruiming van het zomer- en winterbed van de Maas wordt het overstromingsrisico in

het winterbed verlaagd, en wordt geanticipeerd op toekomstige hogere afvoeren. Het gebied rond Grevenbicht en Obbicht is na de overstromingen van 1993 en 1995 beveiligd met een kadering (ring 84). Deze kaden worden beheerd door het waterschap. In eerste instantie is de kadering aangelegd op een overstromingskans van 1/50. Door de uitvoering van de Grensmaasplannen is de overstromingskans verlaagd tot 1/250. In 2015 is in het Deltaprogramma een overstromingsrisico (is kans op overstromen door water hoger dan de kade en/of bezwijken van de kering) van 1/300 vastgelegd. Met de uitvoering van de Grensmaasplannen inclusief de werken aan de Belgische zijde wordt hier al voor het grootste deel van de kadering aan voldaan. Versterking en/of verhoging van de kades waar dit nog nodig is wordt zo veel mogelijk meegenomen tijdens de uitvoering van de Grensmaasplannen. In het Deltaprogramma Maas wordt vooruit gekeken naar de gevolgen van toenemende frequentie en hoogte van hoogwaters op de Maas. Met de huidige inzichten blijft ook op deze termijn het overstromingsrisico van 1/300 geborgd met name door de aanvullende ontgrondingen aan de Belgische zijde van de Maas. In de huidige situatie is het beschermde gebied rond Grevenbicht en Obbicht waterbergend bij hogere afvoeren dan die met een kans van 1/300 voor komen en gelden er hierom beperkingen voor bebouwing in dit gebied. Door het behoud van deze waterberging treden bij deze hogere afvoeren geen waterstandsverhoging op in het benedenstroomse gebied van de Maas.

In het Deltaprogramma wordt voorgesteld dit zogenaamde overstromingsvereiste te laten vervallen en alleen een beperkt aantal gebieden als berging te behouden. In Sittard-Geleen wordt onderzocht om het gebied ten oosten van de Ruitersdijk en ten noorden van Schipperskerk als bergend gebied te behouden en voor de rest van de kadering het overstromingsvereiste te laten vervallen. Onderzocht wordt op welke wijze het overblijvende bergingsgebied vorm moet krijgen, waaronder het afsluiten van het bergingsgebied van de kadering met een nieuw kadedeel dichter ten noorden van Schipperskerk onderdeel. De Grensmaas wordt de komende jaren getransformeerd tot een groot natuurgebied waardoor de belangrijke ecologische verbindingsfunctie wordt versterkt. Dit internationale gebied wordt aan de Oostzijde ontwikkeld door de Belgen en aan de Westzijde door de gemeente Sittard-Geleen.

In de beekverbeteringsprojecten zoals bij de Geleenbeek (in het kader van Corio Glana) wordt primair gewerkt aan het vergroten van de bergingscapaciteit (T =100) en het verbeteren van de waterkwaliteit. De beken krijgen de ruimte om weer te meanderen. In de laatste fase van dit plan worden ook de beken in het stadspark en de binnenstad betrokken. De beekprofielen worden opnieuw ingericht waarbij ruimte wordt gegeven voor toenemende afvoeren door de klimaatontwikkeling. Bij deze integrale aanpak wordt ook gekeken naar ecologie en recreatie. Bijkomend voordeel van het ruimte geven aan water in de stad is dat dit ook bijdraagt aan het mitigeren van de verdere opwarming van de stad door het verkoelende effect van het water.

In het plan Zitterd Revisited wordt in de ontwikkeling van de Sittardse binnenstad gewerkt aan het terugbrengen van water in de grachten. De grachtprofielen worden aangepast, zodat er meer water kan worden vastgehouden. Hiermee ontstaat de mogelijkheid tot buffering van water. Tevens biedt dit een bluswatervoorziening voor de binnenstad. Rondom de schootsvelden is water in de grachten gerealiseerd. Langs de Ligne in de Sittardse binnenstad wordt de Geleenbeek weer zichtbaar gemaakt. Ook wordt de mogelijkheid onderzocht om bij het Tempelplein het water weer zichtbaar te maken.

Het gebied ten noorden van de Feldbissbreuk maakt onderdeel uit van de Roerdalslenk, waarin diepliggende grondwaterpakketten aanwezig zijn. Ter bescherming van de (grond)waterkwaliteit voor de openbare drinkwatervoorziening is dit gebied als boringsvrije zone aangewezen (POL2014). De bescherming is erop gericht dat de kwaliteit van het grondwater zodanig is en blijft dat het middels eenvoudige zuivering geschikt is voor de openbare drinkwatervoorziening.

De nadrukkelijke aanwezigheid van water betekent ook aandacht voor het tegengaan van erosie, wateroverlast en verdroging, door een integraal en duurzaam waterbeheer.

In het Deltaprogramma 2015 is de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie opgenomen. Hierin is het volgende afgesproken:

- In 2020 handelen we waterrobuust en klimaatbestendig bij het (her)ontwikkelen van gebouwde omgeving;
- In 2050 is de gebouwde omgeving zo goed mogelijk waterrobuust en klimaatbestendig ingericht.

2.2.3 Stedelijk water

2.2.3.1 Afvalwater

Ondanks de ondergrondse ligging van rioolbuizen is de afvalwaterketen onderdeel van de openbare ruimte. Dit komt vooral naar voren bij het 'integraal' uitvoeren van werkzaamheden, wat betekent dat verschillende werkzaamheden in de openbare ruimte op elkaar worden afgestemd en gelijktijdig worden uitgevoerd. Door de diepe ligging van riolering zijn rioleringswerkzaamheden al snel ingrijpend voor de openbare ruimte. Er moeten veel bovengrondse aanpassingen worden gedaan om de ondergrondse riolen te kunnen aanleggen/vervangen. Ook worden onderdelen van de afvalwaterketen steeds meer bovengronds gehaald. Hemelwater wordt steeds vaker op straat opgevangen en afgevoerd naar een grasveld of beek in de omgeving. Water speelt hierdoor ondergronds en bovengronds een belangrijke rol in de openbare ruimte.

Vooral bij nieuwbouw is voor de afvalwaterketen de rol van de openbare ruimte belangrijk. Door nu een goed ontwerp te maken worden problemen in de toekomst voorkomen. Het is vaak moeilijk en kostbaar om bij bestaande bebouwing aanpassingen te doen, daarom is het beter om al bij de nieuwbouw de problemen te voorkomen door de afvalwaterketen in te passen in de openbare ruimte.

2.2.3.2 Hemelwater en klimaatverandering

Ons klimaat is duidelijk aan het veranderen. Nut en noodzaak om het klimaatvraagstuk aan te pakken staan niet meer ter discussie. De gemiddelde temperatuur stijgt en heeft ook invloed op de jaarlijkse neerslag.

Het KNMI heeft in 2014 een actualisatie van de vier klimaatscenario's gepresenteerd. In elk van deze scenario's is een aantal gemeenschappelijke kenmerken te zien:

- De opwarming zet door en zorgt voor zachtere winters en warmere zomers;
- De winters worden gemiddeld natter en ook extreme neerslaghoeveelheden komen vaker voor;
- De hevigheid van buien in de zomer neemt toe, maar het aantal regendagen daalt;
- Perioden van langdurige droogten komen vaker voorkomen.

Door de beperkte capaciteit van de ondergrondse leidingsystemen wordt gezocht naar alternatieve opvang en afvoer van hemelwater bij hevige neerslag. Tijdelijke opvang van extreme neerslag vraagt om oplossingen in de openbare ruimte, op particulier terrein en in het watersysteem. Ook de periodes zonder neerslag worden belangrijk om de watertekorten aan te vullen. Het ontwerp van de openbare ruimte wordt betrokken bij de aanpak om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Dit proces wordt adaptatie aan klimaatverandering genoemd.

Het beleid voor de aanpak van wateroverlast ligt vast in het Beleidsplan afvalwater Westelijke Mijnstreek 2015 - 2020. In het beleid liggen de stappen vast die genomen worden voor adaptatie. Deze zijn niet alleen nuttig voor die benodigde klimaatadaptatie, maar bieden ook voordelen in de aanpak van verontreiniging van het oppervlaktewater en het verbeteren van de leefomgeving. Per situatie wordt bepaald of ingrijpen nodig is.

Regionaal wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

- De grootste pieken in neerslag wordt opgevangen door meer water op straat – hinder – te accepteren;
- Er wordt eveneens gekeken naar andere, nieuwe manieren om hemelwater op te vangen en af te voeren, zoals door het ontkluizen van beken. Als aanvullende mogelijkheid gebruiken we het maaiveld om hemelwater af te voeren en/of tijdelijk te bergen op de piekmomenten van hevige buien. Hiervoor zijn soms aanpassingen aan groen en wegen nodig;
- Hemelwater wordt op goed gekozen locaties, daar waar het direct bijdraagt aan het oplossen van knelpunten, ontvlochten van het gemengde rioolstelsel in combinatie met ingrepen in de openbare ruimte;
- Het rioolstelsel wordt verzwaard op plekken waar ingrijpen nodig is en de overige opties niet in de praktijk kunnen worden gebracht.

Herstructurering en nieuwbouw dienen te worden aangegrepen om te anticiperen op klimaatverandering. Ruimte voor water is meer dan ooit nodig om een veilig woon- en werkklimaat te kunnen bieden. Uitgangspunt bij herstructurering en nieuwbouw is hydrologisch neutraal bouwen, wat betekent dat het regenwater ter plekke moet kunnen worden opgevangen. Daarnaast moet de openbare ruimte meer en meer geschikt gemaakt worden om regenwater bij extreme situaties af te kunnen voeren of tijdelijk te kunnen opvangen. Dit vergt een intensieve samenwerking van alle beheerders van de openbare ruimte.

Voor alle nieuwbouwlocaties geldt dat het water in een zo vroeg mogelijk stadium van de ruimtelijke plannen wordt meegenomen. Wettelijk is dit vastgelegd door middel van de waterparagraaf in het bestemmingsplan. De gemeente toetst de ruimtelijke plannen met betrekking tot de waterhuishoudkundige aspecten in samenspraak met het waterschap. Naast het hemelwater worden in de watertoets ook het afvalwater, het grondwater en de Kaderrichtlijn Water in de beschouwing meegenomen.

2.2.3.3 Grondwater

In de Waterwet is vastgelegd dat 'Gemeenten zorg dragen voor het in het openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort'.

Regierol van de gemeente

Een groot aantal personen en partijen is actief in het beheer van grondwater. Zo zijn perceeleigenaren in principe verantwoordelijk voor het grondwater op eigen perceel, zijn waterschappen betrokken bij grondwateronttrekkingen en beheer van oppervlaktewateren en speelt de provincie ook een rol bij grondwateronttrekkingen. De gemeente heeft hierbij een regierol en dient maatregelen te treffen als redelijkerwijs van de andere personen en partijen niet kan worden verwacht dat zij actie ondernemen.

Nieuwe initiatieven en grondwater

Bij nieuwe initiatieven moet voorkomen worden dat in de toekomst grondwateroverlast ontstaat. Dit betekent dat grondwater een aspect is geworden in het geven van bestemmingen of het wijzigen van bestemmingsplannen. Voor een nieuw initiatief dient de initiatiefnemer een onderzoek te doen naar de grondwaterstand. Bij een te hoge grondwaterstand moet de initiatiefnemer voorzieningen treffen om grondwateroverlast te voorkomen.

2.2.4 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

De Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vraagt voor een lange termijn ontwikkelrichting met een adaptatiestrategie. Voor Sittard-Geleen is reeds een klimaatstresstest Light uitgevoerd. Uit de ontwikkelscenario's blijken kwetsbaarheden ten gevolge van waterveiligheid/overstromingen, (hemel)wateroverlast, hittestress en verdroging. Een volgende stap is de stresstest te verdiepen en vervolgens daarop een adaptatiestrategie te ontwikkelen. Hierbij wordt conform voorstel van de Deltacommissie de trits Weten-Willen-Werken gehanteerd. Weten is deels ingevuld door de Stresstest Light en dient vóór 2020 uitgewerkt te worden. Vervolgens volgt daar een strategie uit (Willen) die in uitvoering gebracht wordt (Werken). Een lange termijn adapatiestrategie heeft nadrukkelijk invloed op de leefomgeving waarbij verbinding met alle beleidsvelden gevraagd wordt.

2.3 Archeologie en cultuurhistorie

Het gebied van Sittard-Geleen kent een rijke bewoningsgeschiedenis vanaf de Steentijd tot de huidige tijd. Een beperkt deel van deze bewoningsgeschiedenis is bekend uit geschriften, het grootste deel wordt verteld door archeologische resten die zich in de bodem van de gemeente bevinden. In de bodem is veel van de oudste culturen bewaard gebleven, in intacte cultuurlagen in de grond. Zichtbaar gebleven aan de oppervlakte zijn vanaf de Romeinse tijd en de middeleeuwen: wegen, kavelstructuren, beeklopen, graften, boerderijen, kastelen, buitenplaatsen, kerken, kloosters, kapellen, molens en gehuchten. Tot aan de realisering van de woonwijken Hoogveld en Lahrhof was de oude wegenstructuur die terugging tot de middeleeuwen en mogelijk tot de Romeinse tijd nog aanwezig. Post-Middeleeuwse boerderijen en gehuchten staan mogelijk op oudere middeleeuwse voorlopers.

Kaart 2 bevat een selectie van het erfgoed van onze gemeente. De belangrijkste archeologische vindplaatsen en cultuurhistorische elementen zijn weergegeven. Een aantal hiervan is van nationaal belang. Op het gebied van de archeologie bevat de kaart de archeologische monumenten, oude bewoningskernen en opgravinggebieden. Daarnaast is een aantal andere belangrijke archeologische vindplaatsen aangegeven. Op het gebied van de cultuurhistorie bevat de kaart een aantal Rijksmonumenten, zoals kerken, kastelen, molens en het Stadspark Sittard. Omdat de gemeente meer dan 500 monumenten rijk is, bevat kaart 3 verder een aantal gebieden met concentraties van waardevolle cultuurhistorische rijks- en gemeentemonumenten. Het Stadshart van Sittard, Oud-Geleen, Leyenbroek en de Mijnkolonie Sanderbout vormen hierbij beschermde stads/dorpsgezichten. Als cultuurhistorische lijnelementen zijn de wegstructuren aangegeven die nog in het terrein zichtbaar zijn. Tot slot is in de gemeente nog een beschermd natuurmonument aanwezig: Grasbroek. Zichtbaar is dat, verspreid over het gemeentelijk grondgebied, archeologische en cultuurhistorische resten aanwezig zijn. Deze resten vertellen de bewoningsgeschiedenis van Sittard-Geleen.

2.3.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen is rijk aan erfgoed. Dit omvat het hele scala van de eerste bewoners in de steentijd, tot het recente verleden. Uniek voor Nederland is dat in het stadshart van Sittard alles bij elkaar komt: hier is bewoning geweest vanaf de steentijd tot nu.

Sittard-Geleen zet zich daarom in voor bescherming, ontwikkeling en behoud van dit erfgoed".

Het vigerend beleid op het gebied van archeologie en cultuurhistorie staat voor de gemeente verwoord in de beleidsnota archeologie en monumenten die is vastgesteld in 2012; de algemene uitgangspunten voor de planbeoordeling van monumenten, de technische richtlijnen voor behoud van monumenten 2012, de erfgoedverordening Sittard-Geleen 2012, de subsidieregeling monumenten en klein erfgoed uit 2015 en de Nota Ruimtelijke Kwaliteit Sittard-Geleen (2015). Hierin is aangegeven hoe monumenten aangewezen kunnen worden, hoe omgegaan dient te worden met behoud van de monumenten en hoe hiervoor subsidie kan worden aangevraagd. Voor de regio staat het beleid in het POL. Op landelijk niveau is de Monumentenwet 1988 van belang.

2.3.2 Beleid archeologie en monumenten

De archeologie en monumenten van Sittard-Geleen zijn onlosmakelijk verbonden met de stad. Samen met de recentere ontwikkelingen bepalen zij hoe de stad beleefd wordt. Ze vormen een wezenlijk onderdeel van het karakter van de stad, en bieden een stramien om bij de ontwikkelingen van de stad verder op door te borduren. In het beleid voor archeologie en monumenten (2012) heeft dit geleid tot een drietal speerpunten:

- Erkenning en bescherming van archeologie en monumenten;
- Behoud door ontwikkeling;
- Beleving van archeologie en monumenten.

2.3.2.1 Erkenning en bescherming van archeologie en monumenten

Sittard-Geleen kent een lange historie, en hier zijn veel sporen van behouden. Niet alles is echter van even veel waarde voor het karakter van de stad. De elementen die wel van belang en een bepaalde karakteristiek hebben, worden erkend en beschermd. Vanuit de landelijke wetgeving ligt deze taak nadrukkelijk bij de gemeente.

Erkenning

Sittard-Geleen heeft een rijkdom aan erfgoed. Een aantal van deze zaken is op landelijk niveau speciaal en waardevol, en is hierom als Rijksmonument aangemerkt. Daarnaast zijn er elementen specifiek voor Sittard-Geleen van waarde; deze zijn als gemeentelijk monument aangewezen. Een (wettelijke) ontwikkeling hierbij is de verbreding van de zorg voor archeologie en monumenten, naar de zorg voor integraal ruimtelijk erfgoed. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met het totaal van de (ruimtelijke) cultuurhistorische waarden: een combinatie van archeologie, landschap, groen, gebouwde monumenten en historische bebouwingsstructuren. Dit is geïnventariseerd en erkend door middel van een redengevende omschrijving van het monument.

Bescherming

De Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten zijn beschermd op grond van de Monumentenwet respectievelijk de erfgoedverordening. De overige cultuurhistorische waardevolle elementen die van belang zijn voor het karakter van de stad, worden zoveel mogelijk beschermd in ruimtelijke plannen. De ruimtelijke hoofdlijnen liggen vast in deze Omgevingsvisie. In de actualisering van bestemmingsplannen wordt dit nader uitgewerkt. Met vergunningverlening geven wordt hier uitvoering aan gegeven.
De archeologisch meest waardevolle gebieden zijn aangewezen als Archeologisch Monument (Archeologische Monumentenkaart Limburg). Behoud daarvan in de huidige staat is vereist, en aantasting dient vermeden te worden. Voor de twee rijksmonumenten geldt de hoogste graad van bescherming. Het betreft de grafheuvel van Grevenbicht (Jodenberg) en het villaterrein in Obbicht. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is hiervoor bevoegd. Voor Sittard-Geleen zijn de zones van de archeologische belang aangegeven op de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart. De belangrijkste eenheden zijn op kaart 3 overgenomen. De beleidslijn is om het archeologisch erfgoed niet te verstoren en in de bodem te bewaren (in situ) in de zones met een hoge of middelhoge verwachting en ter plaatse van de archeologische vindplaatsen, de oude kernen en de archeologische monumenten.

De gemeente heeft de zorg over het Rijksbeschermd stadsgezicht Sittard, over ruim driehonderd rijksmonumenten en ruim tweehonderd gemeentelijke monumenten. Verder zijn enkele gemeentelijk beschermde gezichten vastgesteld. Vanuit de ontwikkelingen in maatschappij en door nieuwe inzichten in de lokale cultuurhistorie blijven zich objecten aandienen die eventueel voor aanwijzing in aanmerking kunnen komen.

Daarnaast worden eigenaren gestimuleerd en ondersteund door middel van het verstrekken van subsidies. Hiervoor is een subsidieregeling monumenten en klein erfgoed (2015) opgesteld.

2.3.2.2 Behoud door ontwikkeling

Sittard-Geleen is continu in ontwikkeling. Van oudsher is het gebied interessant om te leven en te wonen. De stad beweegt steeds mee met de historische en maatschappelijke ontwikkelingen. Sittard-Geleen heeft zich hiermee meerdere malen opnieuw uitgevonden. Ook op dit moment is Sittard-Geleen volop in ontwikkeling. De maatschappij verandert en de stad verandert mee. Zo leidt de komende periode de veranderende bevolkingssamenstelling tot een ander gebruik van de stad.

De identiteit van de stad komt tot uiting door een verbinding van de oude structuren met de nieuwe ontwikkelingen. Dit noemen we behoud door ontwikkeling. Dit kan op verschillende manieren tot uiting komen. Bij leegstaande monumenten bijvoorbeeld. Hier wordt in samenwerking met de eigenaren en provincie Limburg gezocht naar oplossingen met respect en behoud van het monument. Daarbij wordt continu gekeken naar hedendaagse gebruiksmogelijkheden die een meerwaarde hebben voor de stad. Dit kan ook betekenen dat een monument niet als geheel bewaard kan blijven, maar dat op basis van de meest karakteristieke onderdelen een nieuwe ontwikkeling wordt ingezet. Bij behoud door ontwikkeling staat het integreren van het oude ten dienste van het nieuwe voorop.

De Nota Ruimtelijke Kwaliteit Sittard-Geleen (2015) maakt een gebiedsindeling in welstandsgebieden, die een beschrijving geven van de ruimtelijke structuur, de cultuurhistorische betekenis, de functies en de architectonische principes. Het behoud en de bescherming van monumentale waarden is geborgd in de bestemmingsplannen en in de vergunningverlening.

Bij aanpassingen zoals (nieuw)bouwplannen wordt het principe "behoud door ontwikkeling" toegepast door rekening te houden met de karakteristieken van de locatie en de aanwezige monumenten.

2.3.2.3 Beleving van archeologie en monumenten

Veel van het gemeentelijk erfgoed heeft een intrinsieke belevingswaarde. Het is mooi of interessant om naar te kijken. Door de stad dwalend is het gemeentelijk erfgoed op veel plekken aanwezig. Ook in het Museum De Domijnen of het EHC (Euregionaal Historisch Centrum) is veel beschikbaar over de geschiedenis van Sittard-Geleen. De beleving van monumenten wordt met name verzorgd door De Domijnen (archief en museum) en door historische verenigingen in de gemeente die hierin een actieve rol hebben.

Het gemeentelijk erfgoed geeft atmosfeer en sfeer aan de stad; de stad heeft er een eigen karakter door. Dit is van belang als vestigingsfactor en dus een economische factor voor de stad. Het is bijvoorbeeld aantrekkelijk om te winkelen in de oude binnenstad van Sittard en vervolgens in de ambiance van de markt even wat te drinken. Via publieksvoorlichting en citymarketing wordt Sittard-Geleen op de kaart gezet.

2.3.2.4 Provinciaal beleid

Het beleid van de Provincie ten aanzien van het erfgoed staat aangegeven in het POL 2014. De Limburgse ambitie is het behoud en versterken van de kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het landschap, in combinatie met het ruimte bieden aan ontwikkelingen die bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van dat landschap. Ruimtelijke kwaliteit wordt gezien als de goede functie op de goede plek op de goede manier ingepast in de omgeving. De Provincie wil de geschiedenis van Limburg samenhangend in de ruimte zichtbaar houden.

Voor de archeologie betekent dat behoud in situ, waarbij de archeologische waarden zoveel mogelijk in de Limburgse ondergrond blijven behouden. Archeologische waarden vormen bij ruimtelijke ontwikkelingen onderdeel van een integrale belangenafweging en worden zo in relatie gebracht met de bovengrondse inrichting. De Provincie beperkt haar betrokkenheid tot archeologische waarden die van provinciaal belang worden geacht. Daartoe zijn een aantal archeologische aandachtsgebieden aangewezen. Dit zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. In de gemeente Sittard-Geleen is de Graetheide aangewezen als provinciaal archeologisch aandachtsgebied. De Provincie zet zich in voor onderzoek naar en behoud van de archeologische waarden in deze aandachtsgebieden. Dit gebeurt door toe te zien dat de aandachtsgebieden geborgd worden bij ruimtelijke ontwikkelingen en in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Medio maart 2016 heeft de Provincie Limburg het Beleidskader Monumenten 2016 – 2019 vastgesteld. De Provincie zet hiermee in op behoud van het Limburgs erfgoed. Monumenten verfraaien de omgeving. Er gaat een aantrekkingskracht van uit en een gevoel van trots. Ze trekken toeristen en verhogen het woongenot, en dragen op die manier bij aan het woon- en leefklimaat. Het behoud en in stand houden van deze monumenten wordt bewerkstelligd door te sturen op samenhang in ontwikkelingen op de terreinen natuur, toerisme, landschap en monumenten. De Provincie ziet toe op het leggen van verbindingen aan weerszijden van de grens. Actief wordt de samenwerking gezocht met belangenorganisaties zoals het Erfgoed Platform Limburg en mede-investeerders in het erfgoed, zoals de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en het Nationaal Restauratie Fonds.

Om de monumenten voor Limburg te behouden wordt dit door de Provincie gestimuleerd en wordt ingezet op:

- Participatie en inzet van vrijwilligers;
- Gemeenten om gemeentelijk erfgoedbeleid te ontwikkelen;
- Eigenaren om zich in te zetten voor behoud en herbestemming van hun monument.

2.3.2.5 Erfgoedwet

In juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht geworden. Deze bundelt bestaande wet- en regelgeving voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed in Nederland. Bovendien worden aan de Erfgoedwet een aantal nieuwe bepalingen voor roerend erfgoed toegevoegd. Het uitgangspunt is dat de beschermingsniveaus zoals die in de huidige wetten en regelingen gelden tenminste worden gehandhaafd.

2.3.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

In 2019 wordt de Omgevingswet van kracht. Er is een vuistregel voor de verdeling tussen de Erfgoedwet en de nieuwe Omgevingswet. In de Erfgoedwet wordt het certificeringssysteem voor opgravende bedrijven dat komt in de plaats van de opgravingsvergunning geregeld en de aanwijzing van archeologische rijksmonumenten. De borging van archeologische waarden in de fysieke leefomgeving wordt opgenomen in de Omgevingswet. De onderdelen van de Monumentenwet 1988 die in 2019 naar de Omgevingswet over gaan, blijven van kracht tot die wet in werking treedt.

2.4 Bodem

Het landschap van Zuid-Limburg wordt in sterke mate bepaald door de geologische opbouw. De ondergrond in Sittard-Geleen is voornamelijk gevormd tijdens het Mioceen en Pleistoceen. Tijdens het Mioceen (23-5,3 miljoen jaar geleden) was Nederland voor het grootste gedeelte bedekt door zee. Alleen Zuidoost-Nederland lag boven water en maakte deel uit van een groot kustmoeras. Door de zee werden zanden en donkere kleien afgezet in dit gebied. In het Laat-Pleistoceen (126.000 - 11.800 jaar geleden) had zich de Maas al gevormd en voerde in koude periodes grote hoeveelheden smeltwater af. Daardoor ontstond een netwerk van verschillende waterlopen, waarin grof zand en grind werden afgezet. Gedurende deze koude periodes werd door de sterke poolwinden zand opgeblazen en afgezet als dekzand. Verder naar het zuiden luwde de wind en werd alleen de zeer fijne deeltjes in de vorm van löss afgezet. Door het aanwezige reliëf en menselijke activiteiten (tijdens ontbossing in de Romeinse Tijd en ontginning in de vroege Middeleeuwen) vond erosie plaats. De aanwezige löss werd hierbij van de plateauhellingen verspoeld en afgezet in de beekdalen, uitspoeling waaiers en hellingvoeten. De gemeente is uniek gelegen in de overgang van heuvelland naar Maasterrassen-landschap en aanvankelijk ontwikkeld op basis van het natuurlijke landschap. Door grote menselijke inspanningen zijn later (ruimtelijke) ontwikkelingen mogelijk gemaakt ten koste van het landschap en werd de natuurlijke basis verstoord. In met name het stedelijke gebied is het oorspronkelijke landschap, op enkele fragmenten na, niet meer herkenbaar en bepalend.

2.4.1 Vigerend beleid

"De kwaliteit van de bodem levert een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijk, duurzaam en leefbaar Sittard-Geleen. Het saneringsbeleid is gericht op het gewenste gebruik van de occupatielaag. Bij de invulling van de occupatielaag stemmen we steeds af over het gewenst gebruik en de (on)mogelijkheden van de ondergrond".

Het gemeentelijk bodembeleid is vastgelegd in het Bodembeheerplan 2016-2020 met bijbehorende bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassenkaart. Op regionaal en landelijk niveau spelen het Beleidskader Bodem van de provincie Limburg, het Besluit bodemkwaliteit en het convenant bodem en ondergrond 2016-2020 die door het Rijk, Provincie, gemeenten en waterschappen is getekend.

2.4.2 Van saneren naar beheren

Onze voorouders zijn niet altijd netjes met de bodem omgesprongen en dat leverde een erfenis op van tienduizenden verontreinigde locaties, met dikwijls risico's voor de menselijke gezondheid. Begin jaren tachtig van de vorige eeuw was de maat vol en kwam een langdurige landelijke saneringsoperatie op gang. De afgelopen decennia zijn gedurende de bodemsaneringsoperatie veel verontreinigingen opgeruimd met een schonere bodem tot gevolg.

In 2009 zijn landelijke afspraken gemaakt over het afronden van deze saneringsoperatie, waarbij de focus is komen te liggen op de aanpak van de zogenaamde spoedlocaties in de periode 2016 tot en met 2020. Dit zijn locaties waar sprake is van onaanvaardbare risico's op het gebied van volksgezondheid (humaan), verspreiding van ernstige grondwaterverontreiniging en ecologie en die met prioriteit aangepakt moeten worden. Door middel van een convenant zijn afspraken vastgelegd en de verantwoordelijkheden van het Rijk gedelegeerd naar de provincies en gemeenten. Voor de gemeente Sittard-Geleen is de Provincie Limburg het bevoegd gezag. Het is mogelijk dat nieuwe wetgevingstaken verder decentraliseren naar gemeenten.

De bestaande verontreinigingen die geen onaanvaardbare risico's vormen worden niet meer aangepakt, tenzij sprake is van dynamiek, zoals bij functiewijzigingen en grondverzet. De nieuwe aanpak betekent een verschuiving van actief verwijderen (saneren) naar preventie en het beheersen van (oude) bestaande verontreiniging. Met andere woorden, we gaan van saneren naar beheren.

In de komende jaren verschuift de focus naar duurzaam en efficiënt beheer, waarbij de bodem en ondergrond integraal onderdeel worden van de ruimtelijke ordening en het omgevingsbeleid. In hoofdlijnen komt dit neer op het saneren dan wel beheren van resterende locaties met onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie over verspreiding hiervan. Daarbij wordt de kwaliteit van de bodem en ondergrond preventief beschermd tegen het ontstaan van nieuwe verontreinigingen (zorgplicht). De gemeente zet daarom in op actief beheer en nazorg van resterende, spoedeisende, verontreinigingen waarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteit van het grondwater. Waar nodig wordt dit via ruimtelijke ontwikkelingen aangepakt op basis van wettelijke regels.

2.4.3 Bodemkwaliteit binnen Sittard-Geleen

Het bodembeleid is vastgelegd in een bodembeheerplan met bijbehorende bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassenkaart. Hierin is aangegeven hoe binnen de gemeente omgegaan wordt met de diffuse bodemverontreiniging (dat wil zeggen verontreinigingen, niet zijnde puntbronnen) en welke mogelijkheden er zijn voor het toepassen en hergebruiken van grond.

Er is gekozen voor het generieke (landelijke) toetsingskader bij het hergebruik van grond als ook voor het meersporenbeleid. Meersporenbeleid houdt in dat bij hergebruik van grond, bodemsanering, ruimtelijke planvorming en bouwen dezelfde eisen worden gesteld aan de bodemkwaliteit. De diffuse bodemkwaliteit van de bovengrond (bovenste 50 cm) binnen de

gemeente voldoet over het algemeen aan de gestelde functie (bodemfunctieklassenkaart) en is schoon (klasse AW2000; groen) en in de oudere woongebieden klasse wonen (rood). De diffuse bodemkwaliteit binnen de gemeente in de onderzochte onderlaag (0.5-3.5 m beneden maaiveld) is overal schoon.

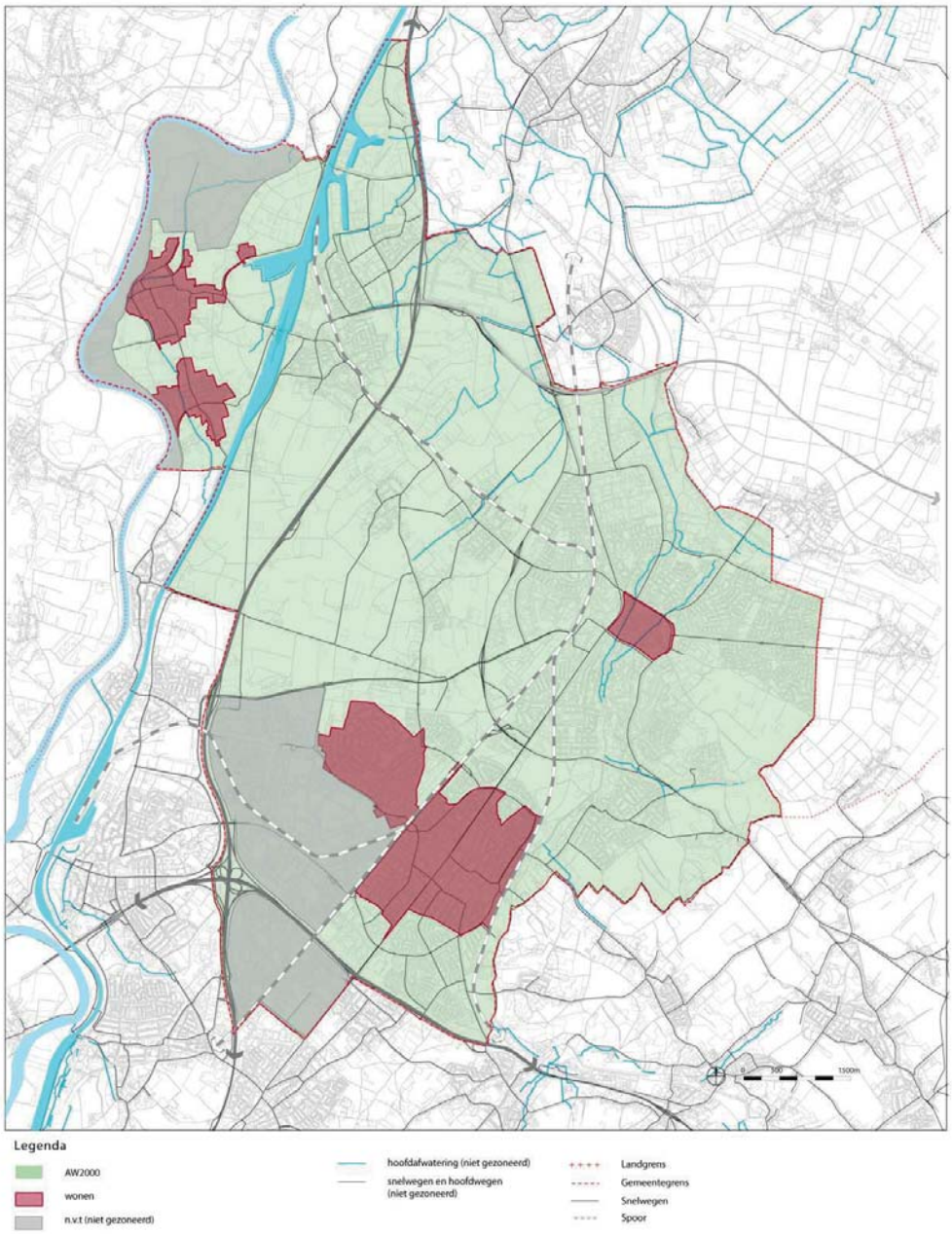

Bodemkwaliteitskaart bovengrond (0.5m-mv)

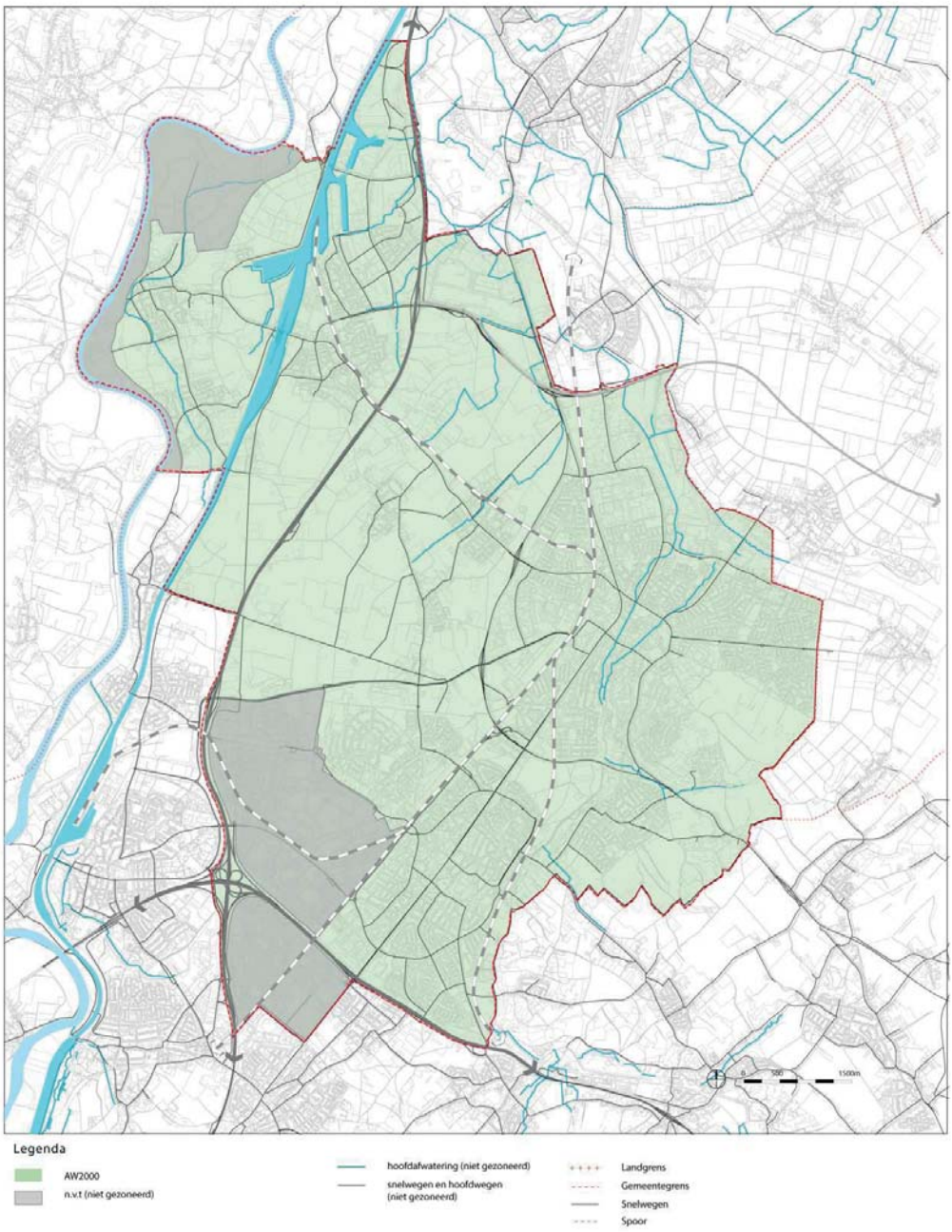

Bodemkwaliteitskaart ondergrond (0.5 – 3.5m-mv)

2.4.4 Grond- en waterverontreinigingen binnen Sittard-Geleen

Informatie over de bodemkwaliteit wordt binnen de gemeente opgeslagen in een bodeminformatiesysteem. Door dit systeem te raadplegen wordt inzicht verkregen in de bodemkwaliteit en kan beoordeeld worden of sprake is van een grond- en/of grondwaterverontreiniging.

Bij de meting begin 2015 zijn zes spoedlocaties vastgesteld waarbij sprake is van mogelijke risico's voor verspreiding naar het grondwater. Bij één spoedlocatie is sprake van humane risico's. Deze locatie dient voor 31 december 2016 te zijn gesaneerd.
De provincie Limburg is bevoegd gezag voor de uitvoering van het bodemconvenant en verantwoordelijk voor de verdere aanpak van de bodemsaneringsopgave. Momenteel vindt in opdracht van de provincie Limburg aanvullend onderzoek plaats naar zes locaties waar mogelijk sprake is van verspreiding naar het grondwater en risico's voor kwetsbare objecten en -gebieden. Deze locaties zijn weergegeven op kaart 4.

De noodzaak om deze verspreidingslocaties te inventariseren is er niet alleen vanuit het bodemconvenant, maar juist ook vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn (GWR). De belangrijkste overweging hiervoor is dat in het kader van de KRW/GWR toestands- en trendbeoordelingen van waterlichamen plaatsvinden en deze beoordelingen mede bepalend zijn voor de vaststelling of er sprake is van onaanvaardbare risico's. De resultaten hiervan en de daarop te baseren maatregelen maken onderdeel uit van de stroomgebiedsbeheerplannen en maatregelenpakketten die de komende jaren worden opgesteld. Deze plannen en maatregelenpakketten leiden tot een nadere prioritering van de aanpak van de locaties met bodemverontreiniging.

2.4.5 Waterbodem

De waterbodems die binnen onze gemeente aanwezig zijn, vallen in hoofdzaak onder verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat (Rijkswateren) en Waterschap Roer en Overmaas (regionale wateren). Rijkswaterstaat heeft haar beleid opgenomen in het Beheer- en ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2010-2015. Voor het Waterschap betreft dit een (ontwerp) Waterbeheerplan Limburgse Waterschappen 2016-2021. Algemene doelstelling is dat de waterkwaliteit dient te voldoen aan de doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Met waterkwaliteit wordt de samenhang bedoeld tussen fysisch-chemische kwaliteit, morfologie en inrichting van de beek.

Bij wateren geldt als uitgangspunt dat alleen maatregelen genomen worden als dat nodig is om het watersysteem te laten functioneren. Vervuilde waterbodems saneren we alleen als dit voor de afvoerfunctie nodig is of als we de gewenste eindtoestand niet kunnen bereiken. Enkele jaren geleden is uit een inventarisatie in Limburg gebleken dat de waterbodemkwaliteit nergens negatieve invloed heeft op de waterkwaliteit, mede omdat het water snel stroomt in de watergangen.

2.4.6 Niet-gesprongen explosieven

Op alle locaties waar in het verleden oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden kunnen conventionele explosieven worden aangetroffen zoals niet ontplofte vliegtuigbommen, granaten, mijnen, munitie en dergelijke. In de praktijk wordt vaak gesproken over niet-gesprongen explosieven (NGE's).
Oorlogshandelingen richten zich met name op strategische doelen, zoals militaire complexen, stedelijke gebieden, bedrijfsterreinen, wegen, spoorwegen, bruggen enz.
Het meest tragisch voorbeeld hiervan in onze gemeente is het Engelse vergissingsbombardement op Geleen en de voormalige staatsmijn Maurits in oktober 1942.

Maar niet alleen in dit gebied, ook elders in onze gemeente worden bij grondwerkzaamheden van tijd tot tijd nog NGE's aangetroffen.

Wanneer bij het graven in de ondergrond in verband met een (bouw)project wordt gestuit op dergelijke achtergebleven explosieven, levert dat een gevaar op bij de uitvoering van grondwerkzaamheden. Verder leidt dit tot het tijdelijk stilleggen van werken met als gevolg vertraging en onnodige kosten.

De gemeente Sittard-Geleen heeft in het kader van de openbare veiligheid de taak om haar inwoners en haar opdrachtnemers van grondwerken te informeren over waar mogelijk niet-gesprongen explosieven liggen. Op grond van de Gemeentewet ligt deze verantwoordelijkheid bij burgemeester en wethouders. Bij projecten waarbij graafwerkzaamheden plaatsvinden wordt thans in de voorbereidingsfase per geval ingeschat of er NGE's kunnen liggen. Is dat vermoeden er, dan wordt bij het bodemonderzoek naar eventuele verontreiniging ook een historisch vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van NGE's uitgevoerd.

Van belang is om voor de gehele gemeente een NGE's-risicokaart op te stellen waarin een beeld van verdachte en niet-verdachte locaties voor het aantreffen van NGE's op is aangegeven.

2.4.7 Na-ijlende gevolgen voormalige steenkoolwinning

De laatste jaren is meer en meer duidelijk geworden dat de steenkolenwinning in Zuid-Limburg, ook lang na het beëindigen van die winning in 1974, nog na-ijlende gevolgen heeft

c.q. kan hebben. Ook Sittard-Geleen heeft hiermee te maken, omdat in het stadsdeel Geleen de Staatsmijn Maurits ruim 40 jaren (1926-1967) in bedrijf is geweest.

In de periode 2010-2013 heeft het Staatstoezicht op de Mijnen van zeven na-ijlende gevolgen van de steenkolenwinning geïnventariseerd in hoeverre en waar deze in Zuid-Limburg kunnen optreden en welke risico's daaraan verbonden zijn. Deze zeven gevolgen zijn:

a) bodemstijging
b) vervuiling van ondiep grondwater door vermenging met mijnwater
c) grondwaterstijging
d) het vrijkomen van mijngas
e) het voorkomen van lichte aardbevingen
f) verzakkingen bij oude schachten
g) verzakkingen bij ondiepe, niet-ingestorte winningen

De gevolgen genoemd onder a t/m g hebben te maken met stijgend mijnwater. Sinds het oppompen van mijnwater in 1994 volledig is gestaakt, vullen de Zuid-Limburgse mijnen en de diepe ondergrond daaromheen, zich geleidelijk verder met water. Dit kan de bovengrond beïnvloeden.

Na een aanzienlijke bodemdaling in de periode van de steenkolenwinning (plaatselijk wel 5 tot 7,5 meter binnen het stadsdeel Geleen, en plaatselijk tot maximaal 10 meter in de voormalige oostelijke mijnstreek) wordt sedert de mijnsluitingen als gevolg van dit stijgend mijnwater weer een bodemstijging gemeten.

Voor het stadsdeel Geleen bedraagt deze stijging gemiddeld bijna 1 centimeter per jaar. Verder kan de druk van het stijgende mijnwater door vermenging leiden tot vervuiling van het ondiepe grondwater, tot stijging van het grondwater met plaatselijk kans op situaties van vernatting aan het maaiveld, tot vrijkomen van mijngas (methaan- en stikstofgas) op plekken waar een verbinding is geweest tussen de ondergrondse werken en de bovengrond en mogelijk tot lichte aardschokken in de buurt van geologisch actieve breuken, zoals de door Sittard-Geleen lopende Feldbissbreuk en Heerlerheidebreuk.

De gevolgen genoemd onder f en g spelen niet in Sittard-Geleen, maar wel in de regio Heerlen-Kerkrade, omdat in dat gebied enkele eeuwen lang steenkool is gewonnen, dus via oude schachten, en ook uit ondiepe lagen, dat wil zeggen lagen minder dan 100 meter onder maaiveld.

Van deze zeven na-ijlende gevolgen treedt een deel nu al op in Zuid-Limburg, van andere wordt verwacht dat ze op termijn merkbaar worden en van enkele gevolgen is nog niet duidelijk of ze gaan plaatsvinden. De risico's die met deze gevolgen gepaard gaan zijn divers, en variëren van lichte schade aan gebouwen en infrastructuur tot kans op letsel van personen.

Gelet op deze resultaten van het uitgevoerde inventariserend onderzoek heeft de Minister van Economische Zaken, verantwoordelijk voor de mijnbouw, opdracht gegeven nader onderzoek te doen naar de aard, omvang en risico's van de na-ijlende gevolgen van de steenkolenwinning in de voormalige Zuid-Limburgse mijnstreek. Dit nader onderzoek heeft als doel het opstellen van een risicokaart die voor elk van de na-ijlende gevolgen toont waar

deze in het onderzoeksgebied gedurende de komende 40 jaren een risico vormen, het opstellen van een monitoringsplan waarmee de na-ijlende gevolgen kunnen worden bijgehouden en het opstellen van een menukaart van concrete, preventieve en mitigerende maatregelen incl. overzicht van baten en lasten. Met de resultaten van dit nader onderzoek moet naar verwachting binnen afzienbare tijd rekening worden gehouden. Waar nodig maken ze deel uit van de te maken afwegingen bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in onze gemeente.

Verder hebben, in het kader van de nazorg, het Rijk, de provincie Limburg en de twaalf voormalige mijngemeenten, waaronder Sittard-Geleen, in 2015 afgesproken om voor schrijnende gevallen van mijn(water)schade een tijdelijke voorziening te treffen via het oprichten van een gezamenlijk Calamiteitenfonds Mijn(water)-schade Limburg van € 2 miljoen. Uit dit fonds worden de herstelkosten betaald van bouwtechnische schades bij deze schrijnende gevallen.

2.4.8 Kabels en leidingen in de bodem

Het is normaal de kraan open te draaien en stromend water te krijgen, eten te koken, het licht aan te maken, te internetten en afvalwater te lozen. Dit kan allemaal vanwege de kabels

en leidingen onder de grond die dit mogelijk maken. Kabels en leidingen liggen in grote hoeveelheden op relatief kleine diepte, gemiddeld 60 tot 300 centimeter in de ondergrond. In het stedelijke deel van Sittard-Geleen liggen kabels en leidingen onder vrijwel alle wegen en trottoirs met aangrenzende groenvoorzieningen. In het buitengebied is de dichtheid minder groot, maar ook hier liggen onder of net naast de wegen kabels en leidingen.

De ligging van kabels en leidingen wordt bijgehouden door de netbeheerders. Zij hebben een verplichting dit door te geven aan het Kadaster. Dit is in de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION), die met ingang van 1 juli 2008 in werking is getreden, verplicht gesteld. Doel van de WION is gevaar of economische schade door beschadiging van ondergrondse kabels of leidingen ((afval)water-, elektriciteit- en gasleidingen, telefoonlijnen en olie- en gasleidingen) te voorkomen. Deze WION vervangt de (vrijblijvende) zelfregulering zoals die bestond in de vorm van het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC). De WION wordt ook wel de grondroerdersregeling genoemd.

Sinds 1 oktober 2008 zijn gravers (grondroerders) verplicht om bij elke 'mechanische grondroering' een graafmelding bij het Kadaster te doen. Kabel- en leidingbeheerders moeten al hun ondergrondse kabels en leidingen digitaal beschikbaar hebben en aanbieden als het Kadaster daarom vraagt. De exacte ligging kan afwijken van de geregistreerde ligging. Bovendien worden ook vaak oude of niet meer in gebruik zijnde kabels en leidingen aangetroffen, die niet geregistreerd staan.

Veel kabels en leidingen zijn gelegen in de openbare ruimte, die veelal in eigendom is bij gemeenten. De gemeenten stellen de openbare grond, voor zover eigendom, beschikbaar voor het onderbrengen van leidingnetten en de daarmee verband houdende voorzieningen. In het merendeel van de gevallen maken de netten deel uit van de aanwezige openbare infrastructuur en vindt de gemeente als beheerder van de openbare ruimte dat bij werkzaamheden aan de netten de veiligheid voorop dient te staan. Aangezien de gemeente als openbaar lichaam verantwoordelijk is voor de orde en veiligheid van de openbare ruimte, kan zij met betrekking tot de uit te voeren werkzaamheden regels stellen.

Om een efficiënte bedrijfsvoering voor de netbeheerders mogelijk te maken zijn tussen partijen uniforme afspraken vastgelegd. Zo is tussen de Nutsbedrijven (elektriciteit, gas en water) en gemeenten de Overeenkomst Gemeenten en Nutsbedrijven in de provincie Limburg vastgesteld (OGN 2011). Telecombedrijven, verantwoordelijk voor onder andere het dataverkeer, moeten handelen volgens de Telecommunicatiewet en afspraken zijn vastgelegd in de gemeentelijke Telecommunicatieverordening.

Kabels en leidingen vragen veel en steeds meer ondergrondse ruimte in de toch al zo drukke ondergrond van het stedelijke gebied. Dat heeft verschillende redenen:

- het aantal gebruikers van ondergrondse infrastructuur neemt toe, zoals voor warmte-koudeopslag, windenergie, warmtenet (Groene net), glasvezel en berging van (afval)water;
- door de afspraken over bereikbaarheid en veiligheid vragen de kabels en leidingen meer ruimte in de ondergrond;
- er ontstaat behoefte aan de aanleg van smart grids, waardoor aanbod en vraag om energie beter op elkaar kunnen inspelen.

Onvoldoende regie bij planning en aanleg van kabels, leidingen en rioleringen leidt tot inefficiënte werkprocessen, extra kosten en overlast.

De gemeente signaleert dat knelpunten optreden en verdere optimalisatie nodig is op zowel operationeel als strategisch niveau. Een optimalisatie leidt tot besparingen bij het verleggen van kabels, leidingen en rioleringen in gemeentelijke projecten. Meer 'graafrust', door het afstemmen van planning van onderhoud en beheer tussen grondroerders, beperkt de overlast in de openbare ruimte doordat werkzaamheden gelijktijdig plaatsvinden. Door de toekomstige trends wordt de ondergrondse (werk)ruimte beperkt, wat het beheer bemoeilijkt en risico op levert voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Het eerder meewegen van de belangen van kabels, leidingen en rioleringen in de planvorming en opstart van projecten voorkomt dat het een kostbare sluitpost wordt die pas in de fase van realisatie en beheer aanbod komt.

Om te komen tot deze optimalisatie en meer graafrust is een proactieve houding en coördinatie noodzakelijk. Dit betekent dat de belangen vroegtijdig worden ingebracht op strategisch beleidsniveau binnen de gemeente. Grootschalige herstructurering, implementatie van het Groene Net en windenergie en het uitvoeringsprogramma infrastructuur en rioleringen zijn enkele voorbeelden waarbij raakvlakken met kabels, leidingen, riolering en de ondergrondse ruimte geborgd kan worden. Daarnaast is verdere afstemming van het grootschalige beheer en de onderhoudsopgave met de nutspartijen noodzakelijk.

2.4.9 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

2.4.9.1 Bodemkwaliteit

In de komende jaren ligt de focus op het beheersen van risico's van bodemverontreiniging, door sanering of andere beheersmaatregelen. Locaties met onaanvaardbare risico's voor mens, verspreiding naar het grondwater of ecologie worden aangepakt. Wanneer deze risico's beheerst worden, blijft echter nog steeds veel verontreiniging achter in grond en grondwater.

Door in een vroeg stadium van een ontwikkeling de bodemkwaliteit in beschouwing te nemen wordt gekeken naar de kansen en bedreigingen van een bodemverontreiniging. Zo kan bijvoorbeeld gekozen worden voor warmte-koudeopslag bij grondwaterverontreining in combinatie met een zuivering (win-win situatie) of de planvorming zodanig afstemmen dat men zo weining mogelijk "last" heeft van de bodemverontreining.

Een andere keuze is om aanvullend te zuiveren om op deze manier de bodemkwaliteit, met name het grondwater, te verbeteren. Dit is maatwerk per geval. Het uitgangspunt is dat er geen extra eisen (met bijbehorende kosten) worden opgelegd aan een ontwikkelende partij bovenop de wettelijke verplichtingen. Welke verontreiniging wordt aangepakt, wordt bepaald door de ontwikkelingen en dynamiek van de stad. Zo wordt optimaal gebruik gemaakt van natuurlijke momenten om de bodemkwaliteit te verbeteren.

2.4.9.2 Ondergrond

De ondergrond in Sittard-Geleen wordt steeds intensiever gebruikt en dat wordt in de toekomst niet minder. Door alle ontwikkelingen kan op enig moment een situatie ontstaan waarin door menselijke claims op de ondergrondse ruimte, de natuurlijke functies van de ondergrond gaan concurreren of elkaar zelfs gaan uitsluiten. Afstemming en ordening van natuurlijke functies van de ondergrond en ondergronds ruimtegebruik worden steeds meer nodig.

Voor een duurzaam gebruik en het optimaal kunnen ordenen van de ondergrond is het noodzakelijk dat partijen die zich bezighouden met plan-, project- of gebiedsontwikkeling over relevante informatie van de ondergrond kunnen beschikken. Er is al veel informatie beschikbaar, maar deze informatie heeft traditioneel een sectoraal karakter en wordt bijgevolg door alle bronhouders op een eigen manier gefaciliteerd. Om de ondergrond integraal en vroegtijdig bij ontwikkelingen te kunnen betrekken, is het noodzakelijk om de ondergronddata en –informatie goed te ontsluiten en beschikbaar te stellen in één systeem.

Als gevolg van de nieuwe Omgevingswet wordt een verdergaande decentralisatie uitgewerkt van bodemtaken richting gemeenten.

2.5 Externe veiligheid, geluid en lucht

In Sittard-Geleen dient voor een aantal gebieden rekening te worden gehouden met externe veiligheid, geluids(overlast) en de luchtkwaliteit. Het gaat hierbij voornamelijk om de risicogebieden op en rondom de Chemelotsite, VDL Nedcar en de snelweg, het spoor en de havens in en rondom Holtum-Noord. Ook de rangeerterreinen in Sittard en Geleen brengen bepaalde risico's met zich mee. Deze risico's zijn vertaald in risicocontouren (zie kaart 5). Verder zijn in Sittard-Geleen bepaalde gebieden en snelwegen waarvoor geluidscontouren zijn vastgesteld (zie kaart 6). Voor externe veiligheid, geluid en lucht is diverse wet- en regelgeving van toepassing.

2.5.1 Vigerend beleid

"Externe veiligheid, geluid en lucht draagt bij aan een aantrekkelijk, duurzaam en leefbaar Sittard-Geleen. Bij de invulling van de occupatielaag stemmen we steeds het gewenste gebruik af met de (on)mogelijkheden van geluid, lucht en externe veiligheid".

Op het gebied van externe veiligheid geldt naast wet- en regelgeving gemeentelijk beleid zoals bepaald in de Veiligheidsvisie Spoorzone Sittard-Geleen (2012), de Beleidsvisie externe veiligheid Chemelot site / Westelijke Mijnstreek (2011) en het Routeringsbesluit gevaarlijke stoffen (2005). Voor geluid is het beleid van de gemeente vastgelegd in de Wet Geluidhinder.

2.5.2 Externe veiligheid

Het vervoer en de handelingen van gevaarlijke stoffen brengt externe veiligheids- en milieurisico's met zich mee. Vanuit rijksoverheid is daarom wet- en regelgeving opgesteld waaraan de lokale overheid is gehouden (plaatsgebonden risico). Aanvullend geldt lokaal beleid (groepsrisico).

2.5.2.1 Gemeentelijk beleid

Binnen de gemeente Sittard-Geleen is sprake van een drietal beleidsvisies of soortgelijk:

1 De Routering van gevaarlijke stoffen

In het document 'Route gevaarlijke stoffen' (Routeringsbesluit gevaarlijke stoffen uit 2005) staat hoe risico's als gevolg van transport van gevaarlijke stoffen over de weg beperkt en beheerst kunnen worden. De wegen waarover vervoer van gevaarlijke stoffen mag plaatsvinden zijn in 2005 vastgesteld. Dit betekent dat het aspect van externe veiligheid altijd moet worden beschouwd bij ruimtelijke besluitvorming van (beperkt) kwetsbare bestemmingen in het invloedgebied van (gerouteerde) wegen. Voor de overige (niet gerouteerde) wegen wordt geen rekening gehouden met het aspect externe veiligheid voor

zover het transport van gevaarlijke stoffen over de weg betreft. Als gevolg van nieuwe wetgeving in 2015, is het huidige vastgestelde Routeringsbesluit achterhaald en dient deze te worden geactualiseerd en bijgesteld. Eind 2016, begin 2017 wordt het routeringsbesluit gevaarlijke stoffen geactualiseerd.

2 De Beleidsvisie externe veiligheid Chemelot site / Westelijke Mijnstreek (2011)
Deze visie beoogt een helder en navolgbaar ruimtelijk risicomanagementbeleid van de ontwikkelingen op de Chemelotsite en de ruimte (invloedsgebied) daar buiten. Dit risicomanagementbeleid draagt minimaal zorg dat de externe veiligheid op een verantwoord niveau blijft voor inwoners van de Westelijke Mijnstreek. De beleidsvisie geeft aan welke uitgangspunten worden voorgestaan om dit doel te realiseren. De uitgangspunten op hoofdlijnen zijn:

- (Nieuwe) ontwikkelingen met een grote bijdrage aan het groepsrisico komen centraal op de site;
- Binnen de locaties Lindenheuvel en Krawinkel worden geen extra woningen en/of bedrijven gebouwd (stand-still voor personendichtheden).

Het college is wettelijk verplicht om het groepsrisico te verantwoorden bij elk besluit over ruimtelijke ontwikkelingen binnen het invloedsgebied van de Chemelotsite. Om de bestuurlijke last die dit met zich meebrengt te beperken, wordt binnen het formele juridische invloedsgebied een tweede gebied vastgesteld. Dit gebied noemen wij het 'groepsrisico relevante invloedsgebied'. Ruimtelijke besluiten buiten het groepsrisico relevante invloedsgebied worden op formele wijze verantwoord voor wat betreft het risico. Deze invulling wordt gerechtvaardigd door het gegeven dat buiten het groepsrisico relevante invloedsgebied geen bijzondere extra veiligheidsmaatregelen nodig zijn, omdat het groepsrisico in praktisch opzicht op bestaand niveau blijft. Binnen het groepsrisico relevante gebied worden maatregelen in de ruimtelijke sfeer, door een gunstige projectie van objecten ten opzichte van de Chemelot site, in overweging genomen.

3 De Veiligheidsvisie Spoorzone Sittard-Geleen (2012)
In het beleid is sprake van een aantal zones langs het spoor waaraan verschillende voorwaarden zijn gekoppeld:

PR-contour
De PR-contour is normatief en wordt situationeel berekend, dan wel door de Wet Basisnet aangegeven. Binnen deze zone gelden de volgende restricties en randvoorwaarden:

- Binnen de contour worden geen beperkt kwetsbare bestemmingen en kwetsbare bestemmingen gerealiseerd;
- Aanwezige kwetsbare bestemmingen dienen te worden gesaneerd;
- Situationeel dient sanering van aanwezige beperkt kwetsbare bestemmingen te worden overwogen.

50-meter zone
Sittard-Geleen onderkent met de 50-meterzone het economische belang van het vervoer van gevaarlijke stoffen, maar ook de daaraan verbonden risico's. Deze zone omvat mede de zone van de PR-contour met de hierboven genoemde restricties en randvoorwaarden. Buiten de PR-contour én binnen de 50 meter van een vrij baanvak of een emplacement, gelden de volgende restricties en randvoorwaarden:

- Binnen de contour worden geen kwetsbare bestemmingen gerealiseerd;
- In beginsel worden geen beperkt kwetsbare bestemmingen gerealiseerd;
- Waar mogelijk richt zich het sloopbeleid van de gemeente Sittard-Geleen op binnen de zone gelegen kwetsbare en beperkt kwetsbare bestemmingen.

200-meter zone
Deze zone omvat ook de zone van de PR-contour en de 50-meter zone met de hierboven genoemde restricties en randvoorwaarden. Buiten de 50-meter zone én binnen de 200-meter zone van een vrij baanvak of een emplacement, gelden de volgende restricties en randvoorwaarden:

- De realisatie van nieuwe kwetsbare bestemmingen voor groepen mensen met geen dan wel een beperkte mate van zelfredzaamheid dient zoveel mogelijk te worden voorkomen;
- Overige nieuwe kwetsbare bestemmingen worden zover mogelijk van het spoor geprojecteerd en dienen – gelegen binnen 200 meter – te worden voorzien van adequate bouwkundige, effectbeperkende maatregelen;
- Worden in het gebied beperkt kwetsbare bestemmingen gerealiseerd, dan dienen bouwkundige, effectbeperkende voorzieningen te worden geïmplementeerd bij nieuwe ontwikkelingen;
- Het gemeentelijk beleid richt zich op een verplaatsing buiten de 200 meter van kwetsbare bestemmingen met mensen die niet of beperkt zelfredzaamheid zijn.

Invloedsgebied
Deze zone omvat de zone van de PR-contour, de 50-meter zone en de 200-meter zone met de hierboven genoemde restricties en randvoorwaarden. Binnen het effectgebied geldt de volgende randvoorwaarde:

- De gemeente verplicht zich bij de planopzet van nieuwe ontwikkelingen in het effectgebied rekening te houden met infrastructurele maatregelen in de openbare ruimte (waaronder vluchtwegen, opstelplaatsen, blusvoorzieningen) en draagt zorg voor een goede voorlichting op het gebied van rampbestrijding.

De gestelde zoneringen zijn cumulatief. Voor elke zone geldt dat de restricties en randvoorwaarden van de cumulatieve 'onderliggende' zones gelden, tenzij binnen de desbetreffende zone een zwaardere restrictie of randvoorwaarde geldt. Dit betekent bijvoorbeeld, dat de randvoorwaarde die geldt in het effectgebied, ook geldt voor de 200 meter, 50 meter en PR-contour zone.

2.5.2.2 Rijks Wet- en regelgeving

Voor de overige externe veiligheidsaspecten wordt de wet- en regelgeving uitgevoerd:

- Het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen (BEVI) dat veiligheidsnormen oplegt aan bedrijven die een risico vormen voor personen buiten het bedrijfsterrein. Het gaat daarbij onder meer om LPG-tankstations, opslagplaatsen (PGS), ammoniak-koelinstallaties, spoorwegemplacementen en bedrijven die onder het BRZO vallen.
- Het besluit bevat eisen voor het plaatsgebonden risico (PR) en regels voor het groepsrisico (GR). Het verplicht gemeenten en provincies rekening te houden met deze eisen bij het verlenen van milieuvergunningen en het maken van bestemmingsplannen;
- Het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) is de Nederlandse vertaling van een Europese Richtlijn voor bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen: de Seveso-richtlijn;
- Het Besluit externe veiligheid voor het vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen (Bevb) dat de taken en verantwoordelijkheden van de leidingexploitant en de gemeenten regelt. Het besluit (en bijbehorende regeling) zijn op 1 januari 2011 in werking getreden;
- Het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt), stelt regels aan transportroutes en de omgeving daarvan. Zo moet een basisveiligheidsniveau rond transportassen (plaatsgebonden risico) en een transparante afweging van het groepsrisico worden gewaarborgd.

Als gevolg van bovenstaande wetten/regelingen en het gemeentelijke beleid wordt in brede zin gesteld dat veiligheidsrisico's in de integrale besluitvorming worden meegenomen.

2.5.3 Geluid

Op kaart 6 zijn rondom bedrijven de wettelijke geluidscontouren (50 dB(A) en 55 dB(A) contour) aangegeven. Binnen de 55 dB(A) contour kunnen in principe geen geluidgevoelige gebouwen gebouwd worden. Rondom het spoor en wegen zijn aandachtsgebieden voor geluid aangegeven, evenals de wettelijke geluidscontouren rond de A2 (600 meter aan weerszijden) en A76 (400 meter aan weerszijden). Zowel de wettelijke contouren als de aandachtsgebieden van wegen zijn afhankelijk van de geldende maximumsnelheid. Bij het spoor is de intensiteit van het aantal treinen bepalend.

De aandachtsgebieden zijn zo opgesteld dat het buiten deze gebieden vaak volstaat om conform het bouwbesluit te bouwen zodat binnen de geluidsnormen wordt gewerkt. Binnen de aandachtsgebieden moet in elk geval onderzoek plaatsvinden welke maatregelen getroffen moeten worden om aan de normen te voldoen. Indien (een volledige woning) wordt gebouwd niet conform bestemmingsplan, is het noodzakelijk om binnen de wettelijke contouren akoestisch onderzoek uit te voeren.

Voor een duidelijke, eenduidige en consistente toepassing van de gemeentelijke bevoegdheid, is er het beleidsstuk "Beleidsregels ten behoeve van het nemen van besluiten inzake hogere geluidsgrenswaarden als bedoeld in hoofdstuk VIIIA van de Wet Geluidhinder" vastgesteld. Daarin is het beleidskader geschetst voor de toetsing van aanvragen voor de toekenning van hogere geluidgrenswaarden.

Daarnaast speelt een rol de geluidsanering van te zwaar geluidbelaste woningen (de zogenaamde A-lijst en rail-lijstwoningen). Vaak is de gemeente verantwoordelijk voor die sanering. Behalve saneringen via gevelmaatregelen, wordt landelijk ook steeds meer ingezet op andere maatregelen, bijvoorbeeld door gebruik van stil asfalt of aanpassing van de verkeersstructuur. In Sittard-Geleen zijn alle A-lijstwoningen gesaneerd. In 2016 is gestart met de sanering van de zogenaamde B-lijst woningen. B-woningen zijn woningen met een geluidbelasting tussen 55 en 65 dB. In de eerste fase (2016-2020) worden 250 B-woningen gesaneerd.

2.5.4 Lucht

Het luchtkwaliteitsplan Sittard-Geleen beschrijft de wijze waarop de gemeente voldoet aan wet- en regelgeving aangaande luchtkwaliteit, hoe de gemeente de volksgezondheid van haar inwoners wil beschermen en hoe het luchtkwaliteitsplan ingebed wordt en samenhang wordt gecreëerd met bestaand gemeentelijk beleid.

Alle in 2005 geconstateerde luchtkwaliteitsknelpunten zijn, door het maatregelenpakket uit het Luchtkwaliteitsplan en het NSL-programma, inmiddels opgelost.
Om de luchtkwaliteit te bewaken en te voorkomen dat er wettelijke overschrijdingen optreden, wordt luchtkwaliteit integraal meegewogen in nieuwe stedelijke ontwikkelingen.

2.5.5 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

2.5.5.1 Externe veiligheid
Naar aanleiding van de evaluatie van de beleidsvisie externe veiligheid Chemelot site / Westelijke Mijnstreek wordt een integrale beleidsvisie voor externe veiligheid opgesteld. Daarin worden sectorale beleidsvisies voor spoor en Chemelot geïntegreerd en aangevuld met de overige binnen de gemeente aanwezige externe veiligheidsbronnen.

2.5.5.2 Geluid
Onderdeel van de Omgevingswet (inwerkingtreding medio 2019) wordt de aanvullingswet geluid. De implicaties van deze aanvullingswet worden de komende jaren duidelijk.
Het hoofddoel van de wetgeving is in ieder geval een betere bescherming tegen geluidhinder, de vereenvoudiging van het bestaande stelsel en vergroting van de decentrale afwegingsruimte. De belangrijkste geluidinhoudelijke doelstellingen zijn daarbij:

- het voorkomen van een onbeheerste groei van de geluidbelasting;
- het reduceren van geluidbelastingen bij en in geluidgevoelige objecten die blootstaan aan zeer hoge geluidbelastingen;
- het bevorderen van bronmaatregelen;
- het scheppen van een betere toegankelijkheid en minder complex geheel van regels;
- het beperken van de lasten bij de uitvoering van de regels.

Verstoringen van de fysieke leefomgeving door geluid zijn doorgaans locatiespecifiek. Het beoordelen van het aanvaardbaar zijn van een bepaalde geluidbelasting is een complexe zaak die een lokale afweging vereist.

De taak tot het beschermen van de gezondheid tegen geluidbelasting ingeval van gemeentelijke wegen en industrieterreinen ligt bij het gemeentebestuur.
Om de geluidemissie van de gemeentelijke wegeninfrastructuur te beheersen en te toetsen wordt een "basiskaart geluid" opgesteld.

Er wordt gewerkt met de voorkeurswaarde, de maximale waarde en een binnenwaarde. Wordt voldaan aan de voorkeurswaarde (VKW), dan is geen akoestisch onderzoek nodig. Geeft de basiskaart geluid aan dat een project de VKW overschrijdt, maar niet de maximale waarde (MW), dan vindt een bestuurlijke afweging plaats of het project mogelijk is. Die afweging geschiedt mede op basis van een onderzoek naar doelmatige geluidbeperkende maatregelen. Hierbij is ook de binnenwaarde van kracht (BW). Overschrijdt een project volgens de basiskaart geluid de aangegeven MW, dan is een project niet mogelijk, behalve enkele nader te duiden uitzonderingssituaties.

Voor rijks- en provinciale wegen, hoofdspoorwegen en industrieterreinen wordt het instrument van het geluidproductieplafond (GPP) de standaard. Een geluidproductieplafond geeft de maximaal toegestane geluidproductie weer op een vast fictief punt.
Voor gemeentelijke wegen wordt niet gewerkt met GGP's, omdat het gemeentelijk wegennetwerk daarvoor te fijnmazig is. Onder het stelsel van de Omgevingswet worden naar verwachting de lopende saneringen voortgezet (SWUNG). In de aanvullingswet geluid wordt voor elk van de betrokken overheden bepaald dat een op te stellen actieplan mede

maatregelen omvat gericht op sanering van nader te bepalen geluidgevoelige objecten (EU-richtlijn omgevingslawaai verplicht tot opstellen van actieplan).

3 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING IN DE NETWERKLAAG

3.1 Mobiliteit

Sittard-Geleen vormt door zijn ligging aan het (inter)nationale netwerk van wegen, spoorlijnen (stations en rangeerterreinen) en waterwegen (Julianakanaal en havens) en de nabijheid van Maastricht-Aachen Airport, een belangrijk onderdeel van het logistiek knooppunt Zuid-Limburg. Het Chemelotterrein kent een goede ontsluiting met buisleidingen. Van groot belang hierbij is ook de ligging binnen het euregionale netwerk. Qua wegvervoer ligt Sittard-Geleen gunstig aan zowel de A2 (noord-zuidas) als aan de A76 (oost-westas). De N297n (Born–Selfkant–B56n) vormt een nieuwe verbindingsroute tussen België en het Roergebied. Hiermee is het transport naar de Randstad, maar ook naar de Belgische en Duitse regio's gewaarborgd. De zone met name rondom de A2 is een ontwikkelingsas voor industrie en kenniswerk (Chemelot en de multimodale knooppunten Born en Stein). De belangrijkste gebieden voor goederentransport in de stad zijn via een aantal grotere regionale en stedelijke wegen ontsloten.
Met de Westelijke Randweg bij Geleen en de Middenweg bij Sittard, is aan de westzijde een snelle randweg beschikbaar rondom de stedelijke kernen. De stedelijke hoofdwegenstructuur wordt in Sittard gevormd door de ring rond het centrum met daaraan de tangenten en de radialen naar de buitenwijken en andere stadsdelen. In Geleen is door de uitbouw van de stad de wegstructuur diffuser. Bij het openbaar vervoer zijn zowel de treinverbindingen als de busverbindingen relevant. Treinverbindingen zijn er met de lijn Maastricht-Randstad, met stations in Geleen-Lutterade en Sittard, en met de lijn Heerlen-Randstad, met stations in Geleen-Oost en Sittard. Station Sittard vormt de verbinding tussen beide lijnen. Via deze lijnen zijn we aangesloten op de grensoverschrijdende railverbindingen naar Aken en Luik.

3.2 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen is een stad met een robuuste infrastructuur. Er is een optimale bereikbaarheid per weg, water, spoor, lucht en buisleidingen".

Belangrijkste beleidsdocument is het Mobiliteitsplan uit 2013. In het Mobiliteitsbeeld (2012), is aangegeven hoe de stad zich heeft ontwikkeld en wat de verwachte ontwikkelingen zijn, welke maatregelen reeds zijn genomen c.q. gepland en het eindbeeld in 2025-2030. Het

Mobiliteitsplan geeft de verdere invulling hiervan: het benoemt de concrete acties en maatregelen. Naast het Mobiliteitsplan zijn het Fietsbeleidsplan (2009) en de Nota Parkeren (2009) relevante beleidsdocumenten. Voor wat betreft de buisleidingen is de Structuurvisie Buisleidingen 2012 – 2035 die het Rijk heeft vastgesteld van belang.

3.3 De rol van mobiliteit in de stad

De komende jaren neemt de economische ontwikkeling gestaag toe als gevolg van de groeiende bedrijvigheid rond VDL Nedcar, Chemelot en logistiek (op kaart 7 is het netwerk voor goederenvervoer weergegeven). Bovendien zorgen deze bedrijven weer voor (meer) toeleveranciers die zich in de buurt van deze multinationals willen vestigen. Anderzijds neemt het aantal huishoudens op termijn af en worden voorzieningen, woningen en dergelijke in perifere gebieden meer en meer geconcentreerd rondom de centra. Dit heeft invloed op de ruimtelijke ontwikkeling in de stad en deze heeft weer direct invloed op de mobiliteitsvraag. Uitgangspunt voor het mobiliteitsbeleid is gericht op het oplossen van problemen en efficiënter benutten en gebruiken van de bestaande voorzieningen. Dit heeft gevolgen voor de vraag naar ruimte: meer kwaliteit in plaats van kwantiteit. Meer kwaliteit in plaats van kwantiteit betekent:

- Concentratie en clustering van economische activiteiten;
- Concentratie van verkeersactiviteiten in de centra neemt toe (ten koste van de perifeer gelegen locaties), daar zijn immers de infrastructuur en bereikbaarheid beter;
- Binnen de centra komt er steeds meer druk naar bundeling van activiteiten op goed bereikbare locaties;
- Activiteiten concentreren zich langs de infrastructuurnetwerken en in het bijzonder op de knooppunten van deze netwerken;
- De knooppunten krijgen meer waarde als vestigingsplaats als deze multimodaal bereikbaar zijn;
- De keerzijde is dat de perifeer gelegen locaties meer en meer op de knooppunten in het netwerk zijn aangewezen.

Infrastructuurnetwerken en mobiliteit zijn een voorwaarde voor de ontwikkeling van de stad en tegelijk ook sturend voor deze ontwikkeling. Het mobiliteitsbeleid richt zich op:

1. Benutten;
2. Verknopen.

- Benutten betekent dat de bestaande infrastructuurnetwerken en voorzieningen beter en efficiënter moeten worden gebruikt. Verknopen betekent enerzijds meer uitwisseling mogelijk maken (fiets-auto, fiets-ov), maar ook het beter benutten van knooppunten, met als belangrijkste voorbeeld het stationsknooppunt Sittard (zie kaart 8 voor de belangrijkste verkeersroutes). Benutten en verknopen vinden elkaar in het goed bereikbaar maken van attractieve locaties (de knopen) voor alle modaliteiten. Benutten en verknopen zijn middelen om de vraag naar (auto)verkeer te beïnvloeden. Dit geldt ook voor het goederenvervoer: de Noordknoop (Holtum) moet als knoop en overslagpunt voor alle vrachtvervoermiddelen bereikbaar zijn. Concreet krijgt dit benutten en verknopen ruimtelijk zijn beslag in:
- Concentratie van opleidings- en arbeidsplaatsen in en nabij het centrum van Sittard en station;

- Goed bereikbaar maken van deze locaties zoor zowel auto, openbaar vervoer en fiets;
- Toevoegen van verplaatsingsmogelijkheden met andere modaliteiten en in de vorm van ketenvervoer.

Voor het gebruik van de verschillende netwerken betekent dit dat er meer wordt gebundeld en geconcentreerd op de bestaande hoofdnetten. Deze worden efficiënter en intensiever gebruikt. Deze moeten dan ook kwalitatief goed zijn: snel, veilig en betrouwbaar en daardoor attractief. Bundelen en concentreren betekent ook dat wordt aangesloten op bestaande netwerken en dat de uitbreiding daarvan maar beperkt mogelijk is en plaatsvindt. Dat vraagt ook om een benadering, waarbij het afwikkelingsniveau van het hoofdwegennet en hoofdfietsnet worden gewaarborgd. Daar waar nu al de capaciteit van dit hoofdwegennet volledig wordt benut mogen nieuwe ontwikkelingen de druk niet verder opvoeren.

Verder moet eerder een beroep worden gedaan op het 'sturen van het gebruik naar plaats en tijd' bijvoorbeeld op het hoofdwegennet in de vorm van dynamisch verkeersmanagement. Dit moet leiden tot een efficiëntere benutting en een gemiddeld betere doorstroming. Maatwerk is en blijft nodig bij het zoeken naar een optimale verhouding van leefbaarheid en bereikbaarheid.

3.4 Een bereikbare en leefbare stad

Een bereikbare en leefbare stad is belangrijk voor het woon- en leefklimaat in de stad en belangrijk voor het vestigingsklimaat voor bedrijven. Van belang is dat de bereikbaarheid van de stad voor het vrachtverkeer en voor personenverkeer wordt geoptimaliseerd. Hierbij is een voorwaarde dat de economische dragers zoals de bedrijventerreinen, kantoorlocaties en de

centra op een betrouwbare manier kunnen worden bereikt en binnen een aanvaardbare tijd. Concreet betekent dit dat er geen filevorming en congestie mag ontstaan op het hoofdwegennet. Speciale aandacht vragen de (logistieke) knooppunten zoals Chemelot, automotive (VDL Nedcar) en Holtum-Noord (III) die via spoor, weg en water gefaciliteerd dienen te worden. Onverminderd wordt hiervoor gestreefd naar het opheffen van bereikbaarheidsknelpunten op het rijks- en provinciale wegennet (A2, A76, N276, N297 en de stadspoorten). Er is in de toekomst aandacht voor faciliteiten voor vrachtwagenparkeren.

Voor de fiets betekent een bereikbare stad dat er voldoende stallingsvoorzieningen aanwezig zijn en dat er geen grotere omrijdfactoren voorkomen op hoofdrelaties tussen wijken. Voor het openbaar vervoer wordt een attractieve verbinding geboden voor de economisch belangrijke gebruikersgroepen en voor de sociale doelgroepen moet worden voorzien in een vangnetfunctie. Samen met Rijk en de provincie Limburg wordt daarvoor het regionaal openbaar vervoer uitgebouwd, versterkt en de knooppunten verbeterd.

Leefbaarheid betekent dat de negatieve consequenties van het verkeer moeten worden geminimaliseerd. In eerste instantie gaat het daarbij om verkeersveiligheid en daarnaast om milieuhinder (geluid, luchtkwaliteit, emissie en duurzaamheid). Het terugdringen van onnodig autogebruik (spitsmijden, mobiliteitsmanagement) is daarbij de leidraad. Voor wat betreft de verkeersveiligheid zijn de verkeersonveilige locaties in beeld gebracht en worden deze locaties aangepakt. Daarbij hebben de onveilige locaties voor fietsers prioriteit. Ook de milieukwaliteit is van belang. Door concentratie van het autoverkeer op het hoofdwegennet, tegengaan van doorgaand verkeer en sluipverkeer door wijken en buurten moet een optimum worden bereikt. Door het SUMP-gedachtegoed te volgen, wordt rekening gehouden met duurzaamheid. SUMP staat voor Sustainable Urban Mobility Plans en is een Europees gestandaardiseerde methode om mobiliteitsplannen op te stellen. Het Mobiliteitsplan (2013) en de hieraan gekoppelde uitwerkingen voldoen hieraan. Middelen zoals het attractief maken van alternatieven, faciliteren van duurzame vervoerswijzen en het bevorderen van efficiënt ruimtegebruik worden hiervoor ingezet en dragen bij aan duurzaamheid.

3.5 Buisleidingen

Transport van gevaarlijke stoffen vindt onder andere plaats door buisleidingen. Buisleidingen transporteren aardgas, olie, olieproducten gasvormige en vloeibare chemische producten en bijvoorbeeld drink- en afvalwater over grote afstanden. In Nederland vormen deze buisleidingen een ondergrondse infrastructuur. De Chemelotsite is goed aangesloten op dit netwerk. Hier zijn bijvoorbeeld buisleidingen aangesloten die olieproducten transporteren.

De Structuurvisie Buisleidingen 2012 – 2035 is een visie van het Rijk waarmee het Rijk voor de komende 20 tot 30 jaar ruimte wil reserveren in Nederland voor toekomstige buisleidingen voor gevaarlijke stoffen. Het gaat daarbij om ondergrondse buisleidingen voor het transport van aardgas, olieproducten en chemicaliën, die provinciegrens- en vaak ook landgrensoverschrijdend zijn. In deze Structuurvisie wordt een hoofdstructuur van verbindingen aangegeven waarlangs ruimte moet worden vrijgehouden, om ook in de toekomst een ongehinderde doorgang van buisleidingtransport van nationaal belang mogelijk te maken. Voor de reservering van deze gronden in Sittard-Geleen is in de bestemmingsplannen rekening gehouden.

3.6 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

Op het gebied van de hoofdinfrastructuur voor de auto zijn de volgende structuurversterkende projecten van belang:

- De aanpak van de A2 (verbreding in combinatie met verbetering van aansluiting Urmond). Aanpak vindt plaats door het Rijk;
- De aanpak van de aansluiting Hoogveld op de Hasseltsebaan (lange termijnaanpak, korte termijnaanpak in combinatie met aanpak kruispunt Dr. Nolenslaan, bijdrage gemeente);
- De aanpak van de kruising Heerlenerweg-Middenweg (provincie, bijdrage gemeente, in studiefase).

Specifiek voor goederen- en vrachtverkeer zijn de volgende structuurversterkende projecten benoemd:

- De realisatie van een zuidelijke spooraansluiting voor de Chemelotterminal (studiefase, bijdrage gemeente);
- De realisatie van een ongehinderd logistiek systeem Holtum-Swentibold- VDL NedCar (studiefase OLS, bijdrage gemeente).

Een verbetering van de aansluiting van de N297 kan bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de automotive en bedrijventerrein Sittard-Noord.

Voor de fiets wordt geconstateerd dat het fietsnetwerk na de realisatie van de spoorkruisingen (middengebied Sittard-Geleen en Sanderbout) nagenoeg compleet is, maar dat de verkeersveiligheid en aantrekkelijkheid nog te wensen overlaten.
Blijvende aandacht voor verkeersveiligheid is nodig. Deze aandacht focust zich op de doelgroepen/verkeersdeelnemers die het meeste risico lopen: de fietsers. Omdat dit –behalve door continuering van de acties en campagnes op gedragsgebied- veelal lokale knelpunten betreft is een aanpak op maat gewenst.

4 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING IN DE OCCUPATIELAAG

4.1 Economie

Vanaf de herindeling in 2001 is economische structuurversterking één van de topprioriteiten van het gemeentelijke beleid. In Sittard-Geleen wordt het verdiend. De gemeente Sittard-Geleen heeft van oudsher een belangrijke rol in de regionale economie. Ze huisvest een grote verscheidenheid aan bedrijven zowel internationaal als een breed mkb alsook een breed scala aan kennisinstellingen. De gemeente heeft een centrale verzorgingsfunctie op het gebied van detailhandel, horeca en voorzieningen. De bedrijven en instellingen bieden werk, inkomen en welzijn en versterken de economie van de regio Zuid Limburg. Na de economische crises vanaf 2008 laat de economie voor het eerst sinds jaren groei zien. Het herstel is broos. Een krimpende (beroeps-)bevolking kan op termijn negatieve gevolgen hebben voor de economische groei die (weer) is ingezet in Zuid-Limburg. Tegelijkertijd komen de economische, technologische en maatschappelijke veranderingen in de wereld in een razend tempo op ons af. Kennis en innovatie worden belangrijker als aanjager van economische groei. Het verbinden van kennisinstituten, bedrijven en wetenschappers in open innovatie en het organiseren en stimuleren van ontmoeting van kennis wordt essentieel. Deuren open zetten voor nieuwe kennis en ideeën versterkt de economische positie van de gemeente en regio. Delen van kansen en bedreigingen en als gelijkwaardige partners samen optrekken en investeren is de strategie van de gemeente.

4.1.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen is een ondernemende stad –waar het wordt bedacht en verdiend– met een sterke basis in technologische, innovatieve maakindustrie en de logistiek en met initiatiefrijke en ondernemende bedrijven".

Het economisch beleid van de gemeente is beschreven in de Kadernota 2015, het Rapport Brainport 2020 (2011), de Retailstructuurvisie (2008 en 2009) en de evaluatie hiervan uit 2013, de Horecanota (2010), Actualisatie Masterplan Zitterd Revisited (2014) en actualisatie Centrumplan Geleen (2015).

De Kadernota 2015 legt de focus voor Sittard-Geleen als ambitie voor 2025 op economische structuur en werkgelegenheid, samen met stedelijke functies en sociale vitaliteit.

Een sterke economische structuur en werkgelegenheid gaat over inzet op de drie speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek, over inzet op versterking van de innovatiekracht van het MKB, maar ook over een gezonde en goed opgeleide beroepsbevolking. Een goed woon- en leefklimaat, een goede bereikbaarheid van centra en bedrijventerreinen, een duurzaam en toekomst bestendig aanbod van bedrijventerreinen en voorzieningen zijn allemaal randvoorwaarden om te kiezen voor Sittard-Geleen als vestigingsplek. Aantrekkelijke stedelijke centra en de Sportzone Limburg maken ook onderdeel uit van de economische groei van de stad. Kortom, het strategisch doel van ons economische beleid is duurzame economische structuurversterking die in evenwicht is met leefbaarheid en met oog voor welvaartsbehoud en welvaartsverbetering.

4.1.2 Duurzame economische structuurversterking

Reeds eerder is aangeven dat Sittard-Geleen gebruik maakt van de agglomeratiekracht van het Euregionale stedennetwerk, de zogenaamde polycentrische agglomeratie, om haar ambities waar te kunnen maken. Zeker in het economische beleid is dit een belangrijke randvoorwaarde. De geschetste ambitie is een gezamenlijke opgave voor de polycentrische agglomeratie Zuid-Limburg, die over de grenzen heen strekt. Sittard-Geleen functioneert in deze omgeving als een krachtige economische stad, die haar inspanning richt op een vijftal resultaatvelden:

- Binden van speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek;
- Versterken van regionale samenhang;
- Vraaggerichte arbeidsmarkt;
- Een sterk lokaal midden- en kleinbedrijf;
- Een uitstekend vestigingsklimaat.

4.1.2.1 Binden van speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek

Bedrijven in de speerpuntensectoren chemie & materialen, automotive en logistiek zijn belangrijk voor de lokale, regionale, nationale en internationale economie. De gemeente faciliteert waar mogelijk in bestaande en nieuwe bedrijven die een toegevoegde waarde hebben en bijdragen aan een duurzame verankering van deze sectoren in de regio. Binnen de maatschappelijke randvoorwaarden van duurzaamheid, leefbaarheid en veiligheid ondersteunt de gemeente groei en ontwikkeling van deze sectoren.

Bedrijven uit de speerpuntsectoren chemie & materialen, automotive en logistiek zijn gevestigd in deze gemeente vanwege de bedrijfseconomische voordelen die deze regio heeft en worden uitgedaagd om gebruik te maken van de mogelijkheden die de regio en stad biedt. Deze bedrijven krijgen de ruimte om te groeien, omdat de aanwezigheid van deze speerpuntsectoren door ons als waardevol wordt beoordeeld. Van de andere kant verwachten wij van deze bedrijven dat zij ook investeren in de omgeving, om zodoende ook mee te werken aan een optimaal woon- en leefklimaat voor onze inwoners.

Sittard-Geleen ondersteunt deze topsectoren door ze te faciliteren en actief te koppelen en door te makelen en schakelen tussen de belangen van de stakeholders. De gemeente faciliteert door mee te werken aan planologische maatregelen, de ontwikkeling van een hoogwaardige infrastructuur, stimuleert de totstandkoming van een op open innovatie gericht ecosysteem en versterkt de maatschappelijke inbedding van de bedrijven in stad en regio door de ontwikkeling van een actief netwerk tussen de bedrijven mogelijk te maken. Bovendien participeert de gemeente Sittard-Geleen actief in bovenlokale, nationale en internationale ondersteuningsstructuren en netwerken rondom deze speerpuntsectoren.

4.1.2.2 Versterken van regionale samenhang

Sittard-Geleen werkt samen met Maastricht en Heerlen, de Provincie Limburg en LED aan een gezamenlijke sociaal-economische agenda voor de polycentrische agglomeratie Zuid-Limburg. Deze omgeving gaat over de grenzen heen. Aken-Luik- Hasselt/Genk zijn snel bereikbaar en bieden groeikansen voor het Zuid-Limburgse bedrijfsleven. Kennisuitwisseling tussen instituten die euregionaal gevestigd zijn, vindt al plaats en wordt verder uitgebouwd.

In een actieve verbinding tussen economie, kennis, cultuur en maatschappij ontstaat een euregionale, polycentrische agglomeratie met een hoogwaardige, technologische economie en met hoogwaardige voorzieningen. Uiteraard bepalen niet alleen de overheden deze gezamenlijke agenda. Bedrijfsleven en onderwijsinstellingen zijn in de lead voor realisering van de agenda en zijn partners voor het bepalen van de agenda. De overheden hebben een stimulerende en faciliterende rol. Recent is een Citydeal Eurolab gesloten tussen de betrokken partijen in Zuid-Limburg en het Rijk met als doel om een versnelling tot stand te brengen in de realisatie van een polycentrische grensoverschrijdende agglomeratie Maas-Rijn met een arbeidsmarkt, een kennisinfrastructuur, een openbaar vervoerssysteem en een economie.

Naast de gezamenlijke sociaal-economische agenda, wordt op niveau van Zuid-Limburg gewerkt aan een toekomstbestendige ruimtelijke structuur. Het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL) geeft daarvoor de hoofdcontouren, die op acht thema's door de gemeenten in Zuid-Limburg gezamenlijk worden uitgewerkt. Voor de ruimtelijk economische structuur zijn dit de thema's detailhandel, bedrijventerreinen, kantoren en vrijetijdseconomie.

4.1.2.3 Vraaggerichte arbeidsmarkt

Het goede leef- en werkklimaat dat Zuid-Limburg ambieert, vraagt om een gezonde en vitale samenleving. De werkloosheid is nog altijd hoog en er zijn zeer veel mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Tevens neemt de beroepsbevolking de komende jaren af. Hierdoor ontstaat zowel een kwalitatief- als kwantitatief tekort aan arbeidskrachten. Dit is in de banenmotor van de regio, de gemeente Sittard-Geleen, nog sterker merkbaar. Denk aan de vraagbehoefte van bijvoorbeeld VDL Nedcar. Het beschikbaar zijn van goed geschoold personeel is één van de factoren, die invloed heeft op een gunstig vestigingsklimaat. Een goed functionerende arbeidsmarkt is hiervoor een voorwaarde.

Een goed functionerende arbeidsmarkt kenmerkt zich door evenwicht tussen vraag en aanbod. Belangrijk hiervoor zijn doorlopende leerlijnen in het onderwijs, effectieve en efficiënte vacaturevervulling in het bedrijfsleven, lage werkloosheid en een hoge arbeidsparticipatie van zoveel mogelijk mensen. Iedereen, die kan en wil werken, moet aan de

slag kunnen, want werk zorgt voor economische en financiële zelfstandigheid, draagt bij aan het gevoel van eigenwaarde en levert een bijdrage aan een sterke regionale economie.

Op niveau van Zuid-Limburg loopt in triple-helixverband het programma 'Mobiliteit & Talentcentrum(MTC)', gericht op de ontwikkeling van een vraaggestuurde arbeidsmarkt. Werkgevers zijn in de lead om de beweging richting arbeidsmarkt en het talent van werkzoekenden te stimuleren. Op initiatief van de gemeente Sittard-Geleen en VDL Nedcar heeft de grote vraag naar arbeidskrachten voor VDL Nedcar geleid tot een gecoördineerde, projectmatige gemeentelijke aanpak; het voorportaal 'Convenant project VDL Nedcar 1500'.

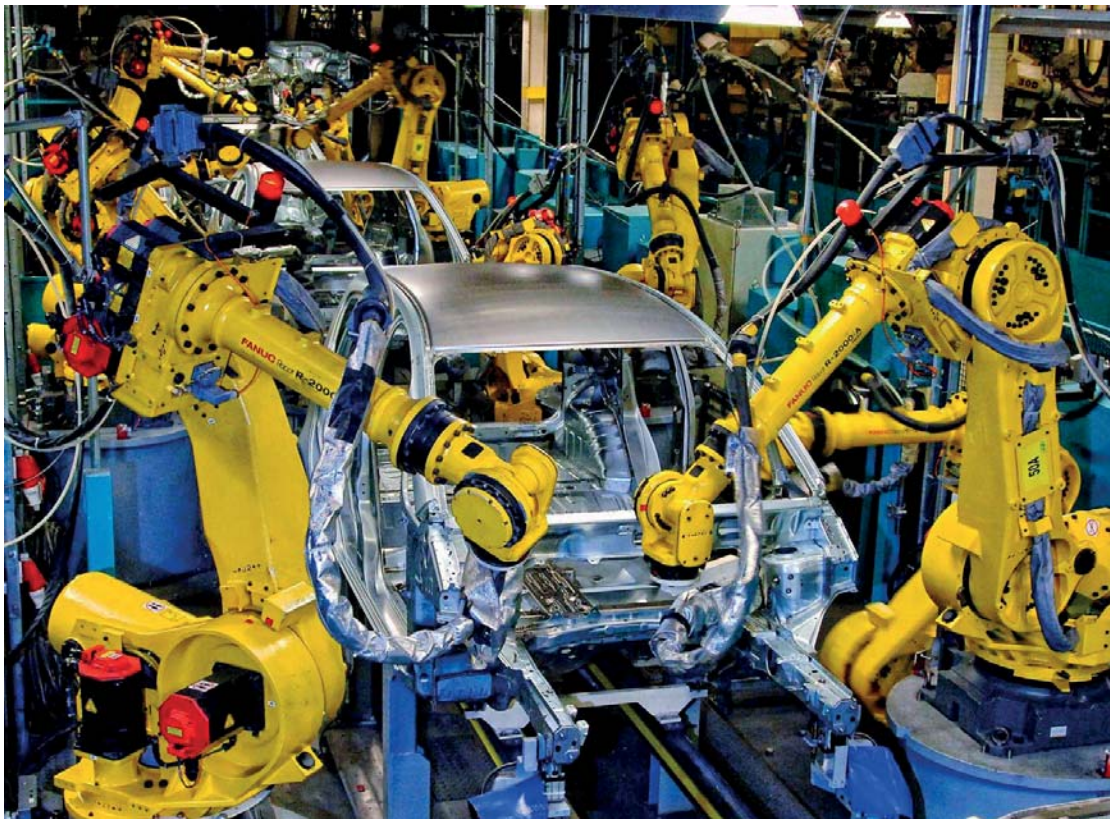

Mede met het oog op de stimulering van het Techniek Onderwijs Zuid-Limburg (TOZL) wordt gewerkt aan een programma 'Innovatieplatform bedrijfsgerichte beroepsopleidingen'. Vooruitlopende hierop vindt in de Westelijke Mijnstreek de ontwikkeling van het zogenaamde 'Technocollege' plaats. Dit krijgt zijn fysiek beslag in het gebouw van de voormalige HEAO aan de Havikstraat in Sittard, samen met het DaCapo Juniorcollege.

4.1.2.4 Een sterk lokaal midden- en kleinbedrijf

Sittard-Geleen heeft een actief en breed samengesteld midden- en kleinbedrijf, van maakindustrie tot dienstverlening, van bouw tot retail en horeca. De gemeente werkt actief samen met het lokale bedrijfsleven in triple-helix-verband en creëert ruimte in samenwerking met andere gemeenten en provincie Limburg in balans met samenhangende stedelijke functies en de Sportzone Limburg. Ze ondersteunt het mkb met op groei en

ontwikkeling gericht beleid, door de infrastructuur gericht te verbeteren en door vragen, programma's, initiatieven en collectieve ambities van ondernemers actief te beantwoorden.

Zoals hierboven bij de speerpuntsectoren is vermeld, is de gezamenlijke inzet van de triple-helix partners gericht op de versterking van de innovatiekracht van het mkb. Daarvoor lopen de al benoemde actieprogramma's, zoals 'Business Innovation Factory', 'Integrale mkb versneller' en 'mkb-frontoffices'. Het in Sittard gevestigde SLIMhuis fungeert als spil binnen de infrastructuur voor het mkb; in Sittard-Geleen en de Westelijke Mijnstreek. Het SLIMhuis staat niet alleen voor integrale dienstverlening voor het mkb, maar heeft zijn taak ook gericht op het leggen van verbindingen binnen het mkb en via de Campus tussen het mkb en de topsectoren. Daarnaast is het bevorderen van ketendichtheid een belangrijke opgave.

4.1.2.5 Een uitstekend vestigingsklimaat

Het zorgdragen voor een uitstekend vestigingsklimaat is een proces dat continu aandacht vraagt. Sittard-Geleen bouwt aan een imago van ondernemende stad, zodat mensen en bedrijven hier graag zijn en zich hier willen vestigen. Behalve bouwen aan een imago is er ook aandacht voor de promotie van de stad Sittard-Geleen. Naast de regionale branding positioneert de vereniging Brand Partners Sittard-Geleen de gemeente met een eigen brandingsite: "insittardgeleen.nl".
Voor het verbeteren van het vestigingsklimaat zijn ook andere aspecten van belang. Er is geen goed economisch vestigingsklimaat zonder een goede basisinfrastructuur voor de bereikbaarheid van de voorzieningen (zowel onder- als bovengronds), het stimuleren en faciliteren van ondernemers, zodat zij innovatieve oplossingen kunnen bewerkstelligen en het stimuleren van ondernemerschap in de gemeente. Ondernemers kunnen van elkaar leren en elkaar motiveren. De gemeente (onder)steunt dit soort initiatieven, samenwerkingsverbanden en ideeën.

4.1.3 Chemie & materialen

Chemelot wil groeien tot de meest competitieve en duurzame materialen- en chemiesite van West-Europa. Dit is verwoord in de Toekomstvisie Chemelot 2025. Om deze ambitie te bewerkstelligen is medio 2016 een actieplan als onderdeel van de visie opgesteld. Het grootste deel van deze actiepunten wordt door de private partijen van Chemelot opgepakt. In een aantal actiepunten is nadrukkelijk een rol voor de gemeente en andere overheden weggelegd. Deze actiepunten worden hierna toegelicht.

Samen met de Provincie Limburg en de Chemelot-partijen wordt een ontwikkelvisie voor de verdere doorgroei van de Campus na 2023 opgesteld. Daarbij is het van belang om de ruimtebehoefte van de Campus nader te onderzoeken en te onderzoeken of en hoe doorgroei in noordelijke richting, aangrenzend aan de huidige Campus, gewenst is. Deze ontwikkelvisie gaat ook in op de (on)mogelijkheden om bestaande bedrijventerreinen in de regio daarvoor te benutten. Zo kan tot een optimale afweging gekomen worden, ook in het licht van de principes van dynamisch voorraadbeheer (POL2014) en de ladder voor duurzame verstedelijking. Afhankelijk van de uitkomsten wordt bezien in welke documenten de resultaten van de ontwikkelvisie worden verankerd: POL2014 en bestemmingsplannen/omgevingsplannen.

In samenwerking met de Provincie Limburg, de gemeenten Stein en Beek en de Chemelot-partijen worden afspraken gemaakt over de milieuruimte en de geluids- en risico contouren en eventueel te nemen maatregelen. Dit is ook essentieel voor de actualisatie van de veiligheidsvisie Chemelot.

In overleg met de gemeenten Stein en Beek, Rijkswaterstaat en de Chemelot-partijen wordt een onderzoek uitgevoerd naar het verbeteren van de bereikbaarheid van Chemelot (ook in relatie met de afrit Urmond) en van de scheiding voor personen- en goederenvervoer naar en op Chemelot. Onderdeel van een betere bereikbaarheid is eveneens een Zuidelijke Spooraansluiting Chemelot.

4.1.4 Automotive

VDL NedCar is een van de belangrijkste pijlers van de Limburgse maakindustrie. Derhalve wordt samen met de provincie Limburg ingezet op versterking en verankering van deze economische motor. Enkele recente voorbeelden zijn: ondersteuning bij het werven van personeel gekoppeld aan mensen met een uitkering en een afstand tot de arbeidsmarkt, het voorbereiden van de uitbreiding van de productiefaciliteiten op de locatie Pasveld en het ontsluiten van de Yard per spoor. De betrokken overheden (het Ministerie van Economische zaken, provincie Limburg, de gemeenten Sittard-Geleen en Echt-Susteren) trekken hierin gezamenlijk op.

Na de productie-start van de Mini medio 2014 wil VDL Nedcar zich verder ontwikkelen als een onafhankelijke "Vehicle Contract Manufacturer". Op basis van de huidige contracten groeit de werkgelegenheid in de periode tot 2024 tot minimaal 4.000 arbeidsplaatsen.

Daarnaast heeft VDL Nedcar scenario's waarin uitgewerkt waarin zij opnieuw mikt op een forse groei van productie en werkgelegenheid en het vinden van een nieuwe, tweede opdrachtgever. In een maximumscenario houdt VDL Nedcar rekening met een productie van 400.000 auto's voor meerdere klanten. In dit maximumscenario is sprake van 10.000 directe arbeidsplaatsen.

Deze positieve ontwikkelingen vragen additionele inzet op het gebied van ruimte, infrastructuur en de beschikbaarheid van goed personeel. De aandacht gaat uit naar verankering van VDL Nedcar binnen de gemeente: samen met de Provincie en LIOF wordt ingezet op het verleiden van toeleveranciers om zich te vestigen op het Industrial Park Swentibold, worden de mogelijkheden voor (aansluiten op) een automotive campus onderzocht en worden mensen vraag gestuurd en maximaal begeleid, die nu nog langs de kant staan, maar gemotiveerd zijn, om bij VDL Nedcar te mogen werken.

4.1.5 Logistiek

De afgelopen jaren neemt de interesse naar grote percelen voor logistieke bedrijvigheid toe. Het gaat hierbij om percelen van minimaal vijf hectare met een ontwikkelpotentie naar tien tot vijftien hectare. Holtum-Noord is een logistiek bedrijventerrein dat hieraan voldoet

Holtum-Noord (met name Holtum-Noord III) is een goed ontsloten logistiek bedrijventerrein in Sittard-Geleen. Het is ontsloten via spoor, water en snelweg en daardoor interessant voor investeerders en bedrijven. Daarnaast is deze locatie interessant voor bedrijven door de aanwezigheid van logistieke bedrijven (clustering), maar ook voor productielogistieke bedrijven en toeleveranciers in verband met Chemelot en VDL Nedcar. De bedrijvigheid

rondom Chemelot en VDL Nedcar neemt toe waardoor de verwachting is dat dit een positief effect heeft op toeleveranciers / productiebedrijven die zich in de buurt van deze multinationals willen vestigen.

Een andere trend die waarneembaar is, is de toename van het containervervoer per water. De zeehavens kampen met een capaciteitsgebrek en daarbij wordt het versnellen van de doorvoer van containers naar het achterland als een belangrijke opgave gezien. Hiervan kunnen de havens rond Holtum-Noord III profiteren.

De centrale opgave is op Holtum-Noord III ruimte creëren voor (productie)logistieke bedrijvigheid waarbij in ogenschouw andere bedrijventerreinen worden genomen die hierin een rol kunnen betekenen. In dat kader dient in beeld gebracht te worden hoe invulling kan worden gegeven aan de groei- en ontwikkelbehoefte voor logistieke bedrijventerreinen. De verplaatsing van niet-logistieke bedrijvigheid dient nader onderzocht te worden.

4.1.6 Detailhandel

4.1.6.1 Keuzes maken

In de veranderende markt, die te maken heeft met krimp van de bevolking, internetwinkelen, de vraag naar meer beleving en de behoefte aan innovatief ondernemerschap, zijn keuzes voor kwalitatieve, compactere, maar ook minder winkelgebieden onvermijdelijk. Daarnaast speelt in Zuid-Limburg, maar zeer zeker in Sittard-Geleen, grensoverschrijdend winkelen een rol. Op Zuid-Limburgse schaal zijn in het kader van het POL 2014 uitgangspunten opgesteld voor die keuzes en ligt er een opgave om op Zuid-Limburgs niveau tot een toekomstbestendige winkelstructuur te komen. De belangrijkste kwalitatieve uitdagingen zijn:

- De kwaliteit van de binnensteden als belangrijke ontmoetingsplaatsen behouden en waar mogelijk versterken. Daar liggen de grootste kansen voor vernieuwing. Die kwaliteit wordt uiteraard niet alleen bepaald door winkels, maar door de mix daarvan met voorzieningen, cultuurhistorische objecten, kantoren, ambachtelijke bedrijven en binnenstedelijk wonen. Met aantrekkelijke binnensteden kan ook de aantrekkingskracht van Limburg voor grensoverschrijdend kooptoerisme en funshoppen behouden blijven en waar mogelijk worden verhoogd.
- Voor dorpskernen en wijken is de opgave vooral om het voorzieningenniveau en daarmee de leefbaarheid zoveel mogelijk op peil te houden. Dat vraagt om het maken van keuzes.
- Er moet gewerkt worden aan de kwaliteit van de grootschalige winkelgebieden aan de rand van de steden. Deze gebieden hebben waarschijnlijk het meeste last van de ontwikkeling van online winkelen en van de economische teruggang. De opgave loopt per winkelgebied sterk uiteen. Er zijn centra met een aantrekkingskracht ver buiten de eigen regio. Veel centra richten zich vooral op de lokale/regionale consument. Voorkomen moet worden dat als oplossing voor problemen gekozen wordt voor verbreding van deze centra waardoor deze zich tot nieuwe 'binnensteden' kunnen ontwikkelen.

Mede gelet op de in het POL2014 vastgelegde voorzieningenstructuur kunnen de diverse winkelgebieden in Sittard-Geleen als volgt worden onderscheiden:

1. Het *centrum van Sittard* is een van de drie stedelijke centra in Zuid-Limburg. Dit zijn centra van regionale betekenis met een verschillende grootte en een onderscheidend profiel;
2. Het *centrum van Geleen* is een bovenlokaal verzorgend centrum;
3. De overige wijk- en dorpsvoorzieningen dienen qua voorzieningenniveau compact en op maat te zijn;
4. Gardenz is een bovenlokaal thematisch centrum voor doe-het-zelf, woninginrichting en tuin en dier;
5. De autoboulevard Bergerweg is een sterke concentratie voor autodealers;
6. Detailhandelszone op Handelscentrum Bergerweg en Industriepark Noord voor grootschalige detailhandel in specifieke branches;
7. Sportzone Limburg voorziening voor leisure en sport;
8. Overige winkelvoorzieningen verspreid en solitair gelegen.

Zie kaart 9 voor een overzicht van de detailhandelslocaties.

4.1.6.2 Supermarktlocaties

De streeflocaties voor supermarkten, zoals deze zijn vastgelegd in de besluitvorming over de Retail Structuurvisie in 2008 zijn voor wat betreft de bestaande wijkvoorzieningen[1] toekomstbestendig. De winkelvoorziening in Oud Geleen blijft in de huidige omvang bestaan.

[1] Centrum Born, centrum Grevenbicht, centrum Munstergeleen, Lindenheuvel/Bloemenmarkt, Zuidhof, Limbrichterveld, Kemperkoul, Molenbeek.

De in de besluitvorming van de Retail Structuurvisie benoemde streeflocaties voor supermarkten in Buchten en Sittard-Zuid zijn heroverwogen en worden niet meer ontwikkeld. In Buchten is het voorzieningengebied te beperkt.

In het belang van de afbouw van het stadion en daarmee het belang van de ontwikkeling van de Sportzone kunnen, in plaats van de oorspronkelijk beoogde XL supermarkt in het stadion, in en bij het stadion maximaal twee, verplaatsende supermarkten worden gerealiseerd met een gezamenlijke maximale omvang van 3500 m² wvo. Deze supermarkten dienen, gelet op de directe bereikbaarheid van auto- fiets en voetgangersverkeer vanuit Sanderbout, ook als wijkvoorziening voor Mijn Zuid. Omdat ontwikkeling van zowel de stadionlocatie als de zgn. Slachthuislocatie tot onaanvaardbare verdringing op andere streeflocaties leidt, wordt de Slachthuislocatie niet meer ontwikkeld. Hierbij speelt ook een rol dat een brede wijkvoorziening voor Mijn Zuid geen doorgang heeft gevonden.

4.1.6.3 Intergemeentelijke Structuurvisie Zuid-Limburg

Voor de visievorming op Zuid-Limburgs niveau, die in 2017 zijn beslag krijgt in een intergemeentelijke Structuurvisie, gelden samengevat de volgende uitgangspunten: geen nieuwe solitaire of verspreid gelegen winkelgebieden ontwikkelen, inzetten op compacte winkelgebieden, het laten verkleuren van aanloopstraten, geen detailhandel toestaan op bedrijventerreinen (met uitzondering van volumineuze goederen).
Concentratie op (boven)regionale ontmoetingsplekken (binnensteden) en thematisch op de daarvoor aangewezen gebieden. (Boven)lokaal verzorgende centra die aansluiten bij bestaande levendige ontmoetingsplekken (veelal historische kernen met functiemenging) in balans houden. Voor overige winkelconcentraties geldt dat op lokaal niveau keuzes gemaakt worden met aandacht voor het voorzieningenniveau in wijken en kernen. Dit kan leiden tot ruimtelijke verschuivingen en transitie. In de uitwerking die op Zuid-Limburgs niveau plaatsvindt, worden de winkelgebieden in A – B – C gebieden onderverdeeld. In de opgave om te komen tot minder winkelmeters in Zuid-Limburg staan de A-locaties niet ter discussie. De B-locaties zijn minder kansrijk, daar wordt gericht beleid op worden gevoerd. Voor de C-locaties geldt dat deze op termijn als winkelbestemmingen verdwijnen. Dit geldt in ieder geval voor de verspreid gelegen winkels buiten de bestaande winkelgebieden.

4.1.6.4 Actualisatie Zitterd ReviSited

Hoofddoel van het masterplan is het behouden en versterken van een vitaal en krachtig centrum met zijn historisch hart, de Altstadt. Een centrum dat meer is dan een aantrekkelijk winkelgebied. Een interessante ontmoetingsplek met een uitgekiende mix van functies op het gebied van retail, horeca, stedelijk wonen, cultuur, onderwijs en werken is van het hoogste belang. Bovendien moet er sprake zijn van een centrum met een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte, uitstekend bereikbaar voor alle modaliteiten en goede parkeervoorzieningen.

Een van de belangrijkste projecten binnen de centrum stedelijke functies is het compacter maken van het kernwinkelgebied, aanpak leegstand en transformatie van aanloop- of ondernemersstraten naar nieuwe functies zoals wonen, kleinere kantoorunits, ambachtelijke en creatieve bedrijvigheid. Daarbij wordt onder meer ook ingespeeld op de terugkeer van de studenten van Zuyd Hogeschool naar het centrum. We proberen de studenten te binden aan de stad door hoogwaardige studentenhuisvesting, een interessant uitgaansleven en

innovatieve werk/leer concepten in ondernemersstraten. Sittard was en is nog steeds een echte onderwijsstad.

Sittard ontleent haar herkenbare ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad aan het historische stratenpatroon, de vele monumentale gebouwen, mooie pleinen, wallen, schootsvelden en verborgen tuinen. Het behouden en versterken van de Altstadt van Sittard is een belangrijke pijler van Zitterd Revisited. Herontwikkeling van beeldbepalende historische gebouwen zoals het Frans Klooster, 't Kleesj, het Kloosterkwartier, het Agnetenklooster en de voormalige MULO/Mavo hebben prioritaire aandacht. Ook de herinrichting van de openbare ruimte tot een hoogwaardig ingericht verblijfsgebied is van groot. De juiste inrichting moet ervoor zorgen dat de schootsvelden ook in de toekomst ruimte bieden aan evenementen met bovenregionale aantrekkingskracht.

Niet alleen de herontwikkeling van monumenten is aan de orde, ook meer recente (leegstaande) gebouwen komen in aanmerking. De (leegkomende) gebouwen aan de Pres. Kennedysingel komen niet meer zo snel in aanmerking voor stedelijke functies aangezien het functionele zwaartepunt van het centrum langzaam maar zeker naar het westen verschuift. De betreffende locaties zijn geschikt voor het ontwikkelen van een complementair, extensief, stedelijk woonmilieu.

In het verdere proces van uitwerking en doorontwikkeling wordt veel aandacht gegeven aan de ontwikkeling van een nieuw instrumentarium en nieuwe samenwerkingsmodellen met de externe stakeholders.

4.2.6.5 Actualisatie Centrumplan Geleen

Het profiel van winkel- annex dienstencentrum waarin ruimte is voor innovatie krijgt de komende periode steeds verder vorm in het stadscentrum van Geleen. Het transformeren van bestaande (winkel)straten en het verplaatsen van functies is hierbij een belangrijk thema. Als gemeentelijke bijdrage hieraan concentreren wij gefaseerd onze ambtelijke organisatie alsmede in onze gemeente te huisvesten regionale diensten in de Geleense binnenstad. Door daarbij een koppeling te leggen met bestaande panden leveren wij ook een bijdrage aan het tegengaan van leegstand. Bij deze herbestemming kiezen wij voor milieubewuste en duurzame oplossingen.

Voor het karakteristieke oude stadhuis van Geleen ondersteunen wij desgewenst een haalbaarheidsonderzoek naar herbestemming met een publieke recreatieve en bij voorkeur ook educatieve functie, met als vertrekpunt een museum en ontmoetingscentrum rondom het thema van de Limburgse volkscultuur.

Een van de meest belangrijke projecten/maatregelen is gericht op het compacter maken van het kernwinkelgebied in combinatie met de aanpak van de leegstand en de transformatie van de aanloop- of ondernemer straten. Met het opnieuw bepalen van de contouren van het kernwinkelgebied wordt ook de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte, de winkel branchering en routing door het centrum vorm gegeven. De herinrichting van de openbare ruimte is een belangrijk project en is vooral gericht op verbetering van sfeer en beleving in het centrum. Ingrepen houden rekening met de opstelling van de weekmarkt(en), kermissen en andere activiteiten.

Bij het profiel van service- en dienstencentrum hoort dat het gebied goed bereikbaar is voor alle modaliteiten maar zeker ook de toegankelijkheid binnen het gebied goed is. De algemene bereikbaarheid is in orde. De penetratie ook voor het autoverkeer dient echter optimaler te worden door straten in het voetgangersgebied weer autotoegankelijk te maken. Het begrip "stop – shop – go" wordt hierdoor geconcretiseerd op een Geleense manier. Dat maatregelen op dit vlak gepaard gaan met veel aandacht voor de verkeersveiligheid spreekt voor zich. Aanbrengen en verbetering van fietsroutes binnen het centrum is eveneens onderdeel van verbetering van de bereikbaarheid. Uiteraard is nader onderzoek naar de aard en omvang van deze (en andere of aanvullende) maatregelen noodzakelijk.

Ook is het zaak om bij de transformatie van leegstaande panden te zoeken naar nieuwe functies die ook passen in het profiel. Naast dienstverlenende en administratieve ondernemingen biedt de nabijheid van de Brightlands Chemelot Campus en de voortvarende ontwikkeling daarvan de nodige kansen voor het accommoderen van de spin-offs, die niet op de campus zelf terecht kunnen. Denk daarbij ook aan kleinere productiebedrijfjes met innovatieve concepten, die kunnen passen in de ondernemersstraten.

Horeca (dag – en avond) is eveneens een wezenlijk onderdeel van de inkleuring van het profiel. Sanering van het huidige horecastraatje en de realisering van een nieuw attractief horecaplein leidt er toe dat deze functie met nieuw élan en dynamiek ook in de avonduren wordt ingevuld. Het oude stadhuis en omgeving vervult hierin een belangrijke rol. Daghoreca concentreert zich met name rond de "nieuwe" markt, voor een deel als onderdeel van winkelfuncties.

4.1.7 Bedrijventerreinen

In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 zijn voor het thema bedrijventerreinen uitgangspunten benoemd, die leidend zijn voor de uitwerking op intergemeentelijk niveau. Samengevat kan worden gesteld, dat de ruimte op bedrijventerreinen zorgvuldig dient te worden gebruikt. Nieuwe bedrijventerreinen of uitbreiding van bestaande terreinen is mogelijk als er sprake is van additionele kwaliteit, die iets toevoegt aan het regionale aanbod. Op kavelniveau is uitbreiding van gevestigde bedrijven mogelijk via maatwerk en met een goede onderbouwing. De ladder van duurzame verstedelijking is van toepassing.
Op niveau van Zuid-Limburg bestaat nog een restcapaciteit van circa 280 hectare aan stedelijke bedrijventerreinen. Gelet op deze restcapaciteit en met het oog op de uitgangspunten in het POL, is de opgave met name gelegen in versterking van de kwaliteit zonder dat de kwantiteit toeneemt, alsmede zorgvuldige benutting van de bestaande voorraad (dynamisch voorraadbeheer). Op kaart 10 zijn de bedrijventerreinen weergegeven.

Voor Sittard-Geleen geldt verder dat er, naast de gebiedsontwikkelingen voor Chemelot en VDL Nedcar, gekeken moet worden naar verdere versterking van de trimodaal ontsloten, logistieke hotspot Holtum-Noord III. Een versterking die bij voorkeur moet worden gezocht in het herplaatsen van functies. Logistiek samenbrengen waar het thuishoort en daarmee andere functies verplaatsen naar andere, beter geschikte stedelijke bedrijventerreinen. Als uitbreiding van themagerichte bedrijventerreinen noodzakelijk is, moet daar een goede onderbouwing aan ten grondslag liggen.

Gelet op de beschikbare regionale voorraad aan stedelijke bedrijventerreinen en de huidige leegstand op de bedrijventerreinen in Sittard-Geleen, is toevoeging van stedelijke, modern gemengde bedrijventerreinen geen uitgangspunt. Onderzoek naar herplaatsen van functies en benutting c.q. aanpassing van de bestaande voorraad heeft voorkeur en past ook binnen het principe van dynamisch voorraadbeheer en de ladder van duurzame verstedelijking. Alleen daar waar uitbreiding te motiveren is vanuit de specifieke behoefte van bestaande bedrijvigheid of locatiegebondenheid, kan van toevoeging sprake zijn. Hiervoor dient gericht onderzoek en maatwerk te worden geleverd.

Zoals hierboven vermeld, krijgt de uitwerking van het thema bedrijventerreinen nog specifiek zijn beslag in de intergemeentelijke Structuurvisie voor de ruimtelijk, economische thema's die in 2017 op niveau van Zuid-Limburg wordt vastgesteld.

4.1.8 Kantoren

Het POL2014 wijst bestaande kantoorgebieden aan als concentratie-, balans- en transitiegebieden. Alle andere kantoorvestigingen liggen in uitsluitingsgebieden. Voor Sittard-Geleen zijn de volgende gebieden benoemd (zie ook kaart 11):

Soort gebied	Sittard-Geleen	Beschrijving
Concentratiegebieden	1. Centrum/stationsgebied Sittard 2. Kantorenpark Sittard 3. Chemelot Campus[2]	Deze gebieden liggen veelal centraal in het stedelijk gebied met hoogwaardige OV-ontsluiting (IC-verbinding). In deze gebieden ligt de focus op stimuleren, vernieuwen, en voorwaardelijk nieuwbouw toestaan.
Balansgebieden	n.v.t. in Sittard-Geleen	Hier is het niet de bedoeling dat de kantorenvoorraad groeit. Hier is kwaliteitsverbetering alleen via her- en verbouw mogelijk.
Transitiegebieden	4. Mauritspark Geleen, specifiek het gebied gelegen binnen Tunnelstraat, Mijnweg en Waterstraat	In deze gebieden wordt sterker ingezet op toekomstige afname van de kantorenvoorraad door kantoorfuncties te ontmoedigen en toekomstige functieverandering/sloop te stimuleren (met respectering van bestaande afspraken en rechten).
Uitsluitingsgebieden	5. Bedrijventerreinen 6. Overige locaties	Hiertoe behoren alle overige gebieden. Daar is geen ruimte voor de ontwikkeling van nieuwe middelgrote of grote kantoren, met uitzondering van eventuele invulling van bestaande, waardevolle gebouwen via maatwerk en regionale saldering. Kleine kantoren (< 500 m²) blijven in bebouwd gebied via maatwerk mogelijk.

In het POL2014 zijn ook voor de ontwikkeling van de kantorenmarkt contouren vastgelegd, waarmee de gemeenten in Limburg rekening dienen te houden en die de uitgangspunten vormen bij de verdere uitwerking van het thema kantoren in de intergemeentelijke Structuurvisie voor de ruimtelijk economische thema's.

Kantoren *kleiner dan* 500 m² kunnen in bebouwd gebied met maatwerk worden gerealiseerd. Voor kantoren *groter dan* 500 m² gelden bepaalde uitgangspunten. Ontwikkeling van nieuwe kantoorgebieden is niet aan de orde. Toevoeging van nieuwe kantoren is onder voorwaarden alleen mogelijk in concentratie- en balansgebieden, met dien verstande dat in concentratiegebieden saldering in tijd en omvang niet één op één hoeft plaats te vinden. In balansgebieden is dit wel het geval. Saldering kan op regionale schaal plaatsvinden. Uitzondering kan zijn als kantoren zouden passen binnen de bestaande bebouwing en in een lokale behoefte voorzien. De ladder van duurzame verstedelijking is van toepassing. Buiten concentratie- en balansgebieden dient waar mogelijk plancapaciteit te worden geschrapt.

[2] De drie campussen in Limburg kunnen onder voorwaarden een bijzondere plek krijgen binnen een regionale kantorenvisie. Dit kan bijvoorbeeld via het nader omschrijven van het type bestemmingen dat op een campus kan worden toegestaan.

Voor Sittard-Geleen zijn bovengenoemde uitgangspunten goed toepasbaar. De bestaande kantorenvoorraad en de aanwezigheid van twee concentratiegebieden bieden voldoende ruimte om in te kunnen spelen op een toekomstige vraag naar flexibele, moderne kantoorgebouwen. Inzetten op kwaliteit boven kwantiteit en dynamisch voorraadbeheer hebben de voorkeur bij de (her)ontwikkeling van kantoren. Voor kantoren in transitie- en uitsluitingsgebieden moeten wellicht nadere keuzes worden gemaakt over het schrappen van kantoorcapaciteit. De concrete vertaling van de uitwerking van het POL-thema kantoren vindt plaats in de Intergemeentelijke Structuurvisie voor Zuid-Limburg, die in 2017 moet worden vastgesteld.

Ambtelijke huisvesting
In het coalitieakkoord van de gemeente Sittard-Geleen wordt de verplaatsing (in fasen) van de ambtelijke organisatie c.q. verbonden regionale diensten naar het centrum van Geleen als doel beschreven. Uitgangspunt hierbij is het milieubewust en duurzaam herbestemmen van bestaande (lege) gebouwen. Op termijn leidt dit waarschijnlijk tot de uitbreiding van vierkante meters kantoorbestemming kleiner dan 500 m². Ondanks dat Geleen centrum niet als concentratie gebied voor kantoren benoemd is, denken we te handelen in lijn met het doel van het kantorenbeleid;

- concentratie is van een centrum (op lokaal niveau met een lokale functie);
- versterken gedifferentieerde, stedelijke milieus;
- multimodaal ontsloten middels twee NS stations op loopafstand;
- saneren kantoormeters uitsluitingsgebied (oude locatie ambtelijke huisvesting);
- geen nieuwbouw, maar herontwikkeling leegstaande gebouwen.

De ambtelijke huisvesting wordt ingezet om de leegstand in het centrum terug te dringen en weer dynamiek te genereren. De kantoren komen in de plaats van winkel vierkante meters. Dit geeft invulling aan een andere saneringsopgave, die van de retailstructuur in Zuid-Limburg.

4.1.9 Horeca

Voor de hotelsector is besloten in bepaalde mate richting te geven aan de ontwikkeling van de logiessector en deze niet geheel vrij te laten. Er is een richtinggevend uitbreidingsplafond (marktruimte) ingevoerd van 175 kamers voor Sittard-Geleen en de directe omgeving, waarin hotels ook van invloed zijn op het aanbod in Sittard-Geleen. Het is niet de bedoeling de markt met dit plafond 'op slot' te zetten.

De hotelmarkt is meestal volgend op andere ontwikkelingen binnen de gemeente en zijn omgeving. Zo kunnen economische ontwikkelingen van invloed zijn op de aannames die ten grondslag liggen aan de berekende marktruimte. Dit geldt vooral voor de ontwikkelingen rondom het cluster automotive (VDL Nedcar) en chemie (Brightlands Chemelot Campus). De focus ligt gezien de relatief hoge kamerbezetting op het 4-sterren segment. Bij de beoordeling van initiatieven is de ladder van duurzame verstedelijking van toepassing die voor deze specifieke sector is vertaald in een 'hotelladder'.

Naast de uitgangspunten voor de hotelsector is ook een aantal uitgangspunten voor Bed & Breakfastconcepten benoemd. Deze sector wordt gekoppeld aan de woonfunctie en dient

hieraan ondergeschikt te zijn. De uitgangspunten worden vertaald in een nog op te stellen beleidsregel voor Bed & Breakfastconcepten.

4.1.10 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

De Provincie Limburg heeft in december 2014 het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL) vastgesteld. Daarin zijn onder andere voor de drie ruimtelijke, economische thema's 'bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel' contouren geschetst, die leidend zijn bij de uitwerking van die thema's door de gemeenten in Limburg. Over het algemeen kan worden gesteld dat binnen de drie thema's teveel bestaand aanbod en bovendien nog een ruime plancapaciteit aanwezig is in relatie tot de te verwachten vraag. Voor bedrijventerreinen is dit minder problematisch dan voor kantoren en detailhandel. Uitgangspunt is 'dynamisch voorraadbeheer' met het oog op meer kwaliteit dan kwantiteit, meer schaarste creëren en in regionaal verband, op het schaalniveau van Zuid-Limburg, komen tot visies over gezamenlijke ambities, principes en werkwijze.

Inmiddels krijgt de uitwerking van die thema's per regio Zuid-, Midden- en Noord-Limburg zijn beslag en zijn door deze drie regio's bestuursafspraken gemaakt met de Provincie Limburg over de aard en het proces van die uitwerkingen. Voor de drie ruimtelijk, economische thema's in Zuid-Limburg is afgesproken, dat deze worden uitgewerkt in één Intergemeentelijke Structuurvisie, die in 2017 door de raden van de Zuid-Limburgse gemeenten moet worden vastgesteld.

De aanwezigheid van productielogistiek in de nabijheid, zoals wij deze hebben met Chemelot en VDL Nedcar, maakt Sittard-Geleen strategisch interessant. De nabijheid van ter zake doende bedrijvigheid is immers een garantie voor behoud van bestaande faciliteiten.
De wens tot clustering is niet alleen waar te nemen bij logistieke bedrijven, maar is ook aanwezig in de sectoren automotive en chemie waar we werken met functie-specifieke bedrijventerreinen voor deze sectoren. Het is van groot belang om bedrijventerrein ontwikkeling in termen van strategische reserve en ijzeren voorraad te bezien per sector.

4.2 Wonen

De aaneengesloten stedelijke gebieden liggen voornamelijk aan de oostzijde van de spoorlijn Sittard-Maastricht. De zone tussen spoor en Middenterras is het best te omschrijven als een gemengde stedelijke zone, waarin zowel woongebieden, werkgebieden als bijzondere stedelijke functies aanwezig zijn. De dorpen zoals Obbicht, Grevenbicht, Einighausen en Guttecoven liggen als wooneilanden in het coulisselandschap. Born en Limbricht maken ondanks de grote afstand tot de stedelijke woongebieden onderdeel uit van het stedelijk / suburbaan wonen. In de gemeente is voldoende woningvoorraad aanwezig voor het aantal huishoudens dat naar verwachting tot 2040 afneemt door de demografische ontwikkelingen. Dit is van invloed op de woningvoorraad en de transformatieopgave die hieraan gekoppeld is. Binnen het bestaande stedelijk (suburbane) woongebied vormt verdunning (meer woningen slopen dan bouwen) de belangrijkste opgave. Reductie van de harde plancapaciteit, schrappen van bouwtitels en woonbestemmingen uit bestemmingsplannen, is een belangrijk onderdeel hiervan.

4.2.1 Vigerend beleid

"De gemeente Sittard-Geleen is een gemeente waar het kwalitatief goed wonen is en blijft, met een gevarieerd en aantrekkelijk palet aan woonmilieus en waar iedere inwoner zijn/haar wooncarrière kan maken".

Voor het vigerend beleid op het gebied van wonen is voor de Omgevingsvisie gebruik gemaakt van het POL (2014), de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016), de Woonvisie Sittard-Geleen (2016) en de Meerjaren Prestatieafspraken Westelijke Mijnstreek 2016-2018. Ook is gebruik gemaakt van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit (2015).

4.2.2 De veranderende woningmarkt in Zuid-Limburgs perspectief

De beleidsambitie in de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016) is het streven naar een excellent woon- en vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Een excellent woon- en vestigingsklimaat is een belangrijke voorwaarde voor de economische ontwikkeling van Zuid-Limburg en benutting van de geografische posities van Zuid-Limburg in het hart van de Euregio Maas-Rijn.

Om een regio met aantrekkelijke woonmilieus te zijn en te blijven is er een omslag nodig naar meer evenwicht tussen vraag en aanbod, méér kwaliteit en méér vraaggerichtheid. Toevoegen van woningen kan daarom alleen als niet 'meer van hetzelfde' betreft en als dit binnen de kaders van de kwantitatieve opgave past.

Dit betekent niet dat er geen woningbouw meer mogelijk is in Zuid-Limburg. Vernieuwing is noodzakelijk voor de ruimtelijke ontwikkeling van Zuid-Limburg. Stilstand is achteruitgang. Maar het moet dan wel gaan om verantwoorde ruimtelijke ontwikkelingen.

Economische ambitie in relatie tot de Zuid-Limburgse woningmarkt
De Zuid-Limburgse gemeenten onderschrijven de economische ambitie van de regio zoals die in het beleidsplan 2014 – 2020 van Limburg Economic Development (LED) is omschreven. Bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen, financiële instellingen, Provincie Limburg en de gemeenten in Zuid-Limburg kiezen daarom voor een proactief economisch beleid. Via de LED strategie wordt in Zuid-Limburg ingezet op de realisatie van de Toptechnologieregio van Zuidoost met een top drie positie in Europa en een top tien positie in de wereld.
De Zuid-Limburgse economische ambitie kan een positief effect hebben op de Zuid-Limburgse woningmarkt. Optima forma kan dit leiden tot een woningvraag met een bandbreedte van 4.500 tot maximaal 6.000 personen. Deze potentiele woningvraag kan nagenoeg in zijn geheel worden opgevangen binnen de bestaande woningvoorraad.

Om te kunnen inspelen op scenario's die zich kunnen ontwikkelen, heeft de woningmarkt flexibiliteit nodig. Deze flexibiliteit is vooral te vinden in de strategische projecten in de Zuid-Limburgse centrumsteden, waaronder Sittard. Daar kan de vraag naar woningen in bepaalde categorieën zich vooral concentreren. Andersom geldt ook: de strategische projecten kunnen vooral van belang zijn om vanuit de woningmarkt de economische ambitie te ondersteunen (zie kaart 12 voor een overzicht van wonen en voorzieningen).

4.2.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

De woningmarkt in Sittard-Geleen dient in regionale context bezien te worden, daarom wordt hier ingezoomd op de veranderingen die voor Zuid-Limburg gelden. Deze opgaven zijn noodzakelijk om te komen tot een evenwichtige woningbouwprogrammering die de aantrekkelijkheid van de regio versterkt. De opgave is drieledig:

- Het verdunnen van de bestaande woningvoorraad, waar sprake is van een overschot;
- Het terugdringen van de (ongewenste) planvoorraad tot het niveau van de transformatieopgave;
- Het toevoegen van woonproducten waar een tekort van is en die passen binnen de uitgangspunten van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016).

Het streven naar een gezonde woningmarkt betekent echter dat sloop, nieuwbouw en het terugdringen van de (ongewenste) planvoorraad niet altijd één op één in de tijd gelijk kunnen lopen. Dit wordt nader toegelicht aan de hand van een aantal woningmarktvraagstukken die de opgaven voor Zuid-Limburg en dus ook Sittard-Geleen voor de komende jaren vormen:

- de particuliere woningvoorraad;
- de planvoorraad;
- de verhouding tussen koop- en huurwoningen;
- wonen en zorg;
- doelgroepen en nichemarkten.

4.2.3.1 De particuliere woningvoorraad

Op de woningmarkt in Zuid-Limburg is momenteel sprake van een 'aanbodleegstand'. Het aanbod van de woningen is structureel hoger dan de vraag. De enige oplossing om het evenwicht te herstellen is het uit de markt halen van woningen, gegeven door de bevolkingsontwikkeling in Zuid-Limburg. Daarnaast is kwalitatief een groot deel van de bestaande woningvoorraad verouderd. Met oog op de verschillende economische en maatschappelijke ontwikkelingen, alsmede veranderingen in overheidsbeleid (veranderende regelgeving in de (woon)zorgsector, strengere hypothecaire regels, stijgende huurprijzen) lijkt de vraag naar betaalbare (en middeldure) huurwoningen de komende jaren in ieder geval niet af te nemen en zelfs te gaan stijgen. Er zit veel toekomst in huurwoningen.

Het evenwicht tussen vraag en aanbod in de particuliere woningmarkt is structureel verstoord. Bij nietsdoen liggen exceptionele prijsdalingen, leegstand en verpaupering in het verschiet. Dit kan leiden tot stagnatie op de woningmarkt en particuliere eigenaren met (mogelijke) financiële problemen. Dit heeft uiteindelijk tot gevolg dat nieuwe woningbouwprojecten, die passen binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente, niet meer worden afgezet. Ook leidt dit tot imagoschade voor de woon- en leefomgeving.

Om in de toekomst het woonklimaat en de verhoudingen op de woningmarkt in Sittard-Geleen (en in Zuid-Limburg als geheel) gezond te houden, is het nodig om de particuliere koopwoningmarkt in balans te brengen en onttrekkingen uit de particuliere koopwoningmarkt te faciliteren. Alléén door in te grijpen in de (particuliere) woningvoorraad is (gedeeltelijke) waardebehoud van woningprijzen mogelijk.

Naast een kwantitatieve opgave, kent de Zuid-Limburgse woningmarkt ook een kwalitatieve opgave. De bestaande woningvoorraad is verouderd en er kunnen vrijwel geen nieuwe woningen meer aan de woningvoorraad worden toegevoegd. Dit betekent geen bouwstop, maar een vernieuwingsopgave met sloop. Kortom, er dient ingezet te worden op het vernieuwen en kwalitatief verbeteren van de bestaande woningvoorraad. Deze opgaven worden gerealiseerd door:

1. Vernieuwing van de bestaande voorraad door middel van verdunning, herstructurering en kwalitatieve terugbouw;
2. Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad door het verbeteren van de technische kwaliteit van de woning en door investeringen in energetische maatregelen;
3. Betaalbaarheid: het is van belang dat de woonlasten voor de desbetreffende primaire doelgroep betaalbaar zijn. Die woonlasten worden bepaald door de hoogte van de huur, de hoogte van de huurtoeslag, de hoogte van de energielasten en de hoogte van de eventuele zorgkosten;
4. Zorggeschikt maken van (een gedeelte van) de woningvoorraad;
5. Verhogen van de flexibiliteit in gebruiksmogelijkheden en functies. Door woningen geschikt te maken voor verschillende leefstijlen en huishoudens, wint een woning aan woonkwaliteit;
6. Versterken van potentierijke woonmilieus en het behoud van waardevolle gebouwen.

4.2.3.2 De planvoorraad

Naast de leegstand en het overschot aan woningen kampt Zuid-Limburg met het probleem dat de plancapaciteit vele malen groter is dan de kwantitatieve behoefte aan woningen. Er is planologisch veel te veel ruimte voor nieuwbouw van woningen. Dit concurreert met de bestaande woningvoorraad en de eigenaren van bestaande woningen. Het is op dit moment moeilijk om op een verantwoorde manier nieuwe, goede initiatieven te kunnen faciliteren. Het is noodzakelijk alleen nog maar kwaliteit toe te voegen, die nog niet (of onvoldoende) te vinden is in de bestaande woningvoorraad. Bouwen voor verbetering, niet voor uitbreiding.

Hoe sneller de overtollige woningbouwplannen kunnen worden 'weggesneden', des te eerder kan de woningmarkt zijn balans hervinden. De omvang van de planvoorraad van nieuwbouwwoningen is al zo omvangrijk dat deze moeten worden gereduceerd. Dit houdt in dat het niet meer vanzelfsprekend is dat bestaande bouwmogelijkheden kunnen worden geconsumeerd. Contracten uit het verleden hebben geen ongelimiteerde garanties meer voor de toekomst.

Naast het schrappen van bouwtitels in de bestemmingsplannen worden ook de privaatrechtelijke overeenkomsten op ongewenste nieuwbouwlocaties ontbonden. Privaatrechtelijke overeenkomsten zijn doorgaans aangegaan met het oog op de ontwikkeling van een bouwlocatie, gebaseerd op de veronderstelling dat daaraan voldoende behoefte zou bestaan. Die behoefte is veranderd. Het ontbinden van overeenkomsten is een logisch en

cruciaal onderdeel van de benodigde aanpak van de te grote plancapaciteit. Ook hiervoor creëert deze Omgevingsvisie voorzienbaarheid.

De woningbouwplannen binnen Sittard-Geleen waarvoor een heroriëntatie plaatsvindt, zijn geduid op kaart 13. Het betreft de plannen:

- Abshoven;
- Engelenhof;
- Oude Baan/Jacobusstraat;
- Herontwikkeling Den Tempel;
- Hof van Langfoor;
- Hub Dassenplein/Schuttestraat;
- MLK Geleen;
- Stadshart Geleen- Kwikfit Parkzicht;
- Middengebied deelplan C;
- Sportlaan 6 t/m 12 Limbricht;
- Zitterd Revisited fase 1, blok 2.

In totaal hebben deze plannen een harde plancapaciteit van circa 1.050 woningen.

4.2.3.3 De verhouding tussen koop- en huurwoningen

Terwijl de vraag naar particuliere koopwoningen afneemt, toont onderzoek van verschillende instanties een toenemende vraag naar betaalbare reguliere huurwoningen aan, met als belangrijkste huurvragers: jongeren (met flexibele arbeidscontracten), ouderen (eventueel met een zorgvraag en niet in aanmerking komen voor beschermd wonen) en buitenlandse arbeidskrachten (waaronder kenniswerkers). De (betaalbare) huurwoning is een interessante productmarktcombinatie in Zuid-Limburg. Het streven is daarom het omvormen van bestaande koopwoningen naar huurwoningen.

De Zuid-Limburgse gemeenten streven naar een gezonde verhouding tussen koop- en huurwoningen in de woningvoorraad. Het streven is een omvang die in evenwicht is met de nieuwe vraag naar koop- en huurwoningen. De markt laat zien dat er momenteel in ieder geval (tijdelijk) een hogere vaag naar huurwoningen bestaat. Om de bereikbaarheid en betaalbaarheid van woningen te vergroten moeten er dus (betaalbare) huurwoningen aan de woningvoorraad worden toegevoegd, terwijl de woningvoorraad in algemene zin niet dient toe te nemen. Het is zaak de (economische en maatschappelijke) oorzaken naar deze stijgende vraag naar huurwoningen goed te blijven monitoren. Een oplossing gericht op het omvormen van particuliere koopwoningen naar huurwoningen ligt voor de hand.

Voor Sittard-Geleen geldt dat de relevante verschillen in de vraag en aanbodverhouding onderzocht worden. Hetzelfde geldt voor tekorten, overschotten en prijsklassen binnen de diverse woonmilieus. Dit vraagt om een uitwerking in een programmering, primair gericht op het wegnemen van mismatches.

4.2.3.4 Wonen en zorg

Een van de grootste opgaven is een gevolg van de ontwikkelingen in het (scheiden van) wonen en zorg. De vergrijzing in de regio Zuid-Limburg heeft als effect dat er steeds meer ouderen afhankelijk worden van zorg. Voor wonen betekent dat door twee probleemoorzaken (vergrijzing en de decentralisaties) nieuwe woon-zorg alternatieven nodig zijn:

1. Er dienen kwalitatief voldoende woningen nodig te zijn om mensen met een lichte zorgvraag te kunnen huisvesten;
2. Er dienen kwalitatief voldoende zorggeschikte woningen te zijn om mensen effectief langer thuis te laten wonen met een zwaardere zorgvraag;
3. Er dient voldoende (kwalitatief) aanbod zorgwoningen voor de categorie extramurale zorgvragers te zijn (verzorgd geclusterd wonen);
4. Er dient ook voldoende aanbod aan intramurale zorglocaties nodig te zijn voor mensen met een zwaardere zorgindicatie. Hoewel de bezetting van zorgvastgoed als gevolg van de extramuralisering tijdelijk daalt, neemt deze bezetting in de toekomst toe vanwege de vergrijzing en de vergroting van het aantal institutionele huishoudens met een grote zorgvraag;
5. De vraag naar zorggeschikte woningen heeft ook gevolgen voor de (stijgende) vraag naar huurwoningen.

Op dit moment is er in sommige regio's in Zuid-Limburg sprake van (theoretisch) onvoldoende aanbod van geclusterde zorgwoningen. Bij het realiseren van deze woningen moeten er op sub-regionaal niveau van de Westelijke Mijnstreek afspraken worden gemaakt hoe er in de sub-regionale woningmarktprogrammeringen met toevoeging van deze woningen wordt omgegaan. Uitgangspunt is dat deze woningen niet concurreren met de reguliere woningmarkt, maar alleen toegankelijk zijn voor mensen met een zorgindicatie. Deze dienen bij voorkeur gerealiseerd te worden in bestaand vastgoed (monumenten, leegstaande scholen, et cetera) en nabij voorzieningen. Dit betekent in de regel bij voorkeur in de buurt van de centra.

Door de langere levensverwachting schuift de gemiddelde leeftijd waarbij mensen (met een zwaardere zorgvraag) in een instelling komen op. Echter, door de vergrijzing neemt het aantal instellingsbewoners in absolute aantallen toe. Dit betekent dat het extramuraliseringsbeleid niet kan voorkomen dat de druk op instellingen voor zware zorg en verpleging fors toeneemt door vergrijzing. Daarom vergt het gemeentelijke aandacht dat het leegstaand zorgvastgoed

niet onttrokken wordt door sloop, omdat dit zorgvastgoed naar verwachting over enkele jaren weer hard nodig is.

4.2.3.5 Doelgroepen en nichemarkten

Eén van focusonderdelen van het woonbeleid van Zuid-Limburg is gericht op het accommoderen van bijzondere woonvragen door specifieke doelgroepen. Dit zijn de doelgroepen die om uiteenlopende redenen een andere woonvraag hebben dan de reguliere woningmarkt biedt. Deze doelgroepen vragen vaak naar woning of woonvormen die een nichemarkt vormen en weinig concurreren met de reguliere woningmarkt.

De specifieke doelgroepen zijn grofweg in twee categorieën in te delen: mensen met een economisch motief en mensen met een sociaal-maatschappelijk motief. De gemeente Sittard-Geleen wil mensen uit beide categorieën kunnen huisvesten. Enerzijds omdat dat kansen biedt ter ondersteuning van noodzakelijke economische groei (kennis vasthouden in de regio) en anderzijds omdat de overheid een huisvestingstaak heeft voor groepen mensen die niet zelfstandig in eigen huisvesting kunnen voorzien.

Mensen met een economisch motief zoeken huisvesting in Sittard-Geleen vanwege werk of opleiding. Hierbij kan gedacht worden aan doelgroepen als expats, kenniswerkers, arbeidsmigranten en Nederlandse en buitenlandse studenten. Mensen in deze doelgroep hebben meestal een tijdelijke vraag naar woonruimte variërend van enkele weken tot enkele jaren. Vanwege dit tijdelijk karakter is eigenlijk alleen de huursector interessant voor deze doelgroep. Daarnaast kan er –los van deze bijzondere doelgroepen– op kleine schaal sprake zijn van vraag naar bijzondere woonvormen (wonen op het water, wonen in een kerk, etcetera). Deze bijzondere woonvormen kunnen inspelen op bijzondere individuele woonwensen van mensen die hoge en bijzondere eisen stellen aan de woning en woonomgeving. De gemeente Sittard-Geleen speelt in op deze bijzondere vragen, omdat met dit soort innovatieve woonconcepten de gemeente goed op de kaart wordt gezet. Het risico op ontwrichting is klein, omdat het om een kleine markt gaat. Deze woonwensen dienen wel te passen in de totale regionale woningmarktprogrammering.

Mensen met een sociaal motief zoeken huisvesting in Sittard-Geleen vanwege (plotselinge) sociale omstandigheden. Hierbij kan gedacht worden aan doelgroepen als woonurgenten, statushouders/verblijfsgerechtigden en bijzondere zorgvragers. Ook hier betreft het in veel gevallen een tijdelijke vraag naar woonruimte variërend van enkele weken tot enkele jaren. Vanwege dit tijdelijk karakter en de sociale omstandigheden is alleen de sociale huursector interessant voor deze doelgroep. De gemeente maakt daarom in de prestatieafspraken met woningcorporaties afspraken om voldoende aanbod voor deze doelgroep beschikbaar te hebben.

De gemeente heeft vanuit het Rijk een taakstelling met betrekking tot het huisvesten van statushouders en verblijfsgerechtigden. In overleg met woningcorporaties zijn hier afspraken over gemaakt. Deze afspraken worden vastgelegd in de prestatieafspraken tussen gemeente, huurders en de woningcorporaties. Daarnaast biedt de gemeente voor particuliere huiseigenaren een zogenaamd Ontzorgingsarrangement aan. Dit is een pakket om particuliere huiseigenaren te ontzorgen bij de tijdelijke verhuur van hun woning aan statushouders.

4.3 Voorzieningen

De gemeente Sittard-Geleen telt tal van voorzieningen; van onderwijsinstellingen tot cultuur en van sportvoorzieningen tot maatschappelijke voorzieningen. De meeste sportvoorzieningen hebben een lokaal belang, met uitzondering van de Sportzone Limburg die een bovenregionale betekenis heeft. Het huidige aanbod van voorzieningen is te groot, zeker in de toekomst. Het clusteren van voorzieningen is noodzakelijk, maar mag niet ten koste gaan van het woon- en leefklimaat. Naast voorzieningen speelt cultuur een belangrijke rol binnen de gemeente. Cultuur verbindt en versterkt. De culturele basisinfrastructuur van Sittard-Geleen bestaat uit professionele instellingen en het georganiseerde amateurveld. Verschillende culturele disciplines zijn in deze basisinfrastructuur vertegenwoordigd.

4.3.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen is een bruisende stad, met een ruim aanbod aan voorzieningen voor alle leeftijden. Met de Sportzone ontwikkelt Sittard-Geleen zich tot een provinciaal epicentrum voor topsport en breedtesport. Ligne met culturele en onderwijsfuncties vervult een regionale functie".

Het beleid van de gemeente op het gebied van voorzieningen staat vooral beschreven in de nota basiskwaliteit leefomgeving (2008), het beleidskader Duurzame accommodaties (2015) en de Toekomstvisie Duurzame accommodaties (2016); de Retail Structuurvisies (2008 en 2009), het accommodatiebeleid (2008), de Horecanota (2010); het reclame-, uitstal- en terrassenbeleid (2009); het beleidskader winterserres (2009); het strategisch huisvestingsplan onderwijs- en kindfuncties 2013-2025) (2013); de visienota Sport en bewegen (2007), het sportbeleid (2008), de nota Sport en bewegen (2016) en de Cultuurnota (2009). Het beleid voor de regio staat in de regiovisie Westelijke Mijnstreek 2010.

4.3.2 Maatschappelijke voorzieningen

Er verandert veel in de samenleving: digitalisering, individualisering, ontgroening, vergrijzing en grotere mobiliteit. Bijna heel Nederland kampt met een structureel probleem van leegstaand en leegkomend vastgoed, dat met deze ontwikkelingen samenhangt. Ook maatschappelijke organisaties ondervinden hiervan de gevolgen. Het leerlingenaantal van basisscholen loopt terug en dit leidt tot samenvoeging van scholen. Het ledental van veel verenigingen daalt en heeft tot gevolg een lage bezettingsgraad van accommodaties, waarin maatschappelijke organisaties hun activiteiten ontplooien. En ook hier ontstaat leegstand.

Samen met het maatschappelijk veld wil de gemeente Sittard-Geleen deze ontwikkelingen niet op hun beloop laten. In 2016 is de Toekomstvisie duurzame Accommodaties vastgesteld, die een aanzet vormt tot actie, zodat maatschappelijke organisaties hun activiteiten kunnen blijven ontplooien in accommodaties die in aantal aan de maat zijn, geschikt zijn voor de activiteiten, betaalbaar en ook op redelijke afstand liggen. Samen met gebruikers en aanbieders van accommodaties werkt de gemeente aan de ambitie om essentiële voorzieningen te behouden, versnippering tegen te gaan of op te heffen, een eventuele mismatch tussen kwalitatief aanbod en behoefte op te lossen en verloedering te voorkomen.

Er is gekozen voor een brede insteek. Onderwerp van de Toekomstvisie zijn alle accommodaties, vaste gebouwen of gedeelten van gebouwen, al dan niet met belendende percelen, die in de meest brede zin een bijdrage leveren aan leefbaarheid en gebruikt worden als plek voor maatschappelijke activiteiten op het terrein van onderwijs- en kindfuncties, welzijn en sociale ontmoeting, zorg, culturele, sportieve en recreatieve doeleinden. Ook particuliere accommodaties zijn in de afweging betrokken, omdat anders geen integraal beeld kan ontstaan of een integrale afweging mogelijk is. Ook in deze accommodaties vinden immers maatschappelijke activiteiten plaats.
Uit de clusteranalyses, gevoegd bij de Toekomstvisie blijkt dat Sittard-Geleen een aanzienlijke overcapaciteit heeft aan accommodaties en deze accommodaties vaker matig tot slecht bezet zijn. Door demografische en andere ontwikkelingen is de verwachting gerechtvaardigd dat deze situatie alleen maar toeneemt.

De mogelijkheden om activiteiten te clusteren en daarmee het aantal accommodaties terug te brengen, worden beperkt door verschillen in eigendoms- en beheersituaties, lopende contracten, samenhang met andere trajecten en een zeer diverse schare gebruikers. Deze gebruikers (gesubsidieerd en ongesubsidieerd, beroepsmatig en vrijwillig) hebben elk hun eigen functionele eisen, wensen, rechten en achtergrond. Er is een breed draagvlak dat actie ondernomen moet worden en de samenwerking moet worden gezocht. Ook hebben de interactieve sessies geleid tot het besef dat de gemeentelijke bijdrage in de huisvestingskosten aan gebruikers, die vallen onder het accommodatiebeleid of gebruik maken van sportvoorzieningen, aanzienlijk is. Maar in de praktijk blijkt keer op keer dat het een kwestie is van lange adem en het moeilijk is met iedereen overeenstemming te bereiken binnen de gewenste termijn en financiële kaders. Zelfs als organisaties exploitatieproblemen hebben, weerhouden emotionele aspecten toenadering te zoeken of mogelijkheden te verkennen.

4.3.2.1 Onderwijs en kindfuncties
Het Primair Onderwijs (basisonderwijs) is van oudsher georganiseerd op wijk- en dorpsniveau, maar demografische krimp heeft al geleid tot opschaling en samenwerking. Voortgezet, mbo- en hbo-onderwijs is op stadsdeel- stedelijk- of regionaal niveau georganiseerd. Het S.B.O.-onderwijs is op gemeentelijk niveau georganiseerd.

In het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs en Kindfuncties Sittard-Geleen 2013-2025 heeft de gemeente in overleg met schoolbesturen en kindpartners een beoordelingskader vastgesteld voor ontwikkelingen inzake onderwijs en kindfuncties in meerjarenperspectief. Dit plan is gebaseerd op onderwijskundige en financiële continuïteit van scholen, evenwichtige spreiding, goede bereikbaarheid en inhoudelijke samenwerking van onderwijs- en kindfuncties door organisatie van (Integrale) Kindcentra.

4.3.2.2 Sociale ontmoeting
Gemeenschapsaccommodaties kunnen bijdragen aan de mate waarin de leefbaarheid van de woonomgeving wordt gewaardeerd. Voorwaarde daarbij is dat de accommodatie in een behoefte voorziet die zichtbaar wordt gemaakt door bereikbaarheid, aantal bezoekers en animo. Met andere woorden er dient een duidelijke maatschappelijke functie te herkennen zijn. De gemeente ziet enkel voor die accommodaties een rol voor zichzelf weggelegd.

In 2009 is het gemeentelijke accommodatiebeleid vastgesteld. Er wordt gesubsidieerd voor de invulling van de maatschappelijke functie van een aantal limitatief opgesomde

- gemeenschapshuizen, verhuurd door de gemeente aan een stichting;
- gemeenschapshuizen verhuurd aan een commerciële partij;

- gemeenschapshuizen in eigendom bij stichtingen;
- monofunctionele accommodaties en accommodaties voor methodisch jeugd- en jongerenwerk verhuurd aan een vereniging of stichting.

Gemeenschapshuizen kunnen in aanmerking komen voor een subsidie. De hoogte van deze subsidie is afhankelijk van de maatschappelijke invulling die is gevestigd in het desbetreffende gemeenschapshuis. De bezettingsgraad is hierbij van ondergeschikt belang. Er zijn accommodaties met een lage bezettingsgraad die een aanzienlijke subsidiekorting op de huur per jaar krijgen.
Er is een verscheidenheid in accommodaties en tarifering, die het shoppen tussen gemeenschapshuizen en andere accommodaties veroorzaakt. Met name bij de commerciële uitbaters hebben verenigingen soms kritiek op tarifering, prioritering, dienstverlening en communicatie. Het gevolg is dat men uitwijkt naar alternatieven en er versnippering ontstaat. In het verlengde van de Toekomstvisie Duurzame accommodaties wordt het vigerende accommodatiebeleid geëvalueerd. Daarin zouden de randvoorwaarden omtrent maatschappelijk gebruik specifieker kunnen worden geformuleerd, evenals de wijze van overleg en dienstverlening aan gebruikers.

4.3.2.3 Zorg en voorzieningen

Meer dan in het verleden blijven ouderen zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Daarnaast zijn er ook meer mensen vanuit de GGZ, verstandelijk gehandicapten en lichamelijk gehandicapten, die zelfstandig wonen met begeleiding en zien we dat er steeds meer aansluiting wordt gezocht bij reguliere c.q. collectieve voorzieningen als het de ondersteuning van deze doelgroepen betreft.

Zorgaanbieders streven naar een op maat gesneden aanbod van wonen-, welzijn- en zorgvoorzieningen in stadsdelen, wijken en kernen, waarin oudere mensen en mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking prettig kunnen blijven wonen en leven.

De afgelopen jaren (2013 en 2014) zijn er in gezamenlijkheid (woningcorporaties, gemeenten en zorgaanbieders) kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeken uitgevoerd op het vlak van wonen en zorg. Samengevat laten deze zien dat de opgave voor wonen en zorg er als volgt uit ziet:

- Investeer vooral in de bestaande voorraad, zowel van woningcorporaties als particuliere eigenaren;
- Er ligt een beperkte nieuwbouwopgave waarbij het concept van zorgwoningen aangepast dient te worden, kleinere betaalbare wooneenheden met meer algemene voorzieningen, waarbij deze algemene voorzieningen niet per se in het gebouw hoeven te liggen, maar ook in de nabijheid van de woningen kunnen liggen;
- Investeer in het mogelijk maken van langer zelfstandig wonen vanuit de welzijn- en (informele) zorginvalshoek (zoek naar verbindingen tussen doelgroepen, accommodaties, activiteiten en naar nieuwe mogelijkheden daarbinnen).

Veel zorgaanbieders exploiteren accommodaties voor de uitvoering van dagbesteding.
Het beheer en de financiering van de accommodaties voor dagbesteding zijn
en blijven een verantwoordelijkheid van zorgaanbieders.

Tijdens een overleg met aanbieders op het terrein van wonen, welzijn en zorg is geconstateerd dat er erg veel aanbieders in de verschillende wijken in veel accommodaties activiteiten ontplooien. Dat blijkt ook uit de clusteranalyses (zie Toekomstvisie Duurzame accommodaties). De ouderenzorgaanbieders geven aan dat zij veel vastgoed hebben (veel eigen intramurale voorzieningen, maar ook veel huurcontracten voor bijvoorbeeld wijksteunpunten) en dat zij als gevolg van de terugloop van hun omzet overwegen om bepaalde accommodaties te sluiten. Dat is enerzijds een gevolg van minder omzet door lagere tarieven en anderzijds ook doordat de transformatie in het kader van decentralisatie al zijn werk doet en meer mensen gebruik gaan maken van laagdrempelige oplossingen. De transformatie en decentralisatie binnen het sociaal domein van zwaardere zorg naar intramurale zorg heeft geleid tot een teruglopende omzet bij zorgaanbieders. Dit heeft consequenties met betrekking tot het areaal ten behoeve van het intramurale wonen of andere vormen van zorg. Vele ouderen zijn daardoor genoodzaakt langer in hun woning te blijven wonen en gebruik te maken van laagdrempelige oplossingen (zoals thuiszorg, woningaanpassingen om deze levensloopbestendig(er) te maken et cetera).

Er ligt een gezamenlijke uitdaging voor gemeenten, zorgaanbieders en overige maatschappelijke organisaties om het beschikbare aanbod te optimaliseren en het gebruik te stroomlijnen. Denk hierbij aan het verminderen van het aantal accommodaties, het verbinden van doelgroepen en hun activiteiten en afstemming van dagbesteding met vergelijkbare activiteiten in en vanuit de buurt, dorp en kern. In het kader van het versterken van wijkgericht werken is het verbinden van activiteiten en doelgroepen en dus ook accommodaties een belangrijk onderwerp.

4.3.2.4 Religie
Prognoses geven aan dat over vijftien jaar drie kwart van het toch al uitgedunde aantal kerkgangers is verdwenen. Dit feit geplaatst in een ontwikkeling met een overschot aan vastgoed, met een respectievelijk forse daling van vastgoedwaarde en grondwaarden, maakt het probleem urgenter dan op het eerste oog verwacht wordt. Ook als er een religieuze opleving komt, maakt men waarschijnlijk geen gebruik meer van de oude kerkgebouwen. Men gaat op zoek naar nieuwe ruimtes die beter aansluiten bij de nieuwe kerkconcepten.

De verschillende parochieclusters zijn zich aan het bezinnen welke kerkgebouwen het best voldoen om te worden behouden voor de eredienst. De gemeente is gevraagd hierin te ondersteunen en expertise aan te bieden vanuit het belang om met name beeldbepalende en monumentale kerken te behouden. Wetgeving over monumenten geeft aan dat de gemeente overleg moet voeren met kerkbesturen over het aanwijzen van beeldbepalende monumenten. Het College heeft dit gedaan en een voornemensbesluit genomen over de aan te wijzen monumentale kerken en deze daardoor te behouden. Tot definitieve aanwijzing van monumentale kerken kan pas worden overgegaan als de parochiebesturen hierover een besluit hebben genomen.

4.3.3 Cultuur

In het gemeentelijk cultuurbeleid spelen drie ambities een grote rol, namelijk:
1. De versterking van de basisinfrastructuur;
2. De versterking van de dynamiek door stedelijke programmering;
3. Het vrijmaken van ruimte voor talentontwikkeling.

Sittard-Geleen zet nadrukkelijk in op citybranding. Doel hiervan is de veelzijdigheid en mogelijkheden voor inwoners, bezoekers, ondernemers, werknemers en studenten van Sittard-Geleen, binnen en buiten de landsgrenzen, beter te promoten. Door te werken vanuit een gedeelde merkvisie kan op termijn een krachtig en onderscheidend beeld van de stad ontstaan. Kunst en cultuur dragen bij aan de beleving van de stad en zijn in deze onontbeerlijk.

Tussen kunst, cultuur, toerisme én economie bestaat een positieve relatie. Cultuur is imagoversterkend voor een stad en beïnvloedt de mentaliteit van bevolking op een positieve wijze. Cultuur reikt kritisch vermogen aan, heeft zeggingskracht, toont lef en gevoel voor vorm en inhoud en last but not least heeft innovatiekracht. Cultuur brengt mensen plezier en zet mensen daarnaast aan tot denken, lokt discussie uit en leidt tot het innemen van andere standpunten en posities, prikkelt de nieuwsgierigheid en betrokkenheid, maar zet ook aan tot trots. Kortom, cultuur brengt mensen dichter bij elkaar.

Op versterking van de basisinfrastructuur is ingezet via de vorming van het Cultuurbedrijf De Domijnen, dat ook vorm geeft aan de stedelijke programmering. Het cultuurcluster Ligne dat in september 2016 haar deuren opent, zorgt voor completering van het totale palet met een professioneel filmhuis.

Aan versterking van de dynamiek door stedelijke programmering wordt vormgegeven door het zoeken naar samenhang en samenwerking tussen alle culturele initiatieven (instellingen, activiteiten, tegencultuur, etc.) die een stad rijk is. Samenwerking zou uiteindelijk moeten leiden tot het elkaar inspireren en uitdagen, tot actie/reactie, tot een bruisend en levendig cultureel klimaat in de stad Sittard-Geleen. Stedelijke programmering is gericht op het tastbaar en zichtbaar maken, het op straat brengen van het al aanwezige culturele potentieel. De stad is een aantal stedelijke evenementen rijk met bovenregionale en zelfs landelijke uitstraling waarin het culturele professionele en amateurveld actief samenwerken.

Talent in brede zin is bedoeld om alle kinderen de kans te geven culturele talenten te ontdekken en te ontplooien. Toptalent heeft betrekking op een selecte groep, die de potentie heeft om zich verder te ontwikkelen binnen een artistieke discipline en misschien bij de internationale top gaat behoren. Deze talenten moeten vanaf jonge leeftijd goed begeleid worden.

Het belang van de amateurkunst (130 culturele verenigingen) als vindplaats en kweekvijver voor artistiek talent is groot. Ieder kind verdient de kans zijn of haar creatieve talent te ontdekken en te ontwikkelen. Daar zijn zowel individuele als maatschappelijke belangen mee gemoeid. Om die belangen te behartigen zijn laagdrempelige voorzieningen nodig, met een aantrekkelijk aanbod aan activiteiten en cursussen. Idealiter is er samenhang tussen schoolprogramma's, het educatieve cultuuraanbod buiten de scholen in de amateurkunstinstellingen en de professionele instellingen. Talentontwikkeling vindt plaats in alle mogelijke culturele disciplines als popcultuur, blaasmuziek, kleinkunst, beeldende kunst en vormgeving, foto/film en nieuwe media.

4.3.4 Sport

4.3.4.1 Participatie

Het sport- en beweegbeleid is gericht op verhoging van de participatie en daarmee de gezondheid van inwoners in zijn algemeen te verbeteren. Het doel is om inwoners te stimuleren en aan te zetten om meer te bewegen.
Om dit te realiseren wordt ingezet op:

- Het behouden en verhogen van de kwaliteit van de sportbeoefening door een integrale aanpak. Zowel sport- en beweegstimulering als de breedtesport en talentontwikkeling, topsport en evenementen wordt in onderlinge samenhang gefaciliteerd. De verschillende onderdelen beïnvloeden en versterken elkaar;
- Sport en bewegen als middel om maatschappelijke doelstellingen te realiseren.
- Sport en bewegen heeft naast de intrinsieke waarde ook een belangrijke maatschappelijke waarde. In het verleden is dit met name tot uiting gekomen op het gebied van gezondheid en sociale cohesie en deelname aan lokale netwerken. Met de decentralisaties binnen het sociale domein heeft de gemeente een nieuwe verantwoordelijkheid gekregen voor nieuwe doelgroepen. In beginsel biedt ook de sportsector mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de invulling van deze nieuwe taken;
- Het zorgdragen voor een duurzame en toekomstbestendige fysieke
- infrastructuur op het gebied van sport en bewegen zowel in de openbare ruimte als met betrekking tot accommodaties. Met de ontgroening in combinatie met krimp vermindert de komende jaren heel geleidelijk de behoefte aan de traditionele sportaccommodaties. Daar tegenover staat dat de openbare ruimte steeds belangrijker wordt voor de sportbeoefening.
- Inwoners gaan steeds vaker gebruik maken van de sportfaciliteiten die de openbare ruimte biedt, omdat hun behoeften veranderen. Te denken valt aan recreatieve fietsroutes, hardlopen in de openbare ruimte et cetera. Daarbij worden ook nieuwe sportconcepten geïntroduceerd, zoals het plaatsen van Calisthenics in het BOSS-park (dit is een verzamelnaam voor alle oefeningen die worden uitgevoerd met het eigen lichaamsgewicht of in combinatie met minimale apparatuur). Door middel van het stimuleren van bewegen (voor zowel traditionele sportaccommodaties als nieuwe innovatieve concepten) worden inwoners bewust gemaakt van sporten. Dit moet leiden tot een gezonde(re) levensstijl van onze inwoners.

In het kader van de bestuursopdracht Duurzame accommodaties zijn beleidskaders vastgesteld over de gewenste toekomstige omvang en spreiding van maatschappelijk vastgoed in de gemeente, waaronder sportaccommodaties. Ook zijn hierin de criteria opgenomen, welke in de toekomst bij de uitwerking gehanteerd worden om bij overcapaciteit een adequate afweging te kunnen maken tussen verschillende accommodaties. Mede in het licht van de looptijd van de bestaande exploitatieovereenkomsten met het Anker en Glanerbrook moet de komende periode een nadere afweging gemaakt worden over het gewenste toekomstige voorzieningenniveau op het gebied van schaatsen en zwemmen.

4.3.4.2 Sportzone Limburg

De Sportzone Limburg draagt onder andere bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, profilering van Sittard-Geleen, het realiseren van innovatieve sportvoorzieningen die samen

met bedrijven worden ontwikkeld, het stimuleren van (meer) sporten en bewegen voor inwoners et cetera. Het doel van de doorontwikkeling van de Sportzone in Sittard-Geleen is het vormen van een wereldklasse sport en innovatie ecosysteem, primair gericht op alle aspecten van de wielersport en daarnaast met name running en urban sports. De basis wordt gevormd door de sporten die traditioneel sterk geworteld zijn in Limburg (handbal, hockey, voetbal, triatlon en atletiek) en een topsportvriendelijke onderwijsomgeving. De doorontwikkeling van de Sportzone is een strategische gebiedsontwikkeling in onze gemeente met functionele verbindingen naar bedrijven, kennisinstellingen, de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen en de Brightlands Health Campus in Maastricht. Naast het bieden van een toonaangevende test-, trainings- en wedstrijdomgeving, biedt de Sportzone een goede basis voor evenementen en sport gerelateerde retail.

4.3.5 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

De Toekomstvisie duurzame accommodaties schetst in alle twaalf gebiedsclusters business cases die samen met aanbieders en gebruikers van accommodaties binnen vijf jaar moeten worden uitgewerkt tot een breed gedragen accommodatiebeeld met oplossingen en keuzes op basis van gezamenlijk gebruik en facilitering. In onderzoek zijn een aantal mogelijkheden om dit proces te faciliteren en (alleen indien noodzakelijk) sturende maatregelen te nemen.

4.4 Sociale veiligheid

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een aantrekkelijke stad. Het terugdringen en voorkómen van criminaliteit blijft topprioriteit. Samen met de partners blijft de gemeente werken aan een stad waar de inwoners, ondernemers en bezoekers zich welkom, thuis en veilig voelen. Samen met de politie, het Openbaar Ministerie, andere (maatschappelijke) organisaties, ondernemers en inwoners wordt gewerkt aan veiligheid.

4.4.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen biedt een veilige woon- en leefomgeving, met maatwerk in de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en de aanpak van sociale veiligheid".

Het vigerend beleid van de gemeente op het gebied van veiligheid is verwoord in de Kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek 2015 - 2018. Ook neemt de gemeente deel aan het project bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit.

4.4.2 Een veilige leef- en woonomgeving

Veiligheid heeft in de gemeente Sittard-Geleen hoge prioriteit. De inwoner dient zich veilig te voelen in zijn directe woonomgeving, maar ook in de hele gemeente. Veiligheid is daarmee een onderwerp dat niet alleen door de overheid wordt ingevuld, maar ook vanuit de eigen verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers en bezoekers. Samen met veiligheidspartners, zoals politie, Openbaar Ministerie en brandweer, samen met de gemeenten in (Zuid-)Limburg, met partners over de landsgrenzen heen, maar zeker ook met de inwoners stellen wij ons ten doel Sittard-Geleen zo veilig mogelijk te maken en te houden.

Een veilige woonomgeving komt primair tot stand op basis van maatwerk in inrichting en beheer van de openbare ruimte aangevuld met maatwerk op het vlak van sociale veiligheid (voorkomen overlast en criminaliteitsbestrijding) in risicogebieden ten aanzien van jeugd- en jongeren. Basiskwaliteit veiligheid is het aanwezig zijn van een zekere mate van orde en rust in het publieke domein, alsook het beschermen van leven, gezondheid en goederen tegen acute en dreigende aantastingen. Onveiligheid is alles wat hier inbreuk op maakt. Die inbreuken kunnen feitelijke aantastingen betreffen, maar ook gevoelens van onveiligheid zijn. Het veiligheidsbeleid is daarom tweeledig van opzet. Het is zowel gericht op het realiseren van de gewenste basiskwaliteit van samenleven als op het aanpakken van inbreuken op die basiskwaliteit. De veilige leef- en woonomgeving komt tot stand door een goede mix van de diverse schakels in de veiligheidsketen. Deze bestaat uit: pro-actie > preventie > preparatie > repressie > nazorg.

Bij realisatie van basiskwaliteit openbare ruimte is differentiatie aan de orde daar waar het betreft de aanpak van onveilige plekken, onveilige fietsroutes naar school of bijvoorbeeld zwerfvuil openbare ruimte. Het toezicht op de openbare orde d.m.v. inzet stadstoezicht en

wijkagenten wordt afgestemd op de specifieke behoefte in wijken en buurten (de mate van problematiek). Daardoor vindt het toezicht op de openbare orde goed gespreid plaats. Naast basiskwaliteit openbare ruimte/openbare orde is in risicogebieden veelal tijdelijk maatwerk aan de orde betreffende openbare orde of sociale veiligheid. Dit bijvoorbeeld als gevolg van concentratie van achterstandsproblematiek, overlast in de stadscentra of herstructurering. Hier vindt tijdelijk multidisciplinair extra inzet plaats, zowel preventief als repressief onder regie van stadsdeelmanagement.

Verder heeft de gemeente in gekozen voor de aanpak van een aantal concrete thema's, namelijk:

- Overlast gevend gedrag door jongeren (jeugd en jeugdcriminaliteit);
- Drugsverslaafden en daklozen;
- Criminaliteit door veelplegers;
- Verloedering;
- Huiselijk geweld;
- Verkeersveiligheid;
- High impact crimes (woninginbraken, overval, straatroof, geweld).

4.4.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

Daar waar in grote delen van Nederland een positieve trend waarneembaar is met betrekking tot de misdaadcijfers blijven deze in onze regio en dus ook in onze gemeente achter. De huidige werkelijkheid van criminaliteit vraagt dan ook om een intensievere aanpak, een meer strategisch verbindende aanpak op een viertal gebieden: persoonsgericht (zoals overlast gevende jeugd en huiselijk geweld), gebiedsgericht (wijken en buurten als directe leefomgeving van de inwoners, maar zeker ook om 'veiligheidsurgentiegebieden' (wijken) die minder dan gemiddeld scoren op veiligheidsgevoel in de periodiek uitgevoerde veiligheidsmonitor) en delict gericht (bijvoorbeeld ondermijnende criminaliteit zoals hennepteelt en drugshandel en OMG's). En ten vierde: het beleid en de communicatie over (on)veiligheid moeten een goede respons zijn op de frustraties en angsten die leven bij inwoners en bezoekers.

4.5 Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme

Bij recreatie wordt gedacht aan de inwoner die in zijn directe leefomgeving, dagelijks, ontspanning zoekt. Sittard-Geleen en de regio Westelijke Mijnstreek hebben echter ook voor mensen van buitenaf het nodige te bieden. Centraal gelegen in Zuid-Limburg en de Euregio Maas-Rijn, is sprake van een prachtig, veelzijdig landschap met veel groen en natuurlijke elementen. In het gebied bevinden zich veel monumentale gebouwen (kastelen, kerken, kloosters et cetera) die symbool zijn voor de rijke historie. Het gebied is goed bereikbaar, zowel met de auto als het openbaar vervoer. Niet ontdekt door massa's toeristen en daardoor lekker rustig.

4.5.1 Vigerend beleid

"Sittard-Geleen ligt in een aantrekkelijke omgeving om te recreëren. Het landschap is de tuin van de stad. De cultuurhistorische elementen zoals de binnenstad van Sittard versterken de recreatieve beleving".

Het beleid van de gemeente op het gebied van recreatie en toerisme is vooral verwoord in de Structuurvisie Sittard-Geleen 2010 en de Groenstructuurvisie Sittard-Geleen 2014.

4.5.2 Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme

Het oude stadscentrum van Sittard heeft een grote recreatieve belevingswaarde. Ook andere cultuurhistorische elementen, zoals de landgoederen en kastelen dragen hier aan bij.
De toenemende vergrijzing leidt tot een grotere behoefte aan recreatiemogelijkheden in eigen omgeving. Dit vraagt om een sterk ontwikkeld groennetwerk binnen de gemeentegrenzen met aansluitingen op grensoverstijgende netwerken. Een recreatief netwerk van langzaam verkeer dat plekken met elkaar verbindt ontbreekt.

Recreatie heeft baat bij een aantrekkelijke omgeving. Voor toerisme is een aantrekkelijke omgeving zelfs randvoorwaarde. Wanneer er sprake is van een aantrekkelijke omgeving is het zaak die te ontsluiten. Er is reeds sprake van een recreatieve infrastructuur en het streven is erop gericht deze te versterken. Het huidige netwerk is nog grofmazig en er zijn onvoldoende rustpunten. Fietspaden zijn vaak nog onderdeel van de bestaande wegenstructuur (vrijliggende fietspaden ontbreken nagenoeg) en daardoor weinig aantrekkelijk.

Er zijn diverse wandel- en fietsroutes uitgezet, met de daarbij behorende bewegwijzering, maar dit netwerk wordt nog verder uitgebouwd. Verbetering van de recreatieve infrastructuur is een belangrijk element bij de plannen voor de verbetering van het buitengebied.

Er zijn relatief weinig verblijfsaccommodaties ten opzichte van de mogelijkheden van het gebied en ook te weinig kleinschalige verblijfsvoorzieningen. Initiatieven vanuit het bedrijfsleven dienen te worden afgewacht. Voor grootschalige dag- en

verblijfsrecreatievoorzieningen is geen ruimte. Het buitengebied van Sittard-Geleen is relatief gering. Grootschalige voorzieningen zouden een grote claim leggen op het buitengebied en dit zou ten koste gaan van de kwaliteit van het landschap.

4.5.3 Strategische opgaven en te ontwikkelen beleid

Vrijetijdseconomie is een belangrijk economische drager en draagt bij aan het woon- en leefklimaat. Naast het aantrekkelijke landschap en de toeristische infrastructuur bepalen, zowel voor de eigen inwoners als bezoekers, het kunst- en cultuuraanbod, de evenementen, het winkelaanbod, de markten etc. de aantrekkelijkheid van Sittard-Geleen. Ook de zakelijke overnachtingen die gerelateerd zijn aan de economische activiteiten dragen enorm bij aan de bestedingen binnen het kader van de vrijetijdseconomie.

4.6 Duurzaamheid en klimaat

Een van de grootste maatschappelijke uitdagingen van de komende decennia ligt op het vlak van duurzaamheid en klimaat. De huidige wijze van energievoorziening waarin fossiele brandstoffen een hoofdrol spelen leidt tot een toename van de CO_2 concentratie in de lucht. Samen met de emissie van andere broeikasgassen leidt dit tot wereldwijde klimaatverandering. De gemiddelde temperatuur neemt toe; hoe dichter bij de polen hoe groter dit effect. Het weer wordt extremer, er komen langere periodes van droogte, buien worden heftiger, stormen nemen toe. De straalstroom die de weerpatronen bepaalt, wordt instabieler waardoor ongewone weerpatronen optreden. De temperatuurverandering zorgt er ook voor dat zeestromingen veranderen met alle gevolgen van dien. Internationaal zijn er hierom doelstellingen afgesproken om de emissies zodanig te beperken dat de globale temperatuurstijging beperkt wordt tot 2 graden. Om deze doelstellingen te realiseren moet er nog heel veel gebeuren, de meeste landen liggen lang niet op schema om dit te realiseren.

4.6.1 Energieneutrale gemeente

Als gemeente moeten en willen wij nadrukkelijk bijdragen aan het bereiken van het Nederlandse deel van de doelstellingen voor klimaatneutraliteit. Al in 2008 heeft de Raad het beleidsplan Duurzame Energie 2008-2016 "Sittard-Geleen Duurzaam en Energiek" vastgesteld. In dit plan is aangegeven op welke wijze Sittard-Geleen de zogenaamde 20/20/20 klimaatdoelstellingen wil realiseren (in 2020 a. een energiebesparing gerealiseerd hebben van 20% en b. een aandeel van 20% van het energieverbruik met duurzame energie gerealiseerd hebben).

Inmiddels is duidelijk dat we op de iets langere termijn (2040 of zoveel eerder als mogelijk is) zowel landelijk als regionaal als lokaal moeten inzetten op complete energieneutraliteit. Dit betekent enerzijds met energiebesparing zorgen dat het energieverbruik zo laag mogelijk wordt, en anderzijds de energie die dan nog gebruikt wordt duurzaam opwekken. In de regio hebben we deze doelstelling verankerd in het POL. In 2016 werken we een regionaal uitvoeringprogramma uit hoe we dit kunnen realiseren.

Tot op heden is in Sittard-Geleen met de al ingezette projecten een energiebesparing gerealiseerd van 3% (projecten ELLS, Energieteams in de wijk, Energiezuinig wonen) en wordt 5% van de energie duurzaam opgewekt (Zonne-energie, Warmtepompen, Biomassacentrale, Groene stroom). Bij realisatie van de projecten Het Groene Net en de Windturbines op Holtum-Noord bedraagt in 2020 het aandeel duurzame energie ca. 16%. Kraal 1 van het Groene Net die nu in realisatie is levert reeds een bijdrage van 4,6%. In 2025 zal het totale aandeel duurzame energie door de volledige realisatie van Het Groene Net kunnen toenemen tot 19,5%.

In de oorspronkelijke plannen was om tot 20% duurzame energie te komen ook een Duurzame Energie Centrale Limburg in Sittard-Geleen voorzien. Deze is nu op basis van provinciale besluitvorming voorzien in Maastricht en Venlo. Binnen Sittard-Geleen is ook de optie van kleine waterkrachtturbines in het centrum onderzocht en niet realistisch gebleken.

Er zijn inmiddels binnen Sittard-Geleen aanvullende opties onderzocht waarmee een volgende 4% aan duurzame energie kan worden opgewekt. Hierover heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden. In het kader van het regionale uitvoeringsprogramma energie op basis van het POL zijn potentiekaarten gemaakt voor verschillende vormen van energieopwekking die ingezet kunnen worden om de doelstellingen te behalen. De uitdaging is hierbij met name om het gebruik van gas voor de warmtevraag te reduceren, omdat hier de grootste opgave ligt. Het verbruik van elektra ligt lager en dit is ook relatief makkelijker duurzaam op te wekken. In Sittard-Geleen zijn de bedrijventerreinen de zoekgebieden voor windenergie, conform de voorkeursgebieden windturbines in het POL. Zonnepanelen zien wij als een rode functie en combineren we bij voorkeur met bestaande bebouwing. Geschikte locaties voor zonnepanelen zijn het bebouwde gebied en de bedrijventerreinen. Gezien de aard van de bebouwing zal dit in woongebieden veelal kleinschalig zijn; op bedrijventerreinen kan ook sprake zijn van zonneparken op een grotere schaal.

Binnen Sittard-Geleen vormt de industriële Chemelot site een grootverbruiker van fossiele brandstoffen met een verbruik van circa 70 PetaJoule (PJ). Een deel hiervan is rechtstreeks energieverbruik; daarnaast worden er energiedragers gebruikt als grondstof: olie voor het maken van plastics, gas voor het maken van ammoniak). In de ontwikkelingsvisie (2016) van de gezamenlijke bedrijven op Chemelot wordt de ambitie uitgesproken om dit energieverbruik met 20% terug te brengen.

De verdere totale energievraag binnen Sittard-Geleen is circa 8,3 PJ. Dit is verdeeld over woningen (2,1 PJ waarvan circa 0,4 PJ elektra en 1,8 PJ gas), overige industrie (0,7 PJ), klein zakelijk (2,1PJ) (samen 1,5 PJ elektra en 1,7 PJ gas) en mobiliteit (3,4 PJ).

4.6.2 Het Groene Net

Het Groene Net hanteert een risicoarme groeistrategie. Dit betekent dat vastgehouden wordt aan de ambitie om een warmtenetwerk in de drie gemeenten rondom het Chemelotterrein te realiseren, maar dat dit warmtenetwerk stap voor stap gerealiseerd wordt. Binnen Het Groene Net wordt elke stap een "Kraal" genoemd. Een Kraal omvat een bepaald aantal afnemers en de daarop afgestemde productiecapaciteit en leidingnetwerk naar de afnemers. Een Kraal wordt aangelegd op het moment dat er een goede verhouding bestaat tussen vastgelegde afname, vastgelegde productie en voldoende gedetailleerd inzicht is in de kosten van de benodigde infrastructuur. Alles volgens het principe: "eerst contracteren dan investeren". Voor elke kraal wordt door de aandeelhouders van Het Groene Net een apart investeringsbesluit genomen alvorens de betreffende Kraal daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

Gedurende de ontwikkeling van Het Groene Net zijn er zeven Kralen gedefinieerd. Deze zeven Kralen vormen de kern van het ontwikkelmodel van Het Groene Net. Bij de eerste Kraal, die ontwikkeld wordt in Sittard Centrum-West, is synergie gezocht met de bestaande infrastructuur die reeds door Ennatuurlijk is gerealiseerd ten behoeve van de wijk Hoogveld,

evenals met de door Sittard-Geleen gerealiseerde 'voorloopprojecten'. Hieronder is een grafische weergave opgenomen van het ontwikkelplan dat Het Groene Net hanteert.

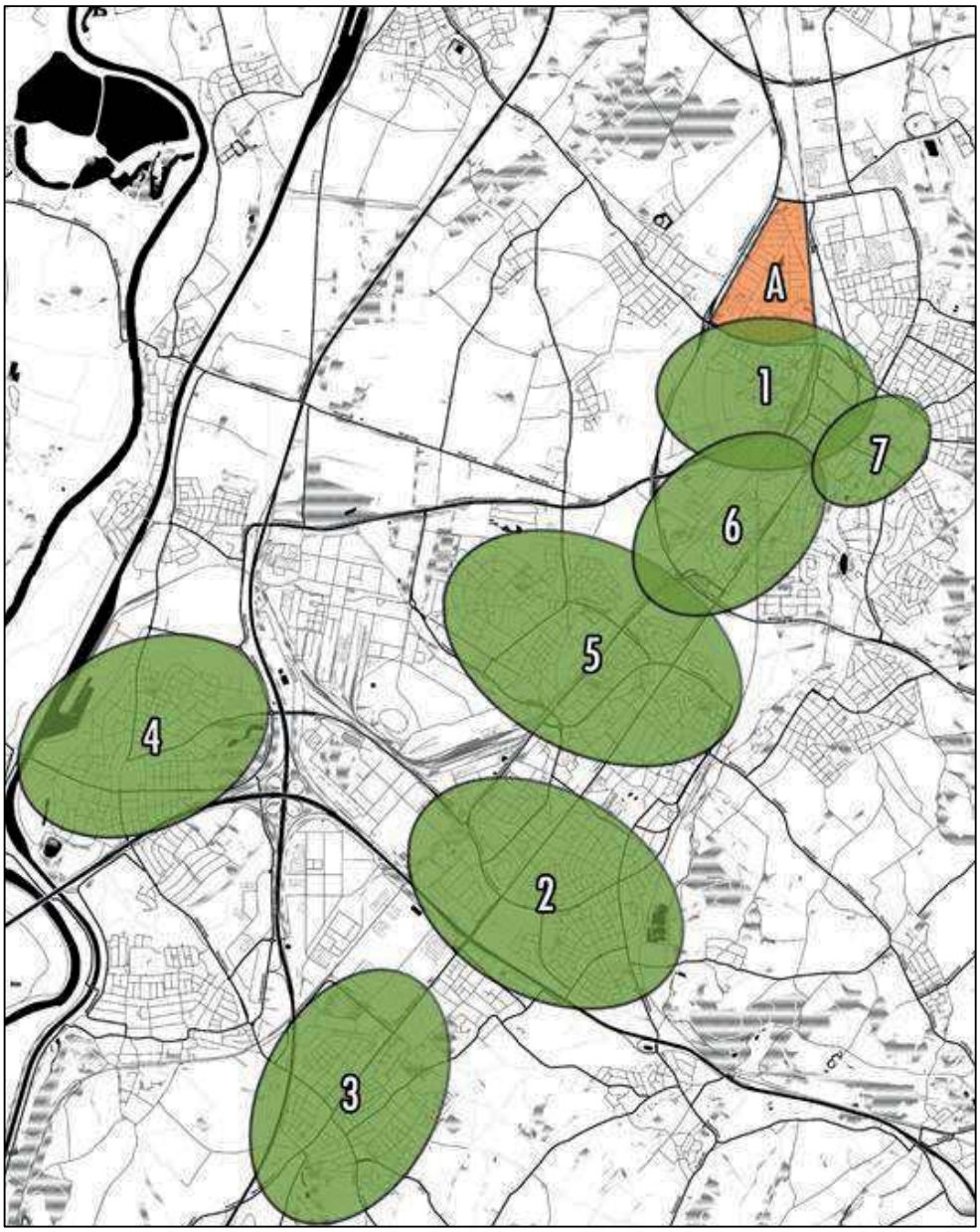

Ontwikkelplan Het Groene Net

4.6.3 Bodemenergie

Sittard-Geleen heeft de afgelopen jaren aansprekende resultaten geboekt op het gebied van duurzaamheid. Projecten als de biomassacentrale, warmtepompprojecten voor woning- en utiliteitsbouw, zonneboileracties, energiebesparingsteams in de wijk, de duurzame energieleiding op het bedrijventerrein Borrekuil en het convenant duurzaam bouwen dragen hun steentje bij aan het bereiken van de landelijke klimaatdoelstellingen.

Om de doelstellingen op het gebied van duurzame energie, te weten 20% duurzame energie in 2020 zoals vastgelegd in het beleidsplan Duurzame Energie 2008-2016 (Sittard-Geleen Duurzaam en Energiek) te bereiken, zijn aanvullende inspanningen noodzakelijk.
In de komende periode zet de gemeente verder in op het operationeel worden van Het Groene Net, regionale alliantie verduurzaming koopwoningen, verduurzaming gemeentelijk vastgoed, energiecoöperaties en autonome ontwikkelingen.

Naar aanleiding van het Provinciale Omgevingsplan Limburg 2014 is onder andere het thema energie uitgewerkt in het project regionale energieafspraken, waarin de energieopgave voor Zuid-Limburg nader geconcretiseerd wordt. De energieafspraken zijn gebaseerd op inzicht in het actuele energieverbruik (nulmeting), afgezet tegen de potentie van diverse energiebesparings- en opwekkingstechnieken per doelgroep, gericht op ruimtelijk beslag, financiën en andere economische effecten. De potentie van de regio Zuid-Limburg moet zichtbaar worden in een regionale kansenkaart. Deze afspraken vormen samen met de onderbouwing een visie over de manier waarop de energietransitie regionaal kan worden ingestoken. De projecten van Sittard-Geleen maken onderdeel uit van deze afspraken.

Op dit moment is het potentieel van duurzame energie in Sittard-Geleen nog nauwelijks ontsloten, dit geldt met name voor bodemenergie. Er zijn verschillende vormen van bodemenergie:

- gesloten bodemenergiesystemen, ook wel bodemwarmtepompen of bodemlussen;
- open bodemenergiesystemen, beter bekend als Warmte Koude Opslag (WKO);
- geothermie.

Bodemenergiesystemen (open en gesloten) maken gebruik van de eigenschappen van de bodem om warmte en koude te onttrekken en te bufferen. Het is een beproefde techniek die vooral toegepast wordt in utiliteitsgebouwen vanwege significante bijdragen voor koeling in zomer en warmte in winter.
Maar ook diepe bodemenergie, zoals geothermie, waar op relatief grote diepte (enkele kilometers) warmte wordt onttrokken uit de bodem, is geschikt als stadsverwarming.

Het aanleggen en in gebruik hebben van bodemenergiesystemen kent ook enkele aandachtspunten:

- twee of meer bodemenergiesystemen die binnen elkaars invloedgebied liggen kunnen elkaar negatief beïnvloeden en hierdoor treedt opbrengstverlies op; dit wordt interferentie genoemd;
- bij het aanleggen kunnen waterscheidende lagen in de bodem worden doorboord, waardoor grondwater van sterk verschillende kwaliteiten en chemische eigenschappen vermengd kan raken;
- bij lekkage van een gesloten systeem kan water met additieven (antivries, antigroen et cetera) vrijkomen en in het grondwater terecht komen; vooral binnen grondwaterbeschermingsgebieden levert dit een risico op;
- opwarmen van de bodem;
- lokale verlaging van de grondwaterstand bij open systemen.

Er zijn nog maar een beperkt aantal bodemenergiesystemen binnen de gemeente waardoor het risico op interferentie tussen de verschillende systemen beperkt is. Bij een toename van dit aantal kan gekeken worden of regie moet worden gevoerd en interferentiegebieden moeten worden aangewezen.

Binnen het project regionale energieafspraken wordt onder andere een regionale kansenkaart voor Zuid-Limburg opgesteld om inzicht te verkrijgen in het potentieel aan bodemenergie in de ondergrond. In het Ondergrondportaal van de provincie Limburg is een thematische viewer aanwezig waarmee relevante geografische data van diverse ondergrondthema's worden ontsloten via kaartbeelden. Op de kaartbeelden is te zien of de ondergrond geschikt of ongeschikt is voor onder andere bodemenergiesystemen en geothermie. Voor Sittard-Geleen kan gesteld worden dat de ondergrond in redelijke mate geschikt is voor bodemenergiesystemen. De meest kansrijke locaties voor geothermie bevinden zich in Midden Limburg op de as Roermond-Weert.
Een aandachtspunt is dat er mogelijke beperkingen kunnen gelden, zoals de aanwezigheid van Natura 2000 gebieden, grondwaterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en archeologische aandachtsgebieden.

4.6.4 Winning fossiele brandstoffen

Omdat met de transitie naar een duurzame energievoorziening vele jaren is gemoeid, is het gebruik van fossiele brandstoffen zoals aardgas en aardolie nog onvermijdelijk. Bij deze energietransitie zetten zowel de gemeente als de provincie eerst in op zoveel mogelijk energiebesparing, vervolgens zoveel mogelijk duurzaam opwekken en tot slot het restant op een zo schoon mogelijke wijze met fossiele brandstoffen invullen, zoals olie en gas.
Onconventionele gaswinningen, zoals schaliegaswinningen en steenkoolgaswinningen, zijn vormen van energie die wij niet duurzaam achten, omdat het gaat om fossiele voorraden die

niet hernieuwbaar zijn. Daarnaast kan de winning hiervan leiden tot risico's voor de omgeving, hinder en milieuschade.

Volgens opgave van TNO is schaliegas ook aanwezig in de ondergrond van Sittard-Geleen. Opsporing en winning van schaliegas is vooralsnog een onderwerp van nationaal belang dat wordt behartigd door het Ministerie van Economische Zaken. Het college van Sittard-Geleen heeft zich in november 2013 uitgesproken tegen (proef)boringen en de winning van schaliegas in de gemeente. Het kabinet heeft in juli 2015 besloten dat deze kabinetsperiode geen boringen naar schaliegas plaatsvinden. De komende vijf jaar is commerciële opsporing (in opdracht van bedrijven) en winning van schaliegas niet aan de orde. Bestaande vergunningen worden niet verlengd. Eind 2015 besluit het kabinet of het wenselijk is dat schaliegaswinning als optie in beeld blijft en deze keuze opneemt in de Structuurvisie Ondergrond. Begin 2016 wordt de Structuurvisie Ondergrond verwacht. Er komt geen aparte Structuurvisie Schaliegas, zoals het kabinet eerder van plan was.

4.6.5 Klimaatadaptatie

Alle hierboven beschreven maatregelen zijn erop gericht om de (globale) klimaatopwarming niet groter te laten worden dan 2 graden, omdat dan het klimaat nog veel extremer ontregeld gaat worden. Echter ook in deze situatie verandert het klimaat al aanzienlijk en moeten we rekening houden met de gevolgen. Dit noemen we klimaatadaptatie.

Het KNMI heeft in 2014 een actualisatie van de vier klimaatscenario's gepresenteerd. In elk van deze scenario's is een aantal gemeenschappelijke kenmerken te zien (zie ook paragraaf 2.2.3.2):

- de opwarming zet door en zorgt voor zachtere winters en warmere zomers
- de winters worden gemiddeld natter en ook extreme neerslaghoeveelheden komen vaker voor
- de hevigheid van buien in de zomer neemt toe, maar het aantal regendagen daalt
- perioden van langdurige droogte komen vaker voor.
-

Om de klimaateffecten voor Sittard-Geleen inzichtelijk te krijgen is in 2016 een klimaatstresstest uitgevoerd. Hierbij is onderzocht in hoeverre de thema's overstroming van beken en rivieren; wateroverlast door neerslag; droogte en hitte een rol spelen in Sittard-Geleen.

4.6.5.1 Gevolgen voor overstromingsrisico's Maas en beken

Door het veranderende neerslagpatroon neemt het risico op overstromen van de Maas en de beken toe. De hoogwaterpieken worden hoger dan voorheen en komen vaker voor.

In samenwerking met het waterschap wordt voor de beken al op deze veranderingen geanticipeerd. In de beekverbeteringsprojecten zoals bij de Geleenbeek worden beken heringericht, zodanig dat extra regenwater kan worden opgevangen. De beken krijgen de ruimte om weer te meanderen. Ook voor het Stadspark in Sittard worden plannen voorbereid om de beekprofielen opnieuw in te richten waarbij ruimte wordt gegeven voor klimaatontwikkeling (zie ook paragraaf 2.2.2).
Voor de Maas is in het Deltaprogramma Maas gekeken naar de veranderingen rond 2050 en rond 2100. Bekeken is hoe de toename van de hoogwaterafvoeren kunnen worden opgevangen terwijl de veiligheid van de bedijkte gebieden op hetzelfde niveau blijft als nu. Langs de hele Grensmaas worden momenteel de Grensmaasplannen uitgevoerd, waarbij verruiming van het zomerbed en het winterbed van de Maas worden gerealiseerd door grindwinning. Aanvullend hierop vinden vergelijkbare maatregelen ook uitvoering aan de Belgische zijde. Gezamenlijk leiden deze maatregelen ertoe dat de veiligheid achter de kades langs de Grensmaas ook voor de langere termijn vergelijkbaar blijft met de huidige situatie. In Sittard-Geleen betreft dit het gebied rond Grevenbicht en Obbicht, waarvan de kades op basis van het Deltaprogramma straks een overstromingsrisico hebben van 1/300.

4.6.5.2 Wateroverlast door neerslag
Kaart 15 biedt een overzicht van de locaties binnen Sittard-Geleen waar als gevolg van extremere buien wateroverlast door neerslag plaats zal vinden. Sittard-Geleen is al langer bezig met de aanpak van deze problematiek, met name wat betreft het afvoeren c.q. tijdelijk bergen van water bij neerslagpieken i.c.m. de afvoercapaciteiten van de riolering. Op basis van de klimaatstresstest zal samen met stakeholders onderzoek plaatsvinden naar aanvullende problematieken zoals het blijven functioneren van de stroomvoorziening bij verdergaande overstromingen van trafo-huisjes, en de onderlinge bereikbaarheid van het oostelijk en westelijk deel van de gemeente bij het onderlopen van verbindende tunnels. Het bestaande beleid voor de aanpak van wateroverlast ligt vast in het Beleidsplan afvalwater

Westelijke Mijnstreek 2015 - 2020. In het beleid liggen de stappen vast die genomen worden voor adaptatie. Tijdelijke opvang van extreme neerslag vraagt om oplossingen in de openbare ruimte, op particulier terrein en in het watersysteem. Het ontwerp van de openbare ruimte wordt betrokken bij de aanpak om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. De grootste pieken in neerslag worden opgevangen door meer water op straat – hinder – te accepteren. Er wordt eveneens gekeken naar andere, nieuwe manieren om hemelwater op te vangen en af te voeren, zoals het ontkluizen van beken. Als aanvullende mogelijkheid gebruiken we het maaiveld om hemelwater af te voeren en/of tijdelijk te bergen op de piekmomenten van hevige buien. Hiervoor zijn soms aanpassingen aan groen en wegen nodig. Hemelwater wordt op goed gekozen locaties, daar waar het direct bijdraagt aan het oplossen van knelpunten, ontvlochten van het gemengde rioolstelsel in combinatie met ingrepen in de openbare ruimte. Het rioolstelsel wordt verzwaard op plekken waar ingrijpen nodig is en de overige opties niet in de praktijk kunnen worden gebracht. Uitgangspunt bij herstructurering en nieuwbouw is hydrologisch neutraal bouwen, hetgeen betekent dat het regenwater ter plekke moet kunnen worden opgevangen.

4.6.5.3 Droogte

Er treden vaker langere perioden van droogte op. In Sittard-Geleen heeft dit met name gevolgen voor de agrarische sector en de ecologische zones. In het Limbrichterbos zijn de gevolgen hiervan al merkbaar in een verandering van voorkomende plant- en diersoorten.

4.6.5.4 Hitte

De temperatuur blijft stijgen. Ook Sittard-Geleen krijgt te maken met toenemende hittestress. Zeker in de stadscentra kan de temperatuur sterk oplopen. 's Nachts kan het tot wel 8 graden warmer zijn ten opzicht van het platteland. In Limburg is het in verhouding tot de rest van Nederland al warm. Met de verdere opwarming van de stadskernen kan hittestress vooral bij ouderen en fysiek kwetsbaren leiden tot toenemende sterfte. Daarbij stijgt door vergrijzing het percentage ouderen de komende jaren in de gemeente. Op kaart 14 is een beeld geschetst van de hitte-eilanden die in Sittard-Geleen optreden. Duidelijk mag zijn dat maatregelen gewenst zijn om de hittestress met name in de kernen te verminderen. Dit kan o.a. door bij nieuwbouw- en verbouw, maar ook bij de inrichting van zowel openbaar als privaat groen rekening te houden met mogelijk verkoelende maatregelen.

Water en groen hebben een verkoelend effect op de omgeving. Dit is op de kaart ook duidelijk te zien in de vorm van het hitte-eiland. Bijvoorbeeld waar de Geleenbeek Sittard in stroomt en door het Stadspark stroomt, is de temperatuur aanzienlijk lager dan in het versteende stadscentrum. De komende periode wordt nader uitgewerkt hoe de inrichting van Sittard-Geleen geoptimaliseerd kan worden om de temperatuur zo aangenaam mogelijk te houden. Daarbij wordt tevens bekeken welke wijze van beïnvloeding (van advies tot afdwingen met wettelijke kaders) voor de gewenste maatregelen het beste kan werken. Hiermee zetten we de stap van bewustwording naar verantwoording en het nemen van additionele maatregelen. In het eerder verschenen Handboek tegen de Hitte, groen en de opwarming van de stad – een resultaat van het Europese Interregproject 'Toepassing functioneel groen: luchtgroen, klimaatgroen, sociaalgroen' uit 2013 – worden suggesties gedaan hoe de inzet van groen in de stad kan bijdragen aan de klimaatdoelstellingen. Bij de klimaataanpak is inzet van alle partijen, zowel inwoners, als bedrijven, als de overheid van belang om oplossingen te realiseren aangezien iedereen over een deel van de oplossing beschikt.

4.7 Nota Ruimtelijke kwaliteit (NRK)

Het borgen en stimuleren van ruimtelijke kwaliteit is in juridische zin verdeeld over diverse wetten, verordeningen, plannen en beleid. De nieuwe Omgevingswet (van kracht in 2019) gaat daar verandering in brengen. De gemeente Sittard-Geleen heeft ervoor gekozen om vooruit te lopen op de Omgevingswet door de Nota Ruimtelijke Kwaliteit niet te beperken de specifieke wettelijke taak welstand, maar door deze breed in te zetten op het vlak van ruimtelijke (omgevings)kwaliteit.

4.7.1 De visie op de ruimtelijke kwaliteit in Sittard-Geleen

In de Nota Ruimtelijke Kwaliteit is een aantal keuzes gemaakt, bijvoorbeeld om bij de ruimtelijke kwaliteitstoets aan zowel de bebouwde als de onbebouwde omgeving aandacht te schenken. Die keuzes zijn gemaakt vanuit een visie op de ruimtelijke kwaliteit. De visie wordt hierna puntsgewijs verwoord in uitgangspunten voor ruimtelijke kwaliteit. De uitgangspunten vormen een kompas voor de gemeente zelf, als sturingsrichtlijn voor ruimtelijke ontwikkelingen en toekomstige projecten in Sittard-Geleen (zie ook kaart 16).

4.7.1.1 Het landschap als basis

De gemeente is uniek gelegen op de overgang van het Heuvelland naar het Maasterrassenlandschap. Waterlopen, zoals rivieren en beken hebben het reliëfrijke landschap gevormd. Het landschap vormt de basis voor een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. De variëteit in landschappen binnen de gemeente is bijzonder en is het daarom waard gekoesterd te worden. Meer dan in de Welstandnota 2004 worden in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit het buitengebied en het belangrijkste stedelijke groen als kwaliteitsdragers voor de bebouwde omgeving aangemerkt, waarmee dus terdege rekening moet worden gehouden bij ruimtelijke initiatieven.

4.7.1.2 De lange lijnen maken de gemeente herkenbaar

De beleving van de gemeente Sittard-Geleen wordt sterk bepaald door hoe je de gemeente bereikt en wat je op de route ervaart. Ruimtelijke kwaliteit ervaar je niet alleen als je ergens (in een gebied) aanwezig bent, maar ook als je erlangs of doorheen beweegt. Daarom zijn de hoofdwegen en entrees belangrijk voor de ruimtelijke beleving van de gemeente. De hoofdwegen vormen de ruimtelijke schakels van het ene gebied naar het andere. Ze zorgen voor de ruimtelijke samenhang en de herkenbaarheid van de gemeente en daarom wordt bij de ruimtelijke kwaliteitstoets aandacht gevraagd aan initiatieven langs deze lange lijnen.

4.7.1.3 Bijzondere plekken bepalen de identiteit van de gemeente

Sittard-Geleen geeft prioriteit aan de versterking van haar identiteit. Dit betekent dat zorgvuldig moet worden omgegaan met de plekken en objecten die de eigenheid van de gemeente bepalen, zoals de stadscentra, het landschap, de stedelijke groengebieden en het

erfgoed. De hoofdwegen en de entrees tot de stadskernen zijn de visitekaartjes van de gemeente. Bij de ruimtelijke kwaliteitstoets wordt aan initiatieven in deze gebieden daarom meer aandacht geschonken.

4.7.1.4 Kleine plannen, groot effect

Kleine ingrepen hebben een relatief grote impact op de ruimtelijke kwaliteit, omdat ze veelvuldig voor komen. De gemeente wil inwoners zoveel mogelijk vrijheid geven om een eigen keuze te maken. Het is echter ook haar taak om in het algemeen belang een bepaalde kwaliteit te borgen. Daarom is een handboek ontwikkeld met aparte delen voor kleine bouwinitiatieven, terrassen, uitstallingen, tijdelijke reclame en winterserres, waarin voor de meest voorkomende bouwplannen en objecten in de openbare ruimte voorbeelden zijn uitgewerkt, die de gewenste basiskwaliteit waarborgen en goed gestandaardiseerd kunnen worden toegepast. Hiermee wordt bewerkstelligd dat vooraan in het traject de initiatiefnemer weet wat op voorhand kan. Maatwerk blijft uiteraard mogelijk: een initiatief gaat dan ter beoordeling naar de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK). Ook een initiatief aan een monument of een initiatief in een beschermd stads- of dorpsgezicht gaat altijd naar ARK.

4.7.1.5 Een duurzame gemeente

Groen en water verhogen de belevingswaarde en de recreatiemogelijkheden van de gemeente. Bij stedelijke ontwikkelingen en herinrichtingen wordt ingezet op een versterking van de groen- en waterstructuur als bijdrage aan de stedelijke kwaliteit. Dit streven wordt bewerkstelligd door aandacht te vragen voor initiatieven in het landschap en nabij het stedelijk groen in de gemeente. Duurzaamheid gaat niet alleen over groen. Ook bij het bouwen worden innovatieve oplossingen voor duurzaam bouwen gestimuleerd.

4.7.2 Toepassing Nota Ruimtelijke Kwaliteit

Voor alle initiatieven die niet beschreven worden in het voorgenoemde handboek gelden de vaste criteria. Deze criteria geven in grote lijnen aan waar een initiatief, ongeacht op welke plek in de gemeente, altijd aan moeten voldoen. Met de term 'initiatief' worden alle ruimtelijke plannen bedoeld: van gebiedsvisies, ingrepen in de buitenruimte tot nieuwbouw- of verbouwplannen. Bovendien zijn gebiedskarakteristieken opgesteld. De gebiedskarakteristieken nodigen initiatiefnemers uit om bepaalde ruimtelijke kwaliteitsaspecten te betrekken in hun planvorming.

4.7.3 Nota Ruimtelijke Kwaliteit als adviesinstrument

De Nota Ruimtelijke Kwaliteit wordt als adviesinstrument gebruikt voor het beoordelen van:

- Omgevingsvergunningen voor bouwen:
- Bouwwerken waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, moeten voldoen aan redelijke eisen van welstand. Voor bouwwerken die hier niet aan voldoen, wordt geen omgevingsvergunning voor bouwen verleend. Of bouwplannen voldoen aan de redelijke eisen van welstand wordt door de ARK beoordeeld aan de hand van de vaste criteria en de gebiedskarakteristieken zoals vastgesteld in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit.
- Omgevingsvergunningen voor het wijzigen van monumenten:
- Monumenten worden allereerst getoetst aan het monumentenbeleid. Vervolgens adviseert de ARK. Daarbij zal, anders dan de monumententoets, worden gekeken naar de verschijningsvorm van het plan in relatie tot het monument op zichzelf.
- Repressief toezicht op initiatieven, zowel in bestaande bouw als bij vergunningsvrije bouwwerken die inbreuk maken op de omgevingskwaliteit: op basis van de of bestaand beleid (bijvoorbeeld reclames).
- (Tijdelijke) reclame, terrassen en uitstallingen in de openbare ruimte.
- Zogenaamde 'signing': niet-commerciële reclame van bijvoorbeeld theater of bibliotheek.
- Kunst in de openbare ruimte.
- De gemeente is niet altijd het bevoegde gezag over een gebied, dit kan ook in handen zijn van bijvoorbeeld het Rijk of de Provincie. In dat geval is het college van burgemeester en wethouders aangewezen als adviseur van het Rijk of de Provincie inzake het advies van de ARK (art. 2.26 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht juncto artikel 6.2 Besluit omgevingsrecht). Concreet doet zich dit binnen deze gemeente voor bij de ontwikkelingen rond VDL Nedcar, op de Chemelotsite en in het bijzonder bij plannen voor de realisatie van de Brightlands Chemelot Campus. Dit is een semiopenbaar terrein, waar de betrokken partijen, waaronder de gemeente, zich als representanten van de kenniseconomie en hoogwaardig onderwijs wensen te presenteren. Daarmee geeft dit terrein mede identiteit aan de gemeente en is het ook vanuit het vraagstuk van de omgevingskwaliteit belangrijk. De ARK heeft hier een belangrijke rol.

4.8 Beheer openbare ruimte

De kwaliteit van de openbare ruimte levert een belangrijke bijdrage als het gaat om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad. Daarom hebben we gekeken hoe we de ambities en de kracht van de stad kunnen verbinden met wat inwoners belangrijk vinden als het gaat om die openbare ruimte. Hiervoor hebben we onder meer een stadsdialoog gehouden. Dit alles heeft geresulteerd in een beleidsnota 'openbare ruimte Sittard-Geleen 2016-2026' (2016).

4.8.1 Openbare ruimte Sittard-Geleen

De beleidsnota 'openbare ruimte Sittard-Geleen 2016-2026' steunt op drie pijlers:

1. Stadsdialoog: we zijn zonder kaders het gesprek met de stad aangegaan en hebben inwoners gevraagd wat zij belangrijk vinden als het gaat om de openbare ruimte;
2. Visie openbare ruimte 2026: vervolgens hebben we de uitkomsten van stadsdialoog verbonden met de ambities en de kracht van de stad en dit vertaald in een visie op de openbare ruimte voor de komende tien jaar. Daarbij hebben we ook rekening gehouden met ontwikkelingen in Nederland;
3. Concrete stappen: tot slot hebben we aangegeven hoe we de "stip op de horizon" en de wetenschap wat inwoners en de stad belangrijk vinden, met concrete en zichtbare stappen kunnen realiseren.

In het eerdere Beleidsplan 'IBOR 2012-2015 Sittard-Geleen' heeft de gemeenteraad functionele gebieden aangewezen met daaraan gekoppeld onderhoudsniveaus. De vijf gebiedstypen zijn: woonwijken, hoofdwegen, bedrijventerreinen, het buitengebied en de zogenaamde parels. Parels zijn gebieden die een belangrijke bijdrage leveren aan de uitstraling en aantrekkingskracht van de stad. Parels zijn de centra van Sittard, Geleen en Born. Bij de onderhoudsniveaus onderscheiden we drie beeldkwaliteitsniveaus: hoog, basis en laag. De gemeenteraad heeft ervoor gekozen om de parels op hoog niveau te onderhouden en het buitengebied op laag niveau. Alle andere gebieden worden op niveau basis onderhouden.

4.8.2 Samen met inwoners de openbare ruimte vormgeven

4.8.2.1 Dialoog

De nieuwe beleidsnota 'openbare ruimte Sittard-Geleen 2016-2026' staat voor meer dialoog met inwoners. Om hier aan tegemoet te komen, willen we het gesprek met inwoners aangaan over wat zij meer en wat zij minder belangrijk vinden als het gaat om het beheer en onderhoud van hun directe woon- en leefomgeving. Voor de aanpak in de woonwijken en bedrijventerreinen gaan we hierbij uit van niveau basis in dialoog:

- We gaan het gesprek aan met alle woonwijken en bedrijventerreinen over het beheer en onderhoud van hun 'tuin';
- Inwoners krijgen de gelegenheid om op basis van het huidige onderhoudsniveau 'basis' en binnen de bijbehorende financiële middelen aan te geven wat ze meer

(>hoog) en minder (<laag) belangrijk vinden en waar ze eventueel zelf de handen voor uit de mouwen willen steken;

- De gemeente bewaakt te allen tijde het minimale onderhoudsniveau (laag) waarbij de veiligheid gegarandeerd is en kapitaalvernietiging wordt voorkomen;
- De resultaten van de gesprekken worden vertaald in wijkbeheerplannen;
- De visitekaartjes van de stad, de huidige parels: centra Sittard, Geleen en Born blijven we op hoog niveau onderhouden vanwege de speciale functie en uitstraling. We bekijken nog of er meer locaties (denk aan de stadsentrees) aanspraak maken om als 'parel' te worden betiteld en wat de mogelijkheden zijn die op onderhoudsniveau 'hoog' te beheren;
- Het buitengebied blijven we op onderhoudsniveau laag onderhouden, waarbij we wel de inzet van vrijwilligers optimaal willen faciliteren;
- Tot slot vragen we ruimte voor experimenten. Zo willen we in een aantal nog aan te wijzen wijken samen met inwoners kijken of de wildgroei aan verkeersborden aangepakt kan worden. Als dit op een verantwoorde manier lukt, rollen we deze aanpak ook in de andere wijken uit. Een ander voorbeeld is dat we het gesprek met kinderen (kidsconsulting) willen continueren. We kijken met een aantal nog aan te wijzen scholen hoe we samen met kinderen in de openbare ruimte iets kunnen realiseren.

4.8.2.2 Onderhoudsniveau gebieden

Onderstaand zijn de onderhoudsniveaus van de verschillende gebieden schematisch weergegeven.

	Oud	Nieuw
Parels	Hoog	Hoog
Woonwijken	Basis	Basis/dialoog
Bedrijventerreinen	Basis	Basis/dialoog
Hoofdwegen	Basis	Basis
Buitengebied	Laag	Laag

Overzicht onderhoudsniveaus

COLOFON

Uitgave:	Gemeente Sittard-Geleen, vastgesteld door de Raad op 15 december 2016
Projectleiding en hoofdredactie:	Marion Nieuwenhuijzen, gemeente Sittard-Geleen
Redactie:	Marion Nieuwenhuijzen, Pascal Wauben en Taurean l' Ortye, gemeente Sittard-Geleen
Visiekaart:	Pascal Wauben, gemeente Sittard-Geleen
Kopij:	Gemeente Sittard-Geleen
Kaartmateriaal:	Bureau Bosch-Slabbers, Tom Overgaauw
Fotografie:	Beeldbank gemeente Sittard-Geleen, MCM Productions Geleen, Ermindo Armino, Rob Nijpels
Basisvormgeving:	Team communicatie, gemeente Sittard-Geleen
Druk:	Centrale Repro gemeente Sittard-Geleen

Omgevingsvisie

2016

Kaartenboek

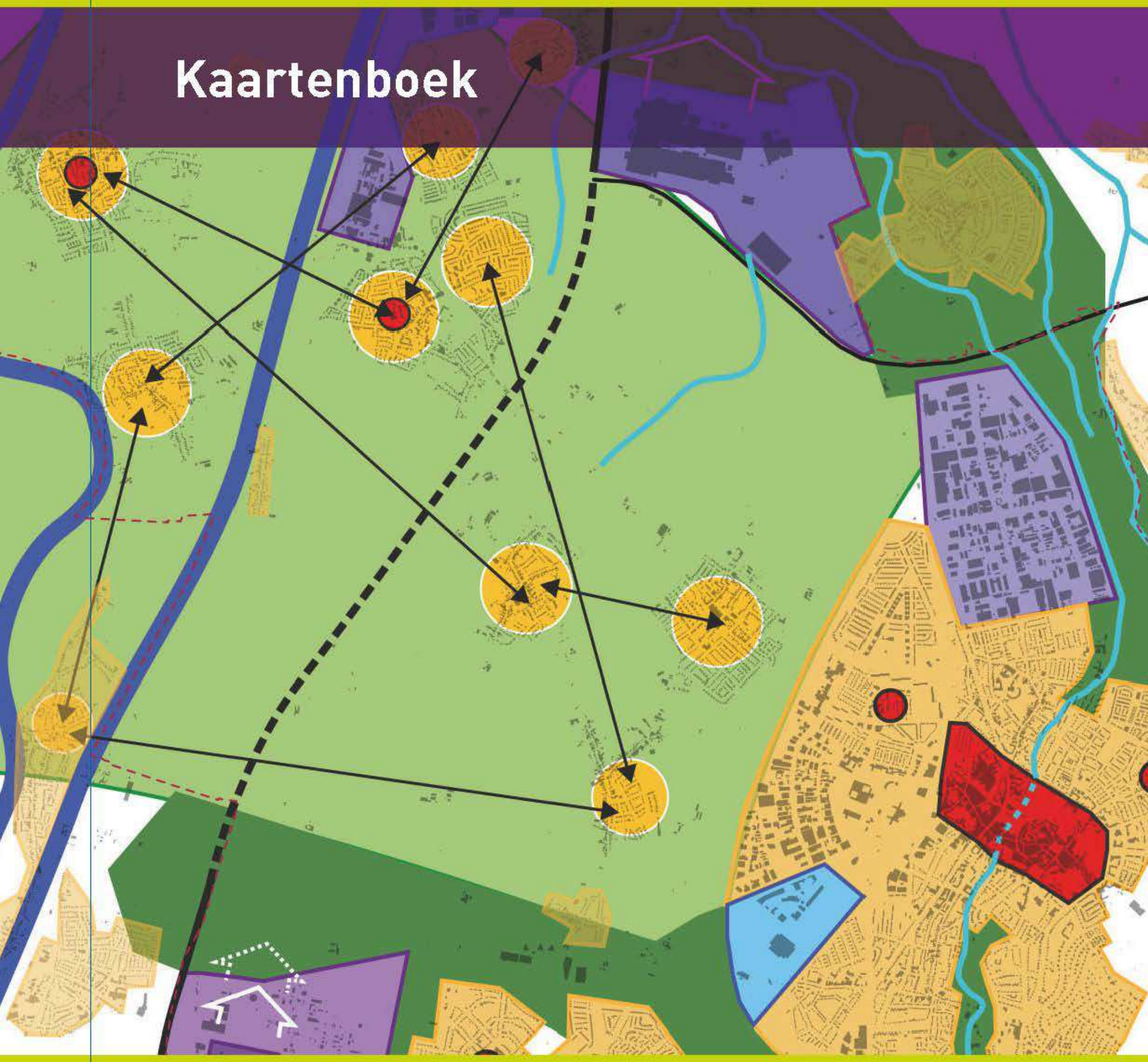

www.sittard-geleen.nl

Gemeente Sittard-Geleen Born

KAARTENBOEK

Dit is deel 3 van de Omgevingsvisie 2016: het kaartenboek. In deel 1 en 2 van de Omgevingsvisie wordt verwezen naar bepaalde kaarten (nummers). Onderstaand zijn deze kaarten(nummers) weergegeven.

Kaart	*Pagina*
1. Groen, natuur en landschap	3
2. Erfgoed	4
3. Archeologische waarden	5
4. Spoedlocaties bodem	6
5. Externe veiligheid	7
6. Geluid	8
7. Goederenvervoer	9
8. Rail, water & wegverkeer	10
9. Detailhandelslocaties	11
10. Bedrijventerreinen	12
11. Kantoorgebieden	13
12. Wonen en voorzieningen	14
13. Ter discussie staande harde plannen wonen	15
14. Kwetsbaarheid hitte	16
15. Kwetsbaarheid wateroverlast	17
16. Identiteitsdragers ruimtelijke kwaliteit	18

Kaart 1: Groen, natuur en landschap

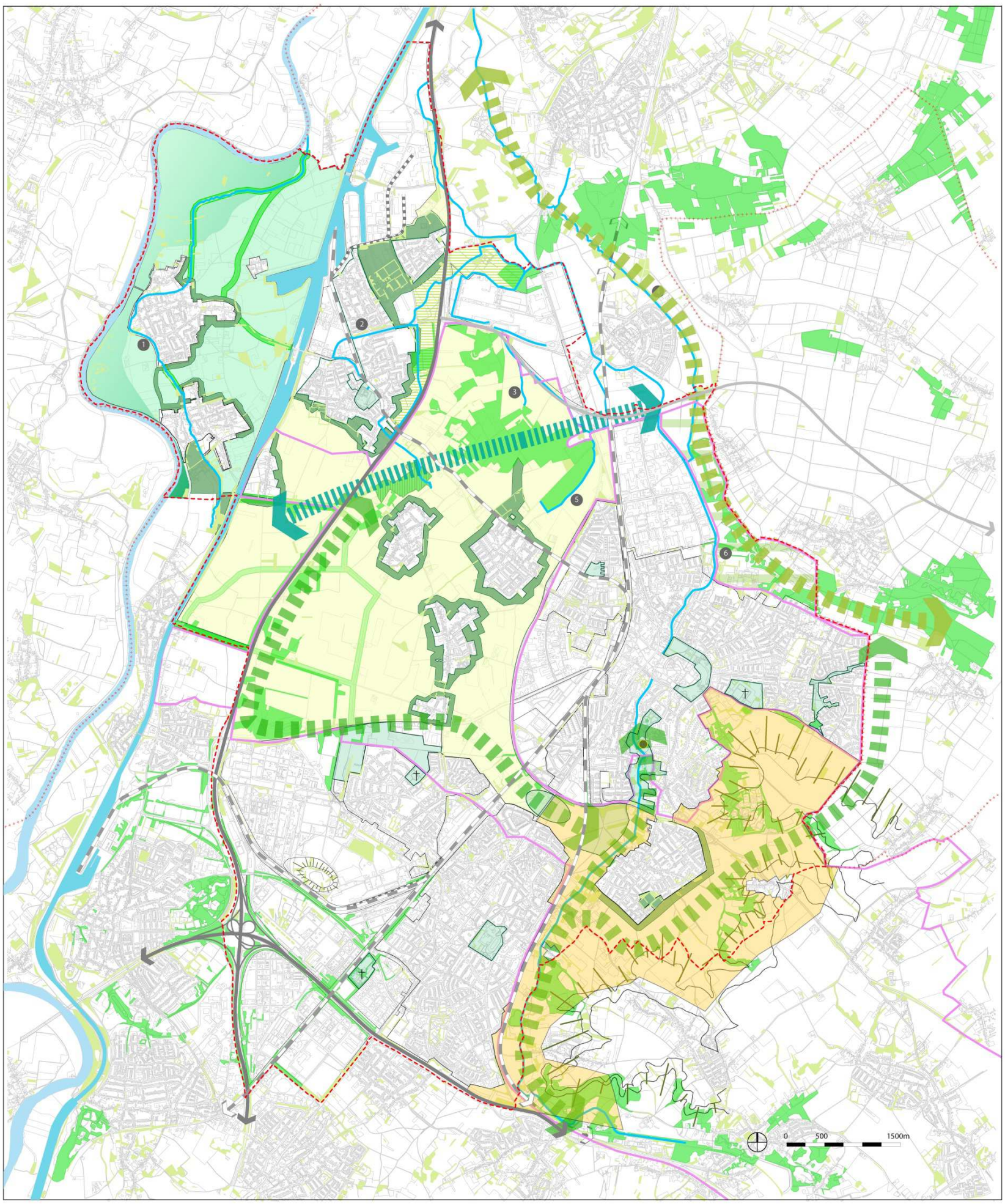

Legenda

- Gemeentegrens
- Landgrens
- Snelweg
- Spoorlijn
- Goederen spoorlijn
- Bebouwingsranden
- Groenzones rondom dorpsranden
- Groene hoofdstructuur in landelijk gebied
- Stedelijk natuurgebied / stedelijk park / begraafplaats
- Stadspark Sittard: Rijksmonument
- Bos, bestaand
- Versnipperd bos /boompartijen, bestaand
- Steilrand
- Begrenzing landschapspark de Graven
- Kleinschalige landbouw, natuur en recreatie
- Grootschalige landbouw, natuur en recreatie
- Grensmaaslandschap
- Maas in ecologische hoofdstructuur (natura 2000)
- Uiterwaarden Grensmaas en EHS
- Landschapspark Susteren
- Beschermd natuurmonument Grasbroek
- Droge ecologische verbindingszone
- Natte ecologische verbindingszone
- Natte en droge ecologische verbindingszone
- 1 Kingbeek (ecologische verbinding)
- 2 Hondsbeek
- 3 Bosgraaf
- 4 Rode beek (ecologische verbinding)
- 5 Limbrichterbeek
- 6 Geleenbeek (ecologische verbinding)

Kaart 2: Erfgoed

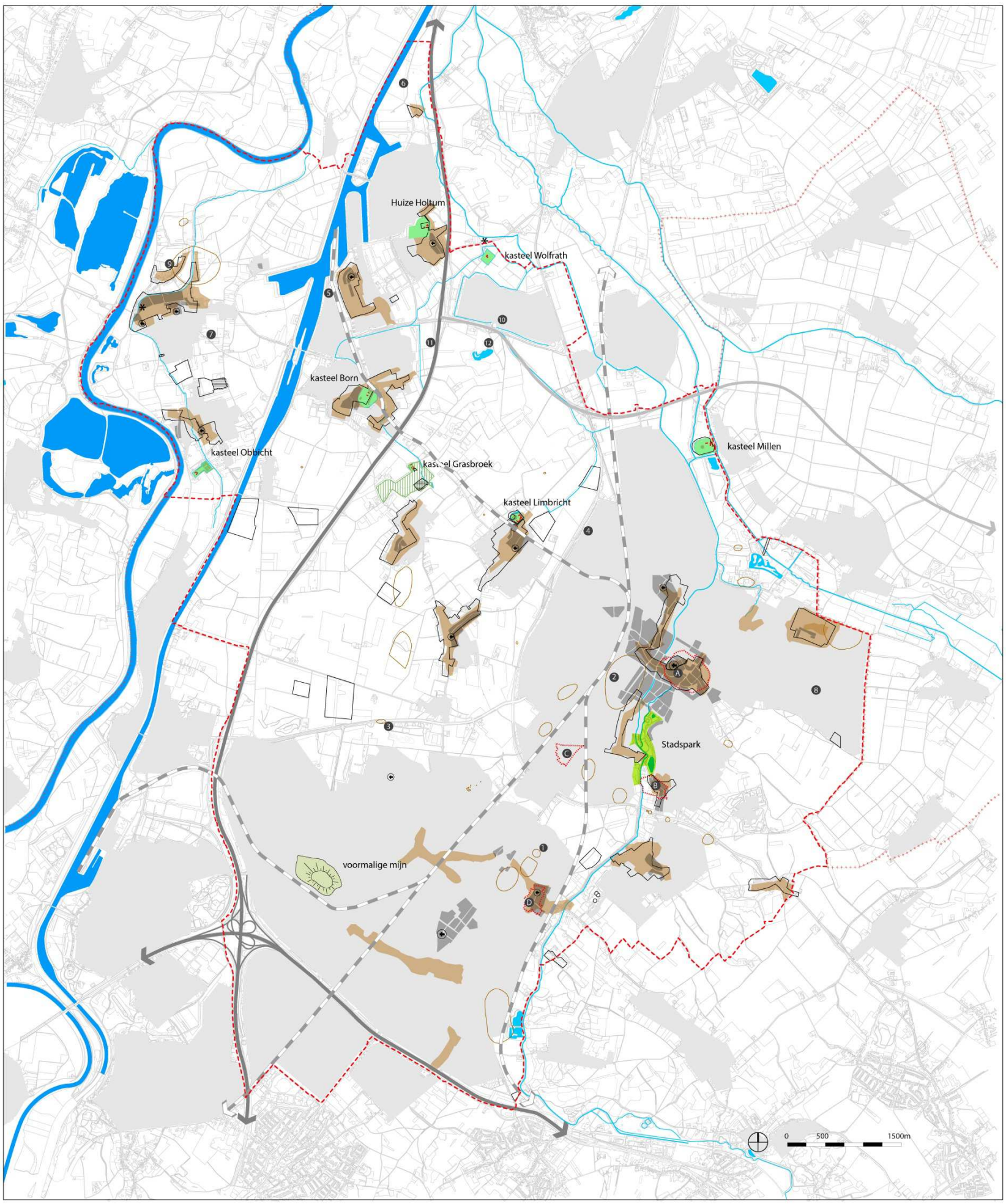

Legenda

- verstedelijkt gebied
- gemeentegrens
- landgrens
- rivier / kanaal
- beek
- gebied met waardevolle cultuurhistorische rijks- gemeentemonumenten
- oude kernen (archeologisch monument)
- archeologische monumenten
- archeologische rijksmonumenten
- belangrijke archeologische vindplaats
- cultuurhistorische lijnelementen
- rijks-/gemeentemonument (kerk)
- rijksmonument (molen)
- beschermd natuurmonument
- rijksmonument (kasteel)
- rijksmonument (park)
- grens beschermd dorps-/stadsgezicht

belangrijke archeologische plekken

1. Geleen-Janskamperveld
2. Sittard-Mgr. Claessenstraat
3. Hof van Limburg
4. Hoogveld
5. Buchten
6. Holtum Noord
7. Grevenbicht
8. Kemperkoul
9. Opstay
10. Holtummerheide
11. Hoensbroek
12. Broekveld

beschermd dorps-/stadgezicht:

- A Sittard Centrum
- B Leyenbroek
- C Sanderbout
- D Oud Geleen

Kaart 3: Archeologische waarden

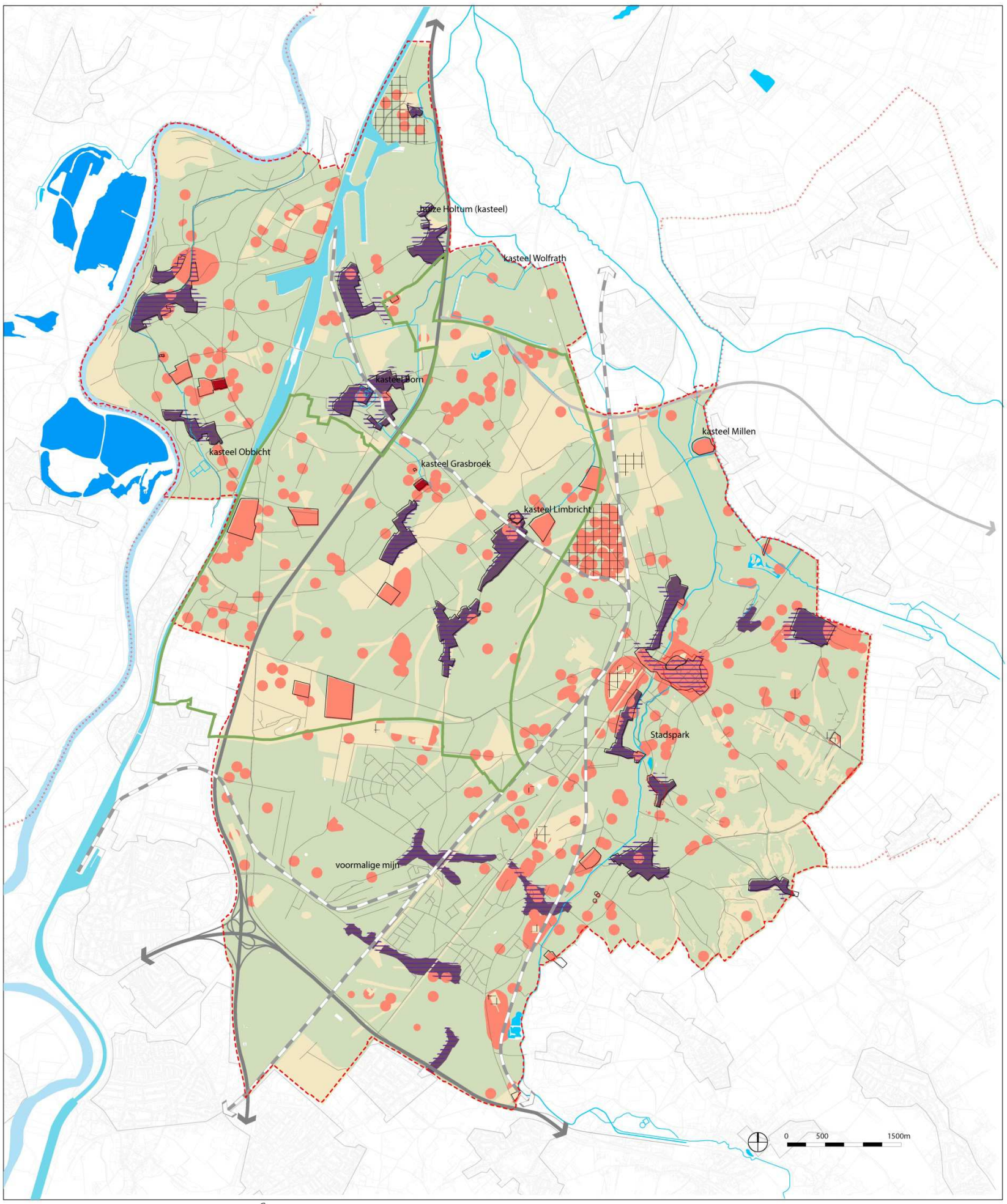

Legenda

- verstedelijkt gebied
- landgrens
- gemeentegrens
- rivier / kanaal
- beek
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge en hoge archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- middelhoge verwachtingswaarde archeologie
- lage verwachtingswaarde archeologie
- oude kernen (archeologisch monument)
- archeologische monumenten
- archeologische rijksmonumenten
- middelhoge verwachtingswaarde archeologie
- provinciaal aandachtsgebied archeologie (Graetheide)

Kaart 4: Spoedlocaties bodem

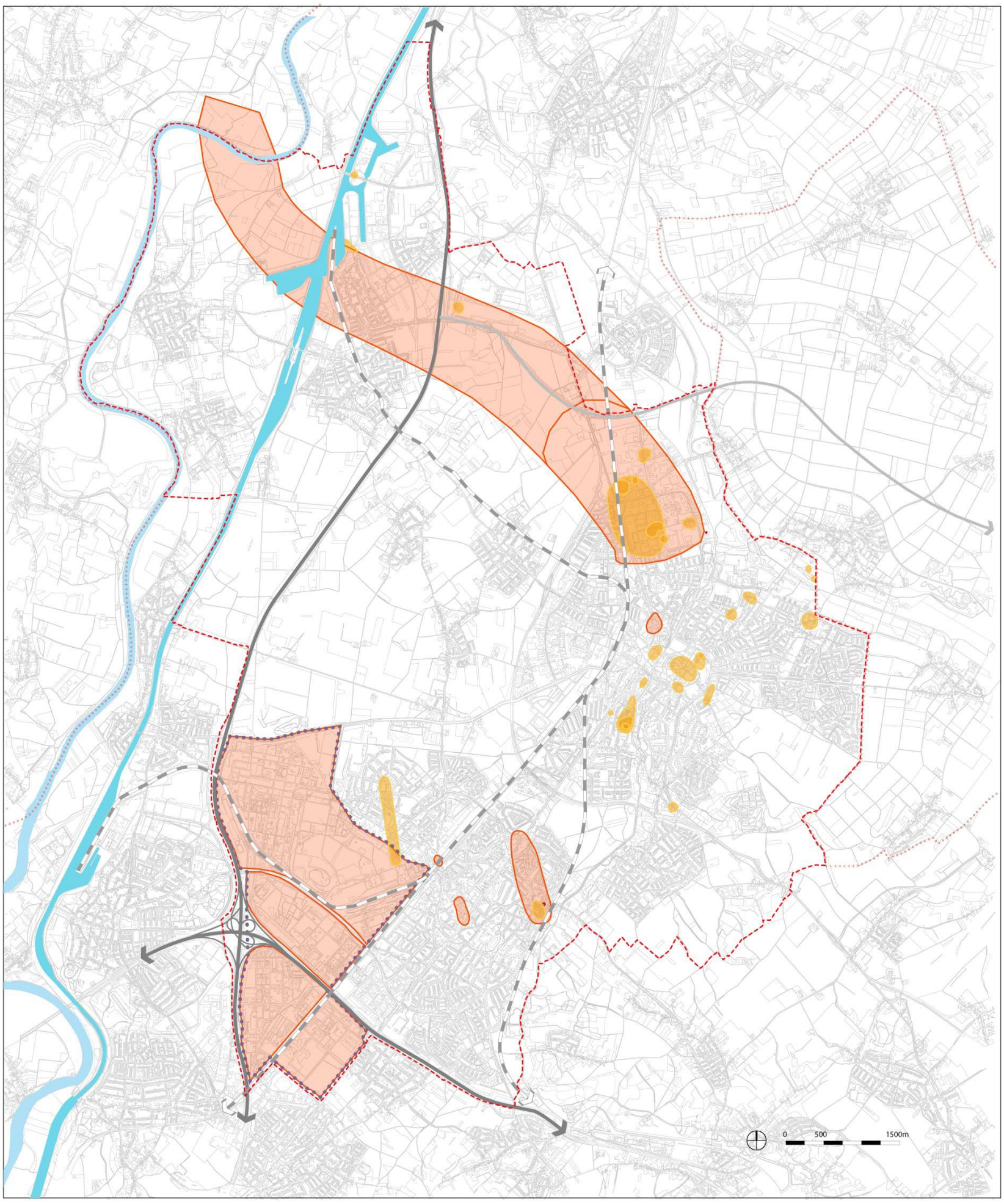

Legenda

- grens plan van aanpak DSM
- spoedlocatie met verspreidingsrisico's
- overige ernstige grondwaterverontreinigingen
- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelwegen
- Spoor

Kaart 5: Externe veiligheid

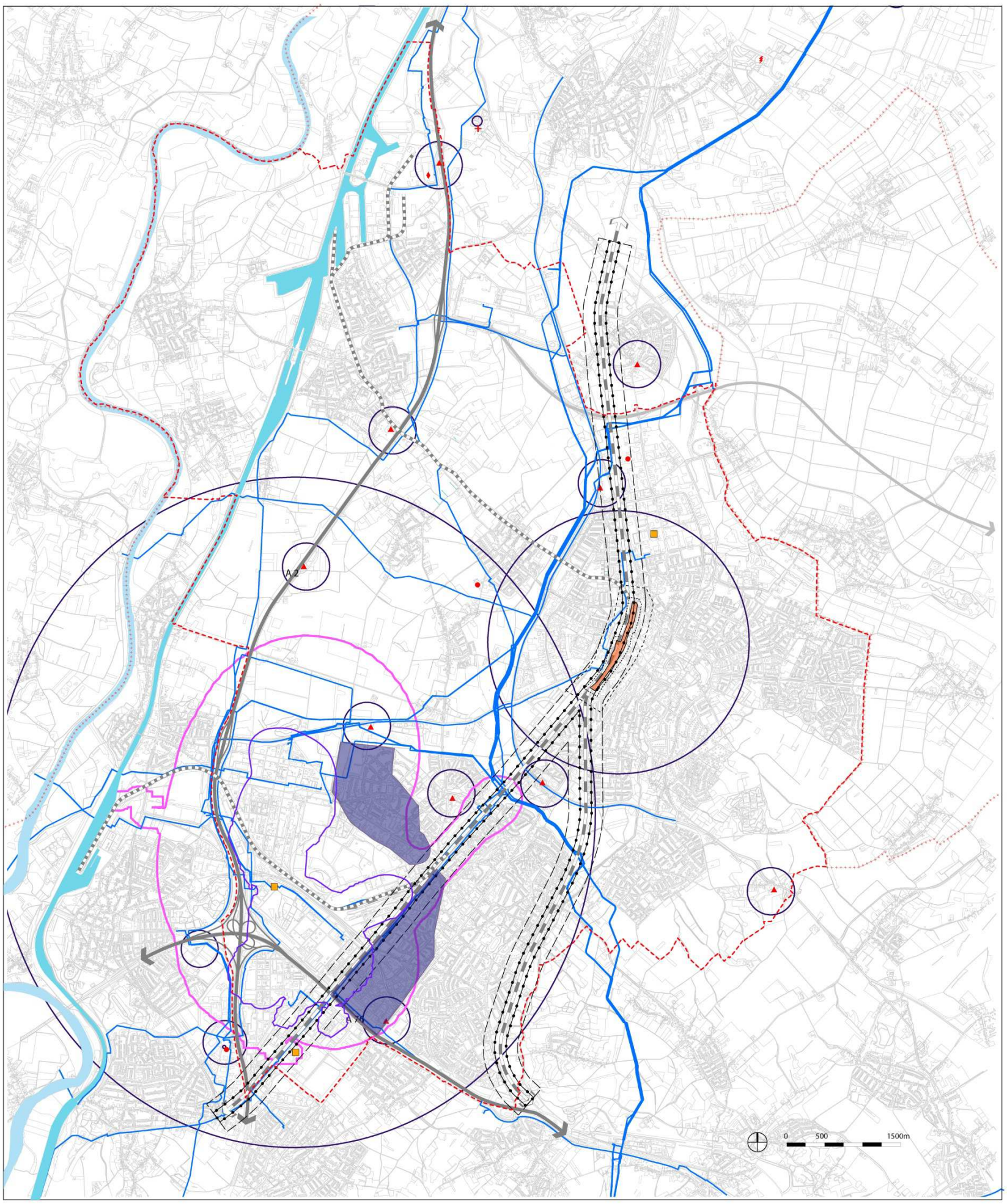

Legenda

- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelweg
- Spoorlijn
- Goederen spoorlijn
- Buisleidingdeel
- Risicocontour 10^{-6} DSM
- Risicocontour 10^{-8} DSM
- Effectafstand 1% letaliteit
- Stand-still principe voor personendichtheden
- Veiligheidszone spoor 50 m
- Veiligheidszone spoor 200 m
- Emplacement Sittard
- Veiligheidszone 50 m emplacement Sittard
- Veiligheidszone 200 m emplacement Sittard
- LPG
- Opslag
- Ammoniak
- Overig
- BRZO

Kaart 6: Geluid

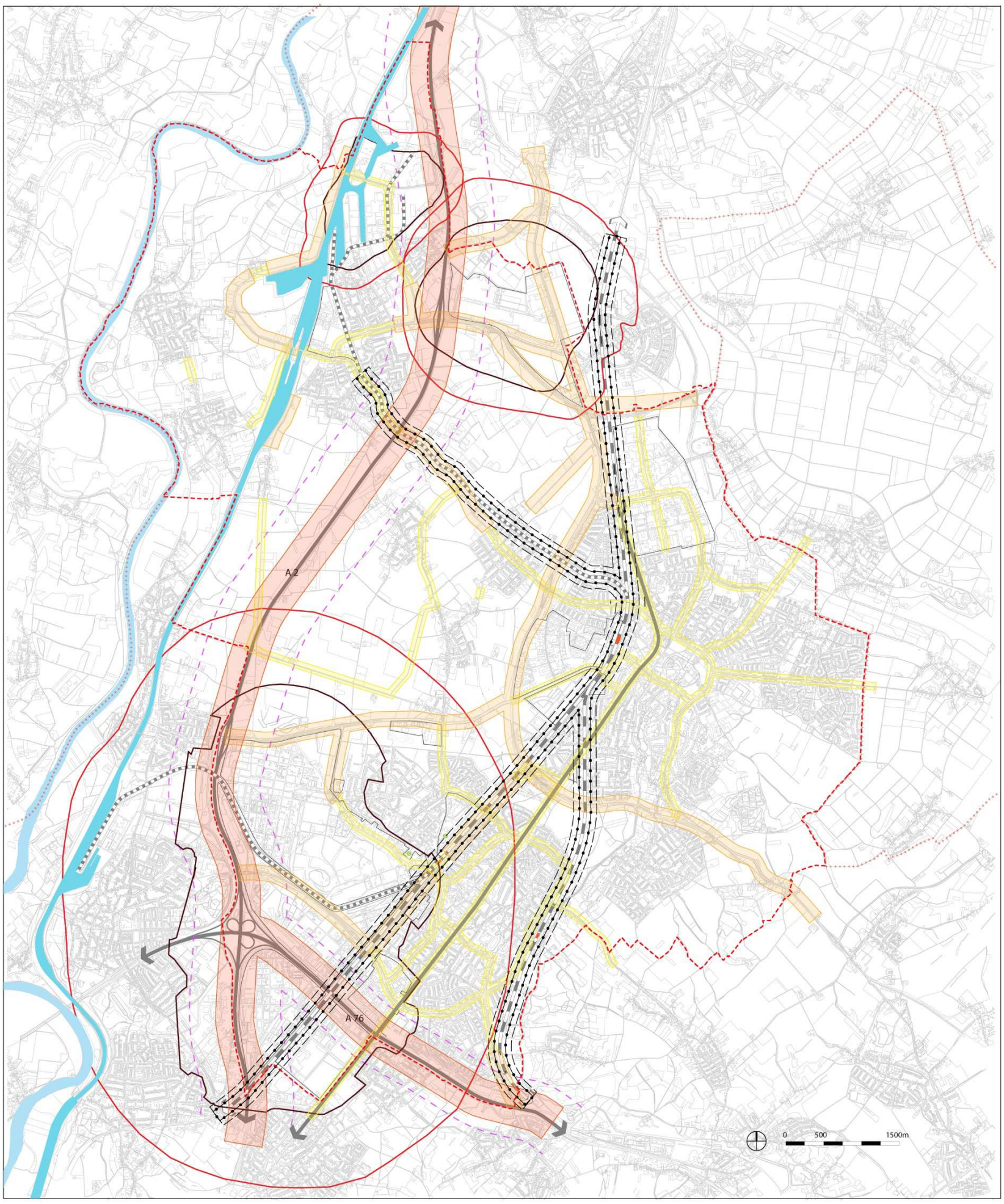

Legenda

- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelweg
- Spoorlijn
- Goederen spoorlijn
- Geluidscontour 50 db
- Geluidscontour 55 db
- 50 km weg Aandachtsgebied voor geluid
- 80 km weg Aandachtsgebied voor geluid
- 80+ km weg Aandachtsgebied voor geluid
- Zones voor geluid langs spoorwegen (50 m)
- Aandachtsgebied voor geluid spoorwegen (100m)
- Wettelijke geluidscontour A2 (600m) en A76 (400m)

Kaart 7: Goederenvervoer

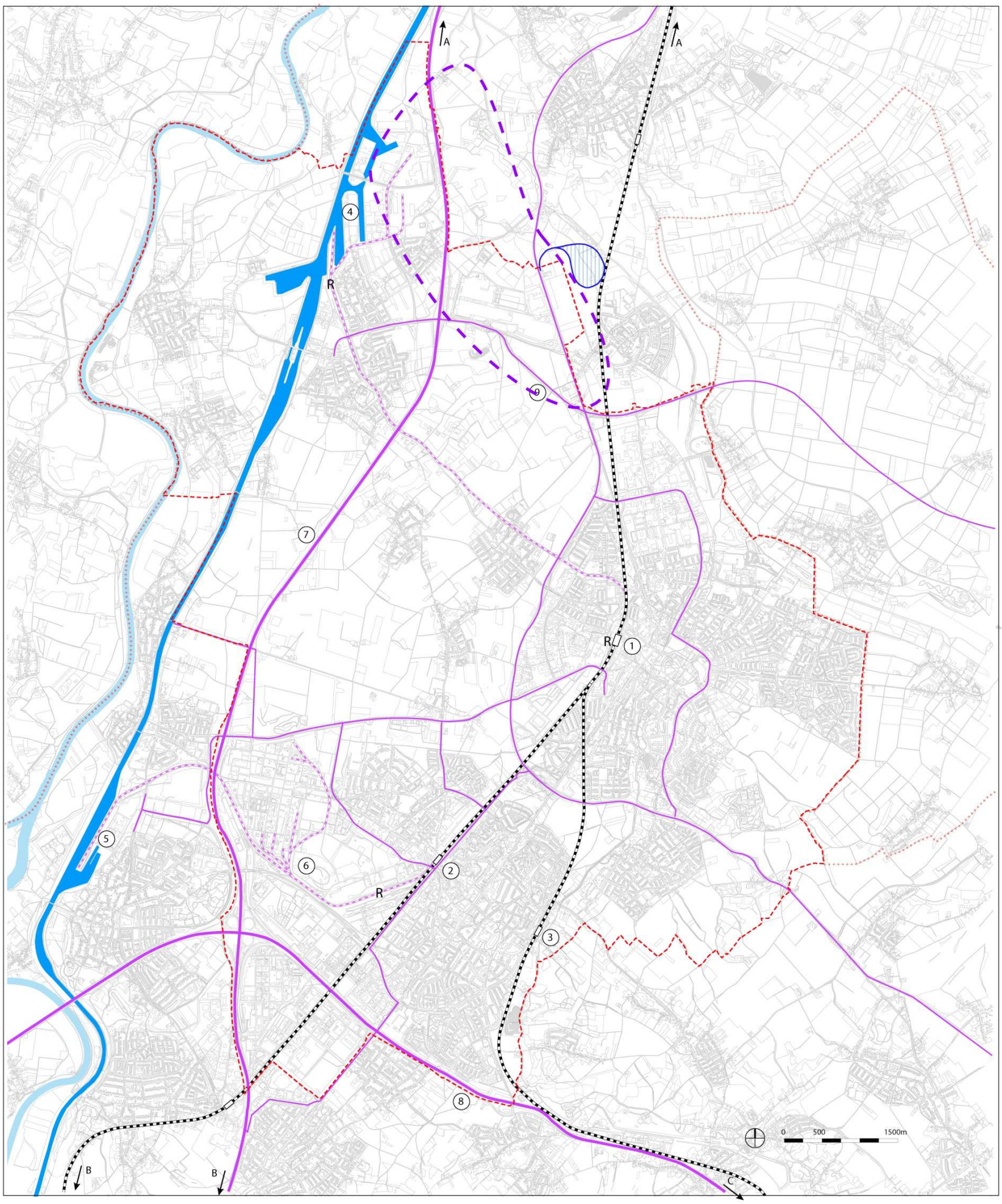

Legenda

- water(gang)
- gemeentegrens
- landgrens
- NS spoorlijn met station
- goederenspoor
- R rangeerterrein
- Kwaliteitsnet goederenvervoer
- handelsvaarroute Julianakanaal
- Zoekgebied Ongehinderd Logistiek Systeem
- Globaal inpassingsgebied spoorverbinding Yard
- A richting Eindhoven
- B richting Maastricht
- C richting Heerlen
- 1 Station Sittard
- 2 Station Geleen - Lutterade
- 3 Station Geleen - Oost
- 4 Haven Born
- 5 Haven Stein
- 6 DSM / Chemelot
- 7 A2
- 8 A76
- 9 N297n

Kaart 8: Rail, water & wegverkeer

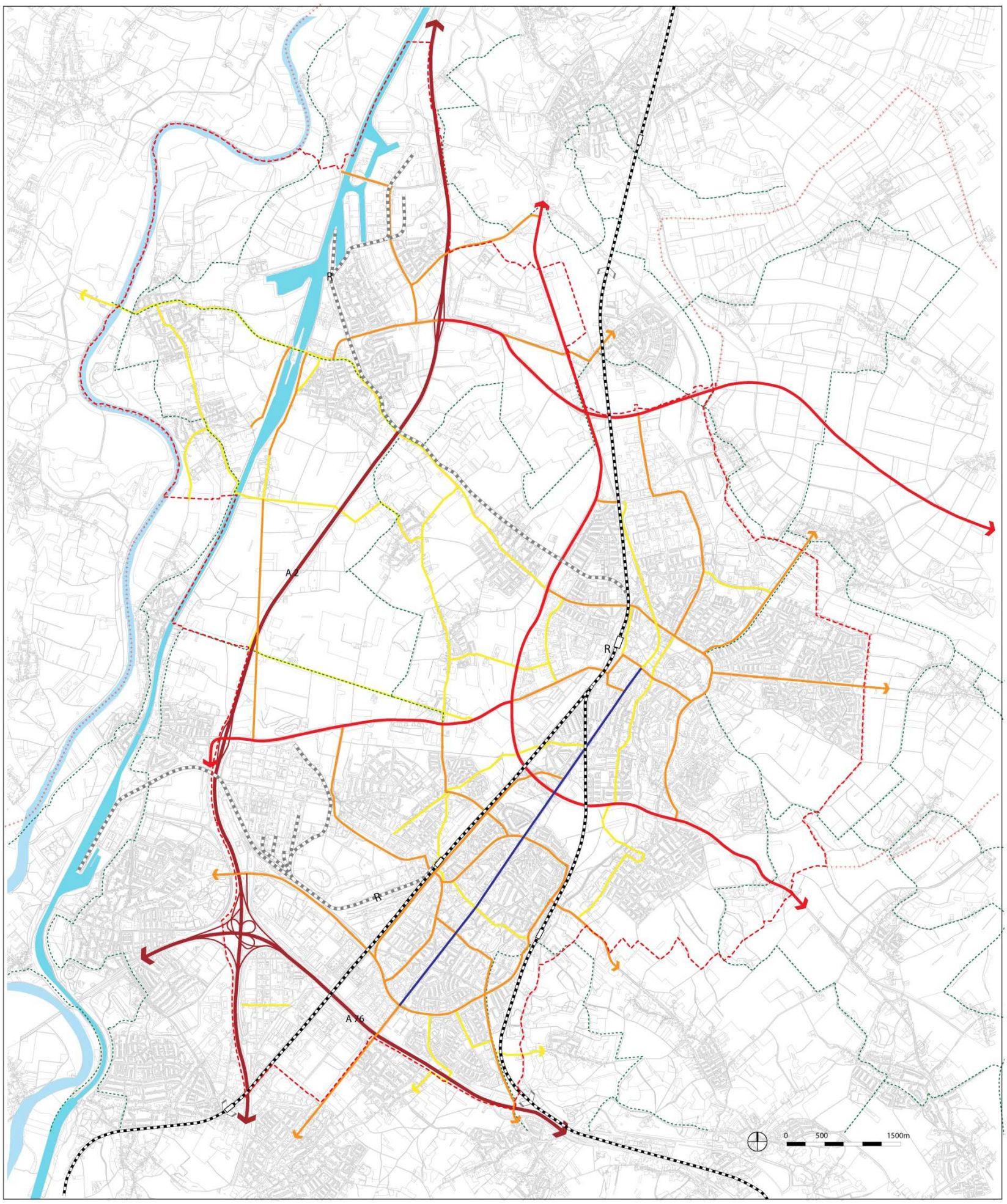

Legenda

- Gemeentegrens
- Landgrens
- Stroomweg (aanpassing A2, verbreding van 2 naar 3 rijstroken)
- Gebiedsontsluitingsweg bovenregionale verbindingsweg, primaire fietsroute met fietspaden
- Gebiedsontsluitingsweg met primaire fietsroute
- Primaire fietsroute
- Op te zetten utilitair primair fietsnetwerk
- recreatief fietsnetwerk
- Rijkswegboulevard - OV-as
- Spoorlijn
- Spoorlijn alleen goederen
- Spoorlijn met station
- Rangeerterrein
- Scheepvaartroute Julianakanaal
- Maas

Kaart 9: Detailhandelslocaties

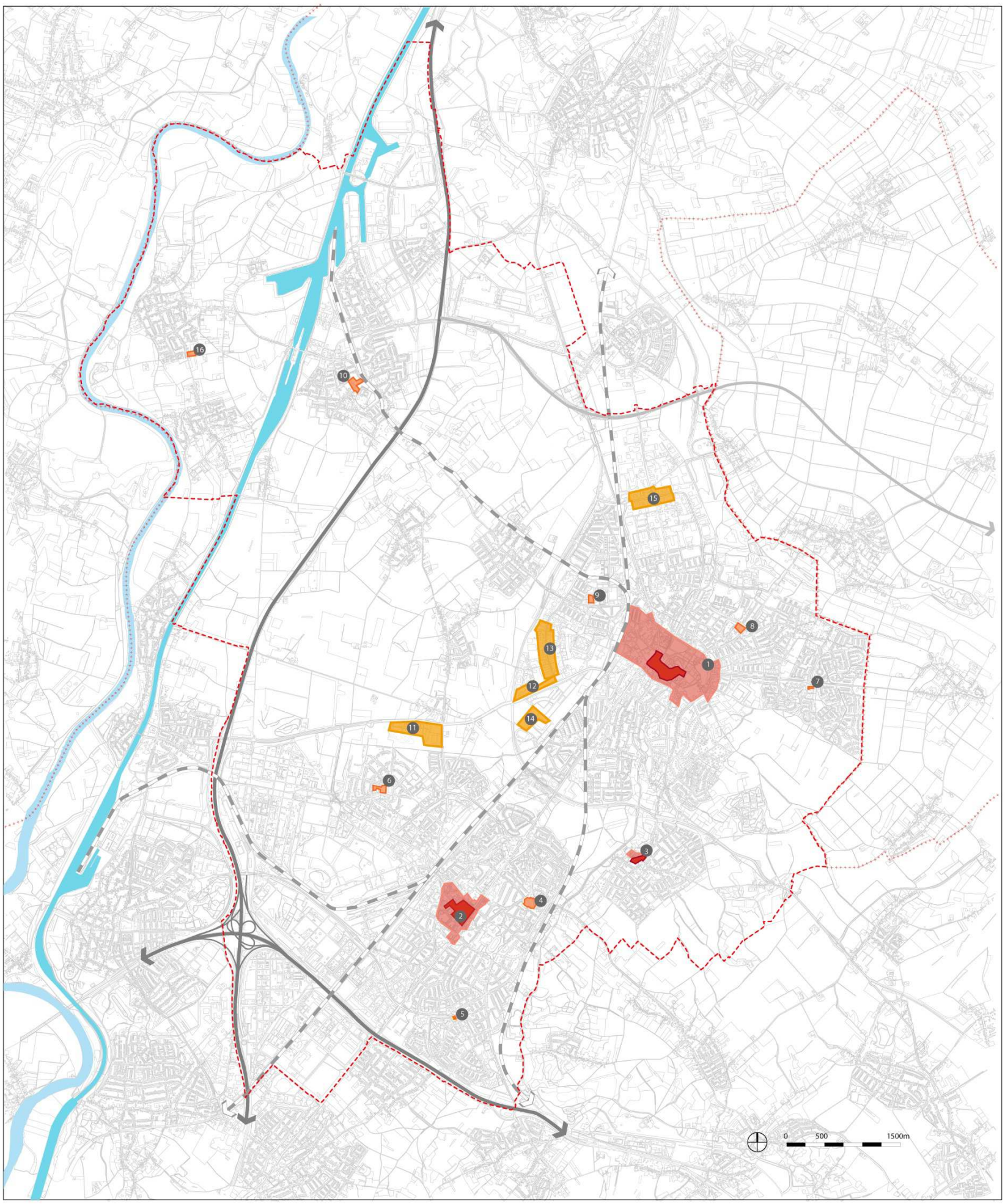

Legenda

- kernwinkelgebied
- centrum
- streeflocaties supermarkten en wijkvoorzieningen
- perifere winkelvoorzieningen

1. centrum Sittard
2. centrum Geleen
3. Munstergeleen
4. Oud Geleen
5. Zuidhof
6. Lindenheuvel/ Bloemenmarkt
7. Romeinenstraat/ Kemperkoul
8. Molenbeek
9. Limbrichterveld
10. Born centrum
11. Gardenz
12. Autoboulevard
13. Detailhandelzone Handelscentrum Bergerweg
14. Sportzone, supermarkten en sportretail
15. Detailhandelzone Industrie Noord
16. Grevenbicht

- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelwegen
- Spoor

Kaart 10: Bedrijventerreinen

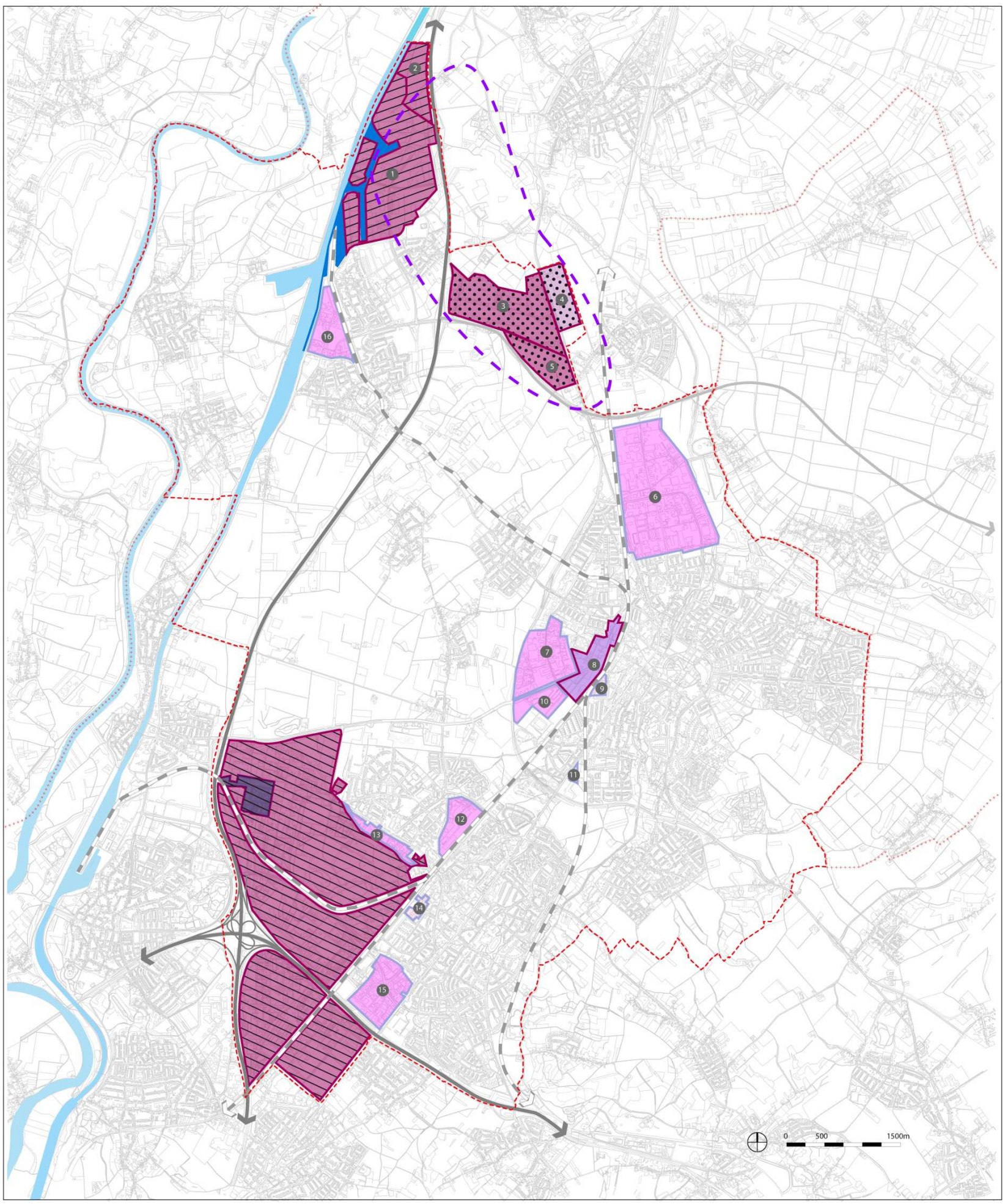

Legenda

- Chemelot-campus
- logistiek
- Automotive
- Chemelot
- Zoekgebied Ongehinderd Logistiek Systeem
- Kantoorlocatie met internationale uitstraling
- Bedrijventerrein bestaand met een internationale uitstraling
- Bedrijventerrein in ontwikkeling met internationale uitstraling
- Bedrijventerreinen met een regionaal / lokaal karakter
- Bedrijventerrein met een lokaal karakter

1. Barge & rail terminal, trimodale knoop
2. Holtum Noord
3. VDL Nedcar
4. Yard
5. Industriepark Swentibold
6. Industriepark Noord
7. Handelscentrum Bergerweg
8. kantorenpark
9. IJzeren brug
10. Bedrijvenstad Fortuna
11. Driehoek Rijksweg Zuid
12. Businesspark Geleen
13. Kampstraat
14. Groenseykerstraat
15. Krawinkel
16. Sluisweg

- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelwegen
- Spoor
- Havens
- Juliana kanaal

Kaart 11: Kantoorgebieden

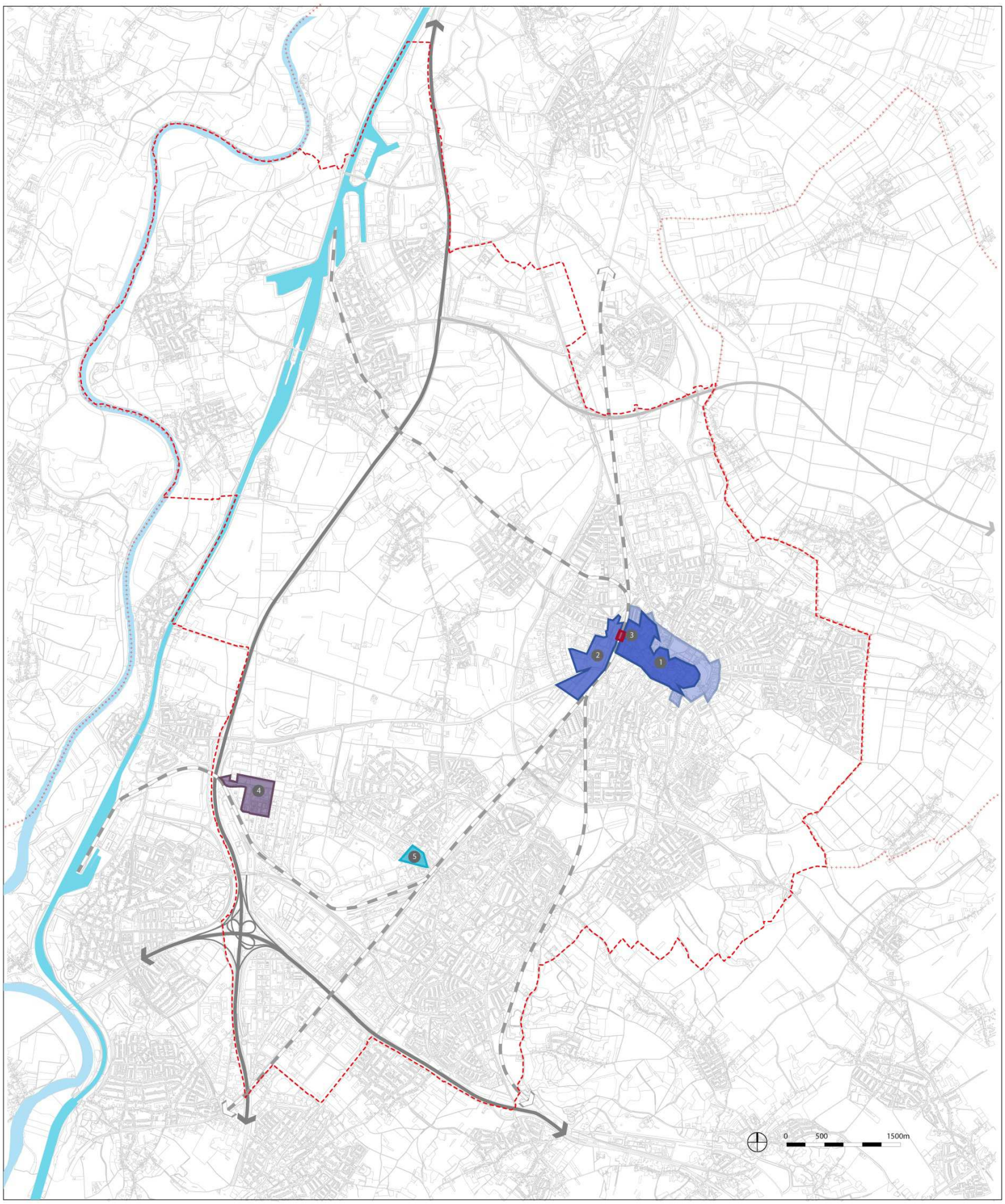

Legenda

- concentratiegebied kantoren
- Zitterd Revisited
- transitiegebied kantoren
- station Sittard
- kantoren alleen indien expliciet gerelateerd

1. centrum Sittard
2. Kantorenpark Sittard
3. station Sittard
4. Brightlands Chemelot Campus
5. Mauritspark (Mijnweg, Tunnelstraat en Waterstraat)

- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelwegen
- Spoor

Kaart 12: Wonen en voorzieningen

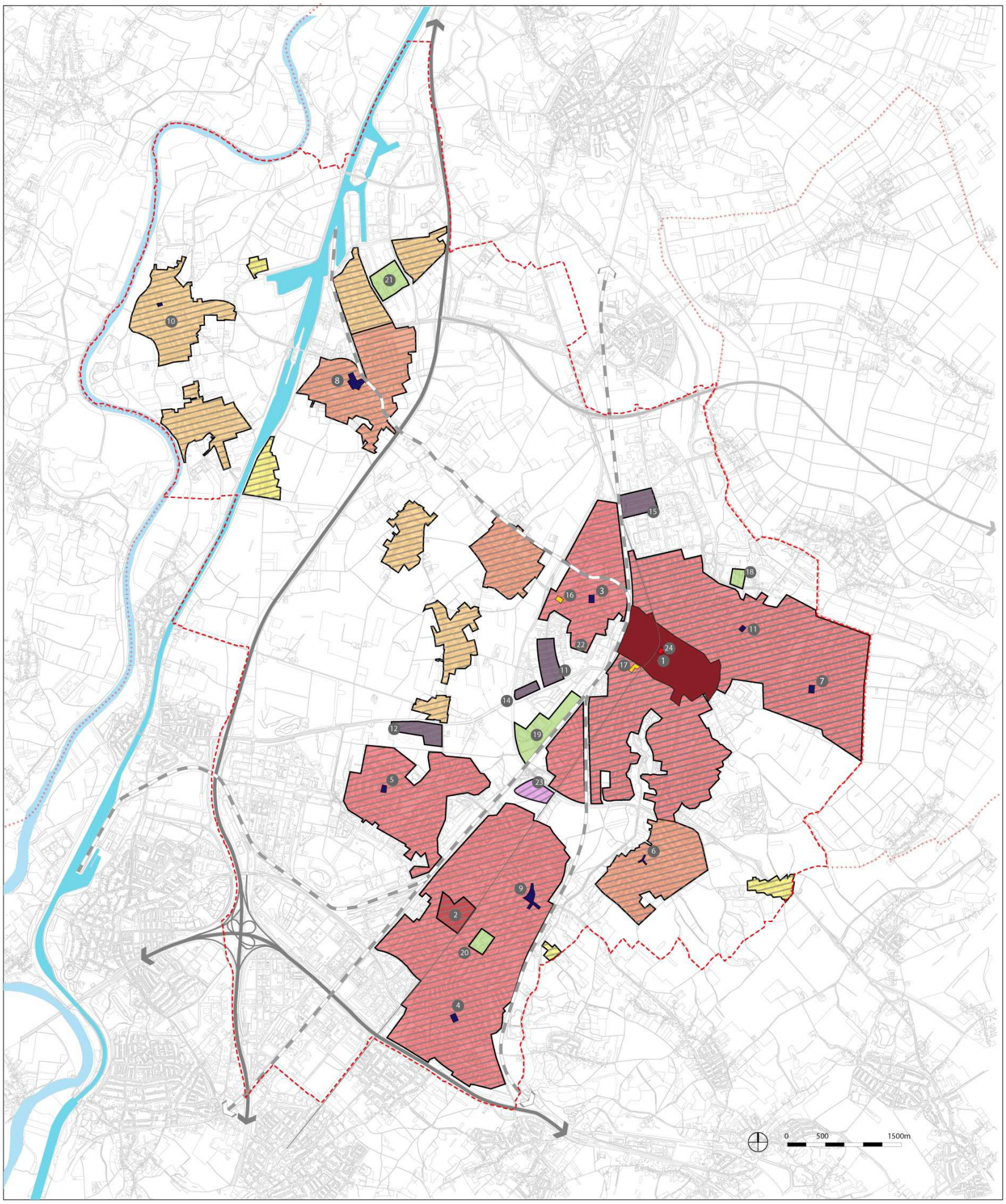

Legenda

Centrale stadsvoorzieningen
1. Sittard centrum, regionaal ontmoetingscentrum in een historische binnenstad

2. Geleen centrum, service - en dienstencentrum met accent op innovatie

Wonen
Stedelijk wonen

Suburbaan wonen

Dorps wonen, dorp blijft binnen contour

Landelijk wonen, bebouwing blijft binnen contour

Verdunnen, vergroenen, meer ruimte in bestaande woonbuurten

Winkels / detailhandel
Te handhaven wijkwinkelcentra
3. Limbrichtveld
4. Zuidhof
5. Lindenheuvel
6. Munstergeleen
7. Kemperkoul
8. Born
9. Oud Geleen
10. Grevenbicht
11. Molenbeek

Perifere detailhandel
12. Gardenz (doe het zelf, tuin en wonen)
13. Detailhandelzone Handelscentrum Bergerweg
14. Autoboulevard
15. Detailhandelzone Industriepark Noord

Sport en voorzieningen
Hogeschool onderwijs
16. Technocollege
17. Fontys hogescholen

Stedelijke regionale sportvoorziening
18. Zwembad de nieuwe Hateboer
19. Sportzone met onderwijs, sport-voorzieningen sportretail en supermarkten
20. Glanerbrook
21. 't Anker

22. penitentiaire inrichting

23. Zuyderland ziekenhuis

24. Ligne, onderwijs, cultuur, retail en wonen

Landgrens
Gemeentegrens
Snelwegen
Spoor

Kaart 13: Ter discussie staande harde plannen wonen

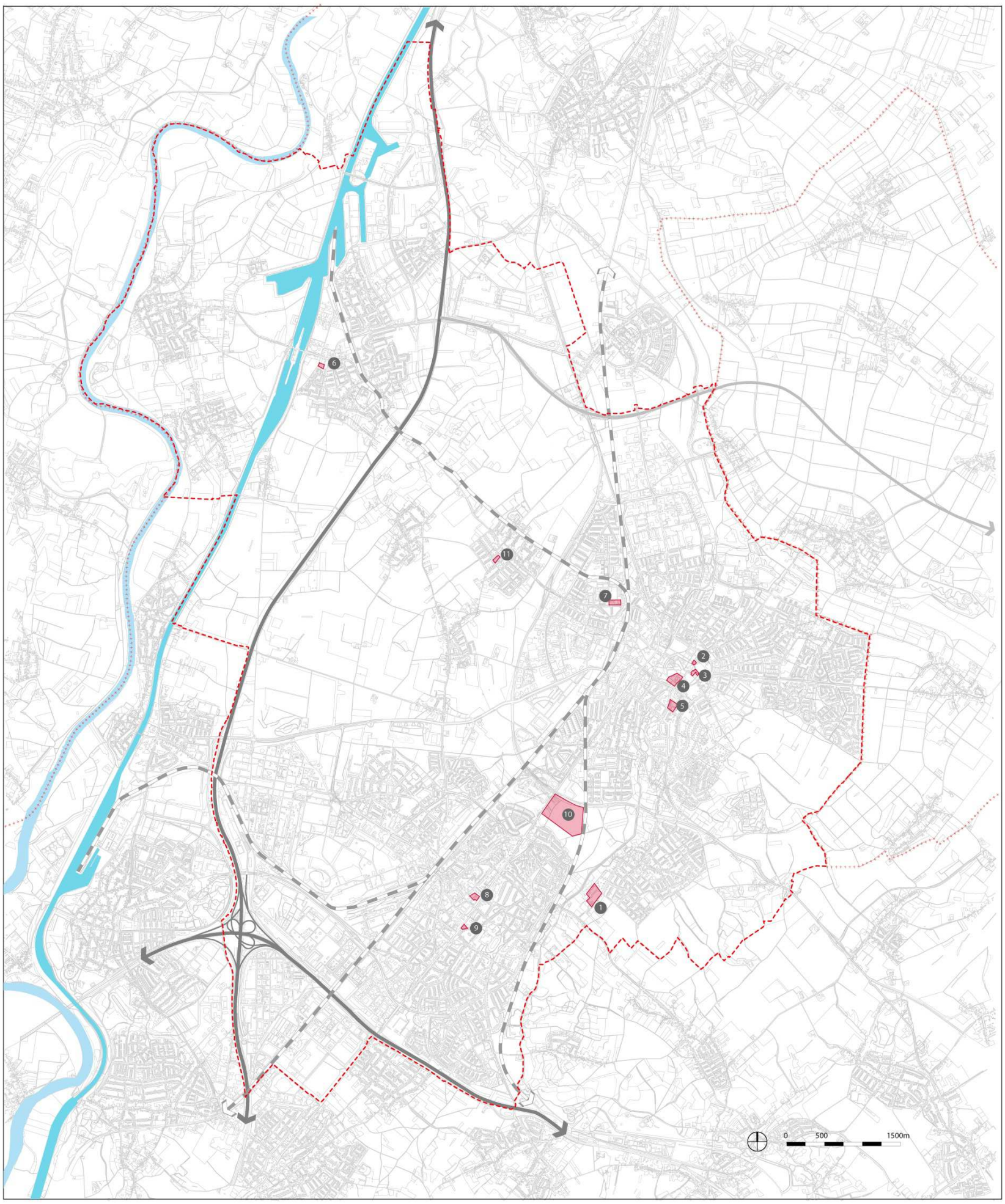

Legenda

harde plannen wonen ter discussie

1. Abshoven
2. Zitterd Revisited fase 1 blok 2
3. Zitterd Revisited - Engelenhof
4. Zitterd Revisited - den Tempel
5. Zitterd Revisited - Hub Dassenplein/Schuttestraat
6. Oude baan/ Jacobusstraat
7. Hof van Langfoor
8. Stadshart Geleen: MLK terrein
9. Stadshart Geleen: Kwikfit Parkzicht locatie
10. De Haese C
11. Sportlaan 6 t/m 12 Limbricht

Landgrens
Gemeentegrens
Snelwegen
Spoor

Kaart 14: Kwetsbaarheid hitte

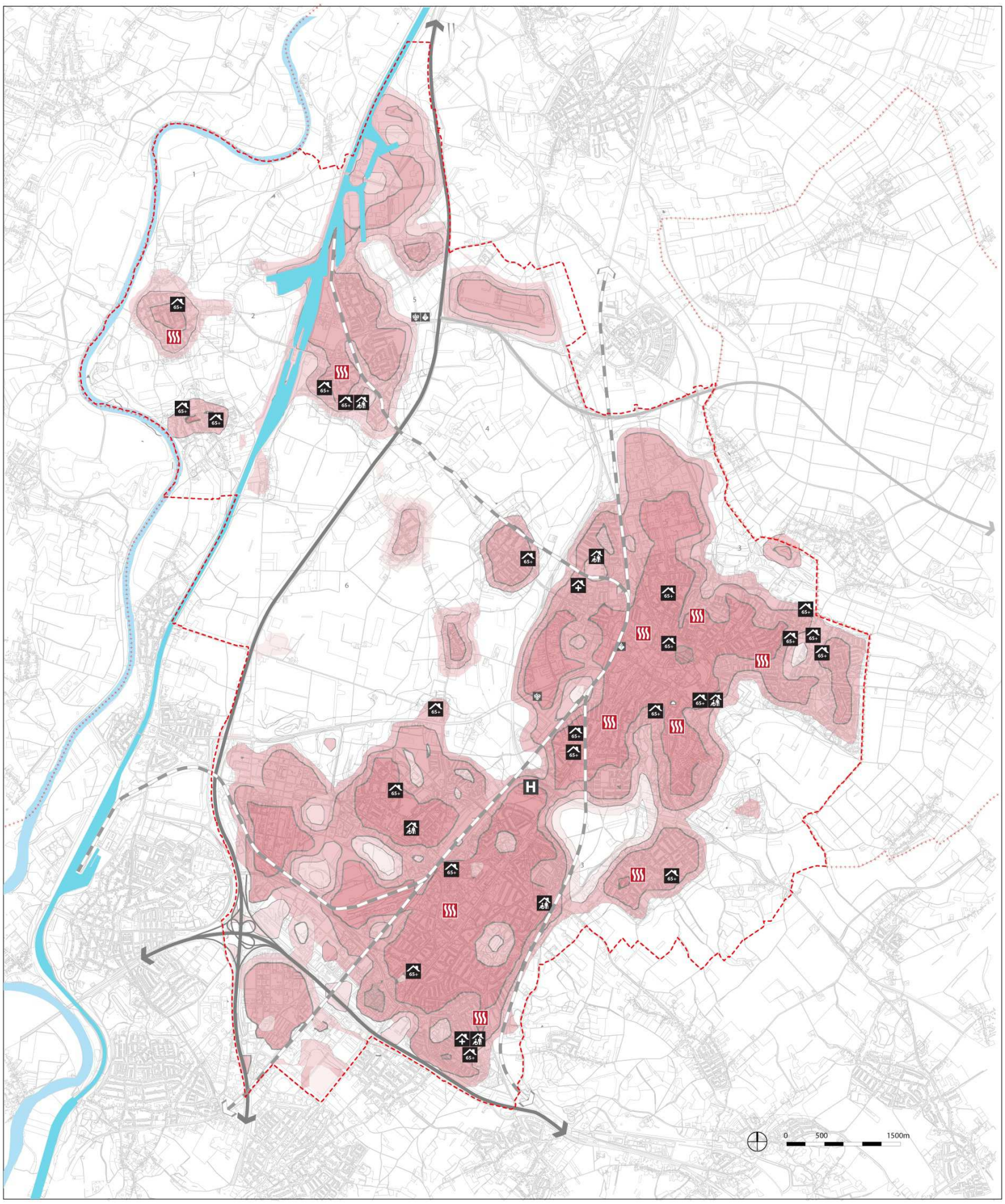

Legenda

aantal tropische nachten (+20C)

- 1
- 2
- 3
- 4

kwetsbare objecten hittestress

- Orbis Medisch Centrum (ziekenhuis)
- Bejaardenwoning
- Verzorgings- /bejaardentehuis
- Verpleegtehuis

hittestress hoog aandeel 65+

- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelwegen
- Spoor

Kaart 15: Kwetsbaarheid wateroverlast

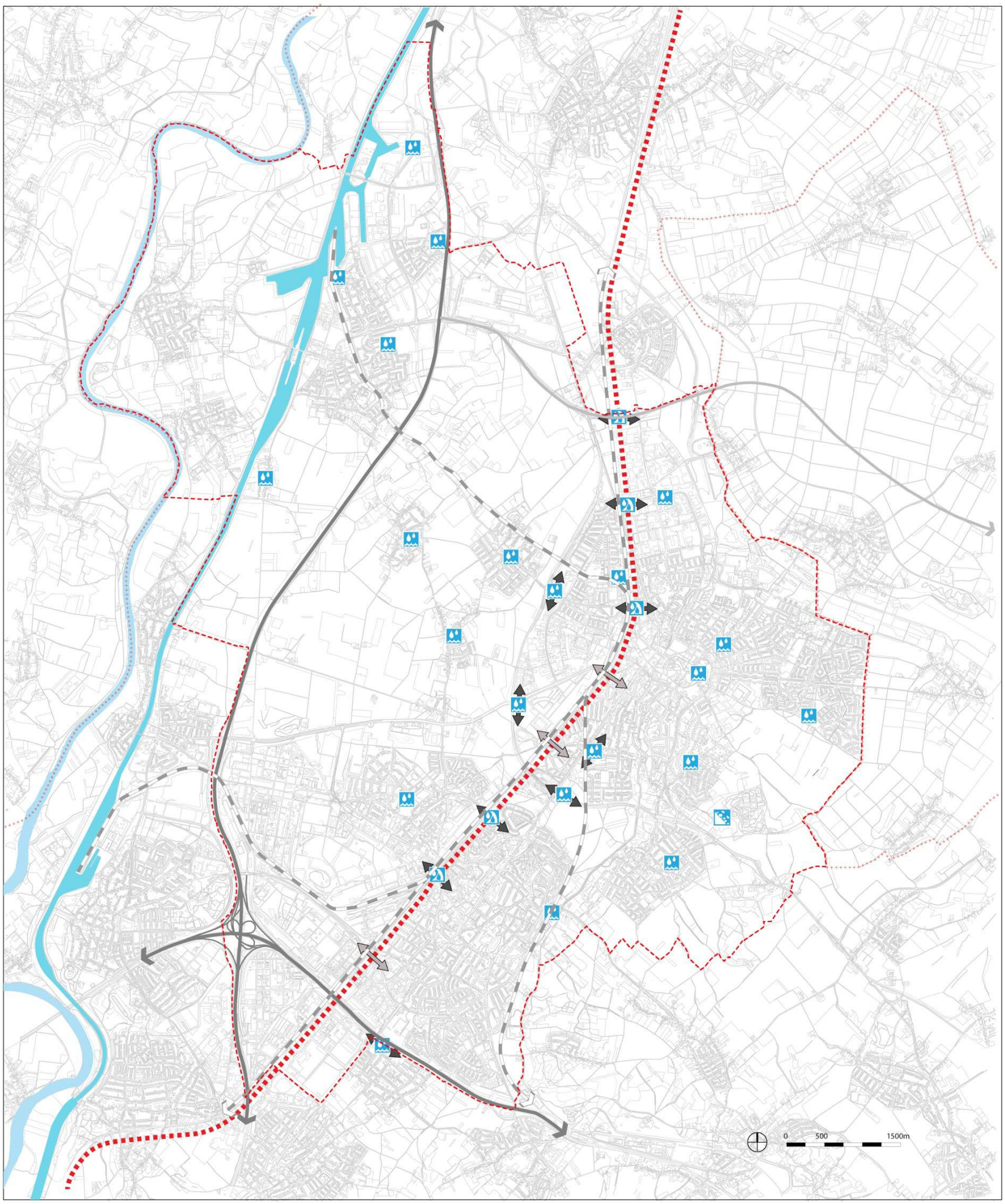

Legenda

- Water op straat
- Wateroverlast spoorwegtunnel
- Erosiegevoelig gebied
- Hoofdverkeersas ontoegankelijk
- Hoofdverkeersas toegankelijk
- Fysieke scheiding oost-west
- Landgrens
- Gemeentegrens
- Snelwegen
- Spoor

Kaart 16: Identiteitsdragers ruimtelijke kwaliteit

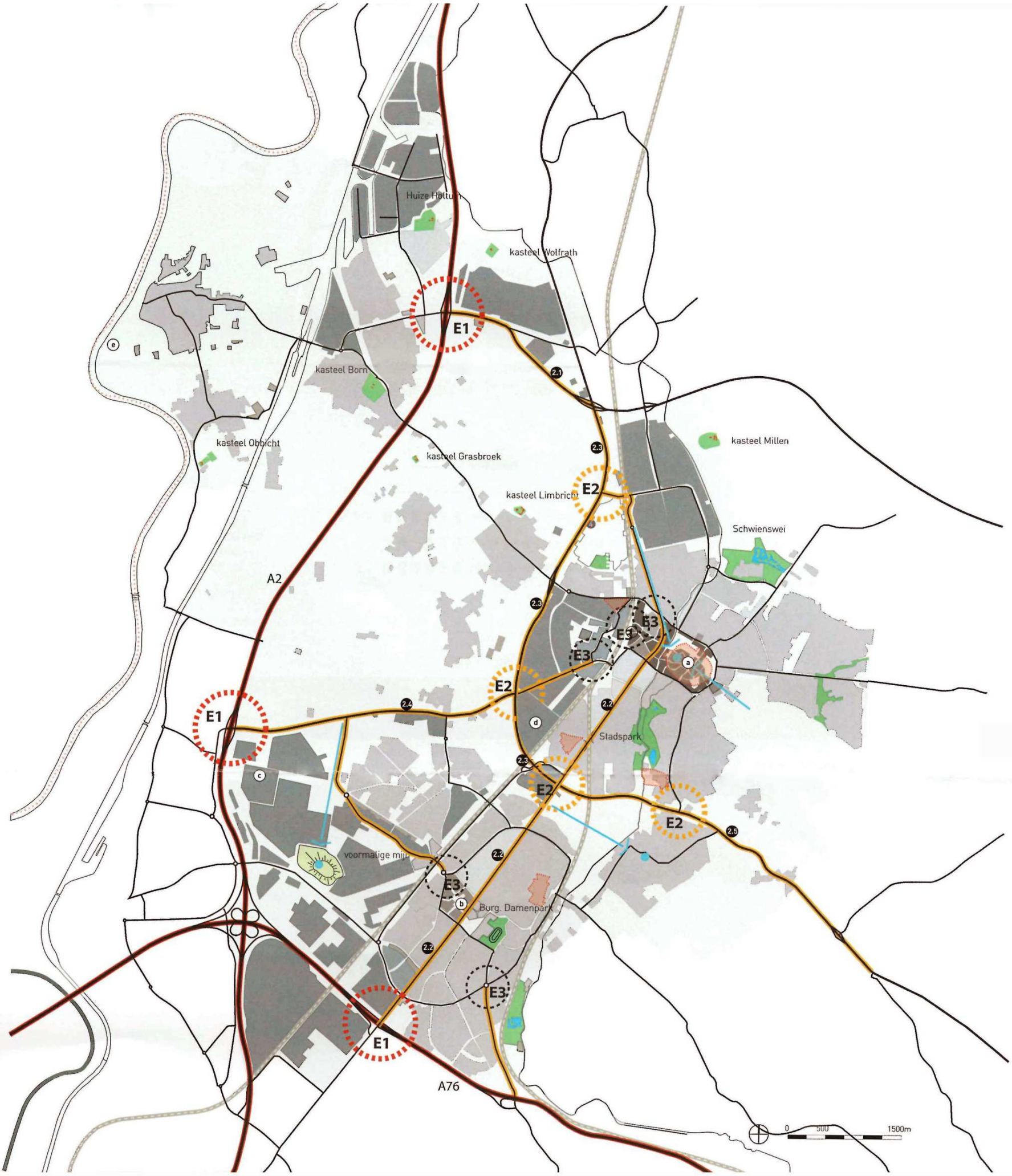

Legenda

STRUCTUURLIJNEN

- Rijkswegen A2 en A76
- Beeldbepalende wegen
  - 2.1 N297n
  - 2.2 Rijksweg Boulevard
  - 2.3 Hasseltsebaan - Middenweg
  - 2.4 Urmonderbaan
  - 2.5 Witrakerweg
- Gebiedsontsluitingswegen

STADSENTREES

- **E1** Born/ VDL-Nedcar, Urmond, Geleen-zuid
- **E2** Hoogveld, Bedrijvenstad Fortuna, Orbis Medisch centrum, Sittard-zuid
- **E3** Bergerweg - Poststraat, Turborotonde E. van Barstraat - Rijksweg, Stationsomgeving Sittard, Rotonde Mauritslaan - Henri Hermanslaan, Rotonde 'de Kluis'

ZICHTLINNEN

- Zichtlijnen
  - Steenberg Chemelotterrein
  - Petruskerk (Rijksweg)
  - Petruskerk (Kollenberg)
  - Kerk Munstergeleen

BIJZONDERE PLEKKEN

- (a) Stadscentrum Sittard
- (b) Stadscentrum Geleen
- (c) Chemelot campus
- (d) Sportzone
- (e) Grensmaas

COLOFON

Uitgave:	Gemeente Sittard-Geleen, vastgesteld door de Raad op 15 december 2016
Projectleiding en hoofdredactie:	Marion Nieuwenhuijzen, gemeente Sittard-Geleen
Redactie:	Marion Nieuwenhuijzen, Pascal Wauben en Taurean l' Ortye, gemeente Sittard-Geleen
Visiekaart:	Pascal Wauben, gemeente Sittard-Geleen
Kopij:	Gemeente Sittard-Geleen
Kaartmateriaal:	Bureau Bosch-Slabbers, Tom Overgaauw
Fotografie:	Beeldbank gemeente Sittard-Geleen, MCM Productions Geleen, Ermindo Armino, Rob Nijpels
Basisvormgeving:	Team communicatie, gemeente Sittard-Geleen
Druk:	Centrale Repro gemeente Sittard-Geleen